

UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 341.2(043.3)

TICU Ioan

**REGLEMENTĂRI JURIDICE PRIVIND FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI
CONSECINȚELE ACESTUIA ASUPRA SECURITĂȚII STATELOR**

Teza de doctorat în drept

SPECIALITATEA: 552.08.DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN PUBLIC

Conducător științific: _____ BURIAN Alexandru, Doctor habilitat
în drept, Profesor Universitar

Autor: _____ TICU Ioan

CHIȘINĂU, 2023

© **TICU Ioan, 2023**

CUPRINS

ADNOTARE	4
ANNOTATION	5
АННОТАЦИЯ.....	6
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE	8
CAPITOLUL I. DILEME TEORETICE PRIVIND DEFINIREA CORELAȚIEI DINTRE FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI SECURITATEA NAȚIONALĂ A STATELOR.....	18
1.1. Noțiuni și concepte teoretice privind migrația și securitatea națională a statelor.....	18
1.2. Percepția migrației ca factor de risc pentru securitatea națională a statelor	32
1.3. Abordări politice coercitive în discursurile legate de securitate și migrare în U.E.....	44
1.4. Concluzii la capitolul I	53
CAPITOLUL II. PROBLEME DE SECURITATE NETRADITIONALE ȘI INTERDEPENDENȚA ȘI COOPERAREA REGIONALĂ PENTRU SECURITATE ÎN RAPORT CU MIGRAȚIA	55
2.1. U.E. ca actor de securitate și furnizor de securitate în probleme de migrație.....	55
2.2. Politica reglementărilor juridice și cooperarea statelor U.E. privind securitatea națională rezultate din fenomenul migrației ilegale la frontiere.....	71
2.3. Strategii de securitate în combaterea terorismului: considerentele de migrație aplicate de unele state dezvoltate	81
2.4. Concluzii la capitolul II.....	95
CAPITOLUL III. ANALIZE PRIVIND REGLEMENTĂRILE JURIDICE PRIVIND FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI CONSECINȚELE ACESTUIA ASUPRA SECURITĂȚII STATELOR.....	96
3.1. Reflectarea juridică a migrației în raport cu securitatea națională	96
3.2. Mecanisme juridice de dirijare a fenomenului migrațional global.....	107
3.3. Implicațiile migrației asupra securității naționale în Republica Moldova: propuneri privind securitatea națională și riscurile migrației.....	119
3.4. Concluzii la capitolul III.....	123
BIBLIOGRAFIE	138

ADNOTARE

TICU Ioan, “Reglementări juridice privind fenomenul migrației și consecințele acestuia asupra securității statelor”, teză de doctor în drept, Chișinău 2023

Structura tezei: constă în: adnotări (în trei limbi), listă de abrevieri, introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 408 titluri, 176 pagini text de bază, declarație de responsabilitate, CV-ul autorului. Rezultatele obținute au fost publicate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: securitate națională, migrație, politici de securitate, securitate internațională, migrație ilegală, amenințare, vulnerabilitate, reforma sectorului de securitate, migrație internațională, migranți ilegali, politici de migrație.

Domeniul de studiu: drept.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemelor de cercetare. Această teză își propune să explice procesul de securizare a politicilor de migrație din perspectiva asigurării securității naționale a statelor, în conformitate cu reglementările internaționale ale drepturilor omului, drepturilor refugiaților și, nu în cele din urmă, drepturilor migranților.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei de doctor constă în determinarea unor priorități de consolidare a sectorului național de securitate al Republicii Moldova, din perspectiva reconceptualizării unor elemente teoretice ce rezultă din reglementările juridice internaționale privind fenomenul migrației și consecințele acestuia asupra securității naționale a statelor.

Asigurarea scopului propus presupune realizarea următoarelor **obiective:** a reliefa aspectele teoretico-metodologice de abordare a securității naționale din perspectiva diverselor demersuri teoretice: realist, liberal, constructivist și al Școlii de la Copenhaga; a cerceta cadrul normativ și instituțional de asigurare a securității naționale din perspectiva reglementărilor juridice privind fenomenul migrației la nivelul statelor dezvoltate.

Noutatea și originalitatea științifică constă în încercarea de a aborda conceptul de securitate națională a statelor (cu unele referiri și pentru Strategia de securitate națională a Republicii Moldova) prin prisma principalelor amenințări și vulnerabilități legate de fenomenul migrației, care se perpetuează de peste 30 de ani și care trebuie analizate strategic: din perspectiva declinului natalității, lipsei forței de muncă calificate etc.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științelor politice și studiilor de securitate constă în identificarea unor abordări și priorități de activitate ale statului, menite să contribuie la asigurarea securității naționale în contextul noilor realități impuse de mobilitatea socială, schimbarea mentalităților prin accesul nelimitat la informație, declinul demografic și destructurarea crimei organizate transnaționale legată de circuitele migraționale ilegale.

Semnificația teoretică. Semnificația teoretică a lucrării constă în încercarea de a aborda edificarea și consolidarea noțiunilor fundamentale ale constituirii strategiilor de securitate națională, raportate la fenomenul migrației prin prisma principiilor Școlii de la Copenhaga. Din această perspectivă, migrația trebuie să devină unul dintre obiectivele strategiilor de securitate ale statelor și trebuie expusă într-un discurs politico-juridic clar, pe următoarele segmente: riscurile social-culturale ale migrației, riscurile economice, riscurile social-juridice, cu accent pe latura penală.

Valoarea aplicativă. În aspect aplicativ, abordarea teoretico-metodologică propusă și rezultatele obținute pot fi utilizate de către factorii de decizie în procesul de evaluare a principalelor amenințări, riscuri și vulnerabilități la adresa securității naționale a Republicii Moldova. Rezultatele obținute ar putea servi în calitate de suport teoretic pentru cursurile universitare „Teoria și practica securității”, „Politici publice”, „Integrarea europeană”.

ANNOTATION

TICU Ioan, "Legal regulations regarding the phenomenon of migration and its consequences on the security of states", PhD thesis, Chisinau 2023

Thesis structure: consists of: annotations (in three languages), list of abbreviations, introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 408 titles, 176 pages of basic text, statement of responsibility, author's CV. The results obtained were published in 12 scientific papers.

Keywords: national security, migration, security policies, international security, illegal migration, threat, vulnerability, security sector reform, international migration, illegal migrants, migration policies.

Field of study: law.

Description of the situation in the field and identification of research problems. This thesis aims to explain the process of securing migration policies from the perspective of ensuring the national security of states in accordance with international human rights regulations, the rights of refugees and, last but not least, the rights of migrants.

The relevance of the topic is determined primarily by the fact that the state actor needs sufficient institutional and political authority to outline the results of anti-migration policy or secure the effects of migration. Second, the public must be receptive and allow state actors to legitimize the measures against the threat posed and allow security policy to address the issue of migration in accordance with international regulations and respect for human rights.

The purpose and objectives of the thesis. The purpose of the doctoral thesis is to determine priorities for consolidating the national security sector of the Republic of Moldova from the perspective of reconceptualizing some theoretical elements resulting from international legal regulations on migration and its consequences on national security.

Objectives: to highlight the theoretical and methodological aspects of approaching national security from the perspective of various theoretical approaches: realistic, liberal, constructivist and the Copenhagen School; to research the normative and institutional framework for ensuring national security from the perspective of legal regulations on the phenomenon of migration in developed countries.

The scientific novelty and originality consists in the attempt to approach the concept of national security of the states (with some references also for the National Security Strategy of the Republic of Moldova) through the main threats and vulnerabilities related to migration, which has been perpetuated for over 30 years. which must be analyzed strategically: from the perspective of the decline in the birth rate, the lack of skilled labor, etc.

The important scientific problem solved in the field of political science and security studies consists in identifying approaches and priorities of state activity meant to contribute to ensuring national security in the context of new realities imposed by social mobility, changing mentalities through unlimited access to information, demographic decline, and the deconstruction of transnational organized crime related to illegal migration routes.

Theoretical significance. The theoretical significance of the paper lies in the attempt to address the construction and consolidation of the fundamental notions of the establishment of National Security Strategies related to the phenomenon of migration in the light of the principles of the Copenhagen School.

Application value. In terms of application, the proposed theoretical and methodological approach and the results obtained can be used by decision makers in the process of assessing the main threats, risks and vulnerabilities to the national security of the Republic of Moldova.

АННОТАЦИЯ

ТИКУ Иоан, «Правовое регулирование феномена миграции и ее последствий для безопасности государств», кандидатская диссертация, Кишинев 2023 г.

Структура диссертации: состоит из: аннотации (на трех языках), списка сокращений, введения, 3 глав, общих выводов и рекомендаций, библиографии из 408 наименований, 176 страниц основного текста, сведений об ответственности, резюме автора. Полученные результаты опубликованы в 12 научных статьях.

Ключевые слова: национальная безопасность, миграция, политика безопасности, международная безопасность, нелегальная миграция, угроза, уязвимость, реформа сектора безопасности, международная миграция, нелегальные мигранты, миграционная политика.

Область обучения: право.

Описание ситуации и выявление проблем исследования. Этот тезис направлен на объяснение процесса обеспечения миграционной политики с точки зрения обеспечения национальной безопасности государств в соответствии с международными нормами в области прав человека, прав беженцев и, наконец, не в последнюю очередь прав мигрантов.

Актуальность темы определяется, прежде всего, тем фактом, что государственному субъекту необходим достаточный институциональный и политический авторитет, чтобы наметить результаты антимиграционной политики или закрепить последствия миграции. Во-вторых, общественность должна быть восприимчивой и позволять государственным субъектам узаконить меры против создаваемой.

Цель и задачи работы. Целью докторской диссертации является определение приоритетов для консолидации сектора национальной безопасности Республики Молдова с точки зрения переосмысления некоторых теоретических элементов, вытекающих из международно-правовых положений о миграции и ее последствий для национальной безопасности.

Научная новизна и оригинальность заключается в попытке приблизиться к концепции национальной безопасности государств (с некоторыми ссылками также на Стратегию национальной безопасности Республики Молдова) через основные угрозы и уязвимости, связанные с миграцией, которая существует уже более 30 лет. который необходимо проанализировать стратегически: с точки зрения снижения рождаемости, нехватки квалифицированной рабочей силы и т. д.

Важная научная проблема, решаемая в области политических наук и исследований в области безопасности, заключается в определении подходов и приоритетов государственной деятельности, призванных содействовать обеспечению национальной безопасности в контексте новых реалий, обусловленных социальной мобильностью, изменению мышления посредством неограниченного доступа к информации, демографическому спаду, и деконструкция транснациональной организованной преступности, связанной с незаконными миграционными путями.

Теоретическое значение. Теоретическая значимость этого документа заключается в попытках рассмотреть вопрос о построении и закреплении основополагающих представлений о разработке стратегий национальной безопасности, связанных с феноменом миграции, в свете принципов копенгагенской школы.

Значение приложения. С точки зрения применения предлагаемый теоретико-методологический подход и полученные результаты могут быть использованы лицами, принимающими решения, в процессе оценки основных угроз, рисков и уязвимостей для национальной безопасности Республики Молдова и при разработке эффективной политики противодействия им.

LISTA ABREVIERILOR

AFSJ -Area libertății, securității și justiției
ASEAN -Asocierea Națiunilor Asiatice de Sud-Est
CEPS - Centrul de studii de politică europeană
DG JLS - Direcția Generală Justiție, Libertate și Securitate
DG Relex - Direcția generală pentru relații externe
DHS - Departamentul Securității Interne
EaP - Parteneriatul estic
CESE - Comitetul Economic și Social European
PEV - Politica europeană de vecinătate
ENPI - Instrumentul european de vecinătate și parteneriat
ETCA - Acord de cooperare economică și tehnologică
EU JHA - Justiție și afaceri interne ale Uniunii Europene
EUROPOL - Oficiul European de Poliție
FATF - Grup de lucru pentru acțiuni financiare
ISD - Investiții străine directe
FRONTEX - Agenția Europeană pentru Management Integrat al Frontierelor
GCIM - Comisia globală pentru migrație internațională
GCTF - Forumul global pentru combaterea terorismului
HLWG - Grup de lucru la nivel înalt
ILO - Organizația Internațională a Muncii
OIM - Organizația Internațională a Migrației
JIC - Comitetul comun de informații
ONU - Organizația Națiunilor Unite
UNHCR - Înalțul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați
UNSCR - Rezoluția Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite
OMS - Organizația Mondială a Sănătății

INTRODUCERE

Actualitatea și relevanța temei de cercetare. Problema migrației este un subiect extrem de dezbătut în politica internațională. Acest lucru este prezent în politicile de securitate a practicilor de migrație ale U.E., care a urmărit să controleze migrația neregulată încă de la Acordul Schengen [1].

Legăturile dintre migrație și securitate sunt multiple, în special din cauza polisemiei conceptului de securitate. Astfel, percepțiile termenului de securitate în jurul migrației variază de la stat la stat și implică noțiuni divergente: de exemplu, în timp ce opinia publică europeană (și din ce în ce mai mult și cea americană) asociază adesea fluxurile migratorii cu o amenințare la securitatea și identitatea lor, statele africane tind să vadă migrația ca pe o oportunitate pentru protecția umanitară și securitatea economică. Adesea, această relație între securitate și migrație este concepută în mod arbitrar, axată pe o înțelegere unilaterală a securității (securitate de stat, securitate umană, securitate alimentară etc.), prin urmare, este absolut necesar să se stabilească clar care este direcția corelației declarate între migrație și (in)securitate, și cum va arăta viitorul acestei relații în politica de securitate a statelor.

Asigurarea funcționării eficiente a sistemului de securitate națională se realizează prin includerea unui set de sarcini, care includ:

- **suveranitatea - asigurarea drepturilor și libertăților constituționale ale individului;**
- **menținerea integrității teritoriale și a capacității de apărare a zonelor de frontieră;**
- **identificarea, prognozarea și luarea de măsuri pentru combaterea criminalității, asigurând o viață confortabilă și sigură a cetățenilor statului;**
- **dezvoltarea și implementarea programelor de combatere a terorismului; cooperarea internațională în lupta împotriva terorismului și criminalității transnaționale, precum și controlul asupra exportului / importului de mărfuri, controlul armelor de distrugere în masă;**
- **implementarea măsurilor de combatere a migrației ilegale; implementarea măsurilor pentru utilizarea și reproducerea eficientă și rațională a resurselor naturale; promovarea dezvoltării și implementării tehnologiilor de producție sigură; asigurarea securității informațiilor.**

La rândul lor, rezultatele securității naționale sunt evaluate printr-un anumit set de indicatori și de criterii, inclusiv controlul nivelului șomajului; inflația prețurilor de consum; suma datoriei publice în raport cu produsul intern brut; disponibilitatea și utilizarea eficientă a resurselor în sectoarele sănătății, culturii, educației și științei; rata inflației; nivelul de echipament și o varietate de echipamente militare, care oferă apărare; resursele umane; amploarea economiei tenebre etc.

Prin urmare, există o discrepanță între obiectivele formulate și criteriile utilizate. Relația dintre obținerea anumitor rezultate și criteriile utilizate este, de asemenea, neclară.

Astfel, implementarea sarcinilor de suveranitate, integritate teritorială și menținerea apărării zonelor de frontieră poate fi aproximativ raportată la o varietate de echipamente militare, oferind apărarea statului pe aria provocărilor externe. Una dintre provocările reale ale mileniului al III-lea este migrația. De exemplu, este clar că asigurarea drepturilor și libertăților constituționale ale individului includ furnizarea de resurse pentru sectoarele de sănătate, cultură, educație și știință, disponibilitatea forței de muncă, caracterizată prin șomaj și alți parametri. Cu toate acestea, deoarece nu există o unitate de opinii cu privire la înțelegerea securității naționale, fiecare componentă a acesteia este considerată separat una de cealaltă, neexistând un sistem de evaluare specific care să o asigure. În special, ne referim aici la faptul că securitatea națională implică implementarea de măsuri pentru combaterea migrației ilegale. În acest caz, nu există abordări eficiente pentru a evalua impactul migrației asupra sistemului de securitate națională.

Teoria securității naționale este discutată mai detaliat pe baza a două abordări conceptuale - Școala din Copenhaga și Școala de Studii de Securitate din Paris. Dezvoltarea securității, până la consensul din 1980, a predominat în Studiile critice de securitate, care s-au concentrat pe amenințările militare pentru state din cadrul unui sistem internațional anarhic. Totuși, sfârșitul Războiului Rece a adus schimbări vaste. Unele dintre vechile amenințări, cum ar fi războaiele interstatale, au dispărut de pe agenda mondială, în timp ce noi amenințări, cum ar fi conflictul etnic și instabilitatea internă provocată de migrații, au apărut.

Aceasta a provocat un „decalaj real de securitate” [2, p. 10], prin care statele și-au pierdut capacitatea de a răspunde la noile amenințări în fața valurilor migratorii. Astfel, când Uniunea Sovietică s-a dezintegrat în 1989, narațiunea creatoare de identitate națională și-a pierdut însemnătatea conceptului tradițional al securității naționale (bazat pe amenințările militare) [3, p. 16]. În același timp, căderea Cortinei de Fier a deschis redefinirile academice ale conceptului de securitate din perspectiva noilor provocări [4, p. 1]. În acest context, o serie largă de probleme au

fost incluse în domeniul studiilor critice de securitate, printre problemele migrației [5, p. 320]. Corespunzător, a apărut o altă discuție, care definește securitatea ca fiind un discurs care încadrează probleme nonmilitare, influențate de savanții Școlii din Copenhaga [3, p. 16].

Astfel, sfârșitul Războiului Rece a marcat o lărgire a conceptului de securitate, iar Școala de la Copenhaga redefinește securitatea ca „mișcarea care duce politica dincolo de regulile de joc stabilite și încadrează problema fie ca un tip special de politică, fie mai sus de politică” [4., p. 23]. Astfel, reprezentanții acestei școli au emis noi concepte în teoria securității naționale și au dus noțiunea de securitate la un alt nivel, concentrându-se pe construcția socială a amenințărilor pentru securitatea statelor. Autorii Buzan, Waever și De Wilde susțin că o caracteristică definitorie a securității naționale este o „acțiune lingvistică” sau un „act de vorbire” marcat de o retorică specifică de „urgență” și „prioritate” [4, p. 23]. Cu toate acestea, „discuțiile despre securitate” nu sunt singura modalitate de a reprezenta o problemă într-un mod specific, ci și un mod de a influența politicile interne ale statelor. De exemplu, Huysmans susține că „politicile depind foarte mult de limbajul prin care sunt politizate strategiile de dezvoltare social-economică a statelor” [3, p. 16]. Astfel, rolul actelor de limbaj și vorbire din politica externă a statelor nu este doar de a descrie, ci și de a mobiliza anumite semnificații, creând un „domeniu al insecurității”, atât pe plan intern, cât și în raport cu alte state, care este abordat în continuare prin politici de securitate specifice.

Ceea ce la prima vedere poate părea doar un discurs public, în cele din urmă poate avea consecințe grave. Exemplele secolului al XX-lea, în care propaganda și ideologiile au fost radicalizate, demonstrează, odată în plus, necesitatea de a conceptualiza problemele ce țin de securitatea națională la etapa actuală, din perspectiva realizării drepturilor fundamentale ale omului și asigurarea securității regionale și globale.

Pentru a defini problema migrației drept „o amenințare la adresa securității naționale”, problema trebuie formulată în termeni de „amenințare existențială”, necesitând contramăsuri extraordinare. Mai bine spus, atunci când „un actor din securitate folosește retorica amenințării existențiale și, prin urmare, scoate o problemă din contextul a ceea ce în aceste condiții este „politica normală”, avem un caz de problemă de securitate” [4, p. 24]. Acest lucru oferă autorității de implementare a politicilor „securității naționale” posibilitatea să ia măsuri care altfel ar fi restricționate de limitele normale ale procedurii politice, care stau la baza „actului de discurs politic” față de „audiență”. Mai mult, securitatea poate avea loc numai atunci când există o relație specifică între actorul politic și public [4, p. 26].

Prin urmare, actualitatea problemei securității naționale în epoca migrației și a mobilității social-economice (secolul al XXI-lea) devine o problemă de concept, adică devine o problemă foarte complicată din perspectiva abordării „discursive”. Așa cum am notat și mai sus, dacă secolul al XX-lea a stat sub umbra ideologiilor radicale sau, mai bine spus, „radicalizate” (comunism, capitalism, fascism, rasism, naționalism), astăzi, discursurile legate de „securitatea migrației” lasă loc de radicalizare și interpretare în ceea ce privește politicile antimigrație sau securizarea migrației [6].

Pentru rezolvarea acestor probleme, este necesară analiza conceptuală a terminologiei, pentru a nu se permite interpretări și radicalizări excesive a înăsprii condițiilor de migrație în unele state și, mai mult, pentru a se evidenția problemele critice ale interpretării terminologiei legate de formularea politicilor de securitate națională în raport cu migrația (în cazul controlului frontierelor).

Relevanța subiectului este determinată, în primul rând, prin faptul că actorul statal are nevoie de suficientă autoritate instituțională și politică pentru a contura rezultatele politicii antimigrație sau securizarea efectelor migrației. În al doilea rând, publicul trebuie să fie receptiv și să permită actorilor statali să legitimizeze măsurile împotriva amenințării construite și să permită politicii de securitate să trateze problema migrației în conformitate cu reglementările internaționale și cu respectarea drepturilor omului [7].

Prin urmare, migrația are un efect catalizator în ceea ce privește condițiile de securitate în secolul al XXI-lea. În acest sens, este important să subliniem că limitarea spațiului politic de manevră în care pot funcționa ONG-urile afectează și capacitatea societăților de a face față radicalizării și extremismului violent, atât a migranților, cât și a cetățenilor din statele gazdă.

În urma evoluțiilor social-politice, menționate mai sus, este necesar ca țările, în special cele care s-au format pe criterii etnice (țările europene), să-și protejeze interesele de securitate națională prin metode care să nu afecteze drepturile migranților. Prin urmare, țările occidentale pot deveni mai implicate în conflictele interne din țări terțe, unde terorismul și insurgența se împletesc reciproc. Această implicare poate fi experimentată ca o formă modernă a colonialismului și poate duce la creșterea tensiunilor între marile puteri cu privire la necesitatea unei astfel de interferențe. În general, discursul public antimigraționist din statele europene riscă să fie catalogat drept unul discriminatoriu față de migranți, cu toate că problema în sine este una în afara acestei probleme [8].

În același timp, pare inevitabil ca eliminarea problemei jihadiștilor din Africa și Orientul Mijlociu și proliferarea organizațiilor extremiste similare al-Qaeda să constituie, în cele din urmă, o

amenințare mai mare pentru securitatea internă a Europei decât migrația însăși, provocată de aceste organizații în statele în care sunt active (Siria, Liban, statele din Africa de Nord, Afganistan etc). Mai mult, evoluțiile din Africa și Orientul Mijlociu pot crea un climat de insecuritate în statele care primesc migrații din aceste regiuni, în care sunt mai probabile atacuri violente ale unor grupuri radicalizate sau „lupi singuri”. Factorul care joacă un rol în această privință este generarea unui sentiment antioccidental mai puternic, ca urmare a nemulțumirii față de politica externă care se desfășoară în statele europene față de migrații.

În cadrul unei societăți multiculturale, problemele de securitate pot deveni mai accentuate dacă anumite grupuri continuă să sufere de criza economică mai mult decât altele sau există o creștere a grupurilor antijihad și a sentimentelor antimigrații și antimulticulturale, potențată, eventual, de extrema dreaptă sau cea neonazistă (în special în Europa Centrală și de Est), la fel și de partidele neocomuniste. În asemenea cazuri, riscurile de securitate vin din creșterea și dezvoltarea mesajelor populiste ale mișcărilor politice radicale sau ale celor de interes geopolitic. Vulnerabilitatea la radicalizare duce la extremismul violent. Exagerarea în privința scoaterii în afara legii a grupurilor de dreapta sau extremă stângă din partea guvernelor occidentale poate duce la o reacție excesivă a acestor organizații, respectiv, aderența populației la aceste grupuri va crea percepții dezechilibrate, de stigmatizare și alegeri politice greșite la viitoarele scrutine orientate și determinate de gestionarea efectelor migrației. Cu alte cuvinte, supraacționarea poate face societatea mai puțin rezistentă, să submineze statul de drept și să erodeze dreptul la viață privată al cetățenilor care au anumite convingeri politice, fie și de extremă dreapta. Utilizarea unei game mai mari de capacități tehnice disponibile pentru investigare și protecție, fără a avea o discuție critică despre sistemul de valori prin care utilizarea acestor capacități trebuie evaluată în termeni de necesitate și eficacitate, poate duce la unele politici care pot fi contraproductive în contextul combaterii terorismului, a asigurării securității naționale a statelor sau a controlului frontierelor și a migrației ilegale [9].

Mai mult, imperativele de securitate riscă să depășească preocupările de dezvoltare a statelor naționale. Actori externi ai statelor cu potențial uman migratoriu, inclusiv S.U.A., U.E. și statele membre ale U.E., pun un accent din ce în ce mai mare pe întărirea controlului la graniță, împingând actorii statali și nonstatali să reducă marjele pentru mobilitatea transfrontalieră nerestricționată, indiferent de destinația finală a fluxurilor și de importanța lor socio-economică pentru supraviețuirea comunităților care generează fluxuri migratorii [10]. Cu toate acestea, neglijarea economiei politice a migrației s-a dovedit a fi în detrimentul eficienței strategiilor

politice de control al fluxurilor migratorii. În mai multe țări slab dezvoltate, economiile informale transfrontaliere și mobilitatea forței de muncă, incluzând în mod cert schemele criminale de migrație, reprezintă de fapt una dintre puținele oportunități economice disponibile, atât pentru organizatorii migrației ilegale, cât și pentru migranții înșiși.

În cele din urmă, constatăm că ceea ce constituie astăzi o problemă de „definire conceptuală a migrației și a securității naționale” pentru statele dezvoltate, în special cele din U.E., devine la fel de importantă și pentru Republica Moldova, stat aflat la confluența celor două vecinătăți (U.E. și Federația Rusă). Din acest punct de vedere, pe agenda de securitate națională trebuie inclusă problema securității fenomenului migrației, în contextul în care Republica Moldova trebuie să-și asume rolul de partener strategic în asigurarea stabilității și securității regionale la Marea Neagră. Republica Moldova, de la obținerea independenței, a constituit o sursă de resurse umane calificate (migranți) pentru statele occidentale. Efectele migrației în Republica Moldova s-au resimțit în deficitul de capital uman și în remitențele care, într-o anumită formulă, au generat anumite succese economice în dezvoltarea statului. Exodul capitalului uman este dificil de cuantificat, în același timp migranții moldoveni fiind migranți temporari în U.E., iar experiența muncii și a resurselor financiare s-a dovedit a fi eficientă atât pentru U.E., cât și pentru Republica Moldova. Cu toate acestea, Republica Moldova se confruntă, din ce în ce mai mult, cu noile provocări ale migrației internaționale și ale traseelor de migrație ilegală. În acest sens, racordarea agendei de securitate națională din noile perspective conceptuale privind migrația este nu doar o oportunitate strategică de politică externă, ci și un imperativ de politică social-economică internă.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei de doctor constă în determinarea unor priorități de consolidare a sectorului național de securitate al Republicii Moldova din perspectiva reconceptualizării unor elemente teoretice ce rezultă din reglementările juridice internaționale privind fenomenul migrației și consecințele acestuia asupra securității naționale a statelor.

Asigurarea scopului propus presupune realizarea următoarelor obiective:

- **a reliefa aspectele teoretico-metodologice de abordare a securității naționale din perspectiva diverselor demersuri teoretice: realist, liberal, constructivist și al Școlii de la Copenhaga;**
- **a cerceta cadrul normativ și instituțional de asigurare a securității naționale din perspectiva reglementărilor juridice privind fenomenul migrației la nivelul statelor dezvoltate;**

- a examina aspectele și dimensiunile sistemului european de securitate din perspectiva gestionării fenomenului migrației și reglementările juridice ale acestora privind relația securitate - migrație;
- a determina principalele amenințări și vulnerabilități la adresa securității naționale a Republicii Moldova datorate fenomenului migrației din perspectiva riscurilor pentru securitatea națională;
- emiterea unor recomandări privind ajustarea strategiei naționale de includere a unor obiective ce țin de gestionarea fenomenului migrației în Republica Moldova.

Baza metodologică a cercetării științifice. Din punct de vedere metodologic, cercetarea noastră este una interdisciplinară și comparativă, utilizând analiza literaturii în domeniul dat, ca punct de reflecție principal. Referitor la problema studiată, s-au desfășurat o mulțime de cercetări și se acumulează un material semnificativ pentru aplicarea diverselor tehnici de evaluare a impactului migrației asupra componentelor semnificative ale securității naționale. În special, acest lucru se aplică securității economice [11]. Cercetătorii europeni sunt interesați în special de problemele migrației internaționale generate de noile crize umanitare [12, 13], în timp ce aceste probleme se agravează de-a lungul anilor. Multe studii sunt dedicate impactului migrației asupra structurii pieței forței de muncă a industriei [14] și problemelor politice cele mai importante ale migrației [15]. Cu toate acestea, literatura disponibilă nu acordă suficientă atenție evaluării cuprinzătoare a proceselor de migrație din punctul de vedere al securității naționale și al dezvoltării cadrului juridic specific, legat de aspectele procedurale privind integrarea social-economică a migranților în țările gazdă. O serie de probleme de actualitate, cum ar fi relația migrației cu sistemul de securitate național, particularitățile implementării strategiilor de integrare și reglementarea proceselor de migrație nu sunt bine înțelese în acest context. Cercetarea acestor probleme este necesară pentru abordarea științifică a înțelegerii rolului migrației și formarea cadrului legal, pe baza parametrilor socio-economici ai corelației proceselor de migrație cu sistemul de securitate națională a statelor. Doar printr-o abordare integrată pentru înțelegerea procesului de corelație între migrație și sistemul de securitate național, pot fi definite condițiile pentru dezvoltarea socio-economică durabilă a statelor pe baza fenomenelor legate de migrație. Având în vedere doar fundamentele teoretice ale securității naționale în legătură cu procesul de migrație, nu este suficient să tragem concluzii despre impactul semnificativ pe care migrația îl are asupra securității naționale.

Prin urmare, pe baza studiului datelor proceselor de migrație cu privire la schimbările care au loc în politica de migrație, a cercetărilor privind problemele de criminalizare, ocupare a forței de

muncă, dinamica datelor privind înregistrarea cetățenilor străini în statele gazdă, se pot sugera modificări ale strategiilor de securitate națională în raport cu fenomenul migrației. Întrucât informațiile acumulate descriu doar schimbările proceselor de migrație, în timp ce impactul acestora asupra securității naționale nu se poate vedea, se poate discuta despre o influență indirectă asupra proceselor sociale și economice, care trebuie incluse în politicile de strategii de securitate.

Prin urmare, studiul asupra influenței migrației asupra securității naționale s-a bazat pe utilizarea metodelor de structurare și comparare a datelor în timp (1980-2020), analiza conținutului, o abordare sistematică și consolidarea datelor. Studiul problemelor de influență a proceselor de migrație asupra sistemului de securitate națională a fost realizat folosind baza de date informațională a statisticilor oficiale ale U.E., date publicate în presă, și o revizuire a literaturii privind dilemele teoretice care rezultă din corelarea fenomenului migrației cu securitatea națională a statelor.

Cadrul teoretic al prezentei cercetări este unul multidisciplinar, care cuprinde date analitice specifice pentru problemele abordate în fiecare capitol. Primul capitol este axat pe corelația securității și a fenomenelor migrației, cu referire la termenii legați de înțelegerea „securității naționale”. La fel, s-a recurs la analiza temporală a fenomenului migrației pentru a observa cum a fost transformată într-o „problemă de securitate” în discursul politic al U.E., S.U.A. și al altor state care s-au confruntat cu problemele rezultate din migrația legală și ilegală. Al doilea capitol intenționează să dezarhiveze sensul teoretic al discursurilor politice și juridice ale U.E. și ale altor state în ceea ce privește migrația și se bazează pe două cadre distincte de conceptualizare a noțiunii de dezvoltare - unul restrâns, limitat la factorii economici (care poate fi observat în discursul U.E. privind migrația în raport cu necesitățile de dezvoltare social-economică), și unul mai larg, înglobat într-o dimensiune social-juridică a drepturilor omului. Al treilea capitol analizează reglementările juridice legate de aplicarea unor constrângeri privind migrația ilegală. S-au analizat politicile și instituțiile implicate în deturnarea ilegalităților și a crimei organizate legate de migrația ilegală pe teritoriul statelor gazdă (U.E., S.U.A., Canada)

Cu toate acestea, cadrul general al cercetării tezei poate fi discutat în sfera de aplicare a teoriei discursului politic în privința securității naționale și limitele acceptate de strategiile de securitate privind migrația.

Aceste metode prevăd natura constructivă a limbajului politic și a celui juridic, ceea ce înseamnă că discursul este mai mult decât o simplă reflecție sau o „oglină” a fenomenului migrației și, mai degrabă, devine o latură intrinsecă și „constitutivă” a noii realități sociale, care

trebuie racordată la normele de protecție a drepturilor omului și a reglementărilor internaționale privind statutul persoanelor migrante sau refugiate.

În concluzie, metodologia adoptată pentru cercetarea interconexiunii dintre migrație și securitatea națională se orientează pe analiza discursului politico-juridic al acestei teme.

Noutatea și originalitatea științifică constă în încercarea de a aborda conceptul de securitate națională a statelor (cu unele referiri și pentru strategia de securitate națională a Republicii Moldova) prin prisma principalelor amenințări și vulnerabilități legate de fenomenul migrației, care se perpetuează de peste 30 de ani și care trebuie analizate strategic: din perspectiva declinului natalității, lipsa forței de muncă calificate etc.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științelor politice și al studiilor de securitate constă în identificarea unor abordări și priorități de activitate ale statului, menite să contribuie la asigurarea securității naționale, în contextul noilor realități impuse de mobilitatea socială, schimbarea mentalităților prin accesul nelimitat la informație, declinul demografic și destrutturarea crimei organizate transnaționale legată de circuitele migraționale ilegale.

Semnificația teoretică. Semnificația teoretică a lucrării constă în încercarea de a aborda edificarea și consolidarea noțiunilor fundamentale ale constituirii strategiilor de securitate națională raportate la fenomenul migrației prin prisma principiilor Școlii de la Copenhaga. Din această perspectivă, migrația trebuie să devină unul dintre obiectivele strategiilor de securitate ale statelor și trebuie expusă într-un discurs politico-juridic clar, pe următoarele segmente: riscurile social-culturale ale migrației, riscurile economice, riscurile social-juridice, cu accent pe latura penală (eradicarea infracționalității legată de fluxurile de migrație ilegală, prin controlul frontierelor și prevenirea criminalității transfrontaliere).

Valoarea aplicativă. În aspect aplicativ, abordarea teoretico-metodologică propusă și rezultatele obținute pot fi utilizate de către factorii de decizie în procesul de evaluare a principalelor amenințări, riscuri și vulnerabilități la adresa securității naționale a Republicii Moldova și în elaborarea unor politici eficiente de contracarare a lor. Rezultatele obținute ar putea servi în calitate de suport teoretic pentru cursurile universitare „Teoria și practica securității”, „Politici publice”, „Integrarea europeană” și ar putea fi utile pentru cercetătorii preocupați de problematica securității, în general, și a securității naționale a Republicii Moldova, în particular.

Volumul și structura tezei cuprinde: introducere, trei compartimente, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 408 de titluri, 140 de pagini de text de bază.

Capitolul I al tezei, cu denumirea „Dileme teoretice privind definirea corelației dintre fenomenele migrației și securitatea națională a statelor”, vine cu o revizuire a unor concepte cheie din literatura de securizarea migrației, care conectează migrația la conceptele de securitate. Fundalul literaturii prezintă secțiuni despre securitatea migrației, inclusiv conceptele de securitate umană și politică de securitate, urmate de abordările social-juridice și social-politice a fenomenului în sine. Această revizuire a literaturii este relevantă pentru subiectul tezei, și anume procesul de securitate a migrației și a practicilor de includere a acestui concept în discursul social-politic al strategiilor de securitate națională a statelor, din perspectiva asigurării politicilor de integrare a migranților și a proceselor colaterale ale acestui fenomen (migrația ilegală, crima transfrontalieră, relațiile între statele gazdă și statele de origine ale migranților etc.).

În capitolul al II-lea al tezei, cu denumirea „Probleme de securitate netradiționale și interdependența și cooperarea regională pentru securitate în raport cu migrația”, a fost analizată abordarea statelor U.E., S.U.A. și Canada privind cooperarea în domeniul migrației, din perspectiva amenințărilor la adresa securității naționale și a celei globale. Poziția Uniunii Europene, ca actor de securitate și furnizor de securitate în acest subiect, este relevantă la nivel global, Europa fiind cea mai afectată de valurile migratorii.

Acest capitol ilustrează diferite niveluri de securizare a migrației în rândul statelor membre și o analiză eterogenă a problemelor migrației în strategiile naționale de securitate și apărare, arătând abordări diferite ale raportului dintre securitate și migrație în interiorul statelor U.E., analizând atât nivelul național, cât și cel al U.E.

Prin urmare, această revizuire a literaturii privind corelația dintre migrație și securitatea statelor urmărește să dezvolte o înțelegere contextuală a migrației și a efectelor acesteia asupra securității naționale. Identifică, de asemenea, tiparele, cauzele, efectele migrației, precum și amenințările legate de migrație și măsurile pentru a le depăși. Mai exact, această secțiune examinează teoriile de migrație relevante și strategiile de combatere a terorismului, luând în considerare natura dinamică a amenințărilor actuale.

Capitolul al III-lea al tezei, cu denumirea „Analize privind reglementările juridice ale fenomenului migrației și consecințele acestuia asupra securității statelor”, se referă la abordarea corelației dintre securitate și consecințele migrației din punct de vedere al reglementărilor existente pe segmentul combaterii fluxurilor de migrație ilegală, terorism și criminalitate transfrontalieră.

CAPITOLUL I. DILEME TEORETICE PRIVIND DEFINIREA CORELAȚIEI DINTRE FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI SECURITATEA NAȚIONALĂ A STATELOR

1.1. Noțiuni și concepte teoretice privind migrația și securitatea națională a statelor

Încă de la începutul civilizației umane, migrația umană a „influențat istoria” [16]. Procesul migrației a atras atenția oamenilor de știință, dar majoritatea discuțiilor sunt legate de migrația rurală și de consecințele acesteia [17]. De obicei, literatura se referă la cauzele economice și sociale ale migrației [18]. De exemplu, conform autorilor Zachariah, Mathew și Nil, factorii economici sunt predominanți pentru migrația urbană și rurală [19]. Mitchel J. Clyde detaliază cauzele migrației și evidențiază modul în care factori precum ocuparea forței de muncă, oportunități de afaceri mai bune și condiții de viață mai bune sunt factorii de automotivație pentru migrație [20]. În schimb, Douglas S. Massey și colaboratorii explorează modul în care factorii sociali afectează tendința de migrare [17]. Ei consideră că la baza acestor factori sunt influențe demografice, cum ar fi genul, mărimea familiei, conflictul familial, structurile familiale și căsătoria, precum și factorii sociali generali, precum perspectivele educaționale urbane și oportunitățile acestora. În afară de factorii economici și sociali, factorii politici constituie și ei motive de migrație. Susanne Schmeidl subliniază că oamenii se deplasează „din loc în loc” ca refugiați, solicitanți de azil politic sau persoane strămutate din cauza disputelor interne, a intervenției militare străine sau a altor calamități politice sau naturale [21]. David Keane argumentează că oamenii se mișcă din motive de mediu, cum ar fi clima și alte calamități naturale [22].

Migrația este o problemă dezbătută cu intensitate în diverse domenii științifice (istorie, sociologie, politologie, studii de securitate etc.). Literatura legată de migrație depășește mii de titluri de monografii și articole [23].

Discursurile despre politici și, uneori, politicile în ultimă instanță, tind să se bazeze pe corelații aparent banale, care nu au o fundamentare empirică semnificativă. Realitatea este mult mai puțin simplă și necesită o analiză nuanțată, pentru a o interpreta cu exactitate. Emoțiile și atenția stârnite în dezbaterile publice din U.E. și S.U.A. pe problemele legate de migrație dezvăluie o criză de identitate și doar extind decalajul dintre potențiale politici pe termen lung, bazate pe dovezi și politici reactive pe termen scurt privind migrații.

Începând de la sfârșitul anilor '80 și debutul anilor '90, a apărut o dezbatere academică aprigă despre ce înseamnă noțiunea de „securitate” și cum să se studieze problemele de securitate. Mai precis, această dezbatere a fost structurată pe trei dimensiuni de bază [24].

În primul rând, perspectivele de largire a studiilor de securitate au fost incluse pe ordinea de zi a instituțiilor abilitate în discutarea problemelor de securitate națională. Astfel, cercetătorii au început să discute domeniul de aplicare al studiilor de securitate, și anume care probleme, ce pericole sau amenințări ar trebui incluse în analiza securității naționale legate de fenomenul migrației. Principala preocupare a fost dacă studiile de securitate ar trebui limitate la amenințări militare și război sau trebuie extinse pentru a include probleme nonmilitare, de la mediu, economie, identitate, migrație [4, 25, 26].

A doua dimensiune a acestei debateri este legată de aprofundarea obiectelor de referință (adică ce trebuie securizat), ceea ce înseamnă că studiile de securitate ar trebui să utilizeze teme centrate pe stat, concentrându-se în principal pe „securitatea statelor și a cetățenilor lor” [3, p. 3], sau obiectele de referință ar trebui să fie mutate dincolo de aceste abordări centriste și să acorde atenție securității unei game largi de subiecte, cum ar fi indivizii, societățile sau umanitatea în general.

A treia dimensiune se referă la cele 16 discuții epistemologice și ontologice cu privire la modul de a percepe securitatea, precum și natura securității [4, 26, 27, 28]. Aici, diviziunea dintre înțelegerea obiectivistă și subiectivistă a securității a determinat polarizarea academică și a adus în prim plan abordările constructiviste și deconstructiviste.

După cum susține Huysmans [3, pp. 3-4], dezbaterea a împărțit pe cei care susțin ideea că politica de securitate a fost o reacție la amenințările date în mod obiectiv și / sau percepute subiectiv de la cei pentru care insecuritățile sunt rezultatul unui proces politic, care se transformă din întrebări de securitate în probleme de securitate.

Această dezbatere a fost adesea prezentată ca o dezbatere epistemologică între pozitivism și postpozitivism, raționalism și reflectivism sau realism și relativism epistemic. Dar această dezbatere nu poate fi redusă la dimensiunile sale epistemologice. Cel puțin la fel de important a fost dezacordul cu privire la statutul ontologic al insecurității sau amenințărilor.

Înțelegerile contradictorii ale statutului ontologic al limbajului și cunoștințelor despre securitatea națională în relațiile sociale, și a modului de conceptualizare a amenințărilor împart mai multe abordări obiectiviste din provocarea sa deconstructivistă și constructivistă. Cu alte cuvinte, aceste discuții au făcut ca diviziunea dintre studiile tradiționale de securitate, respectiv realiste și

neorealiste, pe de o parte, și studiile critice de securitate, pe de altă parte, să fie mult mai vizibile. În timp ce primul argumentează pentru restrângerea studiilor de securitate cu accent exclusiv pe problemele militare centrate pe stat [29, p. 24] și urmărește o înțelegere obiectivistă cu privire la securitate, aceștia din urmă, utilizând diverse orientări teoretice, susțin o înțelegere restrânsă a conceptului de securitate națională [4, 24, 30, 31, 32, 33].

Datorită acestor înțelegeri diferite ale securității, Fierke [24] oferă trei poziții largi cu privire la relația dintre politică și securitate. Acestea sunt: securitatea ca prioritate, securitatea ca și construcție socială și securitatea ca practică.

Securitatea ca prioritate a intereselor naționale a statelor corespunde rațiunii care caracterizează studiile tradiționale de securitate. Studiile tradiționale de securitate, care se referă în principal la realism și neorealism, sunt definite ca teorii de soluționare a problemelor, întrucât abordarea lor acceptă „lumea (sau situația) pe care o moștenește, caută să o facă să funcționeze și, în acest sens, contribuie la realitatea care există” [34, p. 6]. Chiar dacă orientarea filosofică a realismului datează din scrierile lui Thucidide și Machiavelli, ea a apărut ca o subdisciplină din domeniul relațiilor internaționale după cel de-al Doilea Război Mondial și a devenit o școală dominantă pentru analiza securității din anii Războiului Rece. Conform gândirii tradiționale de securitate, studiile de securitate sunt „studiul amenințării, utilizării și controlului forței militare” [36, p. 7].

De asemenea, cauzele analizei de securitate sunt definite drept cauze ale războiului și alianțelor, precum și ale altor amenințări de război [35]. În acest context, securitatea se referă la amenințări militare și protecția suveranității, iar aceasta indică securitatea națională și supraviețuirea statului într-un mediu anarhic. Prin urmare, în studiile tradiționale de securitate, esența conceptului de securitate nu este problematică, pur și simplu, iar „un studiu teoretic - empiric al cauzelor războiului este relevant [...] conceptul de securitate nu este prezent în analiza ca atare” [35, p. 15].

În acest context, după cum am menționat deja, „securitatea ca prioritate” se potrivește încadrării în condițiile obiectiviste. După cum remarcă Muller [36], această poziție implică faptul că statul nu este sigur, în funcție de amenințările clar definite la adresa securității, cum ar fi proliferarea nucleară, absența echilibrului de putere etc. Această abordare trasează o linie dură între politica internațională și cea internă. Arena internațională este caracterizată de anarhie și lupte de putere, iar acestea vor fi surse de amenințare la adresa securității statelor și, prin extindere, respectiv, la cetățenii acestora. Pe de altă parte, teritoriul intern este marcat de „ordine, care este

păstrată de către state” [37, p. 40; 38]. Această distincție ia statele drept actori unitari și descrie „afacerile interne ale statelor neproblematică în comportamentul lor internațional” [39]. Mai mult, semnifică o înțelegere atemporală, care prioritizează anarhia ca o constrângere sistemică constantă și neschimbătoare asupra comportamentului statelor [24, p. 16]. Potrivit criticilor aduse studiilor tradiționale de securitate, această viziune a-istorică sau neglijența factorilor contextuali se referă la obiectivul de a respecta cerințele „științei”, prin susținerea unor înțelegeri și generalizări pozitivistice și obiectiviste, care transcend timpul [24, p. 17].

După cum a explicat Kolodziej [40], „în procesul de adaptare a acestei înțelegeri atemporale la cerințele științei, analizele bogate și istoric încorporate, de la Tucidide la Hobbes, au fost aruncate și reduse la un set simplificat de ipoteze, care definesc dilemele de securitate” [24, p. 17]. Această înclinație își găsește clar expresia în cuvintele unui cunoscut savant realist, Hans Morgenthau [41], care afirmă că „o teorie științifică este un sistem de adevăruri empirice, generale, verificabile, căutate pentru ele însele” și posibilitatea dezvoltării unei teorii raționale...”.

În ceea ce privește mixajul dintre migrație și securitate, este greu de găsit o analiză elaborată și cuprinzătoare în studiile tradiționale de securitate. Acest lucru este strâns legat de faptul că școala tradițională de studii de securitate și-a dedicat în cea mai mare parte atenția asupra „politicii înalte” a războiului și a amenințărilor asemănătoare pericolelor militare și nu a pus accent pe problema migrației, care este considerată ca o parte de „politică socială”.

Pe de altă parte, cei care încearcă să înțeleagă raportul dintre migrație și securitate „s-au aliniat noțiunilor de anarhie structurală și de interes material” și „au ales să prezinte o imagine alarmantă a consecințelor securității mobilității umane, respectiv tulburarea produsă de migrație” [42]. Cu alte cuvinte, ei indică „anarhia care vine”, care se presupune că rezultă din migrația în masă [43]. În mod similar, aceștia susțin, de asemenea, că circulația necontrolată a oamenilor poate duce la conflicte de securitate internă și internațională. În acest context, acest model de „securitate națională”, de securitate centrată pe apărarea frontierelor și instituțiilor statului împotriva agresiunilor externe, este oarecum legat de alte state și, astfel, face „controlul migrației să fie un instrument central al statului pentru protecția securității naționale” [44].

Începând de la sfârșitul anilor 1980, dar mai ales odată cu sfârșitul Războiului Rece, hegemonia studiilor tradiționale de securitate a fost provocată în fața „transformărilor din agendele politice occidentale” [3, p. 15]. Cu alte cuvinte, evoluții globale, cu efecte transnaționale, au făcut ca limitele studiilor tradiționale de securitate să explice politica internațională, astfel ca ea să fie mai evidentă. Creșterea conflictelor etnice, religioase sau legate de identitate în interiorul statelor -

de exemplu, Iugoslavia, Ruanda, Somalia -, mișcările de eliberare națională din Europa de Est, criza economică și dezastrele ecologice au adus în lumină dezavantajele școlii tradiționale de studii de securitate, deoarece se limitează în analiza sa doar la conflictele militare și descurajarea nucleară între cele două superputeri, într-o lume polarizată din perioada Războiului Rece [39].

În afară de aceasta, procesul de integrare europeană, care a contestat noțiunea tradițională de stat, suveranitate și graniță, i-a determinat, de asemenea, pe savanții din domeniul cercetărilor de securitate să se deplaseze dincolo de conceptualizarea securității centrată pe stat și militară. În acest context, ceea ce a apărut sunt așa-numitele studii critice de securitate sau abordări critice ale securității. Chiar dacă studiile critice de securitate sunt compuse din abordări diferite, cu orientări teoretice diferite, iar acest lucru îi împiedică să „constituie un grup de idei uniform și omogen”, „există mai multe încercări de a le grupa într-un mod semnificativ sub titlul securității critice” [45]. Un exemplu recent este clasificarea care se numește „abordări critice ale securității în Europa” – *Critical Approaches of Security in Europe*, în limba engleză în original (în continuare: C.A.S.E.). C.A.S.E. este alcătuit din diferite grupuri, care lucrează la cercetările teoretice de securitate și oferă o analiză elaborată asupra schimbării conceptualizării securității, cu un accent special pe Europa, inspirată de clasificarea Waewer (2004), care împarte studiile critice de securitate în trei școli: Aberystwyth, Copenhaga și Paris. În special, ultimele două școli au adus contribuții enorme la literatura de specialitate care analizează raportul dintre securitate și migrație. Această cercetare ia teoria securității naționale a școlii din Copenhaga ca principal punct de plecare, dar se situează în linia Școlii de Securitate din Paris, întrucât își propune să înțeleagă procesul de securitate din perspectivă sociologică, prin concentrarea pe practici.

Prin urmare, înainte de a detalia abordările Școlilor de la Copenhaga și Paris, va fi cercetată mai atent școala Aberystwyth, pentru a analiza criticile împotriva studiilor de securitate tradiționale și pentru a completa fundamentul normativ al acestei cercetări.

Școala Aberystwyth, numită și Școala Galeză, s-a inspirat de la gânditorii neomarxiști ai teoreticienilor Școlii din Frankfurt și a formulat idei radicale privind noțiunile tradiționale de securitate. Cox [46] afirmă că, contrar școlii tradiționale de gândire, abordarea lor „nu are dreptate în ceea ce privește instituțiile și relațiile sociale și de putere, ci le pune sub semnul întrebării, preocupându-se de originea lor și dacă ar putea fi în proces de schimbare”. Pentru Școala Aberystwyth, nu există o definiție exactă a securității, și anume, securitatea este în esență un concept contestat și derivat. Prin urmare, în urma analizei efectuate de Fierke [24], „securitatea ca și construcție socială” caracterizează poziția lor față de noțiunea de securitate. Această poziție este

împotriva înțelegerii pozitivistice și obiectiviste a securității. În special, aceasta contravine conceptualizării securității prin fixarea sensului conceptelor științifice „obiective”, pentru a le testa împotriva lumii „reale” [24, p. 196]. Cu toate acestea, acest lucru nu înseamnă că abordarea lor ignoră realitatea materială sau presupune realizarea amenințărilor de securitate. În schimb, ceea ce susține Școala Aberystwyth, este că înțelegerea politică a acestor „realități” ale securității este orientată prin diferite puncte de vedere teoretice sau politice, precum și prin diferite hărți culturale, structuri contextuale și istorice [47].

Paralel cu aceste argumente, Booth [48] susține că „abordările critice ale relațiilor internaționale și ale studiilor strategice internaționale au căutat să conteste conceptualizările despre realism ale lumii, nu prin respingerea ideii reale, ci prin revendicarea accesului la un nivel mai sofisticat de realism”. Pe un astfel de fundal, ei critică ecuația noțiunii de securitate cu unele preocupări „obiectiviste”, cum ar fi eliberarea de amenințarea militară sau supraviețuirea națiunilor. Pentru ei, securitatea implică emancipare. Ceea ce înseamnă, în principal, emanciparea este teoria și practica inventării umanității, în vederea eliberării oamenilor, ca indivizi și colectivități, de opresiuni contingente și structurale. Este un discurs al autocrației umane și al politicii de a încerca să o realizeze. Securitatea și comunitatea sunt principii călăuzitoare, iar în acest stadiu al istoriei, creșterea unei culturi universale a drepturilor omului este esențială pentru politica emancipatoare.

Conceptul de emancipare formează strategii și tactici de rezistență, oferă o teorie a progresului pentru societate și oferă o politică de speranță pentru umanitatea comună [48]. În promovarea emancipării, ei pledează pentru o reflecție „critică”, lărgirea și aprofundarea agendei de securitate într-un mod care să includă alte probleme nestatistice de securitate, precum sărăcia, mediul, identitatea, apartheidul sau rasismul față de minorități. Se susține că supravalorizarea securității militare centrată pe stat trebuie să contribuie la „militarizarea relațiilor internaționale”, care, la rândul său, ar putea continua cu „nesiguranța globală”.

Cu toate acestea, deși solicită o înțelegere mai largă a securității, prin contestarea conceptualizărilor centrice și militariste ale statului, acestea nu urmăresc să facă față tuturor problemelor din logica securitară strictă și nici nu urmează o lărgire nelimitată a cadrului teoretic. Mai precis, intenția nu este de a „transforma fiecare problemă politică într-o problemă de securitate (politica de securitate), dimpotrivă, [...]a transforma fiecare problemă de securitate într-o problemă a teoriei politice (și, prin urmare, a problemelor politice), însă acest fapt s-ar putea numi politizarea securității” [48, p. 14].

Prin urmare, atunci când susțin dezbaterile de extindere, aceștia acordă atenție efectelor secundare negative ale acestui proces. Acest lucru se datorează mai ales faptului că, pentru ei, încadrarea unei probleme în limbajul de securitate oferă calea pentru diferite interpretări și diferite soluții politice. Chiar și termenul de „securitate” implică riscul de consolidare a problemei de securitate într-o anumită zonă [3]. După cum argumentează Huysmans, cercetările și discursul politic despre securitate oferă întotdeauna loc pentru o mobilizare fascistă, datorită influenței studiilor academice și / sau puterii cunoașterii politice, cu alte cuvinte, cunoștințele produse prin interpretarea noțiunilor de securitate sunt deschise diferitelor interpretări și au un rol performativ și constructiv, rolul acestora fiind „utilizarea limbajului de securitate, care poate schimba înțelegerea unei probleme” [3, p. 25]. Într-o perspectivă similară, așa cum a remarcat Tekofsky [49], cu referire la evoluțiile de la nivelul U.E.: percepțiile determină elaborarea de politici și legi.

Percepțiile conduc, astfel, la fapte juridice, se bazează pe aceste fapte și creează un cadru de referință, o viziune a lumii care reflectă și determină atitudinea noastră față de aceasta. La rândul lor, politicile și regulile influențează viața oamenilor într-un mod foarte real. Prin urmare, este important să analizăm argumentele și măsurile produse în discursul politic european privind securitatea și migrația. În conformitate cu aceste preocupări, se afirmă că securitatea nu trebuie privită ca un lucru „bun” sau ca un obiectiv dezirabil.

Într-adevăr, pentru Școala Aberystwyth, securitatea unuia este obținută cu prețul securității altora, iar conceptul de securitate are întotdeauna conotații conservatoare. Prin urmare, școala Aberystwyth nu poate fi definită drept susținătorul extinderii nelimitate sau inconștiente a agendei de securitate, ci mai degrabă ca o poziție critică morală și etică față de dezbaterile lărgite privind noile probleme de securitate și, ca avocat al politizării, mai degrabă decât a dezvoltării unor concepte viabile de securitate.

Când vine vorba de problema migrației, aceste critici au devenit mai relevante. În special, distincția dintre domeniul internațional și cel intern, accentul pe suveranitatea statului și securitatea națională, ca obiecte principale de referință în abordarea studiilor tradiționale de securitate, au un impact crucial asupra fenomenului migrației și pentru noțiunea de liberă circulație a oamenilor. După cum afirmă Williams și Krause [50], „logica principală, care subliniază abordarea tradițională, este aceea că: securitatea cetățenilor este identificată cu acel stat și, prin definiție, cei care stau în afara acestuia sunt amenințări, indiferent dacă un potențial real pentru aceasta” nu este neapărat previzibil.

Viziunea neorealistă asupra securității o face în mod eficient sinonimă cu cetățenia. Securitatea vine de la a fi cetățean, iar nesiguranța din partea cetățenilor altor state. Amenințările sunt îndreptate către persoane care sunt cetățeni (adică către statele lor), iar studiul securității încearcă, în consecință, să diminueze aceste amenințări, prin acțiuni concertate ale reprezentanților cetățenilor - conducătorii de stat. Mai mult, Giddens [52, p. 259] susține că: „moștenirea suveranității naționale solicită o abordare conform căreia fiecare națiune are în posesia sa dreptul de a controla comunitatea și teritoriul ei, și doar ei, respectiv cetățenii statului, au dreptul să fie implicați în această comunitate politică, iar această încadrare a legăturii dintre suveranitatea națională și cea teritorială a fost consolidată drept condiția politică naturală a omenirii”.

În acest cadru, potrivit susținătorilor Școlii de la Aberystwyth, înțelegerea conceptului de securitate tradițională, care consideră că statul este protectorul cetățenilor săi, cu un drept legitim de control asupra frontierelor sale, încadrează distincția dintre cetățeni și noncetățeni în termeni de securitate. Susținătorii Școlii Aberystwyth consideră că statele pot fi și o sursă de nesiguranță pentru propriii lor cetățeni. Acest lucru se reflectă în mod clar în cazul refugiaților persecutați de propriile state și, prin urmare, care sunt obligați să părăsească țara „natală”. De asemenea, statele pot amenința securitatea umană „în cazul în care migranții, romeii, națiunile minoritare și popoarele indigene nu se bucură de protecția statului de drept sau le este interzis să se bucure de drepturile politice și de alte drepturi pe care membrii deplini ai comunității le au deja [53, p. 116].

Școală din Copenhaga a apărut, de asemenea, din nemulțumirea conceptualizării tradiționale a securității în rândul unui grup de cercetători de la Institutul de Cercetare pentru Pace din Copenhaga. Buzan și Waever [51] - cei doi protagoniști principali ai Școlii din Copenhaga - sunt susținătorii extinderii și aprofundării studiilor de securitate, pentru a include o gamă largă de probleme și obiecte de referință în domeniul studiilor de securitate. Cel mai important aspect al abordării lor, care îi face asemănători cu Școala Aberystwyth, este accentul pe care îl pun pe construcția socială a securității față de înțelegerea obiectivistă a securității care caracterizează școala tradițională de studii de securitate. Cu toate acestea, studiile Școlii din Copenhaga integrează anumite analize fundamentale ale gândirii tradiționale. În special, acestea nu iau în considerare în totalitate problemele de stat și cele militare. Mai degrabă, identifică statul ca obiect de referință important și continuă să se concentreze asupra amenințărilor militare de-a lungul altor probleme de securitate situate în diferite sectoare, inclusiv sociale, de mediu, politice și economice. În al doilea rând, similar studiilor tradiționale de securitate, securitatea se referă la apărarea împotriva amenințărilor [54, p. 23] și este legată de „supraviețuire” [4, p. 21].

În plus, în ciuda poziției lor de largire, în special Buzan se opune extinderii nelimitate a agendei de securitate. El susține că o astfel de poziție „a deschis ușa prea larg și a lăsat o mică distincție și, prin urmare, o mică comparare analitică pentru conceptul de securitate” [55, p. 5].

Wæver recunoaște, de asemenea, acest risc și afirmă că principalul dezavantaj al analizei de securitate de după Războiul Rece este incapacitatea de a identifica criterii specifice pentru a împiedica definirea tuturor problemelor existente drept probleme de securitate. Pentru Buzan, această problemă ar putea solicita „mobilizarea sprijinului de stat” într-o gamă largă de domenii [4, p. 4]. Cu toate acestea, el susține în continuare că apelarea la analiza tradițională nu este, de asemenea, un răspuns pentru a rezolva această problemă. Ceea ce se aduce pentru a depăși aceste riscuri este: să exploreze logica securității în sine, pentru a afla ce diferențiază securitatea și procesul de securizare de cel care este doar politic. Această soluție oferă posibilitatea de a se elibera de disputa existentă între lărgirea și restrângerea studiilor de securitate [55].

În consecință, Școala din Copenhaga definește securitatea drept extinderea sau intensificarea politizării și este o „versiune mai extremă a politizării” [4, p. 23]. Mai precis, o problemă este securizată când liderii (politici, sociali sau intelectuali) au început să vorbească despre ea și să câștige atenția publicului și a statului, în ceea ce privește amenințările existențiale împotriva unor obiecte de referință apreciate ca fiind de interes național. Securizarea poate fi, astfel, privită ca o versiune mai extinsă a politizării. Este vorba despre stabilirea intersubiectivă a unei amenințări existențiale, pentru a avea efecte politice substanțiale.

În teorie, orice problemă publică poate fi localizată pe spectrul care variază de la cea nepolitizată (ceea ce înseamnă că statul nu se ocupă de ea și nu este în niciun alt fel transformată într-o problemă de dezbatere publică și decizie politică), la cea politizată (ceea ce înseamnă că problema face parte din politica publică, ceea ce necesită decizie guvernamentală și alocare a resurselor sau, mai rar, o altă formă de guvernare) și la cea de securitate (ceea ce înseamnă că problema este prezentată ca o amenințare existențială, care necesită măsuri de urgență și justifică acțiuni în afara limitelor normale ale procedurii politice). În principiu, plasarea problemelor pe acest spectru este deschisă, în funcție de circumstanțe. Orice problemă poate ajunge la oricare parte a spectrului [4, pp. 23-24].

Conform școlii de la Copenhaga, securitatea este construcția de succes a unei probleme ca „amenințare existențială” pentru un obiect de referință, prin „acte de vorbire” ale actorilor din sectorul instituțional care se ocupă de securitate, care justifică politici extraordinare de securitate [4, 56, 57].

Pentru Wæver, ceea ce este de cea mai mare importanță în acest proces este mișcarea securizării - un act specific de articulare a securității [55, p. 5].

Cu alte cuvinte, rostind discursurile de securitate, starea de fapt existentă poate fi modificată. Cu alte cuvinte, pentru Wæver [58, p. 10], caracteristica distinctivă a securității naționale este o structură retorică specifică (supraviețuire, prioritate de acțiune și urgență), deoarece, dacă problema nu este rezolvată acum, va fi prea târziu și nu vom exista pentru a remedia eșecul nostru. Aceasta poate funcționa ca un instrument pentru găsirea acțiunilor de securitate în alte sectoare decât cea politico-militară, ca în cazul mediului sau al migrației. Aici, subliniind distincția tradițională făcută de Wolfers [59] între abordarea securității în mod obiectiv (există o amenințare reală) și subiectiv (există o amenințare percepută), Școala din Copenhaga susține că a face o astfel de distincție nu este o sarcină ușor de îndeplinit. Anume, definirea unei probleme ca o amenințare „reală” necesită criterii obiective și nicio teorie nu poate oferi un astfel de cadru. Mai mult, chiar dacă acest tip de criterii „obiective” au fost atinse, din nou, nu ar putea rezolva problema „subiectivității”. Acest lucru se datorează faptului că, potrivit Școlii de la Copenhaga, diferite entități au „praguri pentru definirea amenințării” [4, p. 30]. De exemplu, numărul populației străine, despre care se crede că constituie o amenințare, variază la entități diferite.

În conformitate cu aceste argumente, Wæver [57, p. 251] detaliază abordarea lor cu următoarele cuvinte: spre deosebire de perspectiva standard a studiilor de securitate, unde se consideră că vorbim, în cele din urmă, despre securitatea de „acolo”, care există independent de punerea de către noi a problemei în termeni de securitate, perspectiva actului-discurs afirmă că o problemă devine o problemă de securitate prin actul de securizare. În consecință, nu există nicio modalitate de a afla care sunt problemele de securitate „cu adevărat” și, prin urmare, este întotdeauna o alegere să tratăm ceva ca pe o problemă de securitate [57].

În acest context, ceea ce constituie „definiția exactă și criteriile securității naționale” sunt determinate printr-un proces intersubiectiv, prin care „o înțelegere împărtășită a ceea ce trebuie considerat și răspuns colectiv ca o amenințare” este construită, prin „acte de vorbire”, de practici discursive [57, p. 26].

Prin urmare, studiul securității naționale se bazează pe analiza discursurilor politice. Cu toate acestea, nu orice act discursiv privind problemele de securitate, și anume securizarea activității social-economice, are ca rezultat securizarea eficientă din punct de vedere politic. „Securizarea cu succes nu este decisă de instituțiile responsabile de securitate, ci de publicul actului discursului de securitate” [57, p. 31]. Mai precis, atât timp cât publicul „semnificativ” ca număr

acceptă problema în cauză ca o amenințare existențială, putem vorbi despre succesul procesului de securitate. Prin această acceptare, actorii din securitate obțin permisiunea de a încălca regulile, ei mută o problemă din limitele „politicii normale” în sfera „politicii de securitate”, invocând astfel „politica de excepție”. În această privință, Școala de la Copenhaga urmărește o înțelegere habermasiană a politicii modern [60], care presupune rolul determinant al deliberării democratice într-o sferă publică transparentă, constituirea cetățeniei active și statul de drept în formarea societăților moderne [61, 62, 63]. Securizarea deschide un spațiu pentru eludarea acestor determinanți fundamentali ai politicii moderne și se circumscrie unui spațiu public limitat. Cel mai îngrijorător este că această transformare exclude alternativa politică și marginalizează criticile împotriva măsurilor excepționale.

Nu în ultimul rând, Buzan și colaboratorii [4, p. 27] susține că securitatea poate fi ad hoc sau instituționalizată. Dacă un anumit tip de amenințare este persistent sau recurent, nu este de mirare să constatăm că răspunsul și sentimentul de urgență devin instituționalizate. Când vine vorba de securitatea migrației, Școala din Copenhaga o investighează în cadrul sectorului societal. Securitatea societală se referă la securitatea colectivității și la identitatea acestora, în special la identitatea etno-națională, și acționează în contextul relațiilor antagonice de prieten / inamic. Insecuritatea socială apare atunci când „potențialitatea” sau „dezvoltarea” sunt definite drept o amenințare pentru supraviețuirea unei comunități desemnate și a identității sale [4, p. 119]. Mai exact, migrația este privită și / sau reprezentată ca o amenințare la adresa securității societății, când X persoane sunt depășite sau diluate de influxuri de oameni Y; comunitatea X nu va fi ceea ce era, pentru că alții vor alcătui populația; identitatea X este schimbată printr-o modificare a compoziției populației (de exemplu, migrația chineză în Tibet, migrația rusă în Estonia) [4, p. 121].

În acest context, aplicarea teoriei securității naționale la problema migrației urmează astfel: migrația poate fi desemnată ca o „amenințare existențială” pentru securitatea / identitatea societății, prin „acte de discurs” ale anumitor actori- de exemplu, politicieni, mass-media, public - și dacă această mișcare de securizare este acceptată de o cantitate „semnificativă” de audiențe, măsuri extraordinare, care anterior nu erau „legitime”, pot fi puse în aplicare. Aici, după cum au subliniat diverși savanți, o definiție foarte vagă a identității este utilizată atunci când se discută conceptul de securitate socială [64].

În mod important, Buzan și colaboratorii [4] precizează care sunt măsurile care caracterizează acest proces de securitate, dar, totuși, enumeră anumite răspunsuri care pot fi invocate împotriva „amenințării” care decurge din migrație. Măsurile de intervenție pot fi conduse

de societate sau de către stat și instituționalizate în cadrul politicilor sau pot fi ofensive și defensive [65].

Răspunsurile ofensive ale societății trebuie să fie sub formă de răspunsuri violente sau atacuri rasiste asupra migranților, sau statele impun practici restrictive și orientate de poliție. Pe de altă parte, ca răspunsuri defensive, societatea poate dezvolta o abordare mai tolerantă și statul sprijină proiectele de „integrare”, pentru a minimiza „amenințarea” care rezultă din prezența migranților pe teritoriul lor. În cazul proiectelor de integrare, dominanța societăților gazdă este păstrată prin crearea unei „culturi comune”, prin mobilizarea „tuturor utilajelor de reproducere culturală (de exemplu, școli, biserici, limbă)” [4, p. 122]. Cu toate acestea, aceste strategii defensive nu ar putea reduce la minimum securitatea migrației, iar uneori chiar acestea ar putea consolida acest proces și excluderea migranților. Acest lucru se datorează mai ales faptului că strategiile de apărare sunt, de asemenea, legate de păstrarea și îmbunătățirea unei identități sociale „naționale” în fața presupusei „amenințări”, provenită din „influențele străine”. Cu alte cuvinte, referindu-se la conceptualizarea identității societății ca omogenă, Mountz [66] spunea că „în perioadele în care nu există o amenințare percepută, omogenitatea, oricât de iluzorie, este adesea considerată ca fiind garantată. În perioadele de criză, cum ar fi migrația de persoane care sunt percepute ca „diferite” [...], devine evidentă natura problematică a acestei omogenități”.

Numeroase lucrări au fost influențate de teoria securității naționale a școlii din Copenhaga, atunci când analizează migrația în raport cu securitatea, în special în contextul procesului de integrare europeană.

Fără îndoială, Wæver și Buzan [67] au introdus un spațiu intelectual crucial pentru a explora construcția discursivă a unor probleme particulare, ca amenințări la adresa securității. Cu toate acestea, teoria lor despre securitatea națională a devenit, de asemenea, supusă unei serii de critici, mai cu seamă din partea Școlii de Studii de Securitate din Paris.

Școala de Studii de Securitate din Paris a fost inițial asociată revistei academice „Cultures et Conflits” și s-a inspirat în mod special din scrierile lui Foucault [68] și Bourdieu [69]. Ulterior, abordarea sa asupra securității a fost urmată și perfecționată de către savanții care au aplicat o abordare sociologică a procesului de securitate. Prin urmare, în prezent, lucrările cercetătorilor asociați cu Școala de la Paris au avut diverse variante disciplinare și geografice și au interacționat cu experți în domenii acoperite în mare măsură de securitatea internă. Chiar dacă acești savanți au preluat teoria securității naționale a Școlii de la Copenhaga ca un instrument conceptual [55, p. 8], ei au criticat-o și revizuit-o în conformitate cu propriile lor orientări analitice și teoretice. Bigo,

unul dintre protagoniștii Școlii de la Paris, și colaboratorii săi susțineau că Școala din Copenhaga, prin analizarea securității naționale ca un discurs politic, ignoră practicile de securitate de rutină cotidiene și subestimează rolul puterii în acest process [55]. Pentru Bigo [70, 71], nu practicile discursive sau actele de vorbire, ci tehnologia de securitate, cunoștințele profesionale de securitate și practicile birocratice sunt forțele motrice ale proceselor ce caracterizează politicile de securitate națională.

Abordarea Școlii de la Paris privind discursurile politice despre securitate are conotații diferite decât cea a școlii de la Copenhaga. Acesta din urmă concepe în mod îngust discursul și îl restrânge la mișcările politice, despre care se crede că au „capacitatea de a structura și transforma relațiile sociale și politice” [55, p. 12]. Pe de altă parte, Școala din Paris urmărește o înțelegere foucaultiană a discursului, ceea ce înseamnă că discursurile apar prin exercitarea puterii și creează o economie specifică de „adevăr” sau „cunoaștere” [68, p. 93]. Mai precis, potrivit lui Foucault, în orice societate există numeroase relații de putere care pătrund, caracterizează și constituie corpul social, iar aceste relații de putere nu pot fi ele însele stabilite, consolidate și nici puse în aplicare fără producția, acumularea și funcționarea discursului politic, care face posibil exercitarea puterii. Suntem supuși producerii adevărului prin putere și nu putem exercita puterea decât prin producerea adevărului [68]. Producerea adevărului sau crearea de cunoștințe prin discurs rezultă din exercitarea puterii, iar acest proces constituie în cele din urmă puterea cunoașterii. Foucault susține, în continuare, că „suntem supuși și adevărului, în sensul în care adevărul care face legile produce adevăratul discurs care, cel puțin parțial, decide, transmite și se extinde asupra efectelor puterii” [68, p. 94].

Pe baza acestor abordări filosofice ale Școlii din Paris, agențiile de securitate profesionale, în funcție de pozițiile lor de putere, au capacitatea de a securiza o problemă prin cunoștințele pe care le produc și prin tehnologiile pe care le utilizează. Cea mai proeminentă este această poziție foucaultiană, care caracterizează politica modernă cu procese tehnocratice multiple și foarte differentiate [72, 73], ceea ce distinge Școala de la Paris de conceptualizarea habermasiană a politicii democratice specifică Școlii din Copenhaga [55]. Potrivit lui Bigo, nu deliberarea publică democratică, ci lumea secretă, descentralizată, netransparentă și privată a organismelor birocratice marchează politica, precum și securitatea [3, 70, 74, 75, 76]. Prin urmare, spre deosebire de conceptul de securitate al Școlii de la Copenhaga, „politica de excepție” nu este o problemă centrală [55, p. 9]. Ceea ce contează este faptul că practicile tehnocratice invocă o „politică de neliniște” -

care nu este încadrată în situații de urgență, dar care poate distribui și produce frică și, la rândul său, justifică anumite practici guvernamentale (de exemplu, cărți de identitate, baze de date) [70].

Referindu-se la practicile actuale, care reglementează problema migrației în U.E., Bigo susține că interpretarea migrației printr-o prismă de securitate rezultă din crearea unui continuum de amenințări și neliniști generale, în care mulți actori diferiți își schimbă temerile și credințele referitor la o societate riscantă și periculoasă. Profesioniștii responsabili de gestionarea riscului și a fricii transferă în special legitimitatea pe care o obțin din luptele împotriva terorismului, infractorilor, spionilor și falsificatorilor către alte ținte, în special activiști politici transnaționali, oameni care trec frontierele sau oameni născuți în țară, dar cu părinți străini [70, p. 63]. Această înțelegere face să fie un punct important mult mai evident abordarea relației securitate - migrație. Astfel, elementul central al procesului de securizare nu este „constituirea situațiilor de criză și introducerea de măsuri de urgență, ci mai degrabă intervenția instituțională și discursivă a diferitelor domenii de politică, prin aplicarea rutinelor, cunoștințelor instituționalizate și tehnologiilor la reglementare a acestor probleme” [55, pp. 9-10].

Migrația este securizată, legând-o de un context general de definire și administrare nesigură a fenomenului, care poate provoca probleme de securitate mai extinse (discursurile despre migranți generând conflicte de securitate). Un astfel de context justifică introducerea anumitor practici birocratice și tehnologice, de exemplu, politici de vize discriminatorii, practici de supraveghere bazate pe baze de date extinse, rolul crescut al organelor de poliție și informații în domeniul migrației. În strânsă legătură cu aceasta, concentrarea pe relațiile dintre grupuri profesionale specifice și pe structurarea efectelor tehnologiilor permite acestei abordări să studieze procesul de securitate transnațional, spre deosebire de abordarea școlii din Copenhaga, care este limitată mai mult la sfera națională.

Prin urmare, în acest context, Școala de la Paris „eliberează sociologiile de nesiguranță” [55, p. 9]. Pentru Școala de la Paris, „aceste diviziuni se cultivă doar în măsura în care acestea structurează empiric câmpul de securitate. Drept urmare, funcționarea și relevanța securității interne / externe sau a poliției în raport cu apărarea pot fi un obiect de analiză, mai degrabă decât un decalaj conceptual sau disciplinar acceptat” [34, 70, 74, 77, 78]. În acest context, se poate susține cu siguranță că Școala de la Paris oferă o analiză productivă a securității naționale, bazată pe tehnocrație, care se dezvoltă în afara spațiului public. De asemenea, ea contestă punctul de vedere al Școlii de la Copenhaga, care afirmă că „securitatea poate fi studiată direct prin studiul discursului politic și al jocurilor politice” [58, p. 11]. În schimb, ea atrage atenția asupra rolului

practicilor tehnice și birocratice în securitate și, prin aceasta, promovează poziția „securității ca practică”, împotriva abordării constructiviste pure a școlii din Copenhaga. De altfel, spre deosebire de Școala de la Copenhaga, care consideră că statului îi sunt acordate rolul și legitimitatea de a asigura suveranitatea, Școala de la Paris solicită o implicare mai critică cu aceste noțiuni de suveranitate, granițe și reabilitare a identităților și culturilor. Asemănător argumentelor Școlii Aberystwyth, Bigo [71, p. 49] remarcă faptul că se consideră că statul are dreptul să-și controleze frontierele și să-și diferențieze cetățenii și străinii și să îi trateze diferit. Definirea statului prin teritoriu, populație și administrație surprinde imaginația noastră. Monopolizarea oamenilor de către stat încalcă dreptul individului de a se deplasa liber. Controalele la frontieră sunt o măsură tehnică care trebuie aplicată, nu o alegere sau o discuție politică. Deci, în loc să accepte presupunerile privind statul și rolul său în domeniul migrației, Școala de la Paris pune la îndoială legitimitatea acestui rol, „autoritatea morală a statelor, credința că statul este și ar trebui să fie păzitor al securității oamenilor” este discutabilă [37, p. 106].

Astfel, conceptualizarea procesului de securitate a determinat, de asemenea, o cantitate semnificativă de literatură, în special despre securitatea migrației în cadrul acestei școli. Aceste lucrări au deschis noi discuții privind analiza logicii controlului individului de către stat, supravegherea persoanelor care trec dincolo de granițele naționale, crearea unor profesioniști transnaționali (cum ar fi ofițerii de legătură din diferite state membre) și a unor tehnologii (de exemplu, baze de date) care să prevină din punct de vedere tehnic problemele de securitate legate de migrație. Cu toate acestea, abordarea lor trebuie să fie perfecționată, aplicând-se o abordare sociologică pentru înțelegerea securității naționale și nu limitând-o strict la redarea tehnocratică a raportului de securitate / migrație.

1.2. Percepția migrației ca factor de risc pentru securitatea națională a statelor

Conceptul de „securitate” a fost introdus pentru prima dată de Școala de Studii de Securitate din Copenhaga. Spre deosebire de abordările realiste tradiționale ale securității, care se concentrează în mare măsură pe relațiile dintre state, teoria securității naționale a dus noțiunea de securitate la un alt nivel, concentrându-se pe construcția socială a amenințărilor. Caracteristica definitorie a securității naționale, potrivit lui Buzan, Waever și De Wilde, este o „acțiune lingvistică” sau un „act de vorbire” marcat de o retorică specifică de „urgență” și „prioritate” [4]. Cu toate acestea, „securitatea discursului” nu este doar o modalitate de reprezentare a unei

probleme într-un mod specific, dar și un mod de influențare a politicilor naționale interne. Pentru a deveni o problemă de securitate, problema trebuie formulată în termeni de „amenințare existențială”, necesitând măsuri extraordinare ale politicianilor pentru a face față acesteia [71]. După cum susține Huysmans, „politicile depind foarte mult de limbajul prin care sunt politizate” [3, p. 6]. Prin urmare, rolul actelor de limbaj și vorbire nu este doar descrierea, ci și mobilizarea anumitor semnificații, creând un „domeniu al insecurității”, care este abordat în continuare prin politici de securitate specifice.

Studierea securității naționale, cu toate acestea, nu implică doar un studiu al actelor de vorbire, ci și o poziționare a actelor specifice într-un cadru contextual mai larg. Extinzând definiția despre securizare a lui Buzan, Waever și De Wilde [4] în termeni de „acțiune lingvistică” sau „act de vorbire”, Balzacq [79] a subliniat importanța agentului, a publicului și a contextului social în care este articulat actul discursului politic. Astfel, el a definit securitatea ca un „act pragmatic”, care „aspiră să determine utilizările strategice și tehnice ale limbajului pentru a atinge un anumit scop” [80, p. 2].

Legătura dintre migrație și securitate a fost studiată pe larg de Bigo [34, 70, 71, 77, 78] și Huysmans [3, 76], care și-au dezvoltat analiza concentrându-se pe sociologia puterii și importanța acesteia în instituționalizarea unui discurs specific.

Având la bază toate studiile anterioare, cercetările de față analizează securitatea migrației ca urmare a luptei de putere discursivă între diferiți agenți, fiecare producând o anumită percepție și înțelegere a fenomenului migrației. Succesul acestor articulații depinde în mare măsură de autoritatea, puterea și legitimitatea agenților la etapa specifică.

Discursul hegemonic sau dominant este, prin urmare, obținut ca urmare a unei „lupte peste care interpretare și, prin urmare, ce tip de cunoștințe ar trebui să informeze politica de migrație” [3, p. 53].

În anii ‘90, după încheierea pașnică a Războiului Rece, creșterea conflictelor intra-stat, frica societăților occidentale de migrare, mediul în decădere și accelerarea epidemiei de HIV / SIDA, a fost inevitabil să includă noi factori strategici asociați cu securitatea umană. Recunoașterea unei lumi noi a dus la noi evoluții în materie de securitate, de la concepția politico-militară tradițională, centrată pe stat și suveranitatea sa, la o viziune mai incluzivă și mai holistică a păcii și a stabilității internaționale, bazată pe protecția persoanelor [81, p. 187]. Statul a încetat să fie singurul obiect de referință pentru securitate. Cu toate acestea, securitatea umană nu a înlocuit securitatea națională, integrând noi dimensiuni, ca protecția drepturilor omului, dezvoltarea economică și securitatea

individuală. Acestea au avut o conceptualizare instituțională în Raportul privind dezvoltarea umană din 1994 al O.N.U. [82] și s-a caracterizat printr-o abordare universală, largă și flexibilă, și prin interdependențele dintre cele șapte componente: securitate economică, securitate alimentară, securitate sanitară, securitate de mediu, securitate personală, securitate comunitară și securitate politică [82].

Când se discută despre problemele de securitate, este firesc să existe o amenințare reală pentru supraviețuirea statului. Această înțelegere a fost profund influențată de constrângerile structurale ale Războiului Rece și de convingerea că securitatea ar putea reprezenta doar jocuri cu sumă zero. Concepția Războiului Rece despre securitate, susține Gaufman [83], a fost asociată cu „forța militară”, astfel încât, dacă aceasta din urmă a caracterizat o problemă, atunci provocarea a devenit una de securitate, și dacă utilizarea forței militare nu era în pericol, situația era considerată drept „problema politicii interne”. După sfârșitul Războiului Rece, percepția securității nu este doar „militară”, „dimensiunile securității nu s-au schimbat, dar specificațiile de fond ale acestor dimensiuni, care au fost relevante în timpul Războiului Rece, sunt diferite de cele ale anilor '90. Securitatea economică, securitatea mediului, securitatea identității, securitatea socială și securitatea militară sunt diferite forme de securitate, însă, în esență, nu mai sunt concepte fundamental diferite” [84, p. 9, 23]. Prin urmare, securitatea nu este neapărat legată de supraviețuire, ci mai degrabă de posibilitatea de a urmări liber independența sau de a proteja interesele interne de bază ale statului. „Securitatea autentică necesită nu numai absența sau protecția împotriva unei amenințări militare, ci și gestionarea unei multitudini de riscuri referitoare la bunăstarea politică, economică și socială a statelor și a popoarelor lor” [85, p. 2]. Definiția securității ca „o probabilitate scăzută de deteriorare a valorilor dobândite „lărgeste minima identificare realistă și problematică cu supraviețuirea prin specificarea valorilor menite a fi protejate, atunci când acestea din urmă sunt asigurate” [84, p. 13]. Dacă amenințarea supraviețuirii nu este în pericol, securitatea are în vedere unele valori și interese primare că statele vor depune eforturi pentru a se proteja, „se consideră securitate, într-o definiție mai largă a termenului, protecția împotriva pătrunderii străine nedorite: apărarea securității fizice și psihologice, a intereselor economice, a limbii și culturii” [86].

Dacă nu toate amenințările sunt „militare”, atunci există o mare probabilitate de a face față provocărilor viitoare, prin procesele de cooperare și acomodare. Spre exemplu, strategia europeană de securitate din 2003 subliniază că amenințările actuale la adresa securității europene pot fi confruntate și cu instrumente nonmilitare, deoarece riscurile pentru stabilitatea europeană nu sunt neapărat militare. Astfel, instrumentele militare pot fi completate de cele politice și economice, și

angajate în afara perimetrului european, în special către regiunile învecinate cu potențial de risc [87]. În același mod ca și în cazul amenințărilor tradiționale de securitate, noile probleme de securitate, precum energia, mediul și migrația, necesită politici proactive, care vizează redresarea de externalități potențiale [88].

Mai mult, dimensiunea de securitate a noilor probleme de pe agenda politică este subliniată de faptul că uneori acestea sunt un produs secundar al provocărilor tradiționale de securitate. Astfel, un stat „necinstit” poate amenința perturbarea energiei sau un conflict civil poate provoca fluxuri de refugiați care afectează atât stabilitatea europeană, garanția aprovizionării cu energie, cât și controalele la frontieră, care sunt măsuri încadrate în scopuri de securitate. A face față amenințărilor de securitate înseamnă a avea în vedere strategiile și actorii mai potriviți pentru păstrarea stabilității. Ambele elemente sunt astăzi mai greu de identificat, din cauza caracterului transnațional al riscurilor pentru securitate [89].

Pe măsură ce provocările depășesc frontierele statelor, ele ajung să cuprindă mai mulți actori, necesitând, așadar, modele mai largi de cooperare.

Guvernarea globală nu are rost, însă, în anumite situații: atunci când amenințările privesc doar unii actori și se manifestă în diferite modalități în întreaga lume, scheme mai mici de cooperare par mai promițătoare în acest sens. Acest lucru se întâmplă pentru că „majoritatea amenințărilor venite din migrație «călătoresc» mai ușor pe distanțe scurte, decât pe cele lungi” [90]. Prin urmare, actorii statali vecini sunt expuși în mod constant, cu un potențial de amenințare mai mare din partea migranților. Acest lucru implică faptul că apare un fel de „interdependență de securitate între state” și face ca statele să fie foarte sensibile la prevederile politicii statelor apropiate cu privire la potențialul migratoriu.

Este de remarcat faptul că Buzan, Wæver și De Wilde [4] pun accentul pe o variabilă neorealistă, cum ar fi „teritorialitatea” în teoria „complexului de securitate”: nu numai amenințările implică actorii învecinați într-un mod similar, dar dispozițiile politice pentru a le face față răspândesc efectele lor pe anumite domenii. Dacă interdependența de securitate înseamnă că niciun actor nu poate spera să-și atingă securitatea printr-o strategie, este, de asemenea, adevărat că natura de securitate a problemei face procesul de cooperare problematic. Având în vedere complexitatea provocării, o armonizare completă a procedurilor în cadrul unui grup ar marginaliza efectele interdependenței de securitate, în timp ce o cale de rezolvare a problemelor care vizează o participare largă a actorilor implicați ar promite o gestionare mai viabilă a acestei probleme. Cu toate acestea, securitatea complică procesul de integrare a migranților, deoarece niciun actor nu

este dispus să compromită un interes considerat drept primordial în favoarea celuilalt. Cooperarea va fi continuată atât timp cât va consolida securitatea statelor în ansamblu, fără a influența în mod semnificativ acordurile interne. De asemenea, statele sunt principalii agenți ai politicilor de securitate, „statele sunt, în continuare, agenții prin care sunt instituite și finanțate structurile de guvernare și agenții prin care se realizează în mare măsură eforturile acestor structuri” [51, p. 4; 91, p. 12]. Astfel, o abordare comună pentru a face față problemei poate prezenta inconsecvențe sau lacune, încercând să creeze diferite interese naționale.

Prin urmare, statele sunt susceptibile să își coordoneze acțiunile, pentru a evita amenințările comune de securitate. Așa cum se întâmplă în procesele de cooperare comercială într-o zonă definită, primul rezultat al unei abordări integrate poate fi închiderea față de terți actori, ridicarea de bariere formale sau informale, pentru a păstra o provocare potențială. Cu toate acestea, întrucât piața neagră sau alte practici ilegale sunt capabile să ocolească barierele legale, alte numeroase amenințări sunt capabile să depășească frontierele statelor. Acest lucru implică faptul că cooperarea dintre state, care vizează în principal creșterea barierelor de combatere a problemelor de securitate, este în cele din urmă inefficientă. Acest lucru se întâmplă pentru că coordonarea în cadrul unui cluster care vizează politici „restrictive” poate schimba modul în care este rezolvată o problemă, dar nu și probabilitatea sau presiunile provocării acesteia. Procesele de cooperare și negocieri cu terți actori, regiuni terțe și organizații internaționale asigură că subiectele precum migrația, energia sau mediul sunt abordate într-un mod consecvent și solid.

Multilateralismul devine o cale de gestionare a problemelor, atât ca principiu, cât și ca practică [92, p. 6]. Dacă grupurile regionale sunt mai capabile să controleze și să gestioneze efectele amenințărilor de securitate din cadrul acestora, un proces de cooperare multilaterală poate diminua probabilitatea apariției amenințărilor de securitate sau poate scădea probabilitatea ca efectele negative să se răspândească.

Acesta este și motivul diverselor încercări de cooperare intraregională în afacerile internaționale de astăzi în ceea ce privește discuțiile comune privind securitatea. În acest fel, guvernarea globală poate fi avansată, compensând lipsa autorității de nivel superior și a soluțiilor globale și regionale [93].

Când interregionalismul nu este o opțiune, deoarece un grup nu este atât de unificat încât să gestioneze amenințările de securitate în mod colectiv, atunci soluțiile pot să fie avute în vedere la alte niveluri: relațiile stat - stat.

Totuși, parteneriatul trebuie să fie conceput într-un mod echitabil, asigurând responsabilități comune, fluxuri multidireționale și participare pe mai multe niveluri: adică forma pe care o are multilateralismul nu are o importanță mai mică decât practica în sine [94, 95]. Ca o nouă concepție de securitate, amenințările necesită un parteneriat larg; toți actorii relevanți implicați în problema de securitate ar trebui să ia parte la aranjamentele care trebuie întreprinse, astfel încât să răspundă caracterului multifazic al subiectului.

Prin urmare, procesul multilateral de cooperare cu terți actori face parte din relațiile externe generale și ar trebui să se potrivească în mod constant cu alte aspecte ale politicii externe.

Lărgirea conceptului de securitate a fost împinsă de Școala de la Copenhaga, o școală de gândire academică asupra studiilor de securitate care a accentuat dimensiunile sociale ale securității și a respins statul suveran ca referent principal și agent de securitate, apărând, de asemenea, dificultăți crescânde pentru a susține o durată și o strategie sigură de securitate națională fără un răspuns puternic la nesiguranța umană [96, p. 27]. De asemenea, a presupus asumarea unor „noi” riscuri și amenințări, care necesită noi procese de securitate, stimularea diplomației preventive, buna guvernare și dezvoltarea economică și socială, pentru a salva o societate să ajungă într-un punct de criză. Dinamica populației a devenit mai importantă odată cu creșterea securității umane, deoarece reprezintă o sursă majoră de presiune pentru securitatea persoanelor și, în consecință, pentru securitatea națională [96, 97].

Interesul pentru legătura dintre studiile populației și studiile de securitate crește foarte repede în ultimele decenii, bazându-se pe o bogată literatură pe această temă [3, 12, 70, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104]. De asemenea, riscurile legate de demografie pot produce efecte de feedback, datorită interdependenței puternice între riscuri și amenințări, astfel încât demografia contează pentru securitatea națională și globală în diferite moduri [103, 104, 105, 106].

Migrația poate duce securitate națională în situațiile în care migranții sau refugiații se opun regimului țărilor de origine, când sunt percepute ca un risc de securitate sau o amenințare culturală în țara de origine, când migranții provoacă presiuni sociale și economice în societățile gazdă sau când societatea gazdă folosește migranții ca instrument împotriva țării de origine [98, pp. 105-106].

Astfel, securizarea migrației tinde să includă patru axe diferite:

1. socioeconomică, datorită șomajului, creșterii economiei informale, crizei statului bunăstării și deteriorării mediului urban;
2. securitară, având în vedere pierderea unei narațiuni de control, care asociază suveranitatea, frontierele și securitatea internă și externă;

3. identitară, în cazul în care migrații sunt considerați ca o amenințare pentru identitatea națională și echilibrul demografic al societăților gazdă;
4. politică, ca urmare a discursurilor anti-migrații, rasiste și xenofobe [107, p. 24].

Prin urmare, întrucât migrația poate avea impact în diferite domenii, ca suveranitatea statului, echilibrul puterii între state și natura conflictelor din sistemul internațional, securitatea națională poate fi, de asemenea, afectată. În cele din urmă, creșterea mobilității umane a fost asociată cu: grupuri urbane pentru migrații [104, p. 45-46], capacitatea statelor de a controla intrarea, în primul rând în ceea ce privește pătrunderea ilegală a migraților [108, p. 123-124], asimetriile în compoziția populației etnice și religioase [97, p. 105].

Dacă migrații nu sunt integrați în comunitățile gazdă, în special dacă provin dintr-un mediu cultural complet diferit, riscul potențial de conflicte religioase și etnice tinde să fie mai mare, cerând noi eforturi de integrare guvernamentală a minorităților etnice în comunitățile naționale.

De asemenea, este necesar să fie consolidată securitatea migraților înșiși, mai ales atunci când încearcă să intre ilegal în țara gazdă, din cauza rețelelor de trafic de persoane, care au provocat pierderea de vieți omenești, în special pe rutele din Africa de Nord, către țările din sudul Europei și, mai recent, legată de războiul civil din Siria [109, p. 1-2]. Cu toate acestea, chiar dacă se stabilesc astfel de măsuri de securitate, unele rapoarte indică cazuri de muncă ilegală, exploatare a capacității de muncă, implicare în prostituție și rețele de trafic de organe umane [110, p. 15], care generează un spațiu pentru marginalizarea legală a migraților, bazat pe utilizarea valorilor naționaliste, pentru a justifica excluderea migraților [111, p. 22].

Astfel, în beneficiul migraților și al comunităților de găzduire, prevenirea marginalizării, discriminarea, segregarea urbană și perturbarea socială sunt esențiale pentru a asigura stabilitatea socială. Dacă se acordă securitate economică și socială acestor indivizi, zona de excludere socio-economică va fi restricționată.

Cu toate acestea, până în prezent, calea urmată nu pare foarte incluzivă, întrucât unele țări dezvoltate se bazează pe o creștere a guvernantei punitive, care ilustrează clar ciclul marginalizării, radicalizării și criminalizării forței de muncă. Politica de control a migrației și criminalizarea migraților ilegali derivă mai ales dintr-un sistem social-juridic, care permite marginalizarea și exploatarea lor de muncă [112, p. 60-85].

Prin urmare, pentru a înțelege perspectiva teoretică și cauzele migrației, teoria push-pull a lui Lee [113] este considerată cea mai complexă și relevantă, deoarece descrie cauzele, modelul și procesul migrației în sine.

Teoria sociologică push-pull

Reprezentanții săi (Osvaldo Muniz [114], Wei Li și Yvonne Schleicher) evidențiază teoria push-pull a lui Lee [113] pentru a explica modelul neregulat al migrației și al migranților. Conform teoriei lui Lee [113], în contextul migrației, factorii push-pull sunt semnificanți [114]. Muniz, Li și Schleicher definesc conceptul astfel: „Factorii push sunt factori negativi la locul de origine, în timp ce factorii de tragere sunt cei pozitivi la locul de destinație” [114],

În plus, Lee sugerează că „decizia de a migra și procesul de migrare sunt influențate de factorii asociați cu zona de origine, destinație, factorii de intervenție, factorii personali și fluctuațiile în economie” [113].

Deși fluxurile provin din două locuri, obstacolele pot interveni în timpul mișcărilor [114]. Aceste obstacole sunt indicate de „bariere”, care nu trebuie să fie un obstacol fizic. De exemplu, politicile de migrare și legile țării beneficiare pot restricționa fluxul de migranți și pot deveni bariere pentru aceștia [114].

Migranții ar trebui să ia în considerare atât originea, cât și destinația push-pull-urilor, aspectele „pozitive de ședere și cele negative ale deplasării” dintr-un loc în altul [114]. Teoria push-pull-ului migrației duce la rațiuni diferite. De exemplu, dacă avantajele economice sunt mai mari în țara de destinație decât în țara de origine, șansele ca oamenii să migreze în astfel de țări cresc [114].

Weiner observă că migranții de astăzi participă la activitățile economice, sociale și politice din statele gazde, dar și de la locul de origine [115]. Diferite tipuri de migranți influențează diferit securitatea națională a țărilor gazdă. După cum descrie Weiner, migrația nu este întotdeauna legată de amenințări, dimpotrivă, migrația contribuie adesea la producerea și dezvoltarea comerțului [115, p. 103-105]. Transformarea securității a avut loc atunci când piața capitalistă s-a transformat într-un sistem de piață global [116], legând astfel migranții ilegali și securitatea într-un mod care pune sub semnul întrebării sistemele de migrație și refugiați la ora actuală [117, p. 169].

Tom Tancredo sugerează că „nivelurile de migrare pun întrebări diferite”, iar aceasta poate duce la o ciocnire a culturilor grupurilor neasimilate cu loialitățile premisă din țările gazdă, cum ar fi loialitatea politică sau dubla cetățenie, care afectează ulterior securitatea națională a acestor state [118]. Prin urmare, el sugerează că statele care nu au politici de asimilare a migranților tratează migranții ca fiind ilegali [118, p. 6-8].

În același mod, Weiner identifică cinci categorii largi de migranți pentru a clasifica migrația drept o amenințare la adresa securității naționale: în primul rând, atunci când migranții și refugiații

sunt respinși de regimul de origine; în al doilea rând, când țara gazdă percepe riscuri de securitate și amenințări politice din cauza migranților și a refugiaților; al treilea, „când migranții sunt văzuți ca o amenințare culturală” [115, p. 105-106]; în al patrulea rând, când migranții și refugiații sunt percepuți „ca o problemă socială și economică pentru societatea gazdă”, și a cincea, „când societatea gazdă folosește migranții ca instrument de amenințare împotriva țării de origine” [115, p. 105-106].

Unii cercetători au legat migrația de insecuritate cu mult timp în urmă și au concluzionat că „migranții și refugiații reprezintă o amenințare reală pentru statele gazdă” [119].

Cel mai important aspect, în acest sens, îl remarcă Maggie Ibrahim: „în descoperirea modului în care migrația a devenit o problemă de securitate, este instructiv să evidențiați cum diferențele culturale, ca clasificare a sistemului, sunt asociate cu amenințarea” [117]. Cu alte cuvinte, Ibrahim consideră că migranții care vin cu diferite culturi și identități amenință viața normală a statului gazdă. Ca atare, „credința negativă” și „acțiunea discriminatorie vor duce la un conflict etnic, care în final schimbă unitatea statului” [117]. Această problemă nu numai că afectează cultura statului, dar duce și la probleme de terorism, insurgențe și alte activități infracționale. Un exemplu clasic este migrația chineză în Canada [120]. În ciuda diferenței culturale semnificative, migranții chinezi au creat o legătură între migranții ilegali și securitate, iar sistemul de migrare și refugiați din Canada a trebuit să se reorienteze [117; 118, p. 13-14; 121; 122; 123; 124; 125, p. 30-31].

Cu alte cuvinte, migrația chineză a creat o nouă abordare pentru politica migrației în Canada, respectiv pentru a analiza perspectiva criminologică a acestui fenomen [117, p. 173].

În plus, Ibrahim observă că migrația este o amenințare la adresa securității umane în ceea ce privește „traficul de droguri” [117, p. 169]. Practic, Ibrahim spune că populația care se deplasează peste graniță pentru a scăpa de război, foamete sau urmărire penală va fi „o amenințare pentru țara gazdă” [117].

Mai mult, autoarea subliniază că „securizarea discursului migrației a fost bazată pe teama că migranții pot fi susținători pentru insurgențe” și potențialul motor al revoltelor sociale și al activităților teroriste [117, p. 173]. Tot în aceeași notă, Alexandra Spencer face legătura dintre migrație și terorism, prin efectuarea de cercetări bazate pe interviuri cu 48 de teroriști migranți, care au efectuat atacuri teroriste de succes în Statele Unite între 1993 și 2001 [126]. Cercetările efectuate de Spencer concluzionează că infiltrarea teroristă a avut loc în Statele Unite din cauza loialității din politicile de migrare și măsurile de Securitate ale S.U.A. [117, p. 173]. Spencer

încheie analizele sale cu concluzia că politicile de migrare slabe și strategiile de combatere a terorismului sunt o forță motrice care leagă terorismul și migranții din state [117]. Cu toate acestea, diaspora este formată în principal din refugiați și este cel mai probabil „ostilă regimului țării de origine” [117, p. 179-180; 127, p. 90]. Unii migranți economici pot deveni, de asemenea, antagoniști, „mai ales dacă trăiesc în țări democratice, în timp ce guvernul patriei este nedemocratic” [127, p. 5].

În concluzie, relația dintre diaspora și conflict are multe aspecte comune [127, 128]. Un aspect este faptul că diaspora poate avea efecte negative și pozitive asupra situației de conflict [128]. Potrivit lui Pirkkalainen Paivi și Abdile Mahdi, „cel mai bun mod de a concepe rolul diasporei în conflict este să te gândești la diferitele faze sau etape ale conflictului (emergența conflictului, escaladarea continuă, încetarea și reconstrucția post-conflict) și apoi pentru a evalua rolul posibil al diasporei în fiecare fază” [128].

În termeni de perspectivă negativă, aceste comunități sunt mai eficiente în strângerea de fonduri, recrutarea, procurarea armelor și lobby pentru forțele pe care le susțin în țara de origine [129, p. 1]. De exemplu, Partidul Muncitorilor din Kurdistan („Parti Karkerani Kurdistan” - PKK) s-a „angajat în activități politice și de strângere de fonduri”, iar jumătate din bugetul organizațional al PKK provenea din diaspora kurdă din Europa [130].

Membrii diasporei rămân, în general, departe de zona de război și susțin numeroase acțiuni pentru realizarea ideologiei lor politice prin sprijin financiar și politic pe care au deplina libertate de a-l folosi datorită regimurilor democratice din țările gazdă [129, p. 38].

Katja Franko Aas și Mary Bosworth oferă o perspectivă analitică stabilită între criminalitate și migrare în termeni de acțiuni legale, credințe sociale și disparități culturale, în special în spectrul controlului migrațiilor, politicilor și practicilor [125]. Această teorie analizează tiparele migrației și diferite instrumente și metode care pot fi securizate în procesul de ansamblu al migrației [125]. Mai mult, autorii susțin că politici deschise la frontieră, cum ar fi controlul migrației, cetățenia și justiția penală, ar trebui aplicate ca măsuri pe termen lung, deoarece migranții au un impact mai mare decât s-a crezut asupra securității naționale a unei țări [125].

Mulți cercetători au descris o serie de factori ai migrației în moduri diferite, dar cele mai evidente cauze care necesită discuții sunt factorii economici, sociali, demografici și politici.

În mod tradițional, securitatea a fost privită prin prisma securității statului. Drept urmare, relativ puțini cercetători au căutat să conceptualizeze ceea ce se poate numi coraportul dintre

migrație și securitate [124, 131]. Cu toate acestea, sfera preocupărilor de securitate este mult mai largă decât securitatea statului și include securitatea umană [132].

Securitatea umană este definită în raportul Programului de Dezvoltare al ONU [133] ca fiind un instrument analitic care se concentrează pe asigurarea securității individului, nu a statului. În conformitate cu definiția extinsă a securității umane, cauzele insecurității sunt lărgite ulterior pentru a include amenințări la condiții socio-economice și politice, alimentare, de sănătate și siguranță de mediu, de comunitate și personală. Prin urmare, securitatea umană este centrată pe oameni și este multidimensională, interconectată, universal [134, p. 5].

O mare parte a migrației din țările mai sărace este determinată de lipsa securității umane, care este exprimată în sărăcie, inegalitate, violență, lipsa drepturilor omului și state slabe. O asemenea subdezvoltare politică, socială și economică este legată de istoriile colonialismului și de condiția actuală a inegalității globale.

În cazul în care statele nu sunt în măsură să creeze sisteme de migrație legală pentru forța de muncă necesară, mulți migranți sunt, de asemenea, obligați să se deplaseze în condiții de nesiguranță considerabilă [135]. Contrabanda, traficul de persoane, munca forțată și lipsa drepturilor omului constituie soarta reală și *de facto* a milioane de migranți [136]. Chiar și migranții legali pot avea un statut de reședință nesigur și pot fi vulnerabili la exploatare economică, discriminare și violență rasistă. Uneori, modificările legale pot împinge migranții în ilegalitate, așa cum s-a întâmplat cu „sans papiers” (migranți fără documente) din Franța în anii ‘90.

Nesiguranța frecventă a oamenilor din țările sărace este adesea uitată în discuțiile politice despre securitatea statului. Cu toate acestea, cele două fenomene sunt strâns legate. Frecvent, o astfel de insecuritate a migranților este legată de amenințările percepute, care sunt un aspect al dimensiunii psihologice de masă, care poate fi împărțită în trei categorii de bază: culturală, socio-economică și politică [137].

Primul pericol vizibil este percepția populației despre migranți - care provoacă statutul cultural actual - și care poate contribui cel mai mult la insecuritatea migranților. Astfel de percepții au fost obișnuite în Europa încă din anii '80. De asemenea, migranții mexicani și alți „hispanici” în S.U.A. au fost considerați ca reprezentând o amenințare culturală [138].

Adesea, identitatea religioasă și practicile lingvistice ale migranților apar foarte mult în amenințările percepute de către populație. În ultimii ani, musulmanii au ajuns să fie considerați ca o amenințare culturală în multe țări occidentale.

A doua amenințare percepută de populație despre migranți - ca fiind amenințări socio-economice - include diasporele etnice, cum ar fi, de exemplu, diaspora chineză din Asia de Sud-Est, comunitățile siriano-libaneze din Africa de Vest, cecenii și alte populații din Caucaz în Federația Rusă postsovietică.

Cea de-a treia amenințare percepută se referă la faptul că migranții sunt percepuți ca fiind un potențial de neloialitate sau persoane subversive pentru statul gazdă, cum ar fi palestinienii care locuiau în Kuweit înainte de primul război din Golf, yemeniții care trăiesc în Arabia Saudită în aceeași conjunctură, chinezii etnici din Indonezia, care erau suspectați de subversiune politică a Chinei comuniste din anii 1960, și populațiile etnice ruse blocate în fostele republici sovietice ale U.R.S.S.-ului.

Amenințările migrației internaționale percepute de public ca fiind atentate la identitatea națională și menținerea coeziunii culturale sunt aspecte importante ale provocărilor pe care le prezintă migrația internațională către statul secolului al XXI-lea [12].

Dar uneori migrația internațională este văzută ca o creștere a puterii de stat. Poate facilita creșterea economică și este deseori considerată indispensabilă pentru bunăstarea economică a unui stat (exemplul Canadei este relevant în acest sens). În plus, mulți migranți sunt racolați de serviciile de informații, care pot perfecționa expertiza și cunoașterea situațiilor reale din statele de origine.

Dacă se urmăresc politici publice eficiente, migrația internațională poate spori mai degrabă decât să distragă puterea de stat [12, p. 185]. Politicile de migrație ale unui stat pot contribui, de asemenea, la capacitatea sa de a atinge obiectivele de politică externă și securitate prin relații politice și culturale, fără a recurge la constrângeri militare sau economice. Numărul mare de studenți străini care studiază în S.U.A. poate fi văzut ca o sursă importantă de putere nonmilitară, deoarece contribuie la construirea de legături pozitive pe termen lung cu unele state conflictuale [139].

În mod similar, tratarea migranților poate afecta reputația unui stat în străinătate, care uneori devine o problemă pentru diplomație și „puterea inteligentă”, influență care rezultă din investiții și care permite mai bine statelor să abordeze problemele globale [140].

Migrația internațională a avut, de asemenea, un impact semnificativ asupra conflictelor violente. Schemele de migrație ilegală pot interacționa cu alți factori politici, pentru a promova conflictele violente în mai multe moduri, precum furnizarea de resurse care alimentează conflictele interne sau facilitarea rețelelor de criminalitate organizată [12, pp. 190-191]. Comunitățile migrante

și diasporice oferă deseori ajutor financiar și recrutează grupuri angajate în conflicte în statele de origine.

1.3. Abordări politice coercitive în discursurile legate de securitate și migrare în U.E.

Europa are o istorie lungă în abordarea problemei migrației. După perioada celui de-al Doilea Război Mondial, migrații și refugiații erau considerați o forță de muncă utilă, care ar putea contribui la perioada de redresare economică. Cu toate acestea, sfârșitul conflictului bipolar a sporit valurile de migrație externă către Europa, ceea ce a marcat o „ciocnire a civilizațiilor”. Aceasta a creat un discurs de urgență, prin care frica era legată de ideea că migrantul este „diferitul, străinul, migrantul fără document, refugiatul, musulmanul, noneuropeanul” [107, p. 22]. Drept urmare, migrația a fost ținta discursurilor politice, cu un „accent nou pentru insecuritate” în Europa [141]. Această practică de a muta discursul asupra migrației către cel al securității este o consecință a logicii securității naționale, care a fost în centrul ultimilor ani în creștere [141, 142].

Premisa principală a teoriei securității naționale este transformarea unei probleme într-o amenințare de securitate, indiferent dacă amenințarea este reală sau nu [4]. Securizarea migrației operează pe procesul de construcție teoretică a unei amenințări și neîncrederi între grupurile din societate, creând un „spectacol discursiv despre securitate” [3, p. 60]. Acest lucru transformă refugiații și solicitanții de azil în mijloace de „înscriere a fricii pe agenda politică și un principiu organizatoric în relațiile sociale și politice” [3, p. 61]. Securizarea poate fi, astfel, înțeleasă ca „o versiune mai extremă a politizării” [4, p. 4], unde „acte de discurs” servesc la actul politic de „a vorbi” anumite probleme prin „securitate-supraviețuire” [143, p. 110].

Practicile de securizare pot fi utilizate pentru a explica acele cazuri în care astfel de acte performante plasează probleme pe agenda de securitate. O analiză a crizei actuale a refugiaților poate fi legată de un discurs de politică globală mai larg privind migrația, care vizează explicarea modului în care este prezentată migrația de către actorii însărcinați cu gestionarea acesteia [144]. Prin urmare, s-a acordat atenție atât securizării refugiaților în cadrul dezbaterii publice, cât și a discursului politic relevant temei migrației. În conformitate cu teoria foucaultiană, un astfel de discurs despre migrație poate produce o „raționalitate politică”, care folosește o „mentalitate discursivă publică spectaculoasă”, etichetând migrația drept o amenințare la securitatea națională [68]. Un astfel de discurs normalizează din ce în ce mai mult utilizarea abordărilor coercitive

pentru controlul migrației „ca parte a repertoriului practicilor justificabile”, prin care migranții sunt priviți ca o amenințare la adresa securității naționale [145].

În ciuda acestui fapt, Paris [146] critică vaguitatea termenului de securitate datorită naturii sale inclusive, deoarece conceptul include o gamă largă de probleme. Potrivit autorului Paris, „dacă securitatea umană înseamnă aproape orice, atunci nu înseamnă în realitate nimic” [146, p. 93]. Această critică este analizată în continuare de Huysmans și Squire [147], care susțin că „abordările de securitate umană ale raportului migrație-securitate sunt problematice în ceea ce privește potențialul lor de a defini migrația ca o amenințare” și, astfel, riscă „să facă mai mult decât o abordare pragmatică în cadrul strategic al securității statului” [147].

Actuala criză a refugiaților poate fi înțeleasă ca un puzzle pentru politica modernă a identității [148]. Așa cum au menționat Ceyhan și Tshoukla, în „discursurile politice, securitatea, cultura, migrația și identitatea sunt legate între ele prin percepția migrantului ca fiind «un altul din punct de vedere cultural», care vine în țările occidentale și le perturbă identitatea culturală stabilită de secole” [107, p. 28]. În acest fel, accentul pe identitatea comună europeană conceptualizează refugiații drept „un celălalt” [142], ca mijloc de dezvoltare a identității și coeziunii naționale [107, p. 29]. Sentimentul tot mai mare de insecuritate „europeană” modelat de valurile actuale de migrație a fost dezvoltat într-o serie de fapte cu consecințe politice, cea mai critică fiind securitatea migrației [110, p. 14].

Încercarea de a rezolva problema migrației prin înăsprirea regimului de frontieră a dus, în cele din urmă, la analiza conceptuală a acestui fenomen. Noțiunea de „regim de frontieră” a cunoscut un interes vast din punct de vedere al cercetărilor și fundamentărilor teoretice [149, 150].

Înainte de examinarea ulterioară a acestui concept, este important să menționăm că există diferite tipuri de frontiere, și anume „teritoriale”, „organizaționale” (de exemplu, cu referire la piața muncii) și „conceptuale” (de exemplu, cu referire la identitate) [151, p. 789]. În sensul tradițional, granițele simbolizează construcțiile sociale în ceea ce privește jocul de putere între cei responsabili, contribuind în același timp la practicile de „înstrăinare”, care subliniază pe „noi” împotriva „celorlalți”. Drept urmare, frontierele politizează migrația printr-o „politică spațializată a diferenței identitare” [152].

Prin urmare, conceptul de migrație poate fi privit ca un „șantier de construcție a frontierei”, care este preocupat mai mult de simbolismul din spatele capacității unui stat de a exercita controlul asupra frontierelor sale [153]. Mai mult, se poate susține că frontierele pot reprezenta mijloace de diferențiere, prin care libertatea de mișcare a anumitor grupuri este limitată datorită statutului lor

social. Această linie de argumentare se leagă de ideea „micropoliticii de ilegalitate”, în cadrul căreia migrația ilegală este denumită o „fantomă care bântuie spațiul migrației și al politicii de securitate a statelor” [154]. Actuala criză a refugiaților ilustrează narațiunea privind migrația în U.E., care se concentrează pe interacțiunea dintre „amenințare și incriminare” și „jocuri cu numere” [155, p. 338], rezultând, astfel, implementarea unor politici de migrație restrictive în U.E. Mai mult, s-ar putea susține că, în ceea ce privește regimul de frontieră al U.E., migrația nu numai că a fost securizată, ci și criminalizată.

Climatul politic modelat de nesiguranța de după 11 septembrie 2001 a contribuit la coraportul dintre migrație și securitate. Atacurile teroriste din 11 septembrie au construit „epoca neliniștilor” [70], transfigurând „anxietățile globale cu privire la migrație într-un sistem de guvernare orientat pe securizarea migrației” [156, p. 413]. Cu toate acestea, Boswell [157] susține că există foarte puține dovezi în sprijinul încercărilor de securitate a migrației după 11 septembrie. De fapt, politicile de migrație nu par să fi fost securizate așa cum era de așteptat. O explicație principală este că atitudinea în fața rețelelor teroriste extrem de organizate nu corespunde cu atitudinea față de migranții disperați care ajung la granițele Europei [157, p. 598]. În plus, așa cum susține Koser [158], legătura cu terorismul nu este evidentă după criza economică începută în 2008, care a schimbat atenția către amenințările economice legate de migrație.

Astfel, o „securitate deplină” în fața noilor provocări induse de migrație se bazează pe trei elemente de bază: „amenințările existențiale”, „acțiunea de urgență” și „efectele asupra relațiilor interstatale”. Aceste elemente nu trebuie compromise și politizate [159]. Nivelul de nepolitizare include subiecte de securitate care nu privesc publicul, astfel încât este absolut inutil ca un guvern să se ocupe de ele din perspectivă ideologică sau prin conturarea unor elemente ce pot aduce insecuritate regională sau globală. Pe de altă parte, nivelul de politizare devine o parte a agendei de politici publice a oricărui stat, care nu poate fi evitată în exclusivitate, iar atunci când sunt necesare măsuri extreme pentru a combate o amenințare existențială, practica asigurării securității naționale are loc (amenințări ale terorismului sau imixtiuni ale politicilor de extindere ale unor state).

Există cazuri privind efectele colaterale ale migrației în care logica securității este în joc, în ciuda faptului că nu există un discurs oficial referitor la amenințările de securitate. Mai mult decât atât, anumite amenințări recurente, cum ar fi terorismul, se instituționalizează în timp [160, p. 27-28]. Aceasta înseamnă că, pentru a studia cazurile de „securitate instituționalizată” în fața provocărilor migrației, nu ne putem limita la concentrarea completă pe discursurile politice de securitate. Pentru a aborda această limitare, este util să lărgim cadrul conceptual, pentru a include

practicile nondiscursive, cum ar fi funcționarea birocrățiilor sau elaborarea de politici publice antimigraționiste. Huysmans explică faptul că discursurile de securitate politică sunt legate între ele cu practici cum ar fi dispozitivele tehnologice utilizate pentru gestionarea frontierelor și diverse tehnologii prin care are loc imixtiunea în viața privată a migranților, cu scopul stabilizării acestora sau a urmăririi activităților social-politice a migranților pe teritoriul statelor primitoare [161, p. 307]. De exemplu, complexitatea gestionării frontierelor din U.E. depășește „discursul politic al securității naționale”, ceea ce înseamnă că ar trebui să ne disociem de „o dialectică spectaculoasă a normei / excepției și să devenim mai preocupați de un proces continuu de normalizare a migrației” [162, p. 353].

În legătură cu creșterea controalelor la frontieră declanșate de criza refugiaților, un studiu bazat pe abordarea lui Bigo, de exemplu, nu ar include doar discursul asupra frontierelor, dar ar necesita, de asemenea, analiza modului în care politicile de migrație și de frontieră sunt justificate în practică. Cu toate acestea, discursul care leagă migrația cu securitatea a trecut printr-un proces îndelungat de naturalizare, realizând o etapă particulară atunci când așa-numita interferență dintre migrație și securitate a devenit vizibilă. Cu alte cuvinte, securitatea fenomenului migrației a ajuns într-un stadiu de instituționalizare, ceea ce înseamnă că logica securității s-a „normalizat” în politicile migrației ale U.E.. Aceasta înseamnă că, pentru a justifica punerea în aplicare a măsurilor excepționale de control al frontierei, criza refugiaților a fost articulată în termeni de paradigmă umanitară, iar justificarea controalelor tehnice și implementarea de tehnologii trebuie racordată la limitările ce intervin din partea organismelor internaționale care asigură drepturile fundamentale ale migranților și refugiaților.

Deși relația dintre umanitarism și securitate are o istorie lungă de interes academic [3], corelația umanitar - securitate în ceea ce privește migrația este în sine o concepție teoretică foarte recentă. Așa cum susține Williams, chiar dacă „umanitarismul a fost mult timp mâna intervențiilor imperialiste și militarizate, [...] umanizarea frontierelor este un fenomen relativ nou, legat de ascensiunea unor regimuri juridice mai restrictive și mai violente decât în perioada Războiului Rece” [163, p. 14]. Aceste regimuri sunt concepute pentru a „gestiona, regla și susține existența ființelor umane” [164, p. 1], modelând discursul hegemonic asupra migrației, prin care practicile limitrofe sunt o metodă de „compensare a violenței sociale întrupate în regimul juridic de control al migrației” [165, p. 139].

Efectele regimurilor umanitare de frontieră se reflectă asupra modurilor de guvernare biopolitice ale lui Foucault [166], în care biopolitica reprezintă mijloace moderne de exercitare a

puterii caracterizate de politica de compasiune. După cum susțin Feldman și Ticktin, „a vorbi în numele umanității scoate o poziție puternică” [167, p. 1]. Cu toate acestea, aceste eforturi biopolitice adesea „oscilează între sentimentele de simpatie, pe de o parte, și preocuparea pentru ordine, pe de altă parte, între o politică de milă și politicile de control” [168, p. 355-366]. Astfel, umanitatea poate fi legată atât de compasiune, cât și de securitate, întrucât „nu există nicio grijă fără control” [169, p. 4-5]. Acest lucru ne prezintă un paradox al controlului la frontieră al U.E., atunci când migranții clasificați drept „la risc” devin „un” risc pentru agențiile de poliție de frontieră. În consecință, anomalia obligației de a proteja, între protecția solicitantului de azil și protecția frontierelor, demonstrează priorități contradictorii între nevoia de a proteja bunăstarea unui migrant și nevoia de a gestiona migrația [170, p. 89-90]. Astfel, pentru a observa securitatea trebuie să începem studiul cu analiza practicilor și nu cu actul de vorbire. Acest lucru este în favoarea școlii de gândire din Paris, deoarece discursul asupra problemei migrației s-a schimbat, în timp ce practica a rămas aceeași. În lumina acestei teze, ipoteza este prezentată după cum urmează: în ciuda mutării discursului umanitar către problema migrației, practica securității este persistentă.

Tendențele populiste actuale și sentimentele antimigranți răspândite de mass-media încurajează politici restrictive sub forma unor reguli de migrație mai stricte, incriminarea migrației ilegale și a implementării securității la frontieră cu elemente de înaltă tehnologie, denumită și paramilitarizarea frontierelor, iar politicienii răspund la asemenea provocări și își adaptează politicile la opinia publică [130].

Acțiunea politică și mass-media sunt elemente cheie pentru a deconstrui aceste asociații între migrație și terorism, și migrație și criminalitate, încurajând astfel mai multă toleranță și acceptare [171]. Securizarea migrației este atât un rezultat, cât și o cauză a narațiunilor extremiste din interiorul partidelor politice de dreapta [70, p. 65]. Creșterea fluxurilor de migrație ar trebui să consolideze politicile și narațiunile de integrare, pentru a evita creșterea populismului de dreapta, ca răspuns la migrația dezechilibrată în cadrul partidelor de extremă dreapta și eurosceptice, care găsesc în contextul post-criză economică un nou electorat nemulțumit, dispus să susțină o abordare conservatoare la problemele de migrație [172, 173]. De asemenea, ascensiunea partidelor de extremă dreapta cu narațiuni populiste poate încuraja dezvoltarea mișcărilor sociale cu facțiuni radicale, care pot fi mai dornice să efectueze atacuri teroriste sau să participe la recrutarea jihadistă, găsindu-și legitimitatea în interiorul mișcărilor sociale izvorâte din această schimbare în sistemele politice ale S.M.

Experții în domeniul migrației subliniază că politica restrictivă tinde să se agraveze, mai degrabă decât să reducă problemele. Dacă reglementările mai stricte îngreunează intrarea prin canalele obișnuite a migranților, aceștia vor căuta rute alternative, adesea ilegale (de exemplu, din Orientul Mijlociu, prin Turcia și Balcani, pentru a ajunge în Europa). Riscul pentru securitatea statelor, în cazul dat, este că cererea din ce în ce mai mare va fi satisfăcută din punct de vedere al ofertelor de către grupurile criminale implicate în migrația ilegală. În afară de a face migranții mai vulnerabili, aceste grupuri se consolidează și mai mult, inclusiv prin rețelele criminale transnaționale în ceea ce privește traficul de arme și de persoane. Cel mai mare risc în acest sens nu este reprezentat de migrația însăși, ci de organizațiile criminale transnaționale care controlează fluxurile de migrație [174].

Diferiți factori stau la baza amenințărilor generate de migrație. Sărăcia și instabilitatea, precum și alți factori precum terorismul, schimbările climatice și alte riscuri în țările de origine, pot duce la migrație. Prin urmare, un rol important îl joacă instabilitatea politică regională, lipsa dezvoltării economice, presiunea populației, conflictele etnice și religioase, opresiunea și instabilitatea în țările și regiunile subdezvoltate sau care sunt în situații de crize și conflict armat. În ceea ce privește forțele motrice ale migrației, riscurile sunt cele mai mari în Orientul Mijlociu (Siria și Yemen), Africa de Nord, regiunea subsahariană și Cornul Africii. Instabilitatea politică în economiile emergente, precum cele din Asia, poate duce la noi fluxuri de migrație. Există, de asemenea, puncte slabe și în Europa de Est. În cazul U.E., se recurge la încheierea parteneriatelor cu țările învecinate și cu țările de tranzit, pentru a limita sau a preveni migrația ilegală.

Din punct de vedere al politicilor de securitate națională, migrația renaște tendințele xenofobe și ascensiunea grupurilor de extremă dreapta. Statele depun eforturi considerabile pentru a contracara aceste evoluții negative și, în special, pentru a evidenția oportunitățile migrației și, prin aceasta, pentru a spori înțelegerea acesteia pentru societate în ansamblu. De exemplu, trebuie menționat că migrația este adesea legată de oportunitățile economice, ceea ce înseamnă că migrația în Europa poate crește economia europeană, având în vedere ratele demografice existente și prognozele pesimiste pentru unele state din Europa.

În epoca globalizării, migrația internațională este un fenomen de amploare, care depășește suveranitatea statului național și se transpune într-o problemă transnațională, precum și într-o problemă de prioritate globală pentru comunitatea internațională [175, p. 16].

Mai mulți cercetători susțin că securizarea migrației a apărut în Europa de Vest în ultimele trei decenii și a câștigat o atenție sporită de la atacul terorist din 11 septembrie [142, 162, 176].

Într-adevăr, în studiile critice de securitate, evenimentele din 11 septembrie au oferit o oportunitate discursivă de a încadra problema migrației ca reprezentând o amenințare existențială pentru statele europene. În consecință, aceasta a ajutat la justificarea practicilor de control a migrației, care erau rezervate de obicei amenințărilor la adresa securității naționale [4, pp. 23-26].

O condiție de bază a unei astfel de abordări a conceptului de securitate este „discursul public”, care plasează problema într-un „mediu existențial ostil” [3, p. 50]. Astfel, conform acestor teorii, puterea este o componentă importantă a unei formațiuni discursive și determină efectul unor afirmații specifice în formularea problemelor de securitate de către puterea politică (partide, organizații, mișcări politice). Atunci când este rostit într-un anumit cadru de politică națională, discursul poate deveni instituționalizat, dacă agentului care produce actul discursului i se oferă suficientă putere și autoritate. Acest lucru poate fi observat în cazul discursurilor publice formale și informale din Germania, Olanda și alte state dezvoltate. Noțiuni diferite pot lua diferite semnificații odată ce sunt poziționate în diferite discursuri politice interne. Astfel, sensul devine imposibil de fixat sau controlat, din cauza „caracterului volatil al limbajului legat de fenomenul migrației” [177, p. 73]. Un discurs nu poate domina sau repara toate semnificațiile complete, obținând ceea ce Laclau și Mouffe numesc o „sătură” [178, p. 111].

Înțelesul migrației, de exemplu, este întotdeauna deschisă la contestație și poate fi conceptualizată în diferite moduri, în funcție de aspectele enunțate prioritar. Această contestație devine activă pe măsură ce aruncăm o privire asupra modului în care este formulată problema în diferite domenii de politică. Dacă politicile de migrare ale U.E., dominate în mare parte de un cadru orientat spre securizarea frontierelor, acordă prioritate aspectului „amenințării” imigrării asupra țărilor U.E., atunci politicile de dezvoltare, implicate cu diferite preocupări economice, acordă prioritate aspectului „oportunității”. Parteneriatele de mobilitate, în acest sens, sunt un caz interesant de observat, deoarece încearcă să reunească două sensuri conflictuale ale migrației, unificând obiectivele politicilor de migrare și dezvoltare în cadrul unui instrument de politică externă comună. Totuși, această încercare, așa cum demonstrează în continuare cercetările unor autori cu renume, a creat o tensiune evidentă și o luptă unde ar trebui să domine parteneriatele economic - politic. În cele din urmă, narațiunea care leagă migrația cu problemele de securitate s-a dovedit a fi predominantă în discursurile publice din U.E. în ultimul deceniu (2010-2020).

În zilele noastre, securitatea națională este în general considerată un fenomen destul de complex, cu multe aspecte. Multidimensionalitatea conceptului de „securitate națională” necesită o abordare specială a studiului și dezvoltării măsurilor de asigurare a acestuia pe toate segmentele

social-politice și economice prezente într-un stat. Scopul principal al sistemului de securitate națională este formarea și menținerea condițiilor interne și externe favorabile realizării celor mai importante domenii ale intereselor naționale, pe care se realizează dezvoltarea socio-economică durabilă a unei comunități.

Printre amenințările la adresa securității naționale, savanții includ și dezvoltarea dinamică a proceselor de migrație care determină declanșarea de tensiuni interetnice. Astfel, sistemul de securitate națională presupune asigurarea protecției intereselor vitale ale individului, societății și statului în diferite sfere de amenințări interne și externe [179]. Acesta se formează prin combinarea a trei niveluri interdependente: securitatea cetățenilor, siguranța publică și securitatea statului în ansamblu.

Securitatea cetățenilor este asigurată de respectarea drepturilor și libertăților constituționale, îmbunătățirea calității și a nivelului de viață, asigurarea și susținerea dezvoltării fizice, spirituale și intelectuale.

Siguranța publică reprezintă protejarea valorilor materiale, spirituale și culturale, precum și sporirea înbogățirii acestora, libertatea garantată a grupurilor sociale și protejarea împotriva acțiunilor care duc la scindarea societății.

Securitatea statului (adică securitatea națională) este destinată pentru a proteja împotriva amenințărilor externe și interne, oferind capacitatea de apărare, protecția suveranității, ordinea constituțională, integritatea teritorială, stabilitatea politică și economică, calitatea vieții cetățenilor statului [180].

Nivelurile menționate mai sus ale securității naționale includ, la rândul lor, securitatea statului, sectorului public, internațional, de mediu, economic, spiritual și moral, tehnologic, energetic, informațional și sunt influențate de mai mulți factori, cum ar fi politic, economic, natural, tehnologic, social etc. [181].

Multidimensionalitatea conceptului de „securitate națională” necesită o abordare specială a studierii și dezvoltării măsurilor de securizare. Procesele de globalizare a dezvoltării socio-economice, relațiile politice și economice internaționale creează condițiile prealabile pentru formarea de noi amenințări și riscuri pentru dezvoltarea individului, a societății și a statului în ansamblu. De aceea, astăzi nu există probleme în domeniul securității care să poată fi ignorate într-un anume fel.

În primul rând, securitatea națională se bazează pe relația și interdependența sa de dezvoltare socio-economică [182]. Acesta este motivul pentru care scopul principal al sistemului

de securitate națională este formarea și menținerea condițiilor interne și externe favorabile realizării celor mai importante domenii ale securității naționale, care includ, printre altele, punerea în aplicare a dezvoltării socio-economice durabile.

Glabalizarea duce iminent către mobilitatea oamenilor, respectiv, creșterea fenomenului migrației.

În ceea ce privește sursele cheie ale problemei, analizele arată că instabilitatea cauzată de tulburări, revolte și conflicte în țările din Africa de Nord, de Est și de Vest, precum și în diferite țări din Orientul Mijlociu, este folosită de extremiști, jihadiști.

Există, de asemenea, un pericol real ca organizațiile teroriste extremiste să exploateze anumite situații, astfel încât să facă o țară total neguvernabilă, ceea ce duce la prăbușirea completă a structurilor politice, sociale și economice. Prin urmare, astfel de organizații tind să încerce să perturbe administrațiile naționale.

Mai mult decât atât, creșterea intoleranței religioase în comunități face mai probabil ca situațiile să fie exploatate pentru a avansa o agendă extremistă violentă.

Problema se va muta, probabil, în alte țări și regiuni, în care tulburările interne și instabilitatea fac posibil ca grupurile extremiste să se stabilească și să fie alături de luptători străini. Astfel de grupuri extremiste aderă în prezent la agendele locale sau regionale, iar în unele cazuri sunt chiar concurenți. Cu toate acestea, există o tendință de menținere a „mărcii al-Qaeda”, iar tendința generală este aceea de a cultiva mai multe legături internaționale și un obiectiv jihadist partajat la nivel internațional. Sprijinul financiar oferit de indivizi înstăriți din Qatar și Arabia Saudită, care se angajează în mișcarea Wahhabi sau Salafi, este un factor care va afecta securitatea multor state față de aceste rețele în următorii ani. Acest factor va afecta, de asemenea, procesele de radicalizare, atât în alte regiuni, cât și în țările occidentale. Gradul în care autoritățile guvernamentale și organizațiile sociale se dovedesc capabile, prin educație și prin media socială și convențională, de a combate propaganda și recrutarea va fi decisiv.

În ceea ce privește contramăsurile, există îngrijorarea că guvernele din anumite părți din Africa și Orientul Mijlociu, de frica riscurilor pe care le reprezintă activitățile destabilizatoare ale organizațiilor jihadiste extremiste, vor „supraacționa” în eforturile lor de a contracara riscurile înaintea pericolului care de fapt se manifestă. Astfel de reacții excesive pot duce la o mai mare polarizare și opresiune a unei societăți și la o politică foarte represivă, care contribuie la circumstanțe care sunt considerate cauze ale radicalizării și terorismului.

Prin urmare, gradul și succesul cooperării internaționale efective sunt de o importanță vitală pentru ajustarea migrației la normele și condițiile de securitate națională și globală, în condițiile amenințării migrației prin consolidarea organizațiilor teroriste.

1.4. Concluzii la capitolul I

Migrația este un proces complex, care ridică multe probleme de securitate și are efecte directe asupra țărilor de origine și destinație. Multe state se confruntă cu diverse provocări asociate migrației, unele dintre ele afectând securitatea națională.

Securitatea este construită pe un set de discursuri sau narațiuni și practici istorice bazate pe înțelegeri împărtășite instituțional, devenind, prin urmare, un construct politic și social [56]. În timpul acestui proces, elitele puterii, analiștii și experții definesc riscurile și amenințările existente într-un anumit moment și pentru diferite niveluri (naționale, regionale, globale). Apoi, își justifică validitatea alături de comunitate, activând ulterior, atunci când este posibil, mijloacele de neutralizare a acestora. Astfel, includerea unei abordări specifice de securitate, în practicile statului sau în organizațiile internaționale, tinde să fie derivată dintr-o structură de putere existentă. Procesul globalizării a adăugat noi funcții responsabilității statului și a schimbat unele dintre cele anterioare, deoarece funcția tradițională de a garanta apărarea teritoriului său și independența politică este atașată acum la obligația de a asigura independența economică, identitatea culturală și stabilitatea socială. Globalizarea transformă riscurile și amenințările existente, imposibil de neutralizat doar concentrându-se asupra statului și cu o strategie de securitate națională limitată la granițele naționale.

Analiza efectuată în acest capitol a demonstrat că toate școlile au oferit informații fundamentale asupra studiilor de securitate, în general, și a raportului migrației și securității, în special. Cu toate acestea, toate suferă de anumite dezavantaje care ridică probleme normative, analitice și metodologice. În primul rând, conceptualizarea centrată pe stat și militaristă a securității în studiile tradiționale de securitate nu oferă o implicare critică privind securizarea migrației. Mai precis, departe de a oferi o metodologie precisă, care trebuie urmată pentru a înțelege dacă migrația a fost abordată ca o problemă de securitate, abordarea lor tratează migrația ca pe o amenințare obiectivă și redă discursurile și practicile de securitate.

Școala Aberystwyth a deschis un nou orizont în studiile de securitate, provocând premisele ortodoxe ale studiilor tradiționale de securitate. Cu toate acestea, abordarea lor suferă, de

asemenea, de anumite limitări, atunci când analizăm raportul dintre securitate și migrație într-un mod empiric și analitic. După cum observă Waever, acestea nu se ocupă de conceptul de securitate ca atare și nici nu oferă o abordare metodologică consistentă pentru a explora modul în care o anumită problemă este construită ca o amenințare la adresa securității, ci mai degrabă se concentrează pe construcția acestui lucru.

Pe de altă parte, conceptualizarea Școlii de la Copenhaga cu privire la securitate și, în special, teoria lor privind securitatea „a oferit un punct de mijloc” în studiile de securitate, a lărgit conceptul de securitate dincolo de aspectul militar al acesteia, dar a furnizat, de asemenea, o graniță între problemele sociale, care sunt securizate și cele care nu sunt securizate, și a păstrat utilitatea analitică a conceptului de securitate în sine.

Într-adevăr, așa cum s-a arătat deja, cele mai puternice critici au fost efectuate de Școala de la Paris. Cu toate acestea, pentru a clarifica în continuare limitele abordării Școlii de la Copenhaga, este necesar să analizăm nemulțumirea acelor savanți care nu sunt strict legați de niciuna dintre școlile respective, dar care integrează conceptul de securitate în analiza lor pentru o varietate de scopuri analitice. În centrul acestor critici se află focusul exclusiv al Școlii de la Copenhaga asupra „actului de vorbire” ca vector al securității naționale [183] și al problemelor analitice și metodologice interne în utilizarea teoriei lor.

În consecință, se susține pe larg că, fără a fi discutată în mod explicit ca o problemă de securitate sau fără a fi acceptată de anumite „audiențe”, o problemă poate fi transformată într-o întrebare de securitate.

CAPITOLUL II. PROBLEME DE SECURITATE NETRADITIONALE ȘI INTERDEPENDENȚA ȘI COOPERAREA REGIONALĂ PENTRU SECURITATE ÎN RAPORT CU MIGRAȚIA

2.1. U.E. ca actor de securitate și furnizor de securitate în probleme de migrație

În anii '60 și '70, în Europa, migrația a fost un instrument de negociere în relațiile statelor în contextul european economic (Anexa 3-4). Necesitatea de forță de lucru pentru a declanșa producția după al Doilea Război Mondial și diferențele de dotare din interiorul țărilor europene au stat la baza contractelor bilaterale semnate la acea vreme. Migrația nu a fost văzută în mod corespunzător ca un pericol, motivul principal fiind acela că migranții trebuiau să se întoarcă în țările lor de origine la expirarea perioadei contractuale. Cu toate acestea, contractele au solicitat lucrători „utili”, cuantificați într-un anumit număr (cazul Germaniei). Atunci când migranții au început să se stabilească în regiunile receptoare, a fost adoptată progresiv o anumită abordare restrictivă a fluxurilor de migranți, concretizată prin crearea de grupuri ad-hoc, însărcinate să discute despre consecințele migrației „nedorite” și posibilele pericole conexe în context pur economic, problema de securitate la acea vreme nefiind pusă în termeni actuali.

Una dintre aceste structuri interguvernamentale libere din acea perioadă, cadrul Trevi [184] (1975-1993), parte a structurii de cooperare politică (implicată în prevenirea actelor de terorism, traficului de droguri și criminalității organizate), a reprezentat un pas important pentru cooperarea dintre statele europene și a propus analiza dintre fluxurile de migranți, terorismul internațional și criminalitatea organizată. Un alt grup important, creat la acea vreme, a fost Grupul ad-hoc pentru azil și migrație, pentru coordonarea politicilor în acest domeniu.

Totuși, acțiunile restrictive legate de preocupările crescânde pentru consecințele migrației nu au oprit fluxurile care au continuat sub diferite forme să vină în Europa [185, p. 2]. De fapt, numărul de migranți care au solicitat statutul de azil a fost extrem de mare. În timp, doar un procent foarte mic dintre aceștia au avut nevoie reală de protecție internațională. De asemenea, problema reunificării familiei a fost un „țap ispășitor” capabil să exploateze angajamentele normative și juridice europene, „adoptarea politicilor de obstrucție se încheie, în acest fel, prin a pune în contrast direct intențiile restrictive ale statelor cu regimul liberalismului încorporat” [186, p. 69]. Incapacitatea de a opri astfel de fluxuri nedorite a creat o problemă de „control”: statele nu mai

sunt capabile să monitorizeze cine traversează frontierele, astfel întâmpinând probleme de securitate.

Anii '90 se caracterizează, astfel, prin extinderea rapidă a domeniului Justiție și Afaceri Interne la nivelul U.E. în privința fluxurilor de migranți [187]. Proiectul economic european, împreună cu factorii externi, pun în centrul atenției potențialele consecințe ale liberei circulații a oamenilor.

Prin urmare, Actul unic european (1986) [188] a constituit un motiv semnificativ pentru problemele migrației la nivelul statelor europene: libera circulație internă a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalului a determinat țările membre U.E. să ia măsuri de securitate „compensatorii” pentru consolidarea controalelor la frontierele externe. Era clar că circulația lucrătorilor se referea doar la statele membre, prin reducerea barierelor interne [189]. A fost disponibilitatea Franței și a Republicii Federale Germania de a accelera abolirea controalelor la frontiera comună, care a construit baza Acordului Schengen în 1985 [1] cu țările din Benelux. Acesta din urmă a intrat în vigoare în 1995, eliminând controalele interne la frontierele țărilor semnate. Când Acordul Schengen s-a extins pentru a cuprinde toate celelalte state europene (deși cu anumite excepții) și controalele interne au fost înlăturate. A fost și mai evident că verificările de la frontiera externă, împreună cu cooperarea pe probleme interne, trebuiau intensificate pentru a putea beneficia de spațiul de securitate. Astfel, „din 1986 până în 1991, statele membre au creat peste 20 de noi organisme interguvernamentale, care se ocupau de aspecte cum ar fi probleme de cooperare polițienească referitoare la abolirea controalelor interne, azilul, migrația și controalele la frontierele externe și traficul de droguri” [187, p. 754].

La această situație creată de libera circulație în interiorul Uniunii Europene (care a făcut, *de facto*, primele amenințări reale de securitate), au fost adăugate presiuni exercitate asupra frontierelor europene, determinate de desființarea Uniunii Sovietice și de sfârșitul Războiului Rece. După cum reamintește Monar, „creșterea accentuată a numărului de cereri de azil și creșterea presiunii migrației ilegale la sfârșitul anilor 1980 au jucat un rol esențial în aducerea azilului și a migrației pe agenda Conferinței interguvernamentale din 1990-1991” [187, p. 753].

Astfel, factorii internaționali și schimbările structurale au exercitat un impact mare asupra dinamicii migrației: într-o anumită măsură, sfârșitul confruntării militare a determinat sau a adus în prim-plan o serie de amenințări de securitate greu de gestionat prin strategii tradiționale. „Chiar și statele suverane au început să privească securitatea ca pe un management colectiv al amenințărilor

subnaționale sau transnaționale și poliția frontierelor ca mai mult decât o simplă apărare a teritoriului împotriva atacurilor externe” [190, p. 9].

Desființarea Uniunii Sovietice, care a controlat de zeci de ani fluxuri de migrație, a împins o cantitate imensă de oameni spre Occident, creând presiuni asupra statelor de frontieră, precum Germania. Conflictele iugoslave au accelerat prevederile cu privire la refugiații din Europa, deschizând totodată un caz de intervenție umanitară (conflictul armat din Bosnia-Herțegovina, războiul din Kosovo din 1999 și criza umanitară declanșată de deplasarea a peste 850000 de persoane din regiune, care au determinat statele membre ale U.E. să adopte un răspuns coordonat pentru a aborda situația critică de la granițele Uniunii) [191, p. 7].

Fluxul de refugiați din fosta Iugoslavie a fost considerat ca o amenințare pentru securitatea regională, deoarece circulația lor putea răspândi conflictul din toată Iugoslavia pe zone mai mari [192].

În anul 2000, a fost creat un fond european pentru refugiați [193] (unul nou a devenit operațional din 2008). În aceeași ordine de idei, numărul crescând de solicitanți de azil irakieni către Europa, după Războaiele Irakului de la sfârșitul anilor '90, a modelat dezbaterea privind protecția internațională și securitatea internă în U.E. Se spune că toți acești factori externi au avut un impact deosebit asupra luării în vigoare a legislației privind migrația și asupra creării de dispoziții instituționale în acest scop. În acest context, nu numai migranții ilegali, ci și solicitanții de azil și refugiații au început să fie încadrați ca „probleme de securitate rezultate din fenomenul de migrație”, care necesitau acțiuni adecvate. În acest sens, Convenția de la Dublin din 1990 [194], care face imposibilă depunerea unei cereri de azil în mai multe țări, este o politică restrictivă, care vizează reducerea totalului numărului de aplicații. Regulamentul Dublin II [195], asupra căruia s-a convenit în 2003, adaugă la Convenția din 1990 sistemul de date despre amprente digitale Eurodac, care a devenit, practic, un instrument tehnic pentru înregistrarea cererilor de azil [196].

La finalul anilor '90, s-a conturat ideea că o implicare majoră a țărilor de tranzit era necesară pentru a gestiona migrația. Deși nu era o inovație, ideea a fost discutată pentru prima dată de Grupul de Lucru la Nivel Înalt [197] și apoi oficializată la Consiliul European de la Tampere din 1999 [198], unde s-a subliniat că trebuiau confruntate cauzele reale ale migrației, având în vedere o participare largă în formularea politicilor privind securitatea statelor în urma fenomenelor migratorii necontrolate.

Prin urmare, pe lângă o politică comună de azil și migrație a U.E., a trebuit să fie implementată o „dimensiune externă” a cooperării U.E. în justiție și afaceri interne (JAI) cu țările de tranzit [199].

Astfel, proiecția externă a politicilor de migrație este considerată de Pastore [185] ca fiind stimulată, în esență, de logica și prioritățile de control și securitate la frontieră [185, p. 3], astfel încât a devenit un element esențial al politicii externe europene.

După cum remarcă Williams și Mountz [200], de atunci au fost întreprinse două direcții principale pentru controlul și limitarea fluxurilor prin politici externe: externalizarea instrumentelor tradiționale de control al frontierelor U.E. s-a concentrat asupra angajării țărilor terțe în controale asupra fluxurilor ilegale de migranți, traficului și contrabandei de droguri și proiectului privind sancțiunile transportatorilor de migranți. Respectiv, s-a avut în vedere o abordare preventivă axată pe motivele care determină abandonarea țărilor de origine și axarea pe prevederile unor aranjamente regionale pentru protecția persoanelor strămutate [201]. De asemenea, în ultimul caz, obiectivul final a fost reducerea presiunilor asupra U.E. la frontiere.

Amenințarea de securitate reprezentată de migrație a fost subliniată ulterior în statele U.E. după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001. În acest caz, ca și în cazul atacurilor teroriste de la Londra și Madrid, accentul pe închiderea frontierelor a câștigat importanță. În următoarele ședințe ale Consiliului [202, 203], a fost stabilit că primul obiectiv care trebuie îndeplinit este necesitatea de a împiedica migrația ilegală din motive de securitate.

Abordarea de securitate a fost confirmată și de alți doi factori: strategia europeană de securitate [204] și relația transatlantică a U.E. Începând cu 2001, ideea a luat un nou avânt în cadrul planificării strategice europene, conform căreia terorismul era văzut ca o amenințare destul de imaterială și neidentificabilă și care ar putea călători cu persoanele strămutate și ar putea amenința direct securitatea lumii occidentale. Mai mult decât atât, nu poate fi ignorată influența exercitată de relația transatlantică a U.E. asupra întăririi măsurilor de control la frontiere după 11 septembrie. Legătura realizată în principal, dar nu exclusiv, între terorism și migrație, a fost clarificată în cadrul reuniunii SCIFA (Comitetul Strategic pentru Migrație, Frontiere și Azil) și a unei delegații a S.U.A. Astfel, S.U.A. se aștepta ca Uniunea Europeană să coopereze pentru controlul frontierelor în zonele de tranzit, schimbul de informații de frontieră, întoarcerea persoanelor inadmisibile, expulzare / extradare, instituirea măsurilor de securitate la frontieră, introducerea vizelor etc. [205]. După cum a fost raportat, „măsurile de viză au fost incluse din dorința de a obține informații despre fluxurile migranților la frontiere și de a asigura securitatea maximă a statelor pentru persoanele cu

risc de implicare în activități teroriste” [206, p. 8]. Astfel, măsurile luate în privința migranților pentru a face mai dificilă intrarea în U.E. au fost impuse pentru a îngreuna procesul prin care călătorii care provin din țări cu probleme ajung pe teritoriul național al statelor U.E. [186, p. 116].

Mai mult, au fost convenite agenții comune de control la frontiere, cum ar fi Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe [207], în timp ce a fost programat un fond financiar extrem de important pentru protecția frontierelor externe - 1,82 de miliarde de euro pentru perioada 2007-2013 (30% pentru frontiere terestre, 35% pentru frontiere maritime, 20% pentru aeroporturi 15% pentru frontiere externe) [208, p. 4].

Ulterior, procesele de extindere ale U.E. din 2004 și 2007 au răspuns dublului obiectiv de securitate și stabilitate. Exportarea sau externalizarea sistemului de guvernare europeană privind migrația către acele state a fost puternic caracterizată de preocupări de securitate, ca rezultat al fenomenului migrației ilegale, întrucât lărgirea frontierei pune în dificultate aplicarea măsurilor de protecție la frontiere [87]. Noile state au trebuit să accepte și să aplice acquis-ul comunitar privind controalele la frontierele externe ca o condiție pentru aderarea deplină în U.E., intrând în același timp într-o perioadă de tranziție de cinci ani înainte de întreaga eliminare a frontierelor interne ale acestora. Aceasta a schimbat cumva povara controlului din Europa Occidentală, lărgind în același timp noile frontiere estice. „Există, probabil, și noi provocări de securitate legate de extindere, cum ar fi granițele mai lungi și mai expuse și o atractivitate potențial crescută a pieței interne extinse pentru crima organizată, traficanți, facilitatori implicați în afaceri cu migrația ilegală” [209, p. 92].

Unele dintre noile state membre, care au trecut de la o țară de tranzit la o țară de destinație, au trebuit să dezvolte măsuri suplimentare privind securitatea legată de fluxurile de migranți și crima organizată legată de facilitarea accederii acestora pe teritoriile naționale. Noua periferie a U.E., care se învecinează cu regiuni problematice, cum ar fi Balcanii și Caucazul, subliniază relevanța și conexiunile dintre agenda de politică externă europeană.

Astfel, abordarea interguvernamentală a caracterizat într-o mare măsură cooperarea în domeniul migrației și azilului. Din acest punct de vedere, acest subiect a arătat că, atunci când o problemă atinge dinamica securității, rolul statului este de o importanță primordială. În timp ce statele considerau că este mai puțin problematic să se pună de acord cu dispoziții privind întărirea măsurilor privind frontierele externe și adoptarea unor dispoziții mai protectoare și mai restrictive, au racordat legislația lor națională la cea a U.E., „deoarece în ultimii treizeci de ani, prevenirea, reținerea și represiunea (prin expulzarea migranților) a fluxurilor de migrație neautorizate au reprezentat axa cheie a politicii migraționale din statele Europei de Vest” [210].

Istoric, majoritatea statelor națiuni din Europa se definesc în termeni etnici și nu civici, permițând puțin spațiu pentru diversitatea etnică și culturală [211, p. 142]. În zilele noastre, identitățile pot să nu corespundă granițelor suveranității naționale, declanșând o reconceptualizare a identității naționale tradiționale asociate cu naționalitatea. De asemenea, luând în considerare datele privind populația străină (în procente) și ratele brute de emigrare / migrație, este posibilă concluzia unei dependențe diferite de migrație între statele membre. Acest lucru este relevant pentru a analiza nivelurile actuale de fragmentare etnico-religioasă în statele membre ale U.E. Niveluri mai mari de fragmentare etnică, religioasă sau culturală sunt evidente în țările Europei de Est, dar sunt prezente și în Europa de Vest, în țări precum Belgia, Franța, Germania, Luxemburg, Spania sau Regatul Unit al Marii Britanii [212, 213, 214].

Atât U.E., cât și N.A.T.O. recunosc o interrelație crescândă a securității externe și interne. Cu toate acestea, organizațiile diferă în ceea ce privește puterile. În timp ce U.E. are responsabilități de amploare în ceea ce privește securitatea internă, responsabilitățile N.A.T.O. au o natură pur militară (apărare teritorială). Cooperarea cu autoritățile civile are loc în principal în contextul operațiunilor N.A.T.O. de gestionare a crizelor. Agențiile de securitate internă cooperează în principal prin schimbul de informații și cunoștințe.

Strategia Europeană de Securitate (SES), adoptată în 2003 și modificată în 2008, constată că aspectele externe și interne ale securității sunt indisolubil legate [215]. Strategia de securitate internă din 2010 a U.E. se concentrează în principal pe îmbunătățirea coordonării între actorii civili, care sunt responsabili pentru diferitele domenii ale securității interne, dar nu se concentrează cu adevărat asupra autorităților responsabile de acțiunea externă. Coordonarea cu sectorul comun de politică de securitate și apărare al U.E. rămâne limitată în principal la reuniunile comune ale celor două comisii responsabile [216, p. 38-39]. Nu există nicio cooperare structurală între agențiile europene care pun în aplicare politica, planul și activitățile directe. Prin urmare, există un decalaj între actorii U.E. care sunt activi în domeniile securității externe și interne, în parte din cauza separării legale a puterilor între politica comună interguvernamentală de securitate și apărare și politica în mare parte comunitară de securitate internă.

Politica de securitate externă este dominată de diplomație și metode de acțiune cu caracter militar, în timp ce politica de securitate internă este dominată de o abordare bazată pe aplicarea legii de către poliție și administrarea justiției de către instanțe.

În practică, există o cooperare ad-hoc în operațiunile politicii comune de securitate și apărare. Această cooperare are ca principal obiectiv abordarea amenințărilor reprezentate de

grupări extremiste, criminale și teroriste. De asemenea, activele militare sunt utilizate pe o bază ad-hoc pentru agențiile U.E., care operează în domeniul securității interne, precum FRONTEX, agenția care gestionează cooperarea operațională la frontierele externe ale U.E. Aranjamentele practice par a fi cea mai bună opțiune în prezent, deoarece nu există în prezent disponibilitatea politică de a modifica radical tratatul. În cadrul reuniunii sale din decembrie 2013, Consiliul European a subliniat importanța relației dintre securitatea externă și cea internă, și a solicitat o strategie de securitate maritimă a U.E. și un cadru al politicii europene de apărare cibernetică. Consiliul a implementat, de asemenea, pași spre dezvoltarea capacităților de utilizare dublă, precum vehicule aeriene fără pilot pentru misiuni de recunoaștere. Acestea se bazează pe abordarea pragmatică stabilită inițial de Agenția Europeană de Apărare, o abordare menită să creeze sinergie între utilizatorii militari și civili, prin coordonarea civil-militară bazată pe setul particular de nevoi.

Această abordare servește pentru două scopuri: favorizează standardizarea civil-militară și interoperabilitatea, reducând în același timp costurile și, din același motiv, abordarea poate ajuta la prevenirea duplicării investițiilor.

Domeniile specifice de securitate internă - adică provocările comune definite în strategia de securitate internă a U.E. - sunt discutate în detaliu mai jos. Aceste domenii sunt migrația, terorismul, criminalitatea transfrontalieră și criminalitatea informatică.

Evaluarea strategiilor naționale se bazează pe documente strategice similare, care sunt esențiale pentru a înțelege culturile strategice ale statelor membre și securitatea instituțională a migrației, deși pot prezenta unele variații datorită diferențelor generale de conținut și formă, în special în: (i) definirea conceptului de securitate, (ii) caracterizarea mediului de securitate național și global, (iii) integrarea demografiei în strategie. Deoarece nu există o definiție unitară a ceea ce este cultura strategică în rândul savanților, susțin Biehl, Giegerich și Jonas [217, p. 11] în acest sens, se poate înțelege „cultura strategică ca o variabilă care structurează ce opțiuni sunt considerate adecvate de către un actor specific în securitate și apărare, prin urmare influențând, dar nu determinant, comportamentul”.

Acest lucru justifică excluderea dinamicii conjuncturale, deoarece cele structurale înlocuiesc driverile de securitate temporare. După cum se arată în tabelul nr. II.1, nivelul de explorare a raportului migrație-securitate, conform unei analize a conținutului, pare să difere atât în ceea ce privește extensia, numărul de referințe, cât și problemele abordate în strategiile naționale de securitate și apărare ale statelor membre.

**Tabelul nr. II.1. Coraportul dintre migrație și securitate
în strategiile naționale de securitate și apărare**

Țară	Emitent	Denumirea și anul documentului
Austria	Ministerul Federal al Apărării, Austria, 2012	Weißbuch des Bundesheeres (2012) [218]
Belgia	Ministerul Apărării, Belgia, 2016	La vision stratégique pour la défense (2016) [219]
Bulgaria	Ministerul Apărării al Republicii Bulgaria, 2010	Cartea albă privind apărarea și forțele armate ale Republicii Bulgaria (2010) [220]
Croația	Ministerul Apărării, Republica Croația, 2013	Revizuirea strategică a apărării (2013) [221]
Republica Cehă	Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe, 2015	Strategia de securitate a Republicii Cehe (2015) [222]
Danemarca	Ministerul Apărării al Danemarcei, 2012	Acordul danez de apărare 2013-2017 (2012) [223]
Estonia	Ministerul Apărării din Estonia, 2011	Strategia Națională de Apărare, Estonia (2011) [224]
Finlanda	Guvernul Finlandei, 2012	Politica finlandeză de securitate și apărare (2012) [225]
Franța	Ministerul Apărării, Franța, 2013	Cartea albă franceză. Apărare și securitate națională (2013) [226]
Germania	Ministerul Apărării, Germania, 2016	Cartea albă privind politica de securitate germană și viitorul Bundeswehr (2016) [227]
Grecia	Ministerul Apărării Naționale, Grecia, 2014	Cartea albă pentru apărare (2014) [228]
Ungaria	Ministerul Afacerilor Externe al Ungariei, 2012	Strategia de securitate națională a Ungariei (2012) [229]
Irlanda	Departamentul Apărării, Irlanda, 2015	Cartea albă pentru apărare (2015) [230]
Italia	Ministerul Apărării, Italia, 2015	Cartea albă pentru securitate internațională și apărare (2015) [231]
Letonia	Ministerul Apărării al Republicii Letonia, 2012	Conceptul de apărare de stat (2012) [232]
Lituania	Ministerul Apărării Naționale, Republica Lituania, 2017	Strategia de securitate națională (2017) [233]
Luxemburg	Guvernul Marelui Ducat de Luxemburg, 2016	Déclaration de politique européenne et étrangère (2016) [234]
Malta	Ministerul Forțelor Armate din Malta, 2010	Forțele armate din Malta și doctrina militară (2010) [235]
Olanda	Ministerul Apărării Olandei, 2013	Doctrina de apărare a Olandei (2013) [236]
Polonia	Biroul Național de Securitate, Polonia, 2013	Cartea albă privind securitatea națională a Republicii Polone (2013) [237]
Portugalia	Guvernul Republicii Portugalia, 2013	Conceito Estratégico de Defesa Nacional (2013) [238]
România	Ministerul Apărării Naționale al României, 2016	Cartea albă pentru apărare (2015) [239]
Slovacia	Ministerul Apărării al Republicii Slovace, 2013	Cartea albă privind apărarea Republicii Slovace (2013) [240]

Slovenia	Guvernul Republicii Slovenia, 2010	Rezoluție privind strategia de securitate națională a Republicii Slovenia (2010) [241]
Spania	Guvernul Spaniei, 2013	Estrategia de seguridad nacional: un proiect compartido (2013) [242]
Suedia	Oficiile guvernamentale din Suedia, 2015	Apărare funcțională: Sinopsis al Legii din 19 martie 2015 [243]

O prezență mai mare ar putea fi dedusă din cele mai recente strategii în urma crizei de migrație mediate din 2015 (Belgia, Republica Cehă, Germania, Irlanda, Italia, Lituania, România, Suedia și Regatul Unit). În unele state membre, precum Austria, Bulgaria, Croația, Danemarca, Estonia, Franța, Letonia, Malta și Suedia, care acordă o importanță mai mică problemelor de migrație în strategiile naționale de securitate și apărare, duce la concluzia că migrația este probabil mai puțin securizată în aceste țări. Țările care explorează în profunzime nexul migrație - securitate o fac într-un mod foarte distinct, abordând diferite probleme ale acesteia, după cum se poate observa mai jos.

Belgia (2016) [2019] abordează instabilitatea politică și statele eșuate din Africa de Nord, Sahel, Cornul Africii și Orientul Mijlociu. Acestea sunt percepute ca ducând la migrație neregulată și fluxuri de refugiați. Cooperarea cu U.E. este esențială pentru stabilizarea acestor țări și aceasta este crucială pentru a face față refugiaților.

Cehia (2015) [222]. Una dintre cele mai importante tendințe în mediul de securitate este importanța amenințărilor nonmilitare, cum ar fi migrația, solicitând capacitatea U.E. de a răspunde independent și eficient. Migrația incontrollabilă în masă va proveni din instabilitate politică, sărăcie, schimbări climatice și trebuie abordată în raport cu îmbătrânirea populației. Există aspecte negative ale migrației internaționale, care pot duce la amenințări la adresa securității, în special datorită integrării insuficiente a migranților legali, care pot da naștere la tensiuni sociale, ceea ce duce la o radicalizare nedorită a persoanelor aparținând comunităților de migranți. Republica Cehă aplică o abordare conceptuală a integrării migranților, care implică o gamă largă de actori, inclusiv organizații neguvernamentale și continuă să încurajeze fuziunea comunităților de migranți cu populația majoritară și autosuficiența socială și economică a migranților individuali. Interesele de securitate ale Republicii Ceha interferează cu calitatea de membru U.E. și Schengen. Eliminarea controlului frontierei interne în U.E. are implicații considerabile asupra modului în care Republica Cehă își protejează teritoriul și combate migrația neregulată. Cooperarea dintre statele membre este necesară pentru protejarea frontierelor externe ale U.E. Republica Cehă pledează pentru finalizarea și utilizarea sistemelor moderne de informații de înaltă capacitate și introducerea sistemelor de înregistrare la intrare și ieșire, care pot contribui la securitatea zonei comune, continuând să

promoveze păstrarea și administrarea eficientă a mecanismelor cheie ale politicii de migrație a U.E., inclusiv cooperarea în domeniul politicii de azil în cadrul sistemului Dublin și respectarea consecventă a Schengen.

Finlanda (2012) [225]. Mediul de securitate ia în considerare U.E., deoarece este un actor major în multe domenii cheie legate de dezvoltarea societății și de securitatea globală. P.E.S.C. (Politica Externă și de Securitate Comună) este importantă pentru gestionarea frontierelor și politicile de migrare. Problemele migrației sunt abordate în special atunci când sunt discutate schimbările climatice, iar impactul asupra securității, atât în interior, cât și între state, sunt așteptate din zonele care sunt cele mai afectate de schimbările climatice. Dezvoltarea cooperării internaționale este esențială în ceea ce privește toate amenințările transnaționale. Finlanda acționează prin U.E. și bilateral, pentru a răspunde provocărilor legate de gestionarea frontierei și controlul imigrării. Finlanda participă, de asemenea, la dezvoltarea politicilor comunitare de frontieră, maritimă, de migrare și de azil și la funcționarea agenției europene de gestionare a frontierelor FRONTEX și Oficiului European de Asistență pentru Azil. Este, de asemenea, evidențiată o reflecție despre legătura dintre migrație și naționalism.

Germania (2019) [244]. Migrația necontrolată și neregulată este explorată ca secțiune autonomă a provocărilor pentru politica de securitate germană. În primul rând, este necesară migrația calificată, deoarece există modificări demografice, care nu pot fi oprite. Pentru a rămâne competitivă la nivel mondial, populația îmbătrânită, precum cea germană, trebuie să găsească noi modalități de a primi suficienți migranți calificați și de a păstra lucrători calificați [135]. Migrația este, de asemenea, subliniată ca una dintre rezultatele schimbărilor climatice și una dintre provocările cu care se confruntă astăzi U.E. și statelor membre. Driverile migrației sunt detaliate, deoarece este vorba despre exploatarea care provine din criminalitatea organizată și rețelele teroriste, fie în țările de origine sau în cele de tranzit. Diferența economică și socială dintre Europa și regiunile învecinate, și conflictele violente în curs de desfășurare în multe părți ale lumii vor duce la migrații potențiale în următoarele decenii. Migrația nu reprezintă un risc pentru securitatea Germaniei. În număr mare, migrația necontrolată și neregulată poate, totuși, să implice riscuri. Capacitatea de a absorbi și integra migranții poate fi extinsă, ceea ce poate duce la instabilitate socială. Mișcările de refugiați rezultate în urma unor conflicte violente pot, de asemenea, determina răspândirea unor astfel de conflicte într-o regiune. Cauzele migrației ilegale trebuie abordate într-un efort comun de comunitatea internațională și de țările de origine și de tranzit, solicitând o strategie și o practică europeană eficiente. Germania își asumă responsabilitatea de a gestiona

consecințele umanitare ale mișcărilor de refugiați. Această cooperare conduce la o protecție eficientă a frontierelor externe ale Europei. În ceea ce privește politicile de refugiați și migrație, se asigură o partajare echitabilă a sarcinilor la nivel european și, în același timp, se dezvoltă soluții viabile prin dialogul cu țările de origine, țările gazdă inițiale și țările de tranzit.

Grecia (2014) [245]. Instabilitatea generalizată din Orientul Mijlociu, Magreb și Mediterana de Est pune Grecia într-o poziție extrem de expusă valurilor de migranți și refugiați, ținând cont în special de granițele sale extinse și de numeroase insule, care pot facilita conduita activităților ilegale. Una dintre acestea este terorismul internațional, iar cealaltă este criminalitatea organizată, în special legată de o tendință de trafic de persoane, care afectează în mare parte țările din sudul Europei. Potrivit Cărții albe grecești [228], migrația ilegală este una dintre principalele amenințări care subminează securitatea națională și internațională a Greciei. Angajamentul cu securitatea U.E. este, de asemenea, consolidat, întrucât Grecia încearcă să integreze în continuare politicile europene și participă deja la protecția frontierelor externe ale U.E., prin sprijinirea politicii maritime europene comune și prin participarea la reforma procedurilor pentru politica europeană pentru migrație.

Ungaria (2012) [229]. Amenințările de securitate din Ungaria leagă migrația cu traficul de droguri, dar migrația este explorată autonom, deoarece poate avea riscuri de securitate publică și națională. Deși Ungaria este în mare parte o țară de tranzit, nu poate fi exclus faptul că un număr tot mai mare de migranți ilegali vor considera Ungaria ca țară gazdă. Strategia se concentrează pe: (i) cooperarea cu U.E. în spațiul Schengen și pentru protecția frontierelor externe; (ii) evitarea marginalizării migranților, prin combaterea eficientă a migrației ilegale și prin dezvoltarea unei strategii de integrare; (iii) combaterea migrației ilegale cu intensificarea luptei împotriva criminalității organizate și a traficului de persoane, precum și cu dezvoltarea ulterioară a politicilor de expulzare, repatriere și reintegrare; (iv) o politică eficientă privind vizele și o cooperare mai strânsă cu țările terțe din care provin migranții, cu accent special pe identificarea și gestionarea persoanelor care prezintă un risc de securitate națională; (v) eficiența procedurilor legate de permisele de intrare și de ședere, deoarece riscuri grave de securitate pot fi, de asemenea, asociate cu migrația legală.

Irlanda (2015) [246]. Conflictele ca cele din Africa de Nord și Orientul Mijlociu pot duce la crize umanitare, ceea ce duce la creșteri ale refugiaților, migranților și persoanelor strămutate intern, iar aceasta este o tendință generală în lumea de azi. Întrucât schimbările climatice pot influența creșterea populației și fluxurile de migrație sau, întrucât este vorba de contrabandă cu

migranți și trafic de persoane ca parte a criminalității organizate transnaționale, aceasta constituie una dintre principalele amenințări la adresa securității. Migrația este explorată ca o tendință generală.

Italia (2015) [247]. Problemele migrației sunt explorate în mare parte pe efectele feedback-ului, deoarece modificările demografice, deficitul de resurse naturale, conflictul sau sărăcia pot provoca creșterea presiunii migratorii. Cooperarea cu U.E. este importantă, în special în ceea ce privește securitatea regiunii euro-mediteraneene, întrucât bazinul mediteranean a făcut parte din rutele pentru migrația ilegală, în special din Cornul Africii și Sahel.

Lituania (2017) [248]. Una dintre ipotezele de bază este că securitatea națională depinde în mod direct și indirect de provocările pe termen lung din Europa, gestionarea migrației ilegale fiind una dintre ele, deși este o consecință a instabilității regionale și globale. Unul dintre obiective este să sprijine politica U.E. privind migrația și azilul, având grijă ca crizele de migrație și refugiați cauzate de conflicte regionale și alți factori să nu submineze unitatea și stabilitatea U.E. Pentru aceasta, asigurarea unei protecții credibile a frontierei externe a U.E. și consolidarea prevenirii și controlului migrației ilegale este esențială, întrucât este constantă pregătirea pentru reintroducerea temporară a controlului la frontiera internă a U.E. Ratele scăzute de fertilitate, îmbătrânirea demografică și emigrarea la scară largă pot reprezenta o amenințare pentru stabilitatea socială, economică și politică, și dezvoltarea economică a Lituaniei pe termen lung. Deci, este necesară stimularea migrației de întoarcere prin asigurarea menținerii legăturilor politice, economice, civice și culturale cu lituanienii care locuiesc în străinătate. În caz contrar, creșterea economică și durabilitatea bunăstării pot fi compromise în viitor.

Luxemburg (2015) [249]. În 2015, „Déclaration de politique européenne et étrangère” [234], abordează problemele de migrație în diferite domenii. În primul rând, considerăm criza migratorie ca o sursă de instabilitate pentru U.E., care ar trebui să încurajeze modalități comune și legale de promovare a politicii de migrație necesare, în loc să alimenteze narațiuni care favorizează percepțiile negative despre migrație. De asemenea, este nevoie de un dialog mai extins între U.E. și țările africane, deoarece sărăcia, represiunea, corupția și războiul din aceste țări alimentează fluxul de migranți către U.E. În ceea ce privește criza de refugiați, Luxemburg își manifestă disponibilitatea de a coopera cu U.E., ajutând la relocarea refugiaților și oferind resurse umane pentru FRONTEX și E.A.S.O. („European Asylum Support Office” – „Biroul European de Sprijin pentru Azil”).

Olanda (2013) [250]. Doctrina de apărare a Olandei recunoaște schimbările demografice drept una dintre tendințele majore ale mediului național și internațional. Migrația poate fi provocată de mai mulți factori, precum lipsa de alimente și apă, sărăcia, înfometarea și boala, mai frecvente în lumea în curs de dezvoltare. Creșterea migrației și a urbanizării poate duce la tensiuni etnice sau la creșterea presiunii asupra posibilităților de angajare și a sistemelor de securitate socială, ceea ce ar putea duce la riscuri de securitate. De asemenea, dezvoltarea așteptată a megacităților va fi însoțită de provocări inevitabile în ceea ce privește infrastructura, serviciile publice, mediul și criminalitatea și va pune o presiune enormă asupra calității administrației locale.

Polonia (2013) [251]. Migrația este prezentată ca un sector al securității naționale, fiind necesară pentru a preveni migrațiile în masă incontrolabile ale populației pe teritoriul Poloniei. Sunt explorate efectele de feedback, care leagă migrația cu schimbările climatice, conflictele armate, crima organizată și corupția internațională sau schimbările demografice. Creșterea xenofobiei și a atitudinilor antimigranți în extrema dreaptă este, de asemenea, evidențiată atunci când abordăm impactul terorismului și extremismului politic.

Cartea albă [237] conține, de asemenea, referințe la responsabilitățile poloneze față de U.E. și spațiul Schengen, existând o strategie europeană comună pentru protecția U.E. a frontierelor externe și controlul migrației cu privire la combaterea migrației ilegale. Angajamentul cu cadrele juridice europene pentru străini a dus la respectarea intrării migranților pe teritoriul polonez, a tranzitului acestora, a reședinței pe teritoriu și a părăsirii teritoriului, precum și la acordarea statutului de refugiat, azil și protecție temporară pentru străini. Pe lângă politicile de migrare, un alt element important al securității statului polonez este scăderea semnificativă a persoanelor care emigrează din Polonia, restricționând procesul de migrație economică în rândul cetățenilor polonezi, în special a celor care sunt tineri și bine educați.

Portugalia (2013) [252]. Impactul statelor eșuate și al războaielor civile în fluxurile de refugiați sunt luate ca parte a unui risc pentru securitatea globală. Sunt luate în considerare și efectele schimbărilor climatice și ale criminalității transnaționale asupra migrației umane. Îmbătrânirea populației este înțeleasă ca o provocare națională și modalitatea sugerată de a face față este promovarea noilor politici de migrație, consolidând politicile de integrare pentru a evita ascensiunea mișcărilor de extremă dreapta, xenofobie și nationalism, care pot compromite coeziunea socială.

Slovacia (2013) [253]. Mediul de securitate din Republica Slovacă identifică migrația în masă drept o amenințare asimetrică, care se așteaptă să crească pe măsură ce statele vor crește.

Acest lucru poate duce la o migrație necontrolată către alte state, o creștere a intoleranței și a xenofobiei față de migranți și manifestări ale extremismului politic și ale conflictelor bazate pe diferențe culturale, religioase, etnice și de stil de viață. De asemenea, una dintre principalele consecințe ale instabilității politice și a evoluțiilor recente din Africa de Nord și Orientul Mijlociu, printre alte regiuni, este posibilul efect negativ asupra migrației ilegale în masă.

Slovenia (2010) [254]. Schimbările climatice, zonele de criză, sărăcia și alte probleme sociale, terorismul și criminalitatea organizată sunt surse globale și transnaționale de amenințare și riscuri pentru securitatea națională, iar unul dintre rezultatele lor indirecte este o creștere a fluxurilor de migrație, care pot favoriza migrația ilegală și traficul de ființe umane. Migrația ilegală afectează Republica Slovenia în principal din cauza rutelor care circulă pe teritoriul său, în special cele din zona Europei de Sud-Est, și este determinată de situația socio-economică și de securitate politică din unele regiuni. Un domeniu mai mare de migrație ilegală poate reprezenta o amenințare generală pentru securitatea și sănătatea resortisanților sloveni, deoarece probabilitatea apariției și răspândirii bolilor infecțioase este, în plus, crescută, printre alți factori, prin migrație. Epidemiile și pandemiile bolilor infecțioase sunt înțelese ca potențiale amenințări medicale și epidemiologice.

În angajamentul față de Schengen este menționat, de asemenea, că protecția frontierelor externe ale U.E. este o responsabilitate a securității naționale, în special în controlul și prevenirea migrației ilegale, evitarea reședinței ilegale a migranților în țară și schimbul de date operaționale cu forțele de poliție ale țărilor vecine, statelor membre și Uniunii Europene.

Spania (2013) [255]. Fluxurile migratorii neregulare sunt descrise drept unul dintre principalele riscuri și amenințări care afectează securitatea națională. În Mediterana, Spania, împreună cu U.E. și comunitatea internațională, vor susține eforturile depuse de țări pentru a realiza o dezvoltare socială și economică și o stabilitate politică mai bune. Reglementarea și controlul fluxurilor migratorii sunt esențiale în Magreb. Prevenirea, controlul și gestionarea fluxurilor migratorii peste granițe, care constituie, de asemenea, limite exterioare ale U.E., este un obiectiv principal în ceea ce privește gestionarea fluxurilor migratorii. Acest lucru ar trebui să se întâmple în conformitate cu cadrul sistemului de gestionare integrată a frontierelor din U.E. și cu cooperarea atât a țărilor de origine, cât și a celor de tranzit. Sunt analizate efectele de reacție ale migrației ilegale asupra criminalității organizate și asupra terorismului, cu posibila radicalizare a emigranților din prima și a doua generație, stabiliți în Spania. De asemenea, dacă sărăcia, inegalitatea, războaiele, riscurile de mediu, slăbiciunea instituțională și regimurile autoritare persistă în unele țări, se preconizează că fluxurile migratorii ilegale vor continua sau vor crește în

viitor. Așa cum se poate întâmpla cu alte țări europene, o inadaptabilitate mai mare poate slăbi coeziunea socială, excluderea crescută poate duce la tulburări sociale, apariția ghetourilor urbane afectează integrarea migranților, iar o vulnerabilitate mai mare a migranților poate accentua exploatarea forței de muncă, traficul de persoane sau comerțul cu droguri. Așadar, este important să apărăm legalitatea, să combatem discriminarea și să promovăm integrarea socială și coexistența pașnică între migranți și cetățeni.

Prin informațiile din tabelul nr. II.2, intenționăm să rezumăm prezența migrației și să stabilim un cadru de analiză care ia în considerare șase dimensiuni derivate din revizuirea teoretică a securității migrației, menționată mai sus, și anume: (i) prezența problemelor de migrație, atunci când caracterizează mediul de securitate global; (ii) problemele de migrare considerate drept risc pentru securitatea națională; (iii) securitatea (i)migranților; (iv) efectele feedback-ului migrației cu alte riscuri și amenințări; (v) emigrarea ca risc pentru securitatea socială și economică; (vi) necesitatea cooperării cu U.E. în politicile de migrație și controlul la frontiere. Pentru fiecare dimensiune, a fost utilizată o scală duală, în care (+) corespunde unei explorări ridicate și (-) unei explorări scăzute sau inexistente. Mai detaliat, dimensiunile (i) și (ii) au fost considerat extrem de bine explorate dacă migrația, ca și concept, a fost prezentată în mod clar și menționată în mod autonom.

În ceea ce privește securitatea migranților, a fost considerată extrem de bine explorată dacă îngrijorarea cu privire la securitatea (i)migranților a fost exprimată în mod clar sau chiar implicit mai mult de o dată, fie prin explorarea politicilor de integrare ale țărilor gazdă în probleme de sănătate, de muncă și socio-economice sau prin recunoașterea necesității acordării unor rute sigure și deschise pentru persoanele care migrează. Efectele de feedback au fost considerate extrem de bine explorate dacă documentele au elaborat cel puțin două alte probleme care pot fi percepute ca fiind legate de migrație: schimbările climatice, îmbătrânirea populației, sărăcia, instabilitatea politică și socială, terorismul sau criminalitatea transnațională organizată (în special traficul de persoane). Dacă fluxurile de emigrare erau percepute ca având un impact negativ asupra securității economice naționale, emigrarea era considerată extrem de bine explorată. În cele din urmă, cooperarea cu U.E. a fost considerată extrem de bine explorată dacă în cadrul documentelor a fost abordată cooperarea cu U.E. și, printre altele, atât cu privire la problemele legate de migrație, cât și de azil și gestionarea frontierelor.

Tabelul nr. II.2. Probleme privind migrația în strategiile naționale de securitate și apărare ale statelor membre U.E.

Țară	Securitate globală	Riscul securității naționale	Securitatea migranților	Emigrare	Cooperarea U.E.
Austria	—	—	—	—	—
Belgia	—	+	—	—	—
Bulgaria	—	—	—	—	—
Croația	—	—	—	—	—
Republica Cehă	+	+	—	—	+
Danemarca	—	—	—	—	—
Estonia	—	—	—	—	—
Finlanda	—	+	—	—	+
Franța	—	—	—	—	—
Germania	+	+	—	—	+
Grecia	+	+	—	—	+
Ungaria	—	+	—	—	+
Irlanda	+	—	—	—	—
Italia	—	—	—	—	—
Letonia	—	—	—	—	—
Lituania	—	—	—	+	+
Luxemburg	+	—	—	—	+
Malta	—	—	—	—	—
Olanda	+	—	—	—	—
Polonia	—	—	—	+	+
Portugalia	—	—	—	—	—
România	—	—	—	—	—
Slovacia	+	—	—	—	—
Slovenia	—	+	—	—	+
Spania	+	+	—	—	+
Suedia	—	—	—	—	—

Această analiză relevă o abordare divizată a raportului migrație - securitate, deoarece există o prezență eterogenă a problemelor migrației în strategiile naționale de securitate și apărare. Structura comună se bazează în special pe explorarea efectelor feedback-ului. Documentele cehe, germane, maghiare, irlandeze, slovene, spaniole și britanice sunt cele care conceptualizează în mod autonom problemele migrației, în loc să le asocieze doar cu alte riscuri și amenințări. Problemele legate de emigrare sunt aproape uitate pentru fiecare stat membru, cu excepția Lituaniei și Poloniei. Așadar, putem concluziona că securizarea migrației este foarte mult securitatea migrației și este mai mult concentrată pe asigurarea statului național și a populației sale decât pe asigurarea (i)migranților. Deși migrația este recunoscută ca un fenomen transnațional care necesită cooperare, există o cale incertă cu privire la modul în care S.M. abordează și, în unele cazuri, chiar ignoră cooperarea cu U.E. în problemele migrației, pe lângă gestionarea integrată a frontierelor. În

general, lipsa unor modele clare similare de schimbare dezvăluie o abordare divergentă a raportului migrație – securitate, probabil datorită diferitelor culturi strategice de securitate și de apărare din interiorul U.E., deși este dificil de evaluat asta doar prin analizarea strategiilor naționale de securitate și apărare.

2.2. Politica reglementărilor juridice și cooperarea statelor U.E. privind securitatea națională rezultate din fenomenul migrației ilegale la frontiere

Având în vedere diferențele naționale tradiționale în statele europene și disputele militare de secole care au existat în privința trasării frontierelor dintre acestea, întrebarea nu este de ce problema migrației a fost politizată în U.E., dar de ce ar coopera statele și pe ce baze ar converge pentru o politică comună în acest sens [256, p. 2].

Din punct de vedere extern, reducerea controalelor între state a însemnat că cetățenii din țări terțe au putut să meargă oriunde au vrut în U.E. Astfel, statele au cooperat în vederea securizării frontierelor. De exemplu, Germania avea nevoie de Italia pentru patrularea frontierei de sud, în timp ce Italia avea nevoie de Germania pentru patrularea frontierei estice. Cooperarea în materie de migrație și azil a fost inițiată pe o cale interguvernamentală și s-a bazat în principal pe conexiunea dintre migrație și criminalitatea organizată sau terorism.

Cooperarea, totuși, a fost minimă, inefficientă și greoaie, iar Germania și Franța, mai dornice să favorizeze cooperarea la un nivel mai larg, au propus, în 1995, o cale flexibilă, dar mai eficientă. Rezultatul final atins la Amsterdam în 1997 a fost o soluție de compromis între „pozițiile minimaliste și maximaliste” [257], cu statele angajate să armonizeze politicile naționale privind orientările europene în privința migrației. Astfel, în ciuda importanței problemei, armonizarea între state s-a bazat pe aproximarea standardelor comune a politicilor interne, iar „consecința originilor interguvernamentale ale A.F.S.J. de astăzi („Area of Freedom, Security and Justice” – „Spațiul Libertății, Securității și Justiției”) a fost că cea mai mare parte a acquis-ului său s-a bazat pe un consens interguvernamental, care favorizează acordurile. Totuși, aceasta a însemnat, în majoritatea cazurilor, măsuri restrictive” [187, p. 761].

Totuși, astăzi, și în pofida imperativelor economice și demografice, deciziile privind migrația legală necesită vot unanim, în timp ce politicile de integrare nu apar nici măcar printre competențele comunitare. Astfel, autorii care analizează profilul juridic al procedurilor de migrație evidențiază faptul că discuțiile despre o „politică comună” sunt periculoase. Este greu de afirmat că obiectivul final al politicii de migrație este armonizarea internă a politicilor statelor membre, iar

acest lucru poate fi evaluat prin diferența dintre propunerile Comisiei și măsurile adoptate ulterior de Consiliu [258].

Aceste aspecte subliniază dimensiunea de securitate conferită migrației și teama statelor de a renunța la prerogativele lor naționale în privința aceasta. Din acest punct de vedere, conceptul de securitate europeană pare să concureze cu securitatea statelor care o compun; „există ideea că comunitarizarea politicii de migrație nu este un final, ci mai degrabă o nouă formă de protejare a securității acestora” [259, p. 16]. Astfel, Tratatul de la Amsterdam [260] a cuprins trei domenii de cooperare: migrația, azilul și frontierele externe. Ideea de bază a fost aceea că, pentru a limita fluxul de oameni în U.E. [111], precum și pentru a răspunde aspirației sale ca actor internațional și normativ, Uniunea Europeană trebuia să aibă în vedere un pachet de măsuri pentru reglementarea și gestionarea mișcărilor transfrontaliere într-un mod responsabil.

În ceea ce privește migrația, s-a observat lipsa unui cadru politic complet, în afară de reîntregirea familiei și admiterea studenților și a cercetătorilor. În ceea ce privește azilul, standardele comune pentru procedurile de azil, pentru calificarea refugiaților și primirea solicitanților de azil (în 2004) au produs rezultate scăzute. În 2010, „nevoia de a lua decizii unanime cu privire la aceste instrumente „din prima etapă” a însemnat că discuțiile pe probleme specifice au fost deseori prelungite, deoarece statele membre individuale au căutat să-și protejeze practicile naționale” [191, p. 8].

Deși legislația și politicile migrației depind de statele membre, U.E. a jucat un rol din ce în ce mai mare, în special după Acordul Schengen [1] și Tratatul de la Amsterdam [260], care a acordat noi competențe U.E. în ceea ce privește controlul la frontiere, acordurile bilaterale, sistemul de vize și azilul [261]. Cooperarea în problemele de migrație nu este un proces generalizat controlat de U.E., ci mai degrabă prezintă un caracter bilateral, multilateral sau interguvernamental, care are loc între statele membre sau între U.E. și unele state membre. Ca și politica monetară, problemele migrației se bazează, de asemenea, pe o integrare parțială care creează dificultăți atât pentru instituțiile europene, cât și pentru statele membre, subliniind deficitul democratic al instituțiilor U.E. și stabilind necesitatea cooperării interstatale pentru a construi politici comune de migrație [262]. În urma Acordului Schengen și a Convenției de la Dublin, U.E. a început să reflecteze asupra conexiunii dintre migrație, terorism, criminalitate internațională și controlul la frontieră [263, p. 53]. Controlul la frontiere trebuie să respecte nu numai interesele statelor membre, ci și interesele U.E., și pare clar că instabilitatea politică din Mediterana necesită regândirea gestionării frontierelor în acea zonă. Cu toate acestea, întrucât U.E. are tendința de a pune pe

ordinea de zi aspectul umanitar al crizei migrației, unele guverne naționale ale statelor membre tind să se concentreze doar pe problemele de securitate [264, p. 83]. Odată cu aprofundarea dimensiunii externe a politicilor U.E. de azil, vine din ce în ce mai mult complexitatea și interdependența, solicitând o guvernare pe mai multe niveluri, care poate beneficia de participarea atât a țărilor de origine, cât și a celor de tranzit [265, p. 567]. Deși „implicarea europeană” în Marea Mediterană a devenit eterogenă, unde există strategii diversificate conștient, lipsa de concentrare în această abordare pe mai multe niveluri contribuie, de asemenea, la explicarea gamei de consecințe nedorite asupra controlului migrației în regiunea mediteraneană [266, p. 621].

Dificultatea de a stabili acorduri pe termen lung între statele membre cu privire la migrația comună și politicile de azil pare evidentă, în ciuda progreselor înregistrate de la primul program multianual pentru justiție și afaceri interne. De la Tampere (1999) la Stockholm (2010), cu Haga (2005) între timp, prima decadă de politică comună în problemele migrației s-a concentrat mai mult pe crearea unei politici de referință, abordarea controlului la frontiere și a migrației ilegale [267, p. 2]. Deși fluxurile mari recente de solicitanți de azil și refugiați au scos la lumină diversitatea abordărilor naționale în materie de azil și probleme de cooperare în cadrul C.E.A.S. („Common European Asylum System” – „Sistemul european comun de azil”), aceasta nu este o noutate, deoarece a fost o problemă majoră a politicii europene de azil pentru ultimele două decenii [268, p. 241]. Lipsa de centralizare și conducere a U.E. în gestionarea problemelor legate de migrație și azil a condus în cele din urmă programele să depindă în mare măsură de cooperarea dintre statele membre, ceea ce duce la politici de azil și migrație greu armonizate, bazate pe control și idei restrictive. Astfel, nu este încă clar cum să abordăm probleme actuale precum I.S.I.S. (Islamic State of Iraq and Syria) și noi amenințări teroriste, dezastrul de la Lampedusa și gestionarea Mediteranei, și așa-numita criză a refugiaților, printre alte provocări [269, p. 143-144]. Agenda europeană pentru migrație 2015 [270] părea să completeze golul de după Stockholm, identificând patru domenii de bază care necesită acțiuni imediate: reducerea stimulentei pentru migrație neregulată, politică puternică de azil, salvarea de vieți și asigurarea frontierelor externe, precum și o nouă politică privind migrația legală.

Începând cu 2015, criza migrației a trecut în centrul agendelor politice europene și naționale, într-o perioadă în care statele membre erau încă inegale și își recuperau încet și creșterea economică. Mediterana este o zonă critică în circulația transnațională a oamenilor, deoarece este la o răscruce de drumuri diferite, care pornesc din Africa subsahariană, Orientul Mijlociu și Asia de Sud-Vest, care întăresc diferite mișcări Sud-Nord și Sud-Sud, care apar din demografia globală și

dezechilibrele economice [271]. În trecut recent, Mediterana a fost deja în centrul agendei politice europene din cauza izvoarelor arabe. La acel moment, fostul președinte francez, Nicolas Sarkozy, și președintele italian, Silvio Berlusconi, au anticipat o invazie de migranți care ar necesita controlul și chiar ar contesta Acordul Schengen [272, p. 237]. Criza migratorie asociată cu terorismul internațional a dus la închiderea bruscă a frontierelor, așa cum s-a întâmplat recent în Franța, la dezvoltarea episoadelor de xenofobie și la creșterea poveștilor antimigrație populiste, care relevă incapacitatea U.E. și a statelor membre de a crea spațiul de toleranță și diversitatea culturală ambiționată în anii '90 [273, p. 217]. În loc să concentreze discuția pe drepturile omului, dezbaterile privind criza migratorie din 2015 s-au bazat pe distribuirea sarcinilor și cooperarea transmediteraneană [274, p. 51], punând în evidență și absența unei memorii colective a fluxurilor europene de migrație forțată înainte și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial [275]. Necesitatea unei mai bune cooperări nu implică faptul că toate statele membre trebuie să devină țări gazdă. Aceasta înseamnă, mai degrabă, că fiecare stat membru ar trebui să participe la o strategie comună, fie prin găzduirea migranților și refugiaților, fie prin risipirea resurselor financiare, umane și structurale. Cu toate acestea, există mai multe abordări contradictorii, în special între țările de tranzit, precum Italia și Grecia, principalele țări gazdă, precum Germania, Franța și Suedia, și țările aparținând grupului Visegrad, de exemplu [109, p. 91-93]. În afara U.E., conflictul sirian și instabilitatea politică din regiunea Orientului Mijlociu și Africii de Nord nu par să sugereze o scădere a migrației și a fluxurilor de refugiați în următorii ani, ceea ce face și mai urgentă revizuirea sistemului Dublin [109, p. 2]. Politicile restrictive nu vor opri fluxurile de migrație neregulată în U.E. și nu vor spori securitatea internă în U.E. [264, p. 93]. Așadar, pe lângă controlul la frontieră și acordurile cu țările de origine și de tranzit, este, de asemenea, important să se creeze rute sigure și opțiuni de integrare juridică mai ușoară, în special pentru migranții muncii. În ceea ce privește solicitanții de azil, este necesară accelerarea procedurilor și coordonarea dintre U.E. și statele membre. În cele din urmă, în ceea ce privește refugiații, Europa trebuie să se bazeze pe drepturile omului pentru a crea o strategie de relocare și împărțire a sarcinilor.

E.U.G.S. („European Union Global Strategy” - „Strategia globală a Uniunii Europene”) este un instrument cheie pentru a înțelege politica externă și de securitate a U.E. și viziunea actuală asupra provocărilor de securitate pe care le prezintă problemele migrației, deoarece U.E. încă așteaptă o carte albă despre viitorul „securității și apărării europene”. Aceasta a fost aprobată în iunie 2016 și a urmat Agenda de securitate europeană creată de Consiliul Europei în iunie 2015. E.U.G.S. [276] a înlocuit Strategia europeană de securitate (S.E.S.) din 2003 [87] și Raportul din

2008 privind punerea în aplicare a S.S.E. [204]. Departe de a intenționa o analiză generală a documentului, se pare că se caută o coordonare conceptuală între politica externă și de securitate comună (P.E.S.C.) și politica comună de securitate și apărare („Common Security and Defence Policy” – C.S.D.P.), pentru a face față unui nou mediu, care trebuia să se ocupe de relația cu străinătatea încă din perioada mandatului președintelui Obama, anterior strategiei de retragere a politicilor, administrației Trump și Brexit-ului.

În ceea ce privește migrația și azilul în E.U.G.S. (2016), C.S.D.P. poate fi articulat cu pază de coastă și poliție de frontieră, orientată spre asigurarea eliminării rețelelor care traficează migranții ilegali cu profit. Prin asumarea actuală a inadecvarii politicilor U.E. privind migrația și azilul, este evidentă necesitatea unei mai bune înțelegeri a raportului dintre securitate și migrație. Una dintre prioritățile acțiunii externe se referă la stat și reziliența socială. Prin urmare, politica de migrație merită un rol proeminent și necesită acțiuni speciale în țările de origine și de tranzit ale migranților și refugiaților. Această acțiune pare să favorizeze mobilitatea, migrația legală, gestionarea frontierelor, readmisie și întoarcere, prin dezvoltarea acțiunilor comune între țările de origine și țările de tranzit, menite să răspundă și să prevină cauzele profunde ale deplasărilor, să gestioneze dinamica migrației în țările primitoare mai eficient și să lupte împotriva criminalității transnaționale. Canalele obișnuite pentru mobilitatea umană legală și circulară trebuie să fie garantate pentru a bloca fluxurile ilegale, iar acest lucru necesită un sistem european de azil comun, mai eficient, care să poată asigura o sosire sigură, reglementată și legală a refugiaților care caută protecție internațională în U.E. Recunoscând natura transnațională a migrației, abordarea solicită necesitatea încorporării altor parteneri internaționali, pentru a garanta împărtășirea responsabilităților și solidarității la nivel global, în special cu Turcia, una dintre principalele țări de tranzit din afara U.E.

Alte două aspecte par relevante de subliniat: (i) rolul U.E. în viitorul regiunilor extrem de instabile, cum ar fi Africa de Nord, Africa subsahariană și Orientul Mijlociu, concentrându-și acțiunea pe rezolvarea conflictelor și promovarea drepturilor omului; (ii) dezvoltarea relațiilor multilaterale care implică dialog politic și cooperare în Asia Centrală și de Sud cu diferite grupuri regionale, în domenii diferite, inclusiv în problemele migrației. Pe scurt, este necesară o coeziune mai mare în toate politicile externe și interne privind migrația, precum și definirea politicilor echilibrate, care să respecte cadrul actual al drepturilor omului din sistemul juridic european și gestionarea atât a fluxurilor, cât și a cauzelor structurale. Această realitate va fi posibilă doar dacă

fragmentarea actuală a politicilor externe relevante pentru problemele legate de migrație și azil este abordată, iar aceasta include colaborarea statelor membre.

În timp ce libera circulație a persoanelor era încurajată în U.E., distincția dintre resortisanții U.E. și cetățenii non-U.E. se intensifica treptat, ceea ce a dus la dezvoltarea unei noi înțelegeri a securității, unde securitatea internă și externă au devenit strict diferențiate. Spațiul U.E. a fost prezentat din ce în ce mai mult ca un „sigur în interior” și a fost contrastat cu „nesigur în afară” [187, p. 762]. Marea extindere, care ar muta politicile de frontieră ale U.E. în statele nou-admise, a creat o nevoie de o nouă abordare a securității U.E. pentru statele vecine. Narațiunea inițială a fost dominată de preocupările de securitate, concentrându-se pe provocările și problemele pe care le va aduce pentru U.E. Documentul privind strategia europeană de securitate, prezentat de Javier Solana în iunie 2003 la Consiliul European de la Salonic, a demonstrat clar percepția U.E. asupra noilor vecini în ceea ce privește amenințările și pericolele. „Vecinii care sunt angajați în conflicte violente, state slabe în care înfloarește criminalitatea organizată, societăți disfuncționale sau cu o explozie a creșterii populației de la granițele sale, reprezintă toate probleme pentru Europa” [87].

Deosebit de puternice au fost temerile U.E. asupra potențialelor fluxuri de migranți ilegali care provin din est, din statele vecine, care au dobândit un rol esențial în corelația intern / extern a cooperării J.A.I. (Justiție și Afaceri Interne) și au fost văzuți ca o sursă de „amenințări soft pentru securitate” pentru U.E., fiind atât țări de origine, cât și țări de tranzit pentru migranții ilegali [277, p. 89].

Ideea de cooperare cu vecinii în scopul asigurării unei stabilități în afara U.E. a granițelor și asigurarea frontierelor interne de migranți ilegali, teroriști, grupări criminale și alte „amenințări” au devenit logica de bază a politicii europene de vecinătate. Aceasta din urmă a fost, așadar, o încercare explicită a U.E. de a „echilibra problemele de securitate internă și nevoile externe de stabilizare” [278, p. 2]. Drept urmare, două narațiuni distincte s-au evidențiat în cadrul discursului general care înconjoară crearea P.E.V. (Politicii Europene de Vecinătate) - narațiunea despre „amenințare” și narațiunea despre „datorie” [279, p. 37]. Pentru a combate amenințarea percepută din est, U.E. și-a extins „cultura Schengen de securitate” [280, p. 188] la noile state membre, solicitându-le să adopte integral toate angajamentele de la Shengen, indiferent de acordurile lor de frontieră anterioare cu vecinii. Astfel, în loc să „evite noile linii de divizare în Europa” [281, p. 4], U.E. a intensificat metafora „Cetatea Europei”. U.E. a întreprins o cale de „strategie de externalizare”, care a constatat în externalizarea instrumentelor tradiționale de control al migrației interne sau către U.E., prin exportul acestora către țări terțe [277].

Regimul de migrație al U.E. a fost extins la țările învecinate, care au fost într-un fel transformate în „purători de porți” pentru a proteja „Fortăreața Europa” împotriva migranților ilegali nedorți. Cu toate acestea, strategia nu ar putea fi pusă în aplicare cu succes fără cooperarea din partea țărilor terțe. Acest lucru nu se putea realiza decât oferindu-le ceva în schimb. În Cartea verde privind politica comunitară în domeniul repatrierii rezidenților ilegali [282], Comisia a admis efectul slab oferit țărilor terțe în schimbul semnării și punerii în aplicare a acordurilor de readmisie: „Întrucât acordurile de readmisie sunt doar în interesul Comunității, efectul lor de succes depinde în mare parte de „pârghiile” aflate la dispoziția Comisiei. În acest context, este important de remarcat faptul că, în domeniul J.A.I., nu se poate oferi nimic în schimb” [282].

Prima schimbare majoră către „narațiunea datoriilor” s-a reflectat în cadrul pentru relațiile de comunicare a Comisiei cu vecinii noștri de la est și de la sud, care a introdus perspectiva ambițioasă de extindere a celor „patru libertăți”, inclusiv libertatea de mișcare, înspre relațiile de vecinătate [281; 283, p. 13]. „U.E. are o datorie, nu numai față de cetățeni și cei din noile state membre, dar și față de vecinii săi prezenți și viitori, pentru a asigura coeziunea socială continuă și dinamismul economic. U.E. trebuie să acționeze pentru a promova cooperarea și integrarea regională și subregională, care sunt condiții prealabile pentru stabilitatea politică, dezvoltarea economică și reducerea sărăciei și diviziunilor sociale în mediul nostru comun” [284, p. 4].

Astfel, abordarea U.E. față de vecinătate a început să oscileze între două logici distincte, una bazată pe ideea unui parteneriat blând - „împărțășirea tuturor, în afară de instituții” - și alta înrădăcinată în ideea de a asigura granițele U.E. Bilanțul inițial dintre cele două a fost, totuși, orientat treptat către abordarea securitară, care nu a fost neapărat legată de o percepție specifică a „amenințării” provenită de la vecinii imediați. Schimbarea a fost mai degrabă posibilă datorită schimbării percepțiilor pericolului în general, care a cuprins un domeniu mai globalizat. De-diferențierea dintre securitatea internă și externă a U.E. a devenit mai degrabă o reacție la modelele de amenințări presupus globalizate, care provin din discursuri mult mai largi produse la nivel internațional. U.E. a dezvoltat treptat o abordare globală a migrației. Programul de la Haga a semnalat o „nouă urgență”, subliniind necesitatea unei cooperări intensificate și consolidarea capacităților, atât la granițele de sud, cât și la cele de est ale U.E., pentru a permite acestor țări să gestioneze mai bine migrația.

Deși U.E. și-a dat seama că o cooperare de succes poate fi realizată printr-un parteneriat adevărat, care presupune o relație între egali, acesta a păstrat simultan un anumit grad de subordonare, ceea ce denaturează orice încercare de a avea o relație echilibrată. În declarația

Consiliului privind o strategie pentru dimensiunea externă a J.A.I., acesta a declarat: „acțiunea U.E. este cea mai eficientă atunci când se bazează pe un parteneriat cu țări terțe, pentru a rezolva problemele comune și pentru a îndeplini obiectivele politicii comune”.

U.E. ar trebui să-și folosească relația semnificativă cu țările terțe ca un stimulent pentru ca acestea să adopte și să pună în aplicare standarde și obligații internaționale relevante în problemele J.A.I. Țările ar trebui să fie conștiente de faptul că natura relației lor cu U.E. va fi afectată pozitiv de nivelul lor de cooperare, având în vedere importanța centrală a acestor probleme pentru U.E. și statele sale membre.

Astfel, U.E. a dezvoltat o relație interesantă cu vecinii, pe baza unei combinații de două logici opuse - una de „incluziune” și alta de „excludere” [285]. După ce au fost recunoscuți ca „străinii” sau „alții”, reprezentând o sursă specifică de amenințare, vecinii au fost simultan percepuți ca „parteneri” sau „egali” împărțând „problemele comune” și obiectivele politicii. Această idee de proprietate comună a devenit ulterior un element major al parteneriatelor de mobilitate. Cu toate acestea, în același timp, U.E. a pus un accent puternic pe „importanța” problemelor J.A.I. pentru U.E. și statele sale membre, ceea ce a introdus un anumit nivel de subordonare în ceea ce privește vecinii, care au dreptul la o serie de obligații și angajamente înainte de a merita titlul de partener „egal”. Condiționalitatea oferită de U.E. a fost, totuși, destul de slabă. Agenda de guvernare externă, bazată pe o externalizare a „sarcinii securizării frontierei interne a U.E. de migranții ilegali [...] și de alte amenințări pentru țările vecine¹, nu avea efectul de a promova calitatea de membru. Prin urmare, a necesitat elaborarea de pași „alternativi pentru a încuraja ascultarea de regulile” stabilite de U.E. Această nouă parte în cadrul parteneriatelor pentru mobilitate a devenit promisiunea vagă de „liberalizare a vizelor” sau „călătorie fără viză”.

Înființarea unui Centru comun de aplicații pentru viză în 2007, semnarea Acordurilor de facilitare și readmisie a vizelor din 2008 și a Parteneriatului nostru pentru mobilitate sunt un bun început. Republica Moldova trebuie încurajată să-și intensifice procesul de reformă în domeniile justiției, libertății și securității, care sunt esențiale pentru orice discuție viitoare privind călătoriile fără viză. Inițial fiind introdusă în cadrul P.E.V., perspectiva „libertății de mișcare”, împreună cu toate celelalte patru libertăți au dispărut treptat din discursul general al P.E.V. Cu toate acestea, un potențial sumbru a început să reapară în faza de prenegociere a parteneriatelor de mobilitate - un instrument care își propune să schimbe cooperarea U.E. cu statele vecine la un nou nivel. Un alt element important care a intrat în discurs a fost perspectiva mai substanțială a „dezvoltării”. Astfel,

controlul migrației și aplicarea legii au fost externalizate țărilor terțe, în schimbul cooperării comerciale și de dezvoltare [286, p. 592].

În timp ce U.E. ia măsuri pentru a asigura o abordare comună și coerentă a migrației prin Tratatul de la Lisabona [287], care va extinde procesul de luare a deciziilor la un nivel supranațional, introducerea parteneriatelor pentru mobilitate pare să fi îndreptat aceste mișcări către o direcție inversă, conducând la o nouă abordare bazată pe diferențiere și incoerență politică. Factorul principal care perturbă coerența este noțiunea de „selectivitate”, care stă la baza întregii idei de parteneriate de mobilitate. Acordurile sunt negociate între Comisie, statele membre selectate și țările terțe selectate. Parteneriatul pentru mobilitate cu republica Moldova, de exemplu, a inclus 14 state membre partenere, cel cu Georgia a implicat 16 parteneri și parteneriatul cu Capul Verde, doar 5 țări membre. Când vine vorba de etapa de implementare, există doi actori majori care sunt implicați formal în proces - FRONTEX și European Training Foundation.

Organizațiile internaționale, ONG-urile și diaspora se numără printre actorii implicați informal. Cei doi actori majori implicați în crearea parteneriatelor pentru mobilitate sunt D.G. J.L.S. din cadrul Comisiei și Grupul de lucru la Nivel Înalt pentru migrație și azil („High-Level Working Group” - H.L.W.G.) din Consiliu. Sarcina de a coordona relațiile dintre parteneri aparține D.G.-J.L.S. („Department General - Justice Freedom and Security” – „Departamentul General – Justiție, Libertate și Securitate”), în timp ce H.L.W.G. este responsabil de partea strategică de identificare a potențialilor parteneri [288]. Este important de menționat că țările terțe nu sunt implicate în procesul de dezvoltare a parteneriatelor și cuvântul final despre proiectele care ar trebui incluse în parteneriate aparține statelor membre partenere. Acest lucru ridică în mare ideea unui „parteneriat”, care este clar dominat de interesele statelor membre și de actorii din partea U.E. În ceea ce privește Parlamentul European, este exclus în totalitate procesul decizional al parteneriatelor de mobilitate. Cu toate acestea, rolul său în promovarea consolidării aspectelor de dezvoltare a parteneriatelor poate fi văzut ca unul indirect - prin audierile Parlamentul European și rapoartele emise de C.E.S.E. (Comitetul Economic și Social European). Preocuparea către securitate în cadrul parteneriatelor pentru mobilitate devine evidentă, deoarece analizăm actorii care sunt implicați oficial în parteneriate.

Caracterul orientat către securitate al Consiliului, D.G.-J.L.S. și, în special, FRONTEX informează dezechilibrul general al aspectelor de securitate și dezvoltare ale parteneriatelor existente. Un aspect important îl constituie și finanțarea proiectelor, care provin în mare parte din statele membre, care se ocupă în principal de controlul migrației. Acesta este motivul pentru care

discursul bazat pe drepturi și orientat spre dezvoltare, susținut de obicei de actorii informali, cum ar fi ONG-urile și organizațiile internaționale, devine mai puțin pronunțat, deoarece regulile jocului sunt dictate în mare parte de actorii care asigură finanțarea pentru proiecte.

Cu toate acestea, Comisia poate finanța, de asemenea, unele proiecte de vecinătate prin intermediul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat (European Neighbourhood and Partnership Instrument - E.N.P.I.), care oferă mai multă influență actorilor internaționali, pentru a influența discursul dominant. Un bun exemplu este proiectul promovat de O.I.M. (Organizația Internațională a Muncii) privind „Sprijinirea implementării componentei pentru migrație și dezvoltare a Parteneriatului pentru mobilitate U.E. - Moldova”, finanțat de E.N.P.I. În general, Comisia Europeană tinde să sublinieze importanța extinderii locale și a coordonării proiectelor cu alți actori, ceea ce ar putea duce la o abordare mai cuprinzătoare. În documentul său de lucru al personalului din 2009, Comisia a făcut câteva recomandări în această direcție: „Se prevede, de asemenea, că coordonarea locală ar trebui extinsă la alți actori (cum ar fi O.N.G.-urile și organizațiile internaționale) activi în domeniul migrației în țările terțe în cauză” [289]. În ciuda încercărilor Comisiei, statele membre sunt încă reticente în a preda controlul asupra migrației legale. Aceasta din urmă este, însă, o componentă importantă a noii abordări globale și trebuie reglementată la nivelul U.E., pentru a asigura coerența generală a abordării.

Prin urmare, încercările de de-securitate, care este condiția principală pentru a asigura aplicarea cu succes a unei abordări globale și echilibrate, sunt împiedicate de cadrul de securitate preexistent, ridicat de statele membre pentru a se proteja de fluxurile nedorite de migrație. În pofida încorporării de noi domenii de politică, cum ar fi dezvoltarea și politicile externe, oficialii de migrare exercită în continuare un „avantaj primitiv” [290, p. 1], care supune discursurile alternative articulate de actorii marginali la obiectivul general al controlului migrației. Parteneriatele pentru mobilitate sunt încă în etapa lor inițială de punere în aplicare. În această fază pilot, prejudiciul către abordarea centrată pe securitate este atât de evident.

Fiind recunoscute ca instrumente de politică flexibile, capabile să întindă și să încorporeze noi proiecte și sugestii de către statele membre partenere, parteneriatele de mobilitate au un potențial de evoluție către instrumente mai echilibrate. Succesul de a atinge echilibrul dorit depinde în mare măsură de trei elemente majore, care au fost în centrul cercetării actuale.

2.3. Strategii de securitate în combaterea terorismului: considerentele de migrație aplicate de unele state dezvoltate

Este imposibil de ignorat impactul terorismului internațional în dezvoltarea raportului migrație - securitate. Momentul actual al terorismului în interiorul U.E., în special după atacurile recente, poate duce la o situație similară cu S.U.A. după 11 septembrie, cu includerea problemelor de migrare în agenda antiterorism. Într-adevăr, acesta a fost unul dintre motivele pentru care migrația a devenit un obiect intens pentru analiza securității [110, p. 14]. Terorismul modelează opinia publică despre migrație, ceea ce justifică necesitatea unei mai bune înțelegeri despre terorism și religie. În caz contrar, se poate presupune că orice musulman poate fi un potențial terorist, ceea ce ar putea da naștere islamofobiei în Europa, deoarece datele par să susțină că musulmanii suferă de niveluri mai mari de discriminare în democrațiile occidentale, în comparație cu alte minorități religioase, mai ales din 2001 [291, p. 191].

Așa cum se așteptau mulți analiști de securitate, în urma atacurilor din 11 septembrie, legătura dintre migrație și securitatea națională a crescut până la un nivel fără precedent, din cauza polarizării politice crescute și a unor ample eforturi de combatere a terorismului, implementate ca răspuns la atacuri. Pe măsură ce a continuat dezbateră privind reforma migrației, o serie de savanți, oficiali de aplicare a legii și factorii de decizie și-au exprimat îngrijorarea cu privire la aspectele de securitate, pe fondul războiului împotriva terorismului. Multe teorii și strategii din literatură abordează combaterea terorismului, cu toate acestea, strategiile Statelor Unite ale Americii, Regatului Unit al Marii Britanii și Asiei de Sud acoperă cea mai mare parte a spectrului terorismului.

Amenințările împotriva terorismului au primit o atenție enormă în ultimele decenii în Statele Unite ale Americii, iar războiul împotriva terorismului din S.U.A. oferă diverse abordări împotriva terorismului.

Mulți savanți au efectuat cercetări pentru combaterea terorismului în ceea ce privește migrația și securitatea frontierei. Formarea unei strategii operaționale introduce o strategie cuprinzătoare pentru combaterea mobilității teroriste. Strategia cuprinde trei pași. Primul pas este să distingem migranții și teroriștii, prin dezvoltarea de politici și tactici eficiente. Acest pas se bazează pe „realizarea unui echilibru între preocupările concurente cu privire la coeziunea națională, impactul economic, o serie de probleme legate de drepturile omului, compasiunea față de refugiați, și combaterea traficului de persoane și menținerea ordinii constituționale a statelor” [292], păstrând un „echilibru al unității sociale, al prosperității și al justiției”, în funcție de securitatea și

legitimitatea țării. Al doilea pas este îmbunătățirea capacității unei țări de a restricționa mișcările teroriste, care necesită studierea mișcării terorismului și a modalităților de contracarare și exploatare a acestuia. Etapa a treia este să folosim o „strategie de mobilitate teroristă” eficientă în cadrul Centrului național de combatere a terorismului, pentru a atinge trei scopuri principale. Scopul defensiv include „asigurarea canalelor de călătorie, migrație și transport, la frontierele S.U.A. și la nivel mondial, de la mișcarea teroristă nedetectată și până la atac”. Scopul ofensiv include „exploatarea vulnerabilităților expuse de nevoile teroriștilor pentru transnaționalul clandestin și mișcarea internă, pentru a perturba implicarea acestor indivizi și grupuri în acte teroriste” [292]. În sfârșit, scopul de descurajare împiedică atacurile teroriste, folosind toate mijloacele necesare.

În Canada, de la începutul anilor 1990, legea canadiană privind migrația a eliminat majoritatea formelor de apel disponibile anterior străinilor. Un solicitant refuzat se poate adresa Curții Federale, dar numai pentru control judiciar. Din 1998 până în 2004, 89% dintre cererile adresate Curții Federale de control judiciar privind cererea de refugiat au fost respinse. Doar 4% dintre reclamanți au avut posibilitatea să li se analizeze decizia luată împotriva lor de către o instanță federală [292]. În cele mai multe cazuri, instanța examinează doar erori de drept și erori flagrante de fapt. Astfel, gestionarea dosarelor de migrare este mai rapidă, însă protecția drepturilor omului a fost radical diminuată, așa cum a fost observat în unanimitate de Comisia Interamericană pentru Drepturile Omului, Comitetul pentru Drepturile Omului al O.N.U. și, respectiv, Comitetul O.N.U. împotriva Torturii, în 2000, 2002 și 2004 [292].

În 2001, I.R.P.A. („International Radiation Protection Association” – „Asociația Internațională pentru Protecția împotriva Radiațiilor”) a creat Direcția de apel pentru refugiați (R.A.D. - Refugee Appeal Division), unde se puteau revizui solicitările refugiaților. În 2002, guvernul canadian a pus în aplicare noua lege, fără a pune în aplicare R.A.D., întârziind astfel pe termen nelimitat dreptul unui apel al migranților: R.A.D. a fost abandonat oficial de atunci. Guvernul canadian s-a alăturat guvernelor occidentale, folosind contextul politic creat prin 11 septembrie, pentru a se conforma angajamentului general cu statul de drept în ceea ce privește străinii. Canada deseori a fost acuzată de încălcarea flagrantă a unuia dintre pilonii centrali ai statului de drept, și anume dreptul de acces la o instanță independentă, pentru a testa legalitatea deciziilor care afectează drepturile fundamentale ale omului. De asemenea, au existat reduceri ale asistenței juridice pentru migranții din majoritatea țărilor gazdă. În Australia, de exemplu, asistența juridică în materie de migrație a fost redusă substanțial în ultimii 14 ani [153].

În aprilie 2004, Comisia pentru servicii juridice a Regatului Unit a introdus noi acorduri de finanțare pentru asistența juridică pe probleme de azil și migrație, cu scopul general de a reduce cheltuielile. Departamentul pentru Afaceri Constituționale a stabilit motivul reducerilor, argumentând că sistemul era un „tren de grădine” din ce în ce mai scump pentru avocații implicați în asistență juridică, care efectuau o muncă inutilă în cazurile persoanelor care nu ar fi câștigat dreptul de a rămâne în Marea Britanie.

În Canada, deși sistemul de determinare a refugiaților este sub jurisdicția federală, asistența juridică în astfel de chestiuni a fost lăsată la dispoziția regimurilor de asistență juridică provinciale, fără a asigura o finanțare adecvată [293].

Detenția solicitanților de azil care pătrund ulterior ca migranți ilegali, apare ca un răspuns adecvat la „amenințarea” numărului tot mai mare de solicitanți de azil [294]. Deși practica de detenție a Canadei nu este la fel de dură ca cea observată în alte țări, precum S.U.A. sau Australia (care rețin automat cei mai mulți migranți ilegali), I.R.P.A. și reglementările sale oferă Ministerului Cetățeniei și Imigrării o autoritate mai puternică pentru arestarea și reținerea persoanelor care prezintă un risc de securitate și a celor a căror identitate este îndoielnică. Așa cum s-a menționat în secțiunea 55 (2) din I.R.P.A., o persoană poate fi reținută dacă acea persoană poate reprezenta un pericol pentru public sau are documentele necorespunzătoare.

În Europa, detenția solicitanților de azil a devenit sistematică. Există o varietate de locuri de detenție, care variază de la închisori, precum în Germania și Irlanda, până la centrele de detenție din Insulele Grecești, care nu au fost planificate și sunt construite în clădiri improvizate, ca tabere tampon, care marchează granița reală a U.E. [294].

De exemplu, Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei a atras atenția asupra perioadei excesive de detenție a solicitanților de azil respinși în așteptarea deportării și asupra faptului că posibilitatea refugiaților de a solicita asistență juridică în această situație este adesea restricționată sau inexistentă. Există o nevoie urgentă ca guvernele să examineze nevoia de detenție, precum și condițiile din unitățile de detenție. Se aplică sancțiuni excesive pentru contrabandă cu migranți. Traficul de persoane și contrabanda cu migranți trebuie să se distingă unul de celălalt. În ciuda preocupărilor legate de drepturile omului asociate contrabandei și traficului, problemele de aplicare a legii (războiul împotriva terorismului, criminalitatea organizată și migrația ilegală) au mutat această problemă pe agenda politicii internaționale. O persoană care este traficată este ținută sub controlul traficantilor, în timp ce un contrabandist migrant facilitează pur și simplu intrarea clandestină a migrantului într-o țară. Este ușor de văzut, însă, că mulți

migranți ilegali, chiar și cei care sunt victime ale traficantilor, au nevoie de protecție împotriva încălcărilor drepturilor omului în țara lor de origine și nu ar trebui, prin urmare, să fie considerați pur și simplu criminali, deoarece au făcut doar ceea ce mulți dintre noi ar face în circumstanțe similare.

În 2000, au fost redactate două noi protocoale la Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organizate [295], care tratează traficul și contrabanda, respectiv Protocolul împotriva contrabandei de migranți pe uscat, pe mare și pe aer, suplimentând Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale [296] și Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor [297].

Efectele acestor protocoale pot fi ușor de observat în legislația diverselor state. De exemplu, în Canada, ajutorarea a 10 persoane sau mai multe să treacă neregulamentar frontiera, fără nicio amenințare pentru persoane sau bunuri, este o infracțiune pedepsită cu închisoare pe viață, care este aceeași ca și pentru acte de genocid sau crime împotriva umanității. Acest lucru este, de asemenea, mult mai dur incriminat decât în legislația altor țări gazdă, în care sancțiunile penale sunt de maxim 5 - 10 ani de închisoare (de exemplu, în S.U.A., de asemenea, în Uniunea Europeană).

Pedeapsa este, de fapt, un mesaj adresat contrabandiștilor: „nici măcar nu gândiți să încercați!”. Unii autori s-au arătat sceptici dacă acest lucru este cu adevărat credibil și schimbă comportamentul contrabandiștilor [293].

În decembrie 2002, Canada și S.U.A. au semnat un „acord de țări terțe sigure” [298], care a intrat în vigoare în decembrie 2004. Acest acord permite fiecărei țări să trimită înapoi toți solicitanții de azil care au ajuns pe teritoriul său prin intermediul celeilalte. Regula se aplică numai la un punct de intrare terestru și nu se aplică revendicărilor făcute la un aeroport, un port maritim sau o traversare cu feribot-ul. Însă, cifrele furnizate de Ministerul privind Cetățenia și Migrația în Canada (C.I.C.) indică faptul că, din 1995 până în 2001, aproximativ o treime din toate cererile de acordare a statutului de refugiat din Canada au fost făcute de către reclamanți care sunt cunoscuți că au sosit din sau prin S.U.A. [299]. Prin urmare, încercările de a incrimina migrația ilegală prin sancțiuni dure nu au dat rezultatul scontat.

Multe organizații neguvernamentale din Canada, precum și U.N.H.C.R. („United Nations High Commissioner for Refugees” – „Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați”) au pus sub semnul întrebării premisa de bază că S.U.A. este o țară sigură pentru toți solicitanții de azil. Anumite practici din S.U.A. sunt profund îngrijorătoare: procedurile de detenție și alte măsuri restrictive sunt mai dure decât cele utilizate în jurisprudența canadiană sau în alte state. Mai mult,

S.U.A. ține în detenție și minorii neînsoțiți care nu au statut juridic în S.U.A. și pot fi solicitanți de azil, în timp ce în Canada sunt protejați în funcție de „interesul superior al minorului”, după cum se precizează în Baker c. Canadei [300].

Acordul de securitate cu țările terțe poate crea o piață neprofitabilă pentru contrabandiști, care transportă solicitanții de azil peste graniță în mod ilegal. Acest lucru s-a întâmplat în Europa odată cu punerea în aplicare a dispozițiilor țărilor terțe sigure din Convenția de la Dublin din 1990 [194]. Un studiu realizat de Consiliul danez pentru refugiați a dezvăluit, printre altele, că „sistemul Dublin” a oferit reclamanților refugiați un stimulent să distrugă documentele de identitate și de călătorie și să aleagă ilegalitatea, pentru a evita transferul într-o țară în care revendicările lor ar putea să fie tratate mai puțin favorabil [301].

Prin urmare, pot fi observate evoluții similare în Europa, unde tendința a fost de a coborî standardele în măsura minimă posibilă.

Legislația națională privind azilul și migrația este adesea modificată pentru a deveni mai strictă. Noua lege franceză, adoptată în mai 2006, este unul dintre cele mai recente exemple, împreună cu referendumul elvețian organizat în septembrie 2006, care restricționează cererile primite de la cei care nu pot produce actele de identitate. Statele europene au impus limitări drepturilor sociale și economice de bază solicitanților de azil, ca parte a măsurilor de descurajare. Printre aceste drepturi, accesul la asistență medicală a devenit tot mai restrâns. Există numeroase bariere practice în calea accesului lor legal la îngrijirea sănătății. O cercetare comparativă recentă efectuată cu privire la standardele de furnizare a asistenței medicale pentru solicitanții de azil din cele 25 de țări ale U.E. a subliniat că nevoile de sănătate ale solicitanților de azil nu sunt întotdeauna satisfăcute în mod adecvat [302].

Începând cu 2002, Franța a introdus modificări legislative pentru a limita accesul la îngrijiri medicale gratuite pentru persoanele solicitante de azil. Întrucât anterior accesul la asistență medicală gratuită fusese necondiționat, solicitanții de azil trebuiau doar să furnizeze dovezi a unei prezențe de cel puțin trei luni în Franța [303]. În ciuda existenței în principiu a unui tratament medical urgent, au apărut probleme în accesarea unui astfel de tratament în practică. În Germania, de exemplu, aplicarea răspunderii transportatorilor de pe ambulanțe are ca rezultat că aceștia trebuie să plătească pentru transportul persoanelor neasigurate [304]. În plus, transpunerea directivelor U.E. privind politicile de azil care vizează o abordare comună în interiorul U.E. a dus la introducerea unor dispoziții legislative și administrative mai restrictive, unele dintre ele în mod clar diferite de obligațiile internaționale ale statelor în temeiul Convenției privind refugiații.

Ca urmare a recente multiplicări a politicilor de migrație restrictive, vulnerabilitatea migranților a crescut și drepturile acestora au fost reduse, fără îndoială, în toate etapele procesului de migrație.

Canada este, probabil, mai bine protejată de fluxurile ilegale de migranți decât majoritatea țărilor cu nivel de trai comparabil, având în vedere izolarea sa geografică relativă și faptul că este, de asemenea, ceva mai puțin probabil să adopte măsurile cele mai dure, din cauza rolului jucat de Cartă. Cu toate acestea, agenda de securitate internațională mai recentă a consolidat doar tendințele restrictive preexistente.

Multe țări folosesc acum regimuri de vize în mod explicit pentru a împiedica circulația persoanelor migrante din țările sursă pe teritoriul lor. Australia necesită vize pentru toți resortisanții străini care doresc să intre pe teritoriul său, în timp ce Canada, S.U.A. și statele membre ale U.E. solicită vize numai pentru resortisanții țărilor considerate a produce un număr mare de solicitanți de azil (precum Irak). Cea mai radicală dezvoltare de-a lungul acestor linii a fost redefinirea de către Guvernul australian a statutului teritoriilor sale insulare, în scopuri de migrație. Un act normativ din 2001 a „excizat” Insula de Crăciun, Ashmore Reef, Insula Cocos și alte teritorii din „zona de migrație” a Australiei, astfel încât, potrivit legislației australiene, debarcarea solicitanților de azil pe aceste teritorii nu a declanșat necesitatea de protecție a țării, în timp ce obligațiile Australiei în temeiul dreptului internațional, inclusiv a Convenției privind refugiații din 1951, nu au putut fi modificate printr-un astfel de act unilateral, întrucât sistemele de protecție asociate cu legile interne de azil ale țării (de exemplu, dreptul de a face apel la o decizie de refuz a acordare a azilului) nu mai erau disponibile persoanelor fizice de pe aceste teritorii.

În Europa, externalizarea este, de asemenea, centrală în relațiile dintre U.E. și țările terțe, obligându-le pe acestea din urmă să coopereze în lupta împotriva migrației ilegale și să le transforme într-un „paznic european de supraveghere” [294]. A doua fază a politicii europene de azil lansată de Programul de acțiune de la Haga, în mai 2005, prevede instituirea de programe de protecție regională, în vederea sporirii consolidării capacității țărilor terțe, cum ar fi Libia, Albania sau Ucraina, în lupta împotriva migrației ilegale. Protecția frontierelor a fost consolidată prin îmbunătățirea pregătirii serviciilor de protecție a frontierelor și a echipamentelor utilizate în cooperarea operațională transfrontalieră.

Un ultim exemplu este Legea privind bariera de securitate („security fence”) a S.U.A., care a autorizat construcția a 700 de mile de bariere noi de-a lungul frontierei S.U.A. - Mexic, care au costat cel puțin 6 miliarde de dolari [305].

Măsurile preventive sunt foarte convenabile pentru state. În primul rând, extinderea mecanismelor statului de aplicare pentru dreptul azil dincolo de teritoriul acestuia nu atrage o obligație clară de a asigura protecția internațională pentru cei care au nevoie de ea. În al doilea rând, este extrem de dificil să se controleze statele care generează migranți. Folosind mecanisme extrateritoriale, statele pot pretinde că sunt libere de constrângerile și controlul juridic internațional și național cu care se confruntă atunci când migranții ajung pe teritoriul lor - migranții sunt din „afară”, mai degrabă decât „din interior” și, astfel, nu constituie o problemă de politică internă sau o problemă legală. Totuși, statele nu sunt în afara limitelor responsabilității. Proiectul privind „Răspunderea statelor pentru fapte internaționale ilicite” [306], adoptat de Comisia de Drept Internațional, care a fost dezvoltat pe parcursul a 30 de ani de această comisie, prevede că această responsabilitate se bazează, în cele din urmă, pe a determina dacă fapta ilicită relevantă poate fi atribuită acelui stat, indiferent dacă apare pe teritoriul statului sau în afara acestuia. Aplicabilitatea extrateritorială a drepturilor omului este subliniată în continuare de jurisprudența Comitetului pentru drepturile omului al O.N.U. și a sistemelor regionale pentru drepturile omului, în special a Comisiei pentru drepturile omului și a Curții Europene a Drepturilor Omului.

În ciuda acestei recunoașteri în creștere a responsabilității statului în temeiul dreptului internațional, regional și intern, trebuie să remarcăm paradoxul dintre apariția unor măsuri preventive, pe de o parte, și avansarea unei culturi a drepturilor omului, pe de altă parte. Într-un context în care politica internă a statelor împinge politicile de migrație spre închidere și restricție, dar în care legea impune străinilor în mod inegal un respect mai mare pentru drepturile omului, nu este de mirare că statele occidentale recurg tot mai mult la măsuri nonmilitare pentru a se izola de cererile migranților, în special a solicitanților de azil.

Agenda securizării migrației după 11 septembrie 2001 și frica de terorism au dus la adoptarea de măsuri antiteroriste și la întărirea aparatului politic legat de securitate în Canada și în alte țări. La 12 octombrie 2001, ministrul cetățeniei și migrației a anunțat că măsurile de migrare vor fi integrate în noua strategie antiteroristă. Fondurile care au fost alocate acestui plan antiterorism între 2001 și 2007 au fost estimate la 7,7 miliarde USD [307]. În decembrie 2003, prim-ministrul de atunci a creat Departamentul de Siguranță Publică și Pregătire pentru Situații de Urgență („Portfolio of Public Safety and Emergency Preparedness of Canada” – P.S.E.P.C.). În esență, acesta este echivalent cu Departamentul American de Securitate Internă („Department of Homeland Security” – D.H.S.). P.S.E.P.C. a fost conceput pentru a coordona politica față de migrație, pentru a descompune blocajele organizaționale și pentru a pune un accent mai puternic

asupra securității naționale pentru operațiunile agențiilor cheie, inclusiv Poliția Regală Canadiană, Serviciul de Informații de Securitate canadian, Centrul de arme de foc din Canada, Serviciul de corecție Canada și Agenția pentru Servicii de Frontieră din Canada. Agenția pentru Servicii de Frontieră din Canada este responsabilă de controlul la frontiere ale mai multor departamente. Este responsabilă pentru efectuarea screeningului de informații pentru vizitatori, refugiați și migranți și pentru deportarea acestora. Departamentul de Siguranță Publică și Pregătire pentru Situații de Urgență are un buget anual total de 4,9 miliarde USD și angajează mai mult de 52.000 de persoane (bugetul Departamentului American de Securitate Internă este de 41,1 miliarde USD și angajează în jur de 183.000 de persoane, ceea ce reprezintă o dublare a finanțării sale din 2001).

Prin urmare, acest nou departament este responsabil de implementarea Planului de acțiune inteligent la frontieră, precum și de măsurile de securitate incluse în I.R.P.A.

Cu această agendă de securitate, migrația a devenit parte a unei noi paradigme de securitate internațională. Această nouă paradigmă afectează inevitabil structurile naționale. Are repercusiuni negative asupra condițiilor de acces la drepturile de bază ale omului (inclusiv asistența medicală) ale migranților ilegali.

Controalele migrației fac parte acum din fenomenul „securității naționale a spațiului public”. În acest cadru, crearea de noi structuri a corespuns dezvoltării la scară largă a politicii de dezvoltare a metodelor de prevenire a pătrunderii fluxurilor de migranți pe un anumit teritoriu.

Strategia de mobilitate antiteroristă presupune utilizarea cuprinzătoare a politicilor de migrație și a strategiilor de combatere a terorismului, pentru a aborda „actuala criză de migrație, în mare parte înrădăcinată într-un aflux pe scară largă de lucrători cu salarii mici din Mexic și America Centrală.”

Ca atare, Statele Unite au identificat, prin reprofilarea unor instituții, amenințările teroriste de pe tot globul, ceea ce este o cerință vitală pentru concentrarea „eforturilor de combatere a terorismului de-a lungul sistemului de frontieră, migrare și transport”.

Deși securitatea la frontieră este o provocare polivalentă, aceasta este adesea măsurată în opinia publică doar prin niveluri de migrație neautorizate, de exemplu, în cazul Statelor Unite și a Mexicului. Studiarea acestei măsuri este totuși dificilă, deoarece guvernul S.U.A. nu a colectat și nu a publicat date reale de la frontieră. Cu toate acestea, pe baza datelor disponibile, măsurile guvernamentale par să reducă migrația neautorizată. În general, estimările recente au arătat că migrația netă din Mexic este acum sub zero - mai mulți migranți mexicani s-au întors în țara lor decât au emigrat în Statele Unite din 2009, iar fluxul total de migranți mexicani între cele două țări

este cel mai scăzut din anii 1990. Acest declin se datorează cel puțin parțial aplicării mai stricte a legilor migrației din S.U.A., precum și efectului recesiunii economice din Statele Unite și îmbunătățirii condițiilor economice din Mexic.

Una dintre măsuri a fost organizarea patrului de frontieră, care a urmărit trei tipuri de date cu „fluxuri cunoscute”, colectate de agenții lor pentru a-și măsura „rata de eficiență”: (1) numărul de persoane reținute (rețineri), (2) numărul migranților direcționați înapoi peste frontieră și (3) numărul celor înregistrați de patrula de frontieră în Statele Unite (*gotaways*). În 2012, au fost publicate datele fluxului cunoscut din FY2005 până în FY2011. „Rata de eficiență”, care măsoară procentul dintre migranții cunoscuți care sunt prinși sau returnați (adică care nu ocolesc patrula de frontieră), a crescut în opt din cele nouă sectoare de frontieră de la FY2006 la FY2011, de la 69% la 84%. Chiar dacă verificarea migranților este extinsă (datorită naturii permanente a stabilirii lor în țară), poate cea mai mare provocare în soluționarea securității la frontieră este volumul scăzut de migranți care intră în țară în mod oficial [308].

D.H.S. gestionează un program de screening biometric numit US-VISIT pentru non-cetățeni, cu un proces de verificare care începe în străinătate, atunci când persoanele solicită o viză non-migrant în Statele Unite. US-VISIT compară datele biometrice cu datele pe care le posedă, pentru a preveni intrarea grupurilor teroriste [309] - prin urmare, are ca scop să identifice potențiali infractori sau potențiale riscuri de securitate înainte de a intra în Statele Unite. Aceste programe au un înalt potențial de eficiență.

Serviciul Vamal și de Protecție a Frontierei implementează, de asemenea, abordări „bazate pe riscuri”, pentru a-și concentra mai eficient resursele de securitate în vederea analizării persoanelor care sosesc din străinătate. De exemplu, Serviciul Vamal și de Protecție a Frontierei a implementat mai multe programe de identificare a „călătorului/migrantului de încredere”, pentru a facilita călătoriile sigure ale persoanelor cu risc scăzut, fără a limita comerțul sau a compromite securitatea. Unele dintre aceste programe includ Global Entry, NEXUS, SENTRI și FAST, care au împreună peste 5 milioane de membri [310].

Aceste programe „pre-verificate” permit ofițerilor să acorde mai multă atenție dosarelor care ar putea avea nevoie de o examinare mai atentă. În general, aceste proiectii au reușit să mențină multe amenințări în afara țării. În FY2015, ofițerii Serviciului Vamal și de Protecție a Frontierei au arestat 8.013 persoane căutate pentru infracțiuni grave și au împiedicat alte 2.253 de cazuri de cetățeni inadmisibili să intre în Statele Unite, o creștere cu peste 14% față de anul precedent [311]. Serviciul Vamal și de Protecție a Frontierei a împiedicat aproape 12.000 de

călători cu risc ridicat pentru securitate să urce în zboruri spre Statele Unite. În timp ce amenințările teroriste continuă să evolueze, procesul de depistare a călătorilor cu risc este mai extins ca niciodată și continuă să se adapteze noilor amenințări. De exemplu, în urma bombardamentelor teroriste de la Paris și Bruxelles, Programul de renunțare la viză a fost schimbat, astfel încât resortisanții din anumite țări desemnate sau persoane care au călătorit recent în anumite țări trebuie să solicite oficial o viză înainte de a călători în Statele Unite. Totuși, au existat îngrijorări recente cu privire la capacitatea guvernului de a analiza refugiații sirieni, proiecțiile tehnologice pentru refugiați fiind și mai exhaustive, implicând cele mai înalte niveluri de control pentru orice grup admis în Statele Unite. În prezent, Statele Unite nu oferă „sanctuar imediat” pentru refugiați, așa cum s-a întâmplat în anii precedenți. În schimb, refugiații care s-au instalat temporar într-o tabără de refugiați în altă țară trebuie să solicite să intre în Statele Unite prin intermediul Organizației Națiunilor Unite, care are propriile sale procese de verificare a candidaților pentru relocare permanentă.

De fapt, procesul complet de verificare - care include verificări de sănătate, verificarea identității biometrice, procedura de stabilire a profilului biografic și interviurile - poate dura, în medie, doi ani pentru a fi finalizat. Procedurile tehnice se desfășoară prin coordonare între mai multe agenții de securitate, inclusiv F.B.I., Departamentul de Stat, D.H.S., Centrul Național de Luptă împotriva Terorismului și Departamentul Apărării.

Astfel de cercetări complete au permis Statelor Unite să relocheze milioane de refugiați în ultimele trei decenii, inclusiv din zonele de conflict activ, cu extrem de puține incidente și acte teroriste.

Pe măsură ce amenințarea în privința securității evoluează, la fel se întâmplă și cu screeningul. De exemplu, refugiații din Irak și Siria sunt supuși unor verificări suplimentare, cunoscut sub numele de procesul de revizuire îmbunătățită a Siriei. Refugiații sirieni luați în considerare pentru relocare sunt intervievați direct de personalul specializat din străinătate. La fel ca și alți migranți, orice cazuri care provoacă îngrijorări sunt supuse analizei, până la rezolvarea tuturor problemelor [312].

În sfârșit, Statele Unite acordă prioritate admiterii femeilor și copiilor refugiați, ca fiind populația ce reprezintă cel mai mic risc pentru securitate [313]. La fel ca migranții, refugiații trebuie să fie supuși unui screening medical, efectuat de către un medic autorizat, fie peste hotare, fie în Statele Unite. Examenul presupune monitorizarea bolilor transmisibile și asigurarea respectării vaccinurilor recomandate. Refugiații, care sunt mai susceptibili să intre în contact cu

boli transmisibile, cum ar fi tuberculoza, din cauza condițiilor de viață înainte de relocare, sunt, de asemenea, supuși monitorizării de către oficialii din sistemul de sănătate local.

Aceste examinări din ce în ce mai complexe și eficiente au redus semnificativ riscul ca infractorii și teroriștii care folosesc sistemul de migrare să intre în Statele Unite. De fapt, majoritatea incidentelor legate de terorism în Statele Unite din 11 septembrie 2001 au fost generate de cetățeni născuți în S.U.A. sau de persoane născute în străinătate, dar care s-au aflat în Statele Unite încă dinainte de instituirea acestor precauții. În prezent, mulți experți în securitate consideră că cea mai mare amenințare a terorismului pentru Statele Unite nu este din partea teroriștilor străini, ci din partea așa-numiților teroriști „de origine americană”, iar primirea și integrarea refugiaților poate consolida eforturile Statelor Unite de a combate terorismul. Refugiații pot servi drept aliați eficienți împotriva grupărilor teroriste precum I.S.I.S. Cercetările au arătat, de asemenea, că relocarea refugiaților din țările aflate departe de zonele de conflict reduce șansele de radicalizare a acestora în statele în care sunt primiți.

Prin urmare, specific pentru Statele Unite nu este atât protejarea frontierelor, cât protejarea împotriva terorismului „de origine americană”. În timp ce terorismul este adesea perceput ca fiind sinonim cu extremismii musulmani din străinătate, cercetările realizate de Fundația New America cu privire la acte și comploturi jihadiste arată că, dintre atacurile efectuate în Statele Unite între 2001 și 2015, 46% au fost efectuate de cetățeni de origine americană. Alți 22% au fost cetățeni americani naturalizați, iar alți 12% au fost rezidenți permanenți legali [314]. Mai mult, din cei 71 de adepți ai I.S.I.S. arestați pentru susținerea grupului în martie 2014, marea majoritate erau cetățeni americani sau rezidenți permanenți, potrivit unui raport de la Universitatea George Washington. Deoarece majoritatea acestor făptuitori erau deja în Statele Unite, fiind de mulți ani pe teritoriul S.U.A. și unii chiar de întreaga lor viață, demascarea acestor rețele de teroriști „de acasă” necesită o abordare cu totul nouă pentru combaterea terorismului și a securității interne. În cazurile în care recruții care se dedau actelor de extremism s-au născut în Statele Unite sau au trăit în țară de la o vârstă fragedă, guvernul american se concentrează pe tehnici de construire a comunității, inclusiv întâlniri și modele de intervenție care pot influența combaterea terorismului. Mai multe instituții ale aparatului de securitate națională americane, inclusiv D.H.S., F.B.I., Departamentul de Justiție și Centrul Național de Contraterorism, sunt cele care lucrează împreună pentru a extinde „latura preventivă a luptei împotriva terorismului”, în special în diverse comunități. De asemenea, migranții locali care participă la programe, cum ar fi inițiativele „Welcome to America”, oferă un model de luptă împotriva terorismului, facilitând integrarea în două sensuri, între noii migranți și comunitățile lor,

stabilite pe teritoriul S.U.A. și care s-au dovedit a fi generatoare de terorism. Astfel, noii migranți devin o oportunitate pentru ca S.U.A. să rezolve problemele mai vechi de integrare a migranților. Ca urmare, eforturile federale de a transla aceste inițiative locale la scară națională pot oferi garanții suplimentare împotriva terorismului natal.

Ceea ce a fost denumit „Războiul împotriva terorismului” de către Administrația George W. Bush a implicat o exagerare calculată și o simplificare înșelătoare. După ce a ignorat în mare măsură amenințarea prezentată de Al-Qaeda, administrația S.U.A. a declarat-o drept o nouă formă de război și a asemănat-o cu cel de-al Doilea Război Mondial. Făcând acest lucru, administrația Bush a exagerat amenințarea reprezentată de musulmanii radicali într-un moment în care sprijinul general pentru realizarea obiectivelor fundamentaliste islamice prin violență politică a scăzut semnificativ și mișcările fundamentaliste islamice de bază au respins violența, în timp ce îmbrățișau reforma [315]. Ulterior s-a asociat guvernul Irakului cu Al-Qaeda și armele de distrugere ale acesteia. Aceste presupuneri au servit ca pretext pentru a invada Irakul. Invazia Irakului s-a dovedit contraproductivă pentru campania împotriva Al-Qaeda și a aliaților săi, precum talibanii din Afganistan, întrucât a sporit sprijinul acestora în rândul unor musulmani. Cu toate acestea, atacul condus de S.U.A. asupra Afganistanului, susținut ulterior de o desfășurare a forțelor N.A.T.O., a afectat grav forțele talibanilor și ale Al-Qaeda în Afganistan, însă fără a le elimina [316].

Odată cu uciderea lui Osama Bin Laden, în 2011, aceștia au fost reduși la câteva sute de militanți [317]. Al-Qaeda a jucat, probabil, un anumit rol în planificarea atacului la Madrid în 2004 și a atacurilor din Londra în 2005 și 2007, deși inițial aceste atacuri au fost considerate de origine locală (adică a migranților locali neintegrați), dar inspirate de Al-Qaeda [318].

La începutul anului 2008, autoritățile franceze și spaniole au zădărnicit o serie de atacuri planificate în Europa de Vest, aparent corelate pentru a preceda alegerile generale din Spania. Majoritatea suspectilor erau migranți pakistanezi, dintre care câțiva dintre ei migraseră recent din zona de frontieră a Waziristanului din Pakistan.

Prin urmare, secretarul apărării al S.U.A. a susținut că rezultatul războiului din Afganistan a afectat direct securitatea europeană. La scurt timp după intrarea în funcție, în 2009, președintele american Obama a declarat sfârșitul războiului împotriva terorismului. Până în 2012, forțele americane din Irak au fost reduse, iar cele rămase au fost desfășurate în mare parte în misiuni necombatante. Între timp, în Afganistan, trupele S.U.A. și N.A.T.O. au fost, de asemenea, stabilite pentru finalizarea misiunilor de luptă ale S.U.A. și N.A.T.O. prevăzute pentru iulie 2014.

Perspectivile ridicate de aceste trupe, atât pentru Irak, cât și pentru Afganistan, nu au rezolvat problema și temerile cu privire la posibile războaie civile au părut justificate..

După bombardamentele de la Madrid și Londra, în 2004 și, respectiv, 2005, percepția surselor de teroare islamică a schimbat perspectiva britanică asupra terorismului [319]. Conform literaturii existente, strategiile britanice de combatere a terorismului s-au concentrat pe politici și legislație [320]. În schimb, alte strategii s-au bazat pe intervenția împotriva radicalizării, care include identificarea apariției violenței și abordarea factorilor structurali și psihologici ai terorismului [321].

Strategia de securitate națională britanică a răspuns amenințărilor și riscurilor prin intermediul a cinci concepte cuprinzătoare [322]. Primul este contraterorismul, care include „creșterea capacității de a perturba teroriștii de acasă și de peste mări, prin îmbunătățirea protecției la frontiere”, în timp ce se dezvoltă capacități tehnice de reacție la orice „atacuri sau extremism violent” [322, p. 10]. În al doilea rând, este „combaterea amenințării nucleare și a armelor de distrugere în masă”, făcând „multilateralismul și sistemul internațional bazat pe reguli... să lucreze cu parteneri din afara guvernului, inclusiv din sectorul privat” [322, p. 10]. În al treilea rând, este abordarea crimelor transnaționale, prin reforma sectorului de securitate și desfășurarea forțelor agențiilor civile [322, p. 22-23]. De exemplu, Biroul Cabinetului Regatului Unit „estima că peste 20 de miliarde de dolari de daune sociale și economice se produc din cauza crimelor organizate”, cu toate acestea, prin analize riguroase și corelarea activităților Agenției pentru Crimă Organizată, Marea Britanie a reușit drastic să reducă rata infracționalității [322, p. 32]. În al patrulea rând, s-au planificat exerciții pentru situații de urgență civilă și „construirea rezistenței”, care include „construirea unei organizații tip rețea”, pentru a reacționa la orice criză [322, p. 41]. De exemplu, Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) apreciază Marea Britanie ca fiind cea mai bine pregătită țară pentru „gripa pandemică”, deoarece în ultimii ani a construit, prin sistemul său național de răspuns la situații de urgență, cea mai eficientă modalitate de a preveni consecințele unei astfel de urgențe [322, p. 42]. În al cincilea rând, Marea Britanie se apără de orice „amenințări care folosesc capacitatea agențiilor de informații locale și externe” [322, p. 43].

În afară de strategia de securitate națională britanică, autorul Nick Baughan Williams introduce „politica de migrație ca răspuns la amenințările geopolitice”, subliniind că sistemele de securitate nu trebuie să amenințe comerțul în Marea Britanie [324]. Practic, comerțul se dezvoltă pentru a menține frontierele deschise și mobilitatea capitalului de muncă, dar închise pentru refugiații și solicitanții de azil care ar putea fi potențiali teroriști. Politicile trebuie să fie

deschise pentru comerțul de piață, care include migranții temporari care vin pentru ocuparea forței de muncă [325, p. 640].

Astfel, politicile britanice și legile se bazează pe Legea de securitate anticriminalitate [323] formulată la scurt timp după atacul din 11 septembrie 2001, care a devenit aplicabilă *de facto* la începutul lui decembrie 2001 pentru prevenirea terorismului internațional și securizarea cetățenilor și a migranților [325, p. 638].

Conform literaturii de specialitate, regiunea din Asia de Sud (S.A.R. – „South African Region”) se concentrează asupra amenințărilor provocate de terorismul transfrontalier și separatism, cu implicații în structurile criminale, mafie, terorism și grupuri de insurgenți [326].

Statele naționale ale S.A.R. sunt „interdependente în problemele lor de securitate, iar securitatea unui stat este puternic afectată de acțiunile altor state” [326, p. 155].

Strategia S.A.R. combate amenințările și provocările prin democrație, secularism, toleranță, cooperare regională și valorile statului de drept [326, p. 157].

India este îngrijorată în mod similar de răspândirea militantismului și a terorismului în Asia de Sud [327]. Abordarea indiană se bazează pe capacitățile interne pentru a face față terorismului: informații federale, Agenția Națională de Investigații și forțe de poliție mari, prin coordonare eficientă cu Centrul Național de Terorism [327, p. 5]. Kumar Ramakrishna identifică strategia de combatere a terorismului cu cea din Asia de Sud-Est [328]. Strategia de combatere a terorismului se concentrează, pe termen lung și scurt, pe cooperarea informativă în războiul împotriva terorismului [328, p. 30-35].

Strategia globală de combatere a terorismului a Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N. – „Association of Southeast Asian Nations”) s-a concentrat pe „inițiativele contrateroriste [ce presupun]... continuarea și îmbunătățirea... schimbului de informații și a informării financiare”, formulând mai multe politici de combatere a terorismului, precum și măsuri legale [328]. Mai mult, inițiativa a îmbunătățit „legătura dintre agențiile de aplicare a legii” și consolidarea capacității de reacție rapidă, prin programe educaționale și de formare operațională comună. Antiterorismul A.S.E.A.N. se bazează pe politicile de combatere a terorismului din S.U.A. pentru a minimiza terorismul transfrontalier în Asia de Sud-Est, prin cooperare comună [329].

2.4. Concluzii la capitolul II

Scopul acestui capitol a fost să analizeze modalitățile prin care statele dezvoltate tratează migrația ca problemă de securitate, din perspectiva multilateralismului și a guvernantei de securitate.

Relevanța părții teoretice prezentate a fost să stabilească etapa investigării părții empirice, oferind un cadru de analiză consecvent, și să contribuie la înțelegerea multiplelor niveluri de cooperare necesare pentru a face față amenințărilor noi, multilaterale și transfrontaliere la adresa securității. În timp ce o multitudine de lucrări au studiat probabilitatea modelelor regionale de cooperare și necesitatea unei abordări multilaterale și cuprinzătoare pentru a face față noii provocări în materie de securitate, puține dintre acestea au evidențiat aspectele pe care o dimensiune a securității le poate determina asupra proceselor generale de guvernare.

Diferențele de reglementare a securității migrației între state sunt capabile să distrugă comunitatea normativă epistemică, în timp ce un anumit grup de țări văd migrația ca pe o oportunitate, iar altele o văd ca pe o amenințare la adresa securității, prin simpla sa existență.

După examinarea problemelor teoretice, am introdus cadrul legal și instituțional al migrației forțate în Uniunea Europeană. Cercetarea a relevat efectele instituțiilor U.E. asupra dezvoltării dreptului refugiaților în statele membre ale Europei Centrale. Dintre toate formele de cooperare regională, Uniunea Europeană este cea mai avansată în ceea ce privește garanțiile drepturilor omului și protecția internațională a refugiaților. În ciuda acestui succes, unele defecte ale integrării și întârzieri în ceea ce privește armonizarea juridică sunt destul de evidente, iar diferențele uriașe pot fi văzute în practicile de protecție a refugiaților din statele membre. Aceste diferențe au fost arătate și analizate în capitolul 3.1. și 3.2. Statele membre au încercat să depășească sistemul de garanție al convențiilor refugiaților, universal acceptate, și au acționat în consecință. Cu toate acestea, deciziile și directivele care vizează armonizarea procedurilor de azil și dezvoltarea locuințelor au oferit doar rezultate limitate.

CAPITOLUL III. ANALIZE PRIVIND REGLEMENTĂRILE JURIDICE PRIVIND FENOMENUL MIGRAȚIEI ȘI CONSECINȚELE ACESTUIA ASUPRA SECURITĂȚII STATELOR

3.1. Reflectarea juridică a migrației în raport cu securitatea națională

Când sunt discutate problemele ce țin de migrație, terminologia contează. Unii termeni importanți sunt termenii de migrant și refugiat, care se referă la un statut politico-juridic în conformitate cu Convenția privind refugiații din 1951 [330] și Protocolul său din 1967 [331], încadrate în ramura de drept a dreptului internațional. Cele mai multe dintre documentele instituționale recente ale U.E. fac această distincție, deoarece mulți dintre migranții forțați încă așteaptă definirea statutului lor juridic și, prin urmare, nu sunt încă numiți refugiați, ci solicitanți de azil, din cauza mai multor constrângeri birocratice [332, p. 55-56]. Așadar, vom evita folosirea expresiei „criză de refugiați” și voi folosi în schimb „criză de migrație”, având în vedere aici diferite categorii de migranți forțați, atât solicitanți de azil, cât și refugiați.

Începând cu anii 1980, un număr mare de oameni care au fugit de persecuții, încălcări ale drepturilor omului și conflicte armate sau au fost deplasați din cauza dezastrelor naturale sau umane au căutat azil în țările dezvoltate de pe glob (Anexa 2). Însă, începând cu 11 septembrie 2001, preocupările din ce în ce mai mari în materie de securitate au schimbat fundamental condițiile de reglementare a migrației. Statele au dezvoltat un arsenal de măsuri menite să împiedice direct sau indirect migranții. Astfel, a fost subliniat rolul frontierei ca simbol tradițional al suveranității naționale. Drept urmare, scara migrației ilegale a atins niveluri fără precedent. Însășirea legilor și politicilor privind migrația în țările de destinație a dus la scăderea posibilităților legale pentru migrația internațională. Solicitanților de azil și refugiaților li s-a refuzat accesul la protecția internațională sau au fost returnați direct sau indirect la frontierele teritoriilor unde viața sau libertatea lor ar fi fost amenințate. Ca atare, acest aspect erodează în cele din urmă instituția de azil, lăsând oamenii disperăți, fără altă opțiune decât să se bazeze pe rețele informale de migrație, de obicei având la bază scheme criminale.

Dihotomia dintre interesul legitim al statului de a asigura securitatea națională, pe de o parte, și obligațiile sale internaționale, pe de altă parte, a devenit evidentă începând cu 11 septembrie 2001.

Astfel, există o adevărată tensiune între dreptul internațional al drepturilor omului și exercitarea suveranității statului, în special în epoca actuală a globalizării, când controlul asupra

mișcării maselor de oameni peste granițele naționale a devenit ultimul bastion al suveranității teritoriale [333].

„Cel mai inovator și mai sofisticat instrument juridic elaborat până în prezent privind abordarea globală a migrației [289, p. 4] a fost cel elaborat de Comisia Europeană, care a alcătuit noile completări la instrumentele de politică de migrare ale U.E. - așa-numitele Parteneriate pentru mobilitate. Introduse la sfârșitul anului 2006, în cadrul dezvoltării abordării „cuprinzătoare” a migrației din U.E., „pachetele de mobilitate” au fost redenumite ulterior „parteneriate”, pentru a sublinia importanța cooperării cu țări terțe în domeniul gestionării migrației.

Discursul oficial al Justiției și Afacerilor Interne al U.E. s-a concentrat pe cuvântul „schimbare”, prezentat adesea ca un imperativ, ca ceva deja în devenire. Parteneriatele pentru mobilitate, în acest sens, au fost un pas crucial. Un oficial european spunea că: „trebuie să schimbăm - chiar dacă nu complet - modul nostru tradițional de a gândi migrația ca fiind cel al întristării. Să fim realiști într-un mod vizionar. Să încercăm să folosim o nouă expresie: mobilitatea în U.E.. (...) Trebuie să privim migrația ca pe o îmbogățire și ca pe un fenomen inevitabil al lumii de azi, nu ca pe o amenințare” [334]. Mai precis, această schimbare este un stimulent ambițios pentru a depăși ceea ce a constituit cadrul tradițional al politicii de migrare al U.E. de ani de zile.

Astfel, de la Consiliul European de la Sevilla, „securitatea” migrației s-a intensificat. Migrația a fost identificată ca o „amenințare” care a necesitat măsuri urgente pentru a fi „combătută”, „controlată” și „restricționată” [203]. În același timp, însă, securitatea migrației în U.E. a dus la construirea unei imagini nefavorabile pe plan extern - cea a unei „Cetăți Europa” [257]. Diferența crescândă între dimensiunile interne și externe ale politicilor U.E. a pus în pericol imaginea de ansamblu, astfel că a trebuit să se schimbe discursul politic al U.E., migrația încadrându-se în categoria unei „forțe pentru bine” și a unei „puteri normative” [335]. Impulsul a venit de la șocul extern cauzat de evenimentele din Ceuta și Melilla, ceea ce semnalează importanța fundamentală a dezvoltării unei noi abordări a migrației. Această abordare sau „schimbarea” s-a reflectat pentru prima dată în solicitarea U.E. de a atinge un echilibru în cadrul diverselor aspecte ale migrației. Acest nou cadru a fost introdus în comunicarea „Consolidarea abordării globale a migrației: creșterea coordonării, coerenței și sinergiilor”: „Abordarea globală reflectă o schimbare majoră în dimensiunea externă a politicii europene de migrație din ultimii ani, și anume trecerea de la o abordare centrată în principal pe securitate, axată pe reducerea presiunilor migratorii, spre o abordare mai transparentă și echilibrată, ghidată de o mai bună înțelegere a tuturor aspectelor relevante pentru migrație, îmbunătățirea măsurilor de cooperare pentru gestionarea fluxurilor

migratorii, făcând migrația și mobilitatea să fie forțe pozitive pentru dezvoltare și acordând o mai mare atenție aspectelor decente în politicile de gestionare a migrației economice” [336, p. 3].

Un rezultat imediat al „abordării globale” a fost introducerea parteneriatelor pentru mobilitate. Acestea au fost considerate instrumente juridice importante pentru a implementa în practică obiectivul retoric al acestei noi „abordări globale”, în baza căreia Uniunea Europeană s-a angajat să „dezvolte un mod inovator de abordare a problemelor migrației în toată complexitatea lor” [336, p. 14].

Scopul oficial al parteneriatelor de mobilitate a fost, prin urmare, să depășească accentul exclusiv pus de U.E. pe problemele de securitate, încorporând facilitarea mobilității legale, concentrându-se în principal pe promovarea unui tip specific de mobilitate legală, așa-zisa „migrație circulară”.

Acesta din urmă este un concept relativ recent și a fost introdus pentru prima oară în discursul migrației internaționale ca un mecanism eficient în exploatarea potențialului de dezvoltare a migrației, care ar duce la un triplu câștig. Scenariul „câștig-câștig-câștig” a devenit, de asemenea, o componentă centrală a abordării inovatoare a parteneriatelor de mobilitate.

Schițând oportunitățile prezentate de migrația circulară, Frattini a declarat: „credem că acest tip de migrație poate fi bun pentru U.E., prin completarea unor lacune specifice pe piețele muncii, bune pentru țara de origine, prin intermediul persoanelor care trimit bani acasă sau reven cu noi abilități și, nu în ultimul rând, bune pentru migrant” [337].

Astfel, obiectivele majore care semnalează noutatea abordării migrației din U.E. către țări terțe constau în noțiunea de „atingere a unui echilibru” între măsurile restrictive și cele progresive ale migrației în U.E., prin politica și ideea de „triplă victorie”, care ar face migrația să funcționeze în beneficiul tuturor părților în cauză.

În termeni conceptuali, parteneriatele pentru mobilitate sunt instrumente politice destul de „ambitioase” [338, p. 344]. Ambiția lor se află în natura „compozită” și în „domeniul tematic larg” al parteneriatelor, care au ca scop reunirea diferitelor domenii de politică, și anume politica de migrație, politica socială, politicile economice, cele externe și cele de dezvoltare [338, p. 329].

Prezentate inițial într-o lumină destul de pozitivă, parteneriatele de mobilitate suferă totuși de o prejudecată puternică a securității naționale, care devine evidentă atunci când analizăm acordurile specifice dintre statele membre ale U.E. și țările terțe. În faza inițială a introducerii lor în discursul U.E. privind migrația, parteneriatele de mobilitate au fost prezentate în termeni legați de dezvoltare, unde au fost subliniate „interesele comune”. Parteneriatele pentru mobilitate vizau

„exploatarea potențialelor efecte pozitive ale migrației asupra dezvoltării și a modului în care migrația răspunde nevoilor țărilor de origine în ceea ce privește transferurile de abilități și reducerea impactului cadrelor calificate, care nu activează în domeniul lor de bază din țara de origine” [339, p. 2].

Alături de obiectivele legate de dezvoltare, parteneriatele au fost, cu toate acestea, condiționate de anumite angajamente orientate către securitate, care au fost solicitate din țările terțe ca o condiție prealabilă pentru începerea procesului de negociere. Astfel, parteneriatele pentru mobilitate au fost identificate ca fiind „abordări noi pentru îmbunătățirea gestionării mișcărilor legale ale persoanelor între U.E. și țările terțe, care erau gata să depună eforturi semnificative pentru a combate migrația ilegală” [339].

În ciuda accentului pe anumite angajamente preconizate de la țările terțe legate de lupta împotriva migrației ilegale, readmisiei și controlului la frontieră (care au fost în interesul direct al statelor membre), angajamentele din partea U.E. au fost prezentate ca fiind la fel de atractive și au inclus o promisiune de oportunități sporite pentru migrația legală.

Astfel, echilibrul promovat de „abordarea nouă” ar putea fi urmărit în faza inițială a introducerii ideii parteneriatului de mobilitate în repertoriul politicilor de migrare ale U.E. Parametrii ideali din care au apărut parteneriatele de mobilitate vizau exploatarea raportului dintre dezvoltare și migrație, facilitând migrația legală, pentru a combate simultan migrația ilegală, aspect care le-au fost prezentate suficient de atractiv și promițător țărilor terțe, pentru ca acestea să-și exprime interesul de a negocia un acord. Republica Moldova a fost prima țară care și-a exprimat interesul de a negocia un acord comun cu U.E. privind încheierea unui parteneriat pentru mobilitate. „Disponibilitatea” de a coopera a fost un aspect important subliniat de U.E. După depunerea a trei documente care au fost prezentate la U.E., Moldova a fost aleasă ca și candidat, împreună cu Capul Verde, pentru parteneriatele de mobilitate pilot, care au fost încheiate în 2008. La sfârșitul anului 2009, a fost încheiat un al treilea parteneriat de mobilitate cu Georgia. Criteriile de selectare a „partenerilor” nu sunt foarte clare și pot depinde de populația potențială emigrantă a țării, ca în cazul Moldovei, care se află pe o rută de migrație importantă, sau de imperative strict geopolitice, cum a fost cazul cu Georgia [338, p. 331].

Oricare ar fi criteriile, toate acordurile comune existente reflectă un cadru comun, care este de o importanță crucială în analizarea agendei politice în schimbare a J.A.I., și anume trecerea susținută către o abordare echilibrată. În ce măsură schimbarea a avut loc poate fi observat din analiza parteneriatelor existente deja. Fiind instrumente de politică relativ noi în relațiile U.E. cu

țările terțe, parteneriatele de mobilitate nu au fost supuse unor cercetări ample și minuțioase. Cu toate acestea, importanța lor în viitorul politicii de migrare a U.E. este de necontestat. În comunicarea sa recentă privind „Parteneriatele pentru mobilitate ca instrument al abordării globale a migrației”, Comisia a făcut câteva recomandări cu privire la modul de dezvoltare în continuare a acestui instrument, extinzându-l la noi parteneri [289, p. 8]. Cu toate acestea, o privire atentă asupra parteneriatelor existente demonstrează rezultate relativ descurajante în progresele înregistrate până acum în atingerea echilibrului dorit între problemele de securitate și aspectele orientate spre dezvoltare.

Tripla victorie este la fel de contestată. Puținele studii realizate până în prezent relevă predominanța abordării coercitive, orientată spre securitate, și mai puțin spre mijloacele mai progresive, care se presupune că vor facilita mobilitatea legală [290, 340, 341].

Proiectate inițial pentru a consolida abordarea „cuprinzătoare” a U.E. privind migrația, parteneriatele de mobilitate au dobândit treptat o latură pătinoasă în ceea ce privește problemele de securitate, în cazul în care interesele de dezvoltare au devenit subordonate acestora. Echilibrul dintre migrație și obiectivele de dezvoltare devine extrem de dezbătut odată ce se atrage atenția asupra numărului inegal de proiecte propuse în acordurile care vizează facilitarea mobilității legale. Numărul mare de proiecte încă vizează să încurajeze țările partenere să coopereze în gestionarea și restricționarea migrației ilegale. Analizând acest dezechilibru și rațiunea obiectivelor specifice promovate de parteneriatele pentru mobilitate, Carrera și Sagera [340] au identificat o anumită inconsecvență între numele parteneriatului și conținutul său, argumentând că „parteneriatele de mobilitate” reprezintă mai degrabă „parteneriate de securitate” pentru statele membre ale U.E. și „parteneriate de insecuritate” pentru libertatea și securitatea resortisanților din țările terțe și pentru coerența politicii de migrare a forței de muncă a U.E. [340, p. 2].

Această concluzie nu se trage numai din prevalența evidentă a elementelor de securitate în parteneriate, dar este obținută și din analiza rațiunii puținelor elemente existente care vizează facilitarea mobilității forței de muncă. Studiul arată că mobilitatea promovată de parteneriate este, de asemenea, supusă intereselor economice pure ale statelor membre, facilitând circulația „numai a celor care sunt considerați utili datorită abilităților lor” [342, p. 4]. Această abordare „bazată pe nevoi economice” nu este una nouă și a fost întotdeauna prezentă în politicile statelor membre față de migrația legală. În „Planul de politici privind migrația legală” din 2005 al Comisiei, situația și perspectivele pieței muncii din U.E. au fost descrise drept „scenariu de necesitate” [41]. Totuși, pachetul a precizat că a abordat condițiile și procedurile de admitere pentru „puține” categorii

selectate de migranți economici, evitând așa-numitul „cadru orizontal, care acoperă condițiile de admitere pentru toți resortisanții țărilor terțe care doresc să intre pe piețele de muncă ale statelor membre” [41, p. 5].

În general, discursul oficial al U.E. reflectă o preferință clară pentru migrația „cu înaltă calificare”, cu potențial important pentru a stimula creșterea economică a Uniunii: „Pentru a contribui la creșterea economică, este fundamental ca Europa să devină în primul rând un adevărat pol de atracție pentru migranții cu înaltă calificare. Europa continuă să primească forță de muncă slab calificată sau necalificată, în timp ce S.U.A., Canada și Australia sunt capabile să atragă migranți talentați” [343]. „Avem nevoie de o abordare europeană care să poată ajuta U.E. să abordeze fenomenele nedorite, cum ar fi migrația neregulată, asigurându-se în același timp că Europa poate ura bun venit migranților de care are nevoie economia și societatea ei, capabilă și dispusă să îi accepte” [337].

În afară de a fi supuse obiectivelor economice ale U.E., oportunitățile propuse pentru mobilitatea facilitată a forței de muncă sunt, de asemenea, „instrumentalizate” în relațiile externe ale U.E. ca „stimulent complementar în promovarea politicii de readmisie a U.E.” [340]. Confruntată cu dificultăți majore în a face țările terțe să semneze și să pună în aplicare acordurile de readmisie, U.E. trebuie să caute noi mecanisme care asigură condiții în schimbul colaborării în domeniul managementului migrației. Astfel, parteneriatele de mobilitate nu aduc o îndepărtare evidentă de la considerentele de securitate. Capacitatea lor de a stârni interesul țărilor terțe, cu toate acestea, nu poate fi negată, ceea ce poate fi explicat prin „metoda atractivă” în care au fost prezentate în discursul U.E.

Țările terțe, interesate în primul rând de elementele progresive ale parteneriatelor, care își au originea în promisiunile de a furniza canale regulate de migrare și mobilitate a forței de muncă, păreau să fie pe un plan extrem de inegal, care, în acest fel, pune în pericol viabilitatea noțiunii de „parteneriat” [344, p. 2]. Chiar dacă permite o migrare din țări terțe către U.E. sub formă de cote de muncă „pentru a ajuta la potrivirea ofertelor de locuri de muncă”, U.E. încă acordă prioritate „nevoilor de muncă ale statelor membre interesate”, respectând principiul preferinței comunitare pentru cetățenii U.E. [339, p. 5].

În ceea ce privește noțiunea de „parteneriate de insecuritate” pentru migranții individuali, aceasta este înrădăcinată în promovarea migrației circulare, care împiedică integrarea migranților în societatea gazdă, reducându-i la simple „unități economice”, în detrimentul drepturilor omului [340, p. 2].

Analiza realizată în 2009 de Direcția Generală Politici Interne pentru Drepturile Cetățenilor și Afaceri Constituționale a vizat vulnerabilitatea migranților în cadrul schemelor de migrație circulară, dezvăluind o inconsistență clară în cadrul obiectivelor parteneriatelor de mobilitate și a tendințelor integraționiste ale politicilor naționale de migrație. Concluzia majoră a fost că s-a respins promisiunea unei situații „triplu câștig”, afirmându-se că: „în ciuda unei retorici elaborate a „activității migrației pentru dezvoltare” în țările terțe, politicile din țările U.E. sunt în principiu încă foarte mult bazate pe interesul economic” [345]. Astfel, parteneriatele de mobilitate de până acum nu s-au dovedit a fi instrumente de politică eficiente în atingerea echilibrului dorit între preocupările orientate spre securitate și dezvoltare, făcând migrația să funcționeze în beneficiul tuturor. Cu toate acestea, este încă dificil de analizat viabilitatea unei politici care se află într-o fază pilot. Parteneriatele pentru mobilitate sunt adesea proclamate ca fiind instrumente de politică „flexibile”, gata să includă evoluții și îmbunătățiri viitoare.

După cum s-a văzut, abordarea europeană a problemei migrației a pus accentul pe măsuri de control. Motivul este dublu: pe de o parte, întărirea controalelor a sporit securitatea statelor. Pe de altă parte, dificultatea armonizării măsurilor naționale a creat o politică de migrare bazată în principal pe restricția fluxurilor de migranți. Totuși, la un moment dat, a devenit clar că politicile restrictive nu au fost capabile să oprească intrările și că o abordare mai promițătoare era să se încerce dialogul și să se lucreze cu țările de origine și de tranzit, cu organizațiile din domeniu și cu alți actori, printr-o cale multilaterală.

La Consiliul European organizat la Tampere în 1999, liderii europeni și-au reafirmat hotărârea de a dezvolta Uniunea ca spațiu de libertate, securitate și justiție care folosește toate instrumentele furnizate de Tratatul de la Amsterdam [346]. Voința politică s-a conturat în Planul de acțiune și cadrul organizatoric pentru a realiza acest lucru: un calendar de cinci ani al termenelor și un tablou de bord pentru revizuirea constantă a progreselor realizate. Aceasta a fost structura prevăzută pentru dezvoltarea politicii comune de migrație. În 2004, Conferința de la Haga a luat act de pragurile atinse și a oferit o nouă agendă de cinci ani pentru dezvoltarea ulterioară a unei politici comune, care avea să fie evaluată din nou în 2009. Astfel, Tampere este considerată o etapă fundamentală în scopul creării unei politici comune: ideea era că, pentru a asigura libertatea în condiții de securitate și justiție, trebuia dezvoltată o politică comună în materie de azil și migrație. De asemenea, o abordare eficientă și consecventă a migrației a solicitat un parteneriat cu țările de origine și de tranzit, care „necesită combaterea sărăciei, îmbunătățirea condițiilor de viață și a oportunităților de muncă, prevenirea conflictelor, consolidarea statelor democratice și asigurarea

respectării drepturilor omului” [346]. Pornind de aici, Consiliul s-a referit la o abordare de tip „cauză de bază”, care ar fi legat inevitabil migrația cu politicile de relații externe. Implicația a fost dublă: pe de o parte, migrația a trebuit să fie abordată pentru a include toți actorii implicați în proces, adică țările de origine și de tranzit, organizațiile nonguvernamentale și organizațiile regionale, avansând astfel o cale de guvernare multilaterală și multistratificată. Pe de altă parte, migrația trebuia încadrată în relațiile externe europene și să fie combinată cu multiplele lor aspecte: dezvoltare, politică externă și de securitate, comerț. Acest lucru ar fi asigurat o cale pe termen lung, dar rezonabilă pentru atenuarea presiunilor asupra frontierelor, garantând, de asemenea, că Europa ar putea să se ridice la nivelul aspirației sale de actor internațional și de exemplu de urmat. Așa cum s-a arătat și mai sus, „dimensiunea externă a justiției și a afacerilor interne contribuie la instituirea spațiului intern de libertate, securitate și justiție și, în același timp, sprijină obiectivele politice ale relațiilor externe ale Uniunii Europene, inclusiv partajarea și promovarea valorilor de libertate, securitate și justiție în țări terțe” [347, p. 4].

Accentul pe o abordare globală a migrației, bazată nu doar pe controale, ci și pe o agendă multilaterală și transversală, a fost subliniat în mod semnificativ prin „abordarea globală a migrației” din 2005 și stimulat în mare măsură de faptele întâmplătoare în Ceuta și Melilla și în Marea Adriatică, referitoare la persoane disperate care încercau să ajungă la granița europeană. Prima prioritate avută în vedere de abordarea globală a fost aprofundarea relațiilor cu Africa și țările mediteraneene, care pune în comun atât eforturile statelor membre, cât și eforturile Uniunii de a consolida dialogul și cooperarea cu țări din Nordul Africii (Maroc, Algeria și Libia) sau subsahariene, pe baza art. 13 din Acordul de la Cotonou. Patrularea frontierelor prin FRONTEX a trebuit să fie asociată între țările din Africa de Nord și statele membre ale U.E., pentru sprijinul, formarea profesională și acordarea de echipamente, precum și asistența financiară pentru confruntarea cu migrația ilegală și problemele conexe, care trebuiau să fie sprijinite de U.E., ținând cont întotdeauna de legătura primordială existentă între migrație și dezvoltare.

După cum a fost prezentat, rețelele de ofițeri de legătură pentru migrație ar trebui să fie create regional, în statele de origine și de tranzit, și să lucreze în cooperare cu Uniunea pentru a raporta migrația ilegală și traficul în țări specifice [348]. Scopul, din nou, a fost de a depăși o abordare aproape unidirecțională față de Africa și de a încuraja tiparele de mobilitate circulară, parteneriatul pentru mobilitate gestionând forme de oportunități de migrație legală între țările de origine și cele de destinație, pentru a contura profiluri de migrație, astfel încât să răspundă la diferite situații. Mai mult decât atât, abordarea globală a migrației a fost formulată pentru a aminti

că migrația trebuia să fie confruntată în relațiile externe la nivel mondial, „cu un scop geografic extins și un conținut îmbunătățit” [349, p. 5]. Astfel, dacă regiunile mediteraneene și africane sau Balcanii de Vest și cele din est erau priorități geografice strategice, cooperarea și dialogul ar trebui extinse către America Latină, Caraibe și Asia [349, p. 4].

Spre regiunea de sud-est, abordarea U.E. se concentrează cu privire la modul de conciliere a preocupărilor și intereselor europene în materie de securitate cu așteptările vecinilor. Cu Asia, în schimb, acordurile de readmisie constituie cea mai mare parte a relațiilor de cooperare. Europa prevedea cooperarea regională cu Asia Centrală în problemele legate de gestionarea frontierelor, traficul de droguri, criminalitatea organizată și, în general, democratizarea [350].

Canalele în care s-a manifestat politica europeană de securitate în domeniul migrației sunt multiple. Cu toate acestea, conștientizarea faptului că migrația este o provocare în materie de securitate, trebuie abordată în cooperare cu terți actori și acest lucru constituie un element de bază al dimensiunii europene de securitate.

Din 1999, Uniunea Europeană a aprofundat relațiile privind migrația cu țările terțe prin diferite instrumente și căi multilaterale, cuprinzând diferiți actori: acorduri bilaterale, acorduri de asociere sau parteneriate de cooperare, acorduri de readmisie [351], acorduri de facilitare a vizelor, asistență juridică reciprocă și acorduri de extrădare, procese de extindere și preaderare cu Croația și Turcia și Procesul de stabilizare și asociere cu Balcanii de Vest. Această din urmă stabilitate în zonă este una dintre prioritățile europene, „mișcările ilegale ale populației și problemele de deplasare nerezolvate rămânând printre factorii critici care creează instabilitate în Europa de Sud-Est” [352]; în acest sens, Inițiativa regională cu privire la migrație, azil și refugiați este esențială pentru a sprijini o abordare a parteneriatului regional și pentru a promova armonizarea cu standardele Uniunii, cu planurile de acțiune pentru politica europeană de vecinătate, cu politica de cooperare regională, adică A.S.E.M. („Asia-Europe Meeting” – „Întâlnirea Asia-Europa”), și cu procesul Euro-Med.

Propunerea a fost, de asemenea, îndreptată să creeze o platformă regională de cooperare pentru Marea Neagră, care să cuprindă statele membre, agențiile U.E., țările care se învecinează cu Marea Neagră și organizațiile regionale, folosind cadrele de cooperare existente, precum Cooperarea economică a Mării Negre, pentru a spori dialogul și activitatea de patrulare [353, p. 8].

Sprijinul Comisiei pentru abordările regionale a fost puternic accentuat: provocările transfrontaliere, precum măsurile de control al migrației sau de frontieră, pot fi rezolvate mai bine prin abordări regionale combinate [347]. Astfel, Uniunea așteaptă să aprofundeze cadrul de

cooperare regională cu Uniunea Africană și să accelereze cooperarea cu Orientul Mijlociu și Europa de Est.

Înțelegerea care stă la baza acestui fapt este că migrația privește nu numai mișcarea oamenilor dintr-o regiune în alta, ci și pe cele mai multe rute intraregionale. Astfel, abordările regionale ar putea fi mai bine adaptate pentru a gestiona toate complexitățile și riscurile cu care se confruntă statele și pentru a putea controla mai bine fluxurile de migranți între țările de origine și de tranzit [174].

Cooperarea între regiuni este un pas suplimentar către o politică de migrație mai fiabilă, care leagă țările de origine, tranzit și destinație. Într-adevăr, obiectivul U.E. nu este doar să coopereze, ci și să înțeleagă fluxurile migratorii pe continente și să aibă date despre asta [348, p. 12; 354]. Au fost încercate tentative de cooperare regională prin Parteneriatul euro-mediteranean, cu dialogul 5 + 5 (Algeria, Libia, Tunisia, Maroc, Mauritania, pe de o parte, și Italia, Spania, Portugalia, Franța și Malta, pe de altă parte) și cu Africa subsahariană.

Până în prezent, Uniunea încearcă să consolideze dialogul și cooperarea între țările africane de nord și cele subsahariene. Ca exemplu, Conferința de la Rabat din 2006 s-a străduit să promoveze cooperarea și dialogul privind migrația și dezvoltarea între U.E. și țările din vestul, centrul și nordul Africii, iar U.E. a participat la diferite organizații internaționale, cum ar fi: Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Biroul ONU pentru Droguri și Criminalitate, Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială, Comisia Uniunii Africane, Comisia Globală pentru Migrație Internațională, Uniunea Maghrebului Arab, Organizația Internațională pentru Migrație, Organizația Internațională a Muncii, Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrație, Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Banca Mondială, Comunitatea Statelor Sahel-Sahariene, Comunitatea Economică a Statelor Africii de Vest, Comunitatea Economică și Monetară a Africii Centrale, Uniunea Africană. O altă conferință ministerială între U.E. și statele africane a avut loc la Tripoli, în 2007, de data aceasta cu participarea Algeriei (care nu a participat la Rabat). Un pas recent al abordării privind cooperarea a fost crearea, în 2008, a Uniunii pentru Mediterana, cu un capitol despre migrație (MED-MIG colectează informații statistice despre migrație), chiar dacă este mult sub potențialul preconizat. La Haga, în 2004, a fost accentuată o dimensiune externă pentru azil: programele de protecție regională au fost avute în vedere în cadrul unei cooperări mai ample cu țările terțe, cu scopul de a oferi soluții durabile de protecție (repatriere, integrare locală sau relocare într-o țară terță) [191, p. 11; 355]. Obiectivele au fost, pe de o parte, de a reduce solicitările de azil

către U.E., iar pe de altă parte, de a ajuta țările terțe să dezvolte măsuri de protecție consecventă în regiuni cu un număr foarte mare de refugiați, bazate pe o crucială cooperare pe piloni, respectarea Convenției de la Geneva și cooperarea multilaterală între U.E., U.N.H.C.R. și statele membre, susținute din fondurile U.E. („Advanced European Network of E-infrastructures for Astronomy with the SKA” – A.E.N.E.A.S.).

Programele de protecție regional pilot au fost începute în Ucraina, Republica Moldova și Belarus și în țările africane subsahariene care au înregistrat intrări uriașe din Africa de Est și regiunea Marelui Lac [191, p. 11]. Alte regiuni care trebuie luate în considerare sunt Africa de Nord, regiunea Afganistan și Cornul Africii, prin aranjamente individuale cu S.U.A., Rusia, Canada, Australia, Japonia, China și Ucraina.

După cum s-a văzut mai sus, relația de securitate pe care U.E. o împarte cu Statele Unite în cadrul Agendei transatlantice are un impact profund asupra politicilor de migrație. Pe de altă parte, relațiile comerciale primordiale pe care U.E. și țările sale terțe le întrețin cu China sau Rusia umbresc uneori acordurile și preocupările privind migrația: programe de ajutor extern prin programe de asistență pentru relații externe („Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation” – C.A.R.D. – „Asistență comunitară pentru reconstrucție, dezvoltare și stabilizare”, „Technical Assistance for the Central Independent States” – T.A.C.I.S. – „Asistență tehnică pentru statele centrale independente”, „The Euro-Mediterranean Partnership” – M.E.D.A. – „Parteneriatul Euro-Mediteranean”), plus un program tematic pentru migrație și azil, care urmează să fie înlocuit cu cel al A.E.N.E.A.S.

Acesta din urmă este „Programul de cooperare tematică cu țări terțe în ceea ce privește dezvoltarea aspectelor migrației și azilului” și a acoperit perioada cuprinsă între 2007 și 2013, concentrându-se, în special, asupra migrației către Uniunea Europeană.

În ceea ce privește organizațiile internaționale, acestea s-au ocupat cu probleme de dezvoltare sau cu protecția drepturilor omului și nu au făcut decât să participe, cel puțin formal, la procesul de negociere multilaterală, mai ales când migrația a început să fie din ce în ce mai mult asociată cu dezvoltarea. Astfel, U.E. a recunoscut impactul și valoarea forumurilor internaționale. Acestea din urmă pot contribui într-o mare măsură la avansarea obiectivelor europene: Uniunea a participat la activitatea „Dialogului la nivel înalt privind migrația și dezvoltarea internațională” a Națiunilor Unite, în 2006. De asemenea, a aderat la Consiliul European și la U.N.H.C.R., precum și la alte organisme ale O.N.U. care garantează o platformă pentru a lucra împreună și ajută la promovarea valorilor comune.

În majoritatea comunicărilor Comisiei, se subliniază faptul că U.E. trebuie să joace un rol mai important în cadrul organizațiilor internaționale. De fapt, se susține că urmărirea unei abordări multilaterale sporește gradul de influență al U.E. în organismele internaționale, precum și că asigură respectarea de către U.E. a standardelor internaționale convenite. În timp ce U.E. a acordat prioritate zonelor de la periferia sa, cu care a avut în vedere și cooperarea în problemele economice sau de dezvoltare, migrația este din ce în ce mai mult în fruntea relațiilor cu alte țări sau regiuni. În mod ideal, schema de cooperare ar trebui să aibă în vedere o politică de cercuri concentrice, care să vadă centrul, să coopereze cu cei din cercurile externe, iar aceștia din urmă să coopereze între ei. Este de la sine înțeles că, întrucât regiuni diferite oferă provocări de securitate diferite pentru U.E. și întrucât interesele europene sunt divergente în regiuni diferite, abordările întreprinse sunt diferite, specifice fiecărei țări sau regiuni - prin documentele de strategie de țară sau documentele de strategie regională -, iar nivelurile de cooperare multiple și variabila gradului de succes au fost luate ca bază de cooperare [174].

3.2. Mecanisme juridice de dirijare a fenomenului migrațional global

Încercările referitoare la legislația privind reforma în domeniul migrației au inclus prevederi care să aibă ca punct de pornire baza tehnică existentă la frontiere și controlul migrației cu sisteme de viză și infrastructură actualizate, care ajută guvernele să gestioneze mai bine fluxurile de migrație actuale și viitoare, permițând resurselor limitate să fie concentrate pe adevărate amenințări de securitate. Propunerile de reformă legislativă au contribuit, de asemenea, la îmbunătățirea și consolidarea securității naționale a statelor. Cu toate acestea, chiar și cele mai robuste sisteme de securitate nu sunt impermeabile. În timp ce politicile de securitate națională elaborate de marea majoritate a statelor în 2008 au fost mult mai detaliate decât cele din 2001, una dintre cele mai mari provocări în gestionarea adevăratelor amenințări de securitate este identificarea acestora printre fluxul de migranți care nu reprezintă amenințări. De exemplu, încercările de a înlătura potențialii teroriști și alți infractori din fluxurile anuale de migranți - 170 de milioane, împreună cu cei 330 de milioane de cetățeni și rezidenți permanenți care locuiesc în prezent în Statele Unite ale Americii [356] - nu rezolvă problema în sine. Reformele care permit sistemului S.U.A. de migrație să îmbunătățească securitatea la frontierele și porturile de intrare, să consolideze politicile și programele de aplicare interioară, să analizeze migranții neautorizați în țară, să le ofere statut

juridic și să deschidă alte canale de migrare legală bazate pe cerințele economice pot fi concentrate în mod limitat.

Problema se concentrează pe faptul că sintagma „securitate la frontieră” a fost un apel la acțiune pentru publicul și politicienii care se preocupă cel mai mult de migrația ilegală [375]. În timp ce noțiunea de „securitate la frontieră” a fost pusă alături cu cea de „reformă a migrației”, legată de retorica din jurul imigrării, măsurile de securitate a frontierei - inclusiv investițiile în infrastructura tehnologică și supravegherea mobilă la frontieră, de exemplu, la frontiera dintre S.U.A. și Mexic - au fost incluse în cele mai cuprinzătoare propuneri de reformă a migrației începând cu anii 1980 [68].

Cu toate acestea, securitatea frontierei rămâne un punct decisiv în actuala dezbatere privind reforma migrației [68].

Un parteneriat de partajare a datelor cu Canada, prin care oficialii canadieni își împărtășesc datele de intrare despre migranți, permite Statelor Unite să colecteze date biografice de ieșire la granița de nord. Totuși, Mexicul nu are o infrastructură de intrare similară pentru granița de sud și nu inspectează toți călătorii. Experții sunt de acord că finalizarea unui sistem cuprinzător și conectat de intrare a migranților în țările terțe este cel mai eficient mod de a aborda eliberarea vizelor, întrucât înțelegerea pe scară largă a faptului că guvernul american are capacitatea deplină de a urmări vizitatorii i-ar descuraja. Completarea unui sistem de ieșire ar avea, de asemenea, valoare de aplicare a legii pentru migrație și securitate națională. Un asemenea sistem ar putea genera statistici care să ajute guvernul să determine eficacitatea eforturilor sale de aplicare a legii în domeniul intrării și ieșirii migranților de pe teritoriul S.U.A. De asemenea, ar putea face aplicarea legii pentru vize mai eficientă, prin reducerea numărului de acțiuni la frontieră (aproximativ 25% dintre cazurile investigate de D.H.S. între 2004 și 2012 au fost ale unor migranți care ieșiseră deja din S.U.A.) [358]. Un sistem complet ar îmbunătăți, de asemenea, capacitatea guvernului de a se asigura că infractorii sau teroriștii nu intră niciodată în țară sau de a ști dacă persoane periculoase rămân în țară sau au plecat.

Finalizarea unui sistem sincronizat de intrare - ieșire a fost inclusă ca o piesă cheie a propunerilor de reformă a migrației în anii trecuți în S.U.A. Reformele viitoare ar trebui să includă prevederi pentru a finaliza construcția acestui mecanism de urmărire, care să permită guvernului să aplice mai bine legile privind migrația în interiorul țării și să înlăture persoanele care amenință securitatea națională și siguranța publică.

Punerea în aplicare a legii locale și federale în S.U.A. poate juca un rol important în aplicarea migrației ca „multiplicator de forțe”, care permite agențiilor federale să identifice migranții potențial detașabili și să ia decizii de prioritizare a anumitor cazuri care prezintă risc de securitate. Cu toate acestea, multe jurisdicții ale S.U.A. au decis că o astfel de cooperare are un impact negativ asupra relațiilor cu comunitățile de migranți și le împiedică să raporteze o crimă sau să ajute la eforturi de contraradicalizare a unor grupuri cu potențial infracțional.

Programul de aplicare prioritară (P.E.P. - Priority Enforcement Program), așa cum s-a descris anterior, este încercarea administrației Obama de a aborda tensiunile dintre agențiile de aplicare a legii federale și locale și de a aplica legea privind migrația. Cu toate acestea, programul este o soluție pe termen scurt, născută din acțiunile executivului de aplicare a politicilor de migrație din 2014 ale președintelui american și este, astfel, vulnerabilă la schimbări.

Cu toate acestea, implementarea unui mecanism de documentare provizorie, bazat pe criterii legate de statutul juridic pentru cei 11 milioane de migranți neautorizați care locuiesc în prezent în Statele Unite, ar marca un prim pas în regularizarea statutului lor. Acest pas este esențial pentru îmbunătățirea securității naționale și ar permite o mai bună cooperare cu forțele de ordine locale și cele federale și, respectiv, cu comunitățile de migranți. O astfel de măsură ar asigura respectarea examinărilor biometrice și a controalelor privind istoricul infracțional, care sunt o parte standard a procesului de migrare actual, reducând astfel dimensiunea proverbială „a riscurilor de securitate” atunci când se elimină adevăratele amenințări de securitate care, altfel, ar putea fi nedetectate în rândul migrantului neautorizat [359].

Criticii programelor de legalizare a migranților, adesea subliniază că eforturile de documentare a populației neautorizate nu vor reuși să aducă în față acei indivizi periculoși care beneficiază de șederea în umbră și contribuie la insecuritate. Deși există, cu siguranță, migranți cu potențial criminogen, care „se ascund” în rândul populației, datele indică un nivel mai scăzut al criminalității în rândul populațiilor de migranți [360].

Programele de acțiune ale președintelui Obama, inclusiv D.A.C.A. (Deferred Action for Childhood Arrivals) și D.A.P.A. (Deferred Action for Parents of Americans and Lawful Permanent Residents), au oferit un mijloc provizoriu pentru o astfel de documentare, dar sunt în prezent blocate.

Experții în securitate sunt de acord că cea mai bună modalitate de a stinge migrația ilegală este extinderea canalelor pentru migrația legală. Actualizarea acestor canale pentru a răspunde

realităților economice și geopolitice actuale de astăzi permite aplicarea mai eficientă și atenuează presiunile care conduc la o mare parte a migrației neautorizate actuale.

Din acest punct de vedere, direcționarea fricii către migranți și refugiați și concentrarea propunerilor de politici în jurul închiderii frontierelor este contraproductivă pentru agenda securității naționale a S.U.A. Sistemul american de migrare împiedică în prezent zeci de mii de persoane care prezintă amenințări de securitate să intre în țară în fiecare an și este o componentă critică a aparatului de securitate națională. Cu toate acestea, actualizările de sistem se orientează pe distribuirea mai eficientă a resurselor tehnice și financiare limitate, pentru a răspunde la amenințările de securitate. În urma unei serii de modificări legislative rezonante emoțional, factorii de decizie din S.U.A. se bazează pe infrastructura existentă din punct de vedere al eficienței, în timp ce realizează reforme migraționale sensibile pentru comunitățile locale. În evaluarea opțiunilor de politică pentru migrație și securitate națională deopotrivă, factorii de decizie din S.U.A. analizează mereu costul de oportunitate, precum și costul real al alegerilor de politică de securitate privind migranții - inclusiv costul păstrării status-quo-ului prin întârzierea reformelor necesare. Aceste costuri continuă să crească pe măsură ce consecințele economice, sociale și de securitate ale inacțiunii sunt în creștere.

În ultimele decenii, standardele constituționale, regionale și universale dedicate protecției și promovării drepturilor și libertăților tuturor, în general, și în special ale migranților, au devenit mai sofisticate, iar mecanismele de implementare sunt mai eficiente decât înainte. Conform acestor standarde, statele au obligația de a proteja drepturile fundamentale ale tuturor persoanelor de pe teritoriul lor și trebuie să ia măsuri eficiente pentru a proteja migranții împotriva tuturor formelor de încălcare a drepturilor omului. De exemplu, evoluția standardelor canadiene aplicabile străinilor, sub efectul combinat al Cartei canadiene a drepturilor și libertăților [361] și utilizarea tot mai mare a dreptului internațional privind drepturile omului ca ghid în interpretarea standardelor de drept canadian ilustrează această tendință.

Standardele canadiene oferă un nivel ridicat de protecție pentru străini. Din 1982, drepturile și libertățile fundamentale au fost stabilite în Cartă, oferind un cadru conceptual esențial în problemele de azil și migrație, deoarece legislația, programele și politicile guvernamentale au fost testate în conformitate cu normele sale. Secțiunea nr. 1 garantează drepturile și libertățile prevăzute în Cartă „tuturor”. Acest termen include orice persoană prezentă fizic în Canada și, în virtutea unei astfel de prezențe, susceptibilă de a fi subiect de drept canadian. În Cartă, numai secțiunile nr. 3 (dreptul de a vota și de a fi ales), nr. 6 (dreptul de a intra și de a rămâne în țară) și nr. 23 (drepturile

educației în limbi minoritare) protejează în mod specific numai cetățenii. Toate celelalte drepturi trebuie să fie la fel de accesibile tuturor persoanelor. În consecință, instanțele canadiene au obligația de a apăra drepturile și libertățile omului garantate de Constituție, numai sub rezerva limitelor prevăzute de lege și care sunt justificabile și rezonabile într-o societate liberă și democratică. Curtea Supremă a Canadei, în *Singh c. Canada* (1985) [362], nu a văzut niciun motiv pentru a exclude reclamanții refugiați din aria sa de competență. Conform secțiunii nr. 7, justiția fundamentală este datorată „tuturor”. În *Singh c. Canada* s-a stabilit că evaluarea riscului pentru securitatea persoanei înseamnă o evaluare a amenințării oricăror dintre cele trei drepturi garantate unui refugiat - adică dreptul la determinare al statutului, dreptul de a face apel împotriva unui ordin de înlăturare sau deportare și dreptul la protecție împotriva refulării (expulzarea persoanelor care au dreptul de a fi recunoscute drept refugiați) - și a subliniat că afectarea acestor drepturi ar pune în pericol securitatea persoanei, întrucât erau „căile deschise [reclamantului refugiat] în temeiul legii, pentru a scăpa de... frică și persecuție”. Decizia din *Singh c. Canada* a avut un impact semnificativ asupra dreptului refugiaților din Canada, împingând guvernul federal să creeze Consiliul pentru imigrări și refugiați din 1989, pentru a audia reclamanții eligibili pentru a fi refugiați. Cu toate acestea, o perspectivă mai restrictivă a caracterizat cazurile legate de problemele de securitate națională sau de suveranitate de stat: instanțele au hotărât că deținuții încarcerați în temeiul legilor privind migrația au dreptul la un nivel diminuat de protecție în baza Cartei [363, 364, 365].

Aceste decizii constituie o retragere parțială din cadrul creat prin *Singh c. Canada*. Secțiunea nr. 15 din Cartă garantează dreptul la „protecție egală și beneficii egale în fața legii, fără discriminare și, în special, fără discriminare bazată pe rasă, origine națională sau etnică, culoare, religie, sex, vârstă sau dizabilități mentale sau fizice”. Potrivit deciziei din *Andrews c. Law Society din Columbia Britanică* [366], secțiunea nr. 15 interzice discriminarea pe baza unui motiv analog cetățeniei. În consecință, garanțiile instituționale și procedurale acordate cetățenilor canadieni ar trebui să fie în mod similar puse la dispoziția celor care nu sunt cetățeni și sunt stabiliți pe teritoriul țării. Cu toate acestea, în *Chiarelli c. Canada* [365], Curtea Supremă a respins afirmația potrivit căreia Legea privind migrația a încălcat secțiunea nr. 15 prin autorizarea deportării numai a celor care nu erau cetățeni.

Textul deciziei din *Andrews c. Law Society din Columbia Britanică* a fost revizuit în decizia pronunțată în *Law c. Canada* (1999) [367] și a devenit mai strict, adăugând în special o cerință conform căreia discriminarea trebuie să constituie o încălcare a demnității umane. În foarte puține cazuri în care drepturile cetățenilor sunt în joc, instanțele au confirmat destul de sistematic

distincțiile făcute de guvern sau de legiuitor între cetățeni, rezidenți permanenți și resortisanți străini.

Contextul actual al migrației, care se caracterizează printr-un accent pe securitate și o lectură mai restrânsă a drepturilor și intereselor cetățenilor, are un impact negativ asupra punerii în aplicare a standardelor pe care legislația canadiană le conține pentru străini în general și, în special, pentru solicitanții de azil. În ceea ce privește utilizarea dreptului internațional în interpretarea standardelor interne, normele internaționale sunt din ce în ce mai des folosite pentru a interpreta Legea canadiană privind migrația și protecția refugiaților din 2001, care conține în sine definiția „refugiatului” și dispozițiile de excludere găsite în Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților din 1951. Deciziile Consiliului pentru Imigrare și Refugiați din Canada se referă frecvent la standardele privind drepturile omului elaborate în instrumentele internaționale, pentru a determina dacă solicitantul se teme de persecuție [368]. Curtea Supremă a Canadei a recunoscut progresiv rolul dreptului internațional în interpretarea Constituției [369, 370].

În cauza *Pushpanathan c. Canada* (1998) [371], s-a făcut aplicarea principiului nereturnării în beneficiul traficant de droguri, întrucât Curtea a reținut că, având în vedere încorporarea art. 1F (c) din Convenția privind refugiații din 1951 în I.R.P.A., punerea în aplicare a convenției presupunea să fie adoptată o interpretare în concordanță cu obligațiile Canadei, astfel cum rezultau acestea din convenție. În *Baker c. Canadei* (1999) [300], care a examinat ordinul de deportare a unei mame care nu era cetățean Canadian, dar care avea patru copii, care erau cetățeni canadieni, Curtea Supremă a stabilit că funcționarul de migrație care avea putere de decizie în cazurile de deportare trebuia să ia în considerare și principiul „interesului superior al minorului”, exprimat în Convenția O.N.U. privind drepturile copilului (1989) [372].

Hotărârea pronunțată în *Baker c. Canadei* [300] a avut o deosebită importanță pentru dreptul administrativ canadian, deoarece a îndrumat factorii de decizie administrativi să ia în considerare acele valori din dreptul internațional convențional privind drepturile omului care rezonază cu valorile fundamentale ale societății canadiene, pentru a identifica considerentele relevante care delimitează puterile lor decizionale discreționare. Instrumentele și mecanismele internaționale și regionale pentru drepturile omului joacă un rol din ce în ce mai mare în protejarea migranților, indiferent dacă este vorba sau nu despre migrație ilegală.

Dreptul de a solicita și beneficia de azil este garantat de o serie de instrumente internaționale și regionale. Deși dreptul de a acorda azilul este exercitat la discreția statelor, dreptul internațional recunoaște o interdicție absolută împotriva întoarcerii forțate a unei persoane într-o

țară în care persoana respectivă poate fi supusă torturii și, prin urmare, necesită punerea în aplicare a căilor de atac eficiente pentru a garanta protecția acest drept [373]. Principiul nereturnării, care a fost definit în mod tradițional în dreptul refugiaților, se aplică, astfel, tuturor persoanelor, nu numai refugiaților. Acest principiu și-a găsit expresia în diverse instrumente internaționale și regionale, precum Convenția O.N.U. împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (1984) [374]. Majoritatea tratatelor privind drepturile omului impun statelor să ofere un remediu eficient persoanelor a căror drepturi, garantate prin tratat, au fost încălcate. Procedurile naționale care afectează astfel de drepturi protejate de tratate trebuie să conțină un minimum de garanții procedurale și să pună la dispoziție anumite remedii preventive.

Dreptul de a contesta o expulzare este esențial pentru dreptul de a solicita azil și pentru principiul nereturnării, precum și pentru justiția fundamentală în general. Natura absolută a interdicției împotriva torturii a fost confirmată de jurisdicțiile internaționale, care au interzis orice încercare de echilibrare a ideii de folosire a torturii pentru a proteja interesele securității naționale și dreptul unei persoane de a nu fi supusă torturii și au arătat că dispozițiile de remediere eficace din instrumentele internaționale pentru drepturile omului pot genera o obișnuință în contestarea suficienței mecanismelor interne de luare a deciziilor și de examinare judiciară și administrative [375].

Cazurile asupra cărora s-a pronunțat Comitetul Națiunilor Unite împotriva Torturii (United Nations Committee against Torture – C.A.T.) au îndrumat normele privind protecția refugiaților într-o direcție pozitivă. Într-un caz din 1994, C.A.T. a constatat că autoritățile canadiene aveau obligația să se abțină de la întoarcerea forțată a domnului Khan, un cetățean pakistanez de origine kashmiră și un solicitant de azil respins în Canada, în *Pakistan - Khan c. Canadei*, 1994 [376].

În observațiile sale finale din 20 mai 2005 asupra celui de al patrulea și al cincilea raport periodic al Canadei, C.A.T. și-a exprimat îngrijorarea cu privire la mai multe aspecte ale imigrării și politicilor antiteroriste din Canada, cum ar fi, de exemplu, excluderea generală a statutului de refugiat sau a persoanei care are nevoie de protecție, pentru persoanele care se încadrează în excepțiile de securitate prevăzute în Convenția privind refugiații din 1951; aparenta disponibilitate a Canadei de a recurge la procesele de migrație pentru a îndepărta sau expulza indivizii de pe teritoriul său, în loc să-i urmărească pentru infracțiuni de terorism și tortură. Printre recomandările sale, C.A.T. a cerut ca statul canadian să se angajeze necondiționat să respecte natura absolută a art. 3 în toate circumstanțele și să încorporeze pe deplin dispozițiile art. 3 în dreptul intern canadian. Cu toate acestea, recent, autoritățile canadiene au ignorat aceste recomandări, revenind la

politica de forță la 27 martie 2006, când domnul Mostafa Dadar, un oponent iranian care a fost recunoscut drept refugiat de U.N.H.C.R. în Pakistan și a primit rezidența în Canada în 1988, a fost considerat un pericol public după ce a fost condamnat pentru agresiune agravată asupra partenerului său, astfel că a fost deportat în Iran, în ciuda concluziei C.A.T. că „există motive substanțiale pentru a crede că reclamantul poate risca să fie supus torturii dacă va fi repatriat în Iran” [378]. Prin acest comportament, Canada ar fi vrut să semnalizeze lipsa de competență a C.A.T. în aspecte care sunt de natură a aduce atingere siguranței publice, dar o astfel de interpretare ar încălca dreptul internațional și ar fi un precedent periculos la nivel mondial.

Protecția migranților s-a îmbunătățit considerabil ca urmare a protecției constituționale a drepturilor omului și a utilizării din ce în ce mai extinse a dreptului internațional privind drepturile omului în interpretarea standardelor interne. Rămân două categorii de persoane care nu beneficiază pe deplin de aceste standarde: lucrătorii migranți [189] și migranții ilegali. Trebuie dezvoltate în continuare standarde substanțiale și procedurale în cadrul sistemelor naționale și internaționale de drepturi ale omului, pentru a consolida statutul acestor migranți ca deținători de drepturi și nu doar ținte ale puterii suverane a statelor.

Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora din 1990 [377] este cel mai recent efort făcut la nivel global pentru a răspunde cerințelor impuse de dreptul internațional al drepturilor omului în probleme de migrație, care abordează situația migranților care lucrează, oferindu-le condiții similare de salarizare, program, securitate în muncă și alte condiții la locul de muncă cu cele de care beneficiază cetățenii, cu scopul de a recunoaște lucrătorii migranți ca fiind mai mult decât simpli factori economici de producție. Convenția protejează, de asemenea, migranții neregulați, cărora li se asigură unele drepturi, identice cu cele acordate lucrătorilor migranți obișnuiți și familiilor lor. Convenția a intrat în vigoare la 13 ani de la deschiderea sa pentru ratificare și, începând cu noiembrie 2006, majoritatea statelor care primesc migranți, inclusiv Canada, încă nu sunt printre părțile care să o fi ratificat. Lipsa de apetență a statelor de a ratifica Convenția dovedește că drepturile migranților rămân o problemă secundară pe agenda internațională a drepturilor omului. Migrația neregulată este un fenomen complex. Nu există o definiție clară a acestui concept, care să acopere problematica vastă care nu este definită în mod explicit în dreptul internațional. În plus, nu există statistici globale fiabile referitoare la migranții aflați într-o situație neregulată. Pe teritoriul S.U.A. se află aproximativ 12 milioane de astfel de migranți.

Pentru Europa, estimările migrației ilegale fluctuează ca urmare a regularizărilor. Cu toate acestea, cifrele pentru 2019 arată o creștere accentuată a mișcărilor de migrație neregulată (Anexa 2)

Dimensiunile mai largi ale migrației ilegale au făcut ca statele să recunoască faptul că abordarea cauzelor principale ale migrației ilegale este esențială pentru a rezolva cu succes problema. Uniunea Europeană a acordat prioritate poliției și securității frontierelor, în special prin adoptarea recentă a unui plan care creează „echipe de intervenție rapidă la frontieră”, inclusiv o rețea de patrulare costieră mediteraneană.

Dimensiunile infracțiunilor transfrontaliere legate de migrația ilegală (Anexa 5) pot fi văzute ca un monstru care are mai multe forme [61]: de la traficul de persoane, la infracțiuni informatice și de la spălarea de bani, până la comerț cu produse contrafăcute. Există o legătură inconfundabilă între criminalitatea transnațională și factori precum instabilitatea, corupția, problemele geopolitice și problemele de securitate regională sau internă. Statele slabe tind să ofere teren fertil criminalității transnaționale organizate și terorismului. Instabilitatea, de exemplu, tinde să provoace fluxuri substanțiale de refugiați, persoane care sunt o țintă relativ ușoară pentru traficanții de persoane și contrabandiști. Infractorii se bazează adesea pe țări cu un aparat de stat corupt sau slab, deoarece este mai ușor să se angajeze în activități criminale în astfel de medii. De exemplu, se știe de ceva timp că traficanții de droguri din America de Sud folosesc o serie de țări fragile din Africa de Vest ca locații de depozitare temporară și transbordare pentru tranzitul drogurilor în Europa, unde există o piață pentru produsele lor.

Prin urmare, se poate spune că în cazul criminalității transnaționale se poate vorbi de o creștere alarmantă [379], care este o amenințare reală de securitate, în special pentru statele fragile și în zonele în care conflictele sunt frecvente. Obiectivul principal al infractorilor este, de obicei, creșterea și / sau consolidarea puterii și acumularea de active, care sunt adesea investite în bunuri imobile și bunuri de lux sau spălate în străinătate înainte de a fi investite. Pentru a-și atinge obiectivele, infractorii sunt destul de dispuși să infecteze structuri juridice precum firmele de avocatură și băncile, prin corupție și abuz de putere. Există, de asemenea, dovezi că banii câștigați din infracționalitatea transnațională sunt folosiți pentru finanțarea sau sprijinirea organizațiilor politice și / sau teroriste. Activitățile criminale, precum traficul de droguri, comerțul ilegal de materii prime sau luarea de ostatici (piraterie), sunt adesea folosite ca surse de finanțare pentru alte activități ilegale sau pentru sprijinirea insurgenților sau a grupurilor separatiste. În plus, raportul american Global Trends 2015 observă că organizațiile criminale transnaționale abuzează de

informațiile și rețelele financiare și atacă sisteme informatice care sunt legate între ele la nivel global [380].

Considerațiile precedente subliniază faptul că, în contextul criminalității transfrontaliere, globalizarea și internaționalizarea pot fi văzute și ca acceleratoare ale pieței infracționale. Creșterea globalizării a creat noi oportunități în comerț, comunicare, călătorii și alte domenii pe care infractorii le folosesc [381]. Potrivit Europol, 40% din grupurile de criminalitate organizată care activează în Europa constituie o structură internațională de tip rețea [382, p. 33].

Opinia publică din statele democratice dezvoltate este foarte sensibilă la problemele asociate criminalității și insecurității. În același timp, efectele crimei organizate sunt, în general, mai puțin vizibile pentru cetățeni, deoarece majoritatea nu experimentează aceste efecte direct, la nivel individual. Cu toate acestea, crima organizată poate avea un impact major asupra societății.

Discursul public, dezbaterile de politici și chiar politicile internaționale de abordare a fluxurilor migratorii sunt adesea premise ale escaladării conflictelor. Din acest punct de vedere, securitatea națională a statelor este în permanență amenințată de discursurile populiste ale instigatorilor la ură [383].

Pe de altă parte, efectele pe termen lung ale fluxurilor migratorii pot contribui la răsturnarea presupusei corelații între migrație și dezvoltare: în multe cazuri, migrația poate fi văzută nu ca o consecință a unei dezvoltări economice mai reduse a unor state, ci ca fiind cauza creșterii economice a statelor dezvoltate, care atrag fluxurile migratorii pentru o viață mai bună și mai prosperă. Câștigurile migranților contribuie în mod semnificativ la susținerea comunităților de la domiciliul acestora și, deseori, sponsorizează scheme de dezvoltare locală și furnizarea de servicii de bază în statele din care au emigrat. În Senegal, de exemplu, se spune că banii trimiși de reprezentanții diasporei celor rămași acasă constituie prima sursă de valută străină din țară. În Nigeria, valoarea lor estimată depășește 20 de miliarde de dolari pe an, reprezentând aproximativ 8% din produsul intern brut al țării [384]. Evident, acesta este și cazul Republicii Moldova. Desigur, aceste cifre ar putea fi mult mai mari dacă ar fi luată în considerare și valoarea sumelor transmise în țară prin canale informale [385]. Cu alte cuvinte, dacă sunt gestionate corect, resursele produse prin migrație au potențialul de a dezvolta țările de origine, respectiv, reformarea infrastructurii acestora, pentru a-și păstra capitalul uman și chiar a facilita migrația de întoarcere.

Cu toate acestea, ar trebui să fim precauți cu privire la rolul potențial ambivalent al diasporei și al migranților, atât ca resursă pentru dezvoltare și pentru construirea păcii, cât și ca un spoiler de soluții inclusive pentru escaladarea viitoarelor conflicte [386]. Implicarea politică a

comunităților exilate în conflictele din patria lor nu este în niciun caz un fenomen nou, dar interconectarea mediată de internet de astăzi și posibilitățile de mobilizare transnațională și acțiune politică au crescut în mod clar, prin mijloace multiple, inclusiv prin operațiuni financiare majore. Modul în care acest capital financiar și social cu acoperire internațională este apoi utilizat de actorii relevanți în conflict poate avea un impact decisiv în securitatea națională a statelor. Programele de dezvoltare specifice pot contribui la supravegherea utilizării acestor resurse și la maximizarea impactului lor social pozitiv, pentru a încuraja dezvoltarea comunității, a asigura egalitatea de gen și a preveni pierderea capitalului uman. La nivel regional, modelele sezoniere de migrație regională (în special spre Africa de Nord) reprezintă o strategie-cheie pentru a face față sezonului uscat în locuri precum Mali și Niger și, prin urmare, reprezintă o componentă semnificativă a asigurării mijloacelor de trai ale familiilor migranților din aceste state [387].

Nu este, însă, surprinzător faptul că atât migrația, cât și contrabanda sunt văzute pe scară largă ca o oportunitate, mai degrabă decât ca o amenințare [388]. În acest sens, din anul 2000, Organizația Internațională pentru Migrație a inaugurat Dialogul privind migrația pentru Africa de Vest (M.I.D.W.A. – „Migration Dialogue for West Africa”), forum care a vizat în mod explicit discutarea modalităților de a folosi potențialul migrației legale în cadrul Comunității Economice a Statelor Africii de Vest (C.E.D.E.A.O. – „Communauté Economique des Etats de l'Afrique de l'Ouest”), iar în 2008, C.E.D.E.A.O. a inițiat o abordare comună a procesului de migrație, reafirmând angajamentele sale de a înlătura obstacolele în calea liberei circulații a persoanelor, beneficiile migrației pentru Comunitatea Economică a Statelor Africii de Vest (E.C.O.W.A.S. – „Economic Community of West African States”) și apărarea drepturilor migranților, ale solicitanților de azil și ale refugiaților. În aceeași ordine de idei, Cadrul de politici privind migrația pentru Africa, din 2006, prevede promovarea mobilității intracontinentale [389].

Cu toate acestea, ipotezele cadrelor politice pe care actorii externi - cum ar fi U.E. și S.U.A. - le-au sponsorizat și proiectat pentru a aborda migrația în Sahel nu iau în considerare aceste dovezi în mod adecvat. În calitate de actor principal în regiune, U.E. a încercat în ultimele trei decenii să ia în considerare necesitatea unei abordări cuprinzătoare a dimensiunii externe a politicii sale de migrare în legătură cu dezvoltarea economică. În practică, însă, presiunile politice și constrângerile concrete de punere în aplicare a acestor strategii au pus U.E. în poziția incomodă de a încerca să păstreze împreună o înțelegere multidimensională a guvernării migrației, cu viziunea unei corelații directe și proporționale între „oportunități economice mai bune la domiciliu” și o scădere a fluxurilor de migrație [390].

Opțiunea prezentată în Abordarea globală pentru migrație și mobilitate (G.A.M.M. – „Global Approach to Migration and Mobility”), din 2011 [391], și dezvoltată în continuare în Agenda pentru migrație din 2015 și în documentele sale de aplicare ulterioare [392] recunoaște că migrația este un simptom al sărăciei, precum și a conflictelor și a guvernantei deficitare, dar și o oportunitate pentru îmbunătățirea mijloacelor de trai și dezvoltare, observând că „schemele regionale de mobilitate a forței de muncă, care încurajează mobilitatea Sud-Sud, pot aduce o contribuție importantă la dezvoltarea locală” [393]. Această înțelegere este consacrată și în cadre ulterioare de cooperare între U.E. și organisme regionale. De exemplu, U.E. a semnat în 2006 o declarație comună privind migrația și dezvoltarea în Sahel [394], urmată de planuri de acțiune specifice cu țările din Africa de Vest și Centrală. Bazându-se pe aceste cadre, Declarația politică [395] și Planul de acțiune din Valletta [396] din noiembrie 2015, recunoscând în același timp că „o abordare cuprinzătoare este necesară pentru stimularea dezvoltării economice, sociale și de mediu durabile”, aspiră la „abordarea cauzelor principale ale migrației ilegale”, inclusiv prin „reducerea sărăciei” și „susținerea creșterii economice incluzive, prin oportunități de investiții și crearea de locuri de muncă decente”. În acest scop, Summit-ul de la Valletta a lansat un fond fiduciar de urgență al U.E. pentru Africa (E.U.T.F. – „EU Emergency Trust Fund for Africa”) de 2,8 miliarde de euro, cu scopul eficientizării ajutorului european pentru a face față cauzelor principale ale migrației, în special lipsa dezvoltării și a oportunităților de angajare, coroborând astfel ideea că mai multe ajutoare pentru dezvoltare duc la o cotă mai mică de migrație. În timp ce discursul public aferent reproduce legătura (înșelătoare) „mai mult ajutor pentru dezvoltare, mai puțină migrație”, diferența manifestă dintre revendicările retorice și punerea în aplicare complică și mai mult imaginea eficienței politicilor de migrație ale U.E. în Sahel [395], și în special a Fondului fiduciar de urgență pentru Africa.

Pe de o parte, diferențele de fluxuri reale de ajutor par să fie alocate în mare parte în favoarea controalelor sporite la frontiere și a altor măsuri de securitate, inclusiv consolidarea capacității umane și a dotărilor pentru agențiile de aplicare a legii, vizând astfel consecințe imediate, mai degrabă decât cauzele principale ale migrației [397].

Pe de altă parte, imperativul de a reduce migrația cu orice preț riscă să denatureze chiar ambițiile reale de dezvoltare ale politicilor externe din statele de origine ale migranților. Într-o serie de cazuri, furnizarea de finanțe suplimentare de către U.E. și statele sale membre, pentru a aborda criza de refugiați, a costat enorm de mult. În alte cazuri, aceasta a redus flexibilitatea și disponibilitatea finanțării pentru cooperarea pentru dezvoltare. Schema de sponsorizare a E.U.T.F.,

de asemenea, s-a bazat parțial pe procesele de furnizare a ajutoarelor și pe fondurile existente, limitându-se astfel, în unele cazuri, la „relansarea” și „reambalarea” resurselor alocate anterior, în timp ce raționalizarea migrației și a presupuselor sale cauze principale au fost deseori trecute cu vederea. Nevoia de a consolida dezvoltarea și cooperarea politică din perspectiva migrației cu țările relevante din punct de vedere strategic a dus la neglijarea celorlalți care ar putea avea nevoie mai mult sau în egală măsură de sprijin [398].

3.3. Implicațiile migrației asupra securității naționale în Republica Moldova: propuneri privind securitatea națională și riscurile migrației

Având o așezare specifică, Republica Moldova aparține unui spațiu dominat de riscuri politico-militare deosebite și este evitată din acest motiv de investitorii internaționali. Situată la o dublă periferie, între două centre de putere – Uniunea Europeană și Rusia –, mărește gradul de risc a situației statului nostru. Însă, în pofida acestor circumstanțe, harta relațiilor externe actuale ale Republicii Moldova denotă o deschidere tot mai mare spre occident.

Evidențierea relației dintre noțiunea de cooperare și cea de integrare regională ajunge la ideea că procesul cooperării internaționale este evidențiat de amplificarea și diversificarea relațiilor comerciale și de realizarea unor obiective comune la nivelul organismelor economice de tip regional. Unul dintre rezultatele posibile ale cooperării este integrarea regională, care presupune o apropiere substanțială a partenerilor înșiși, care speră să stabilească o formă nouă de organizare [399]. Cooperarea, dimensiunea minimală care subliniază atașarea generală a statelor față de suveranitatea lor, tinde să apropie și să unească.

Izolarea și neutralitatea politică pe arena internațională nu constituie o opțiune strategic adecvată secolului al XXI-lea. Consolidarea capacității statale a Republicii Moldova trebuie efectuată paralel cu cooperarea internațională interstatală și interregională.

Analizând politica de securitate a Republicii Moldova, este necesar a sublinia faptul că aceasta a adoptat, în 1995, Concepția securității naționale [400], însă prevederile acesteia au fost parțial modificate. În 2005, a fost propus un nou proiect al Concepției securității naționale [401], care s-a dovedit a fi asemenea unei declarații politice, deoarece nu avea un caracter legal obligatoriu. În ceea ce privește conținutul, documentul a urmat calea Concepției din 1995 [402].

În primăvara anului 2008, a fost modificat proiectul Concepției securității naționale propus în 2005 și adoptată Concepția securității naționale. Noua Lege pentru aprobarea Concepției

securității naționale a Republicii Moldova (112-XVI 22.05.2008) a stabilit obiectivele ce urmează a fi atinse în vederea asigurării securității naționale, liniile directoare de bază ale politicii de securitate a Republicii Moldova, valorile generale, principiile, riscurile și vulnerabilitățile în acest domeniu [403]. Sunt reflectate, de asemenea, caracterul complex și interdependent al securității cu principalele amenințări la adresa securității naționale a Republicii Moldova ce urmează a fi luate în calcul în vederea asigurării securității ei.

O atenție deosebită se atrage asupra cooperării internaționale a Republicii Moldova, în calitate de instrument de asigurare a securității naționale. Din această perspectivă, este stabilită interconexiunea organică dintre politica internă și cea externă a statului. Pe lângă referințele la procesul de integrare în Uniunea Europeană și la cooperarea pe plan regional, acest capitol se referă explicit și la relațiile Republicii Moldova cu statele vecine. Dacă se consideră că procesul de integrare europeană și obținerea calității de membru al Uniunii Europene va influența pozitiv, va consolida securitatea Republicii Moldova și va asigura instaurarea stabilității și prosperității în țară, atunci apare problematică cooperarea în același timp cu Comunitatea Statelor Independente.

În Legea pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova, este menționată și problema sistemului menit să asigure starea de securitate națională a Republicii Moldova, cu specificarea procesului de reformare a acestui sistem.

Un alt important unghi de abordare a securității geopolitice a Republicii Moldova este cel luat în contextul teoriei *dezvoltării durabile a unui stat*. Proiectul Strategiei „Moldova 21” [404] este primul document complex în care se face încercarea de a argumenta iminența implicării țării noastre în procesul global de tranziție a omenirii la principiile *dezvoltării durabile*, expuse la nivel mondial în Planul de Acțiune pentru mileniul III, cunoscut sub numele de „Agenda 21” (Rio de Janeiro, 1992) [405].

Conceptul dezvoltării durabile este un concept unanim acceptat. Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare, din 1992, de la Rio de Janeiro, a devenit un eveniment marcant prin abordarea nouă a problemelor dezvoltării omenirii, care trebuie să mențină un echilibru constant între componentele capitalului natural, pe de o parte, și sistemele socio-economice, pe de altă parte, asigurând în procesul globalizării tranziția la un alt model - dezvoltarea pe termen lung.

Interesul nostru esențial în acest demers este relația dintre identitatea statală și agenda de securitate a unei națiuni ca actor geopolitic. Dimensiunea securității statale pornește în primul rând de la planul intern (analizat mai sus) și apoi de la provocările modelării unei ordonări a vecinătăților și de la o proiecție apropiată a temelor majore ce privesc securitatea zonală.

Republica Moldova este la periferia proiectelor globale geopolitice. Componenta „de securitate” este esențială în aceste proiecte și analiza noastră pleacă de la schițarea principalelor riscuri de securitate ale Republicii Moldova în raport cu evoluțiile vecinătăților sale.

Trebuie menționat pericolul major pe care îl reprezintă pentru securitatea regională și internațională transparența frontierei de est a Republicii Moldova, pe întreg perimetrul Transnistriei. Lipsa controlului asupra acestui teritoriu în cadrul căruia este stocat, se produce și se vinde armament, constituie un risc enorm la adresa stabilității și securității în întreaga regiune. De asemenea, mobilitatea frontierelor și faptul că unele părți ale acestui teritoriu sunt disputate de statele vecine sporește și mai mult instabilitatea și amenință procesul de democratizare. În al doilea rând, lipsa voinței politice interne în securizarea frontierelor, decriminalizarea economică, debirocratizarea aparatului de stat, combaterea corupției, protecționismului și a spălării masive de bani, ca și a traficului de persoane, organe, droguri, armament, țigări și petrol, prin intermediul contrabandei protejate de înalți funcționari de stat, reprezintă un pericol major asupra securității interne a statului și a funcționalității instituțiilor sale.

În contextul crimei organizate, Republica Moldova este o țară de tranzit, în sensul că este locul în care oamenii, banii și bunurile trec granițele. Criminalitatea organizată în Republica Moldova se caracterizează prin contrabandă cu persoane, droguri, arme și vehicule furate, servicii bancare subterane și evaziunea de taxe și accize. Comerțul ilegal transfrontalier, cum ar fi comerțul cu cannabis și mărfuri contrafăcute, este principala sursă de profit financiar efectuată prin zona de frontieră necontrolată a Transnistriei. Lupta împotriva criminalității organizate într-un context național se bazează pe o abordare integrată, în care guvernul, administrația publică, poliția, autoritățile fiscale și alți parteneri folosesc instrumente de incriminare, de drept administrativ, fiscal și privat în eforturile comune de combatere a criminalității care subminează societatea [406]. Această abordare integrată include schimbul intens de informații și cooperarea cu partenerii publici și privați.

Atât politica europeană de vecinătate, cât și cadrul Parteneriatului estic includ o gamă largă de domenii de cooperare, inclusiv în probleme de securitate, precum și prin proiectele dezvoltate. Caracteristica particulară a acestor cadre este, însă, divizarea strictă între securitate și obiectivele orientate spre dezvoltare. Problemele migrației, de exemplu, sunt reprezentate printr-un obiectiv în mare măsură orientat către securitate. Această diviziune poate fi observată în Planul de acțiune U.E. – Moldova din cadrul Politicii Europene de Vecinătate (P.E.V.). Problemele de migrație abordate în planurile de acțiune sunt dominate de măsuri restrictive, care implică un control mai

strict al migrației ilegale și punerea accentului pe acordurile de readmisie [407]. Între timp, problemele de dezvoltare din planul de acțiune sunt abordate într-o secțiune separată, intitulată „Reforma economică și socială”, și definite pentru cazul în care conceptul de „dezvoltare” dobândește valențe noi într-un context social mai larg și nu se limitează la un scop pur economic. Astfel, nu se poate urmări nicio încercare de a stabili o legătură între migrație și dezvoltare, ceea ce ar echilibra cadrul de securitate care domină problemele migrației. O logică similară caracterizează și cadrul Parteneriatului estic. Împărțirea între proiectele de migrație și cele de dezvoltare se observă din secțiunile separate ale parteneriatului, intitulate „Mobilitate și securitate” și „Sprijinirea dezvoltării economice și sociale” [408]. Destul de curios, cuvântul „mobilitate” a ajuns să înlocuiască termenul de „migrație”. Promovarea „mobilității într-un mediu sigur” a devenit unul dintre obiectivele principale ale Parteneriatului estic. Pentru atingerea acestui obiectiv, Comunicarea privind Parteneriatul estic a introdus ideea pactelor „Mobilitate și securitate”, care ar include „atât aspectul mobilității, cât și condițiile necesare pentru a asigura un mediu sigur” [97, p. 6; 96].

În același timp, parteneriatul a identificat liberalizarea vizelor și călătoriile fără viză drept obiective pe termen lung: „Politica de viză ar urma o abordare pe etape, care să conducă la liberalizarea vizelor în condiții specifice și cu măsuri de însoțire, inclusiv asistență financiară pentru partenerii noștri. Odată facilitate vizele, Acordurile de readmisie sunt implementate în mod eficient și dialogurile deschise cu privire la călătoriile fără viză cu toți partenerii cooperanți” [289, p. 3].

Cu toate acestea, procesul de dezvoltare a migrației nu a apărut în cadrul Parteneriatului estic, ci a devenit o noutate specifică a mobilității prin intermediul Parteneriatelor. Moldova a fost primul partener, dintre vecinii estici ai U.E., care a încheiat un parteneriat de mobilitate cu U.E. Inițial, Republica Moldova a expus clar așteptările sale și principalele aspecte pe care le dorea reflectate în parteneriat, care includeau procesul de dezvoltare a migrației și migrația de întoarcere. Republica Moldova nu a fost un partener dificil pentru U.E., deoarece semnase un acord de readmisie cu U.E., astfel încât părțile au ajuns la un consens privind includerea unor clauze legate de controlul migrației ilegale în parteneriatul pentru mobilitate. Cu toate acestea, produsul final al negocierilor a părut mai puțin echilibrat decât se aștepta inițial Republica Moldova și a reflectat în mod clar o dominantă a cadrului de securitate. Această poziție a fost recunoscută și de Comisia Europeană, cu ocazia evaluării parteneriatelor de mobilitate din 2009. Aceasta a recunoscut lipsa unor proiecte orientate mai pronunțat spre dezvoltare și necesitatea unor îmbunătățiri suplimentare

în acest sens: „accentul parteneriatelor pentru mobilitate ar trebui să depășească problemele referitoare la migrația ilegală. Așa cum a arătat experiența, parteneriatele riscă să fie o combinație de activități noi cu unele deja planificate și ar trebui depuse eforturi suplimentare pentru ca pachetul oferit unui partener să fie o ofertă eficientă și coordonată, care să aducă un plus de valoare cooperării existente” [289, p. 5].

Cu toate acestea, Consiliul, în concluziile sale cu privire la parteneriatele pentru mobilitate, a comentat evaluarea Comisiei, subliniind că aceasta din urmă ar trebui să evite să facă promisiuni nerealiste statelor partenere și să le ridice nivelul de așteptări cu privire la parteneriatele pentru mobilitate: „Consiliul invită Comisia și statele membre interesate să întreprindă eforturi suplimentare de diseminare, în mod practic, informații despre posibilitatea instrumentului de parteneriat pentru mobilitate, pentru a se asigura că țările partenere potențiale sunt bine informate despre natura și scopul acestor parteneriate, respectând pe deplin dispozițiile tratatului, evitând totodată ridicarea nivelului de așteptări nerealiste” [289, p. 4]. Astfel, se simte o tensiune vizibilă în cadrul instituțiilor europene cu privire la ce aspecte ar trebui să domine parteneriatele de mobilitate. În ciuda încercărilor Comisiei de a extinde domeniul de aplicare al raportului pentru migrație în cadrul parteneriatelor pentru mobilitate, cadrul de securitate promovat de Consiliu încă prevalează. Cu toate acestea, parteneriatele de mobilitate, fiind instrumente politice destul de flexibile, au un potențial considerabil de a disemina și de a încorpora noi proiecte și sugestii de către statele membre partenere, transformându-se astfel în instrumente mai echilibrate. Succesul în atingerea acestui echilibru depinde în mare măsură de modificările orientării puterii în procesul de luare a deciziilor.

3.4. Concluzii la capitolul III

În acest capitol, au fost aduse numeroase argumente cu privire la migrația internațională în debaterile științifice, însă aspectele legate de reglementarea juridică și politică de securitate au rămas încă neexplicate. În ultimii ani, migrația internațională și, în special, migrația forțată au apărut pe agenda politică sub forma unui risc de securitate din ce în ce mai frecvent, iar acest lucru a fost remarcat de Bigo [34, 71, 77, 78, 170, 176], Huysmans [3, 76, 116, 142, 161, 263] și Guild [80, 100, 205].

Măsurile de securitate nu reușesc să oprească fluxurile ilegale de migrație, ci le deviază în direcția unor rute mai periculoase, bazându-se adesea pe rețelele de contrabandă, pe care U.E. și-a făcut misiunea de a le combate. Sub imperiul compasiunii, U.E. a reușit să producă politici

militarizate, prin care viața migranților identificați ca fiind vulnerabili poate deveni, de asemenea, o țintă ale agențiilor de securitate.

Criza recentă (din 2015) a migrației a fost dificil de abordat, iar viitorul său pare să depindă de două incertitudini critice: evoluția instabilității politice și sociale în regiunea Orientului Mijlociu și Africii de Nord și viitorul U.E. În condițiile globalizării, ar fi de așteptat o estompare a noțiunilor de frontieră și o presiune spre o transformare a conceptelor de cetățenie și suveranitate, poate chiar amenințarea statului național. Totuși, globalizarea migrației a condus la creșterea fluxurilor de migrație neregulată și la consolidarea controlului la frontiere, a determinat o creștere a frecvenței discursurilor naționaliste și a consolidat separarea între naționali și ceilalți (străinii). Aceste tensiuni apărute între nivelul global și cel naționale arată că globalizarea este încă un proces continuu, căreia i se opun multe forțe de rezistență.

Politicile privind migrația și azilul în cadrul U.E. depind de modul în care U.E. se ocupă de globalizare și de evitarea noilor valuri de protecționism în rândul statelor membre, care evită situațiile conflictuale.

Aceste provocări testează răspunsurile U.E. privind controlul atât a frontierelor interne, cât și al celor externe, rezolvarea unei crize umanitare și gestionarea politicilor de azil. Pentru a crea un sistem comun de migrație și azil, este necesar ca preocuparea pentru aceste aspecte să se reflecte în continuare între instituțiile naționale și europene cu privire la: (i) rolul U.E. într-o nouă ordine mondială și modul în care afectează parteneriatul Nord-Atlantic și politica europeană de vecinătate; (ii) cât de importanți pot fi migranții pentru economiile naționale și pentru susținerea sistemelor de asistență existente în contextul îmbătrânirii și declinului populației; (iii) cum se poate evita naționalismul și populismul de extremă dreapta în sistemele politice ale statelor membre; (iv) acceptarea unei Uniuni Europene multiculturale, cu diferențe etnice, religioase și culturale. Considerând că integrarea în U.E. se ocupă în continuare de interguvernamentalism versus supranaționalism, sunt de înțeles incertitudinile post-Stockholm și viitorul politicilor de azil ale U.E., deoarece Sistemul european comun de azil a prezentat mai multe insuficiențe după criza de migrație din 2015. Acest lucru a dus spațiul european către o politică de azil dependentă de o cooperare disociată și descentralizată între statele membre. Deși Strategia Globală de Politică Externă și de Securitate a Uniunii Europene (E.U. Global Strategy – E.U.G.S. 2016) poate fi un instrument de standardizare pentru revizuirile strategice naționale viitoare, atât U.E., cât și statele membre au nevoie de o armonizare strategică mai eficientă pentru a face față crizei actuale de migrație și pentru a se îndrepta către un sistem comun eficient de migrație și azil.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Relevanța problemei de cercetare: Secolul al XXI-lea este secolul migrantului, dat fiind mobilitatea globală, un fenomen extrem de stratificat, de la turistul global, până la angajatul fără documente, și de la traficul de persoane, până la refugiați obligați să-și părăsească țara de origine din cauza schimbărilor climatice, a sărăciei sau a războaielor. Prin urmare, migrația (forțată) contribuie la schimbările structurilor și instituțiilor din relațiile politice, economice și sociale globale.

Construcția migrației ca o amenințare la adresa securității naționale schimbă factorii politici de decizie către actorii de securitate ai statelor, oferind un pretext pentru practicile mai coercitive de control al migrației.

Cu toate acestea, discursul politic privind actuala criză a refugiaților din Orientul Mijlociu ilustrează o schimbare în paradigma teoretică a abordării securității naționale, marcată de un accent „salvator”, mai degrabă decât de a constitui imaginea migranților ca amenințare. Acest lucru a permis U.E. să-și păstreze răspunsul în materie de securitate la problema migrației în cadrul practicilor de frontieră „pline de compasiune pentru soarta migranților”.

Prin urmare, este posibil să se recunoască apariția unui discurs de securitate compasionant la frontiere, care sfidează înțelegerile tradiționale ale controlului la frontieră. Deși mai mulți cercetători au examinat în contextul U.E. nașterea controlului umanitar la frontiere, niciun studiu nu reflectă complexitățile în gestionarea frontierei.

În ceea ce privește securitatea migrației, o cantitate mare de literatură a furnizat analize semnificative, care redau spațiul intelectual critic. Aceste lucrări, realizând în mare parte analiza la nivelul U.E., încearcă să înțeleagă transformarea politicilor și discursurilor legate de migrație în procesul de integrare europeană. În ciuda contribuțiilor lor valoroase la dezvoltarea cadrului teoretic și conceptual pentru analiza securității naționale, există încă un decalaj în literatura de specialitate. Lucrările existente nu oferă cadrul metodologic clar și acest lucru împiedică aplicarea „empirică” a teoriei securității naționale. Mai mult, concentrarea lor exclusivă asupra U.E. ne împiedică să înțelegem cum s-a dezvoltat și structurat securitatea migrației în contexte naționale. Doar un număr foarte limitat de cercetători investighează securitatea în statele membre, cu atât mai puțin într-o manieră comparativă.

Cu toate acestea, teoria lor despre securitate a devenit, de asemenea, obiectul unei serii din ce în ce mai mari de critici.

În prezent, există două mari tendințe demografice în Uniunea Europeană: îmbătrânirea continuă a populației și creșterea fluxurilor migraționale (Anexa 1), ambele relevante pentru a studia relația dintre demografie și securitate.

Desființarea frontierelor interne în U.E. a favorizat diseminarea unor narațiuni care sugerează un deficit de securitate și noi provocări pentru ordinea publică, derivate din deschiderea frontierelor interne, ceea ce a dus la creșterea politizării și securității naționale referitor la problemele migrației și azilului. Această deznaționalizare a suveranității statului necesită cooperare și, deși o cooperare strânsă în materie de securitate și apărare pare a fi indispensabilă în U.E., nu există o poziție comună a statelor membre U.E. cu privire la modul de abordare și de gestionare a crizelor umanitare, care se poate baza pe culturi strategice naționale divergente, care sfârșesc prin aplicarea diferitelor politici de securitate și apărare în cadrul U.E.

Analiza literaturii arată un decalaj atunci când se încearcă aplicarea cunoștințelor anterioare despre stabilirea politicilor de securitate cu privire la problema actuală a migrației. De exemplu, legătura dintre migrație și terorism nu este evidentă în criza mediteraneeană, care are mai degrabă dimensiunea unei urgențe umanitare, decât de protecție în fața valului de migrație.

În ultimele două decenii, consolidarea politicilor de migrație legate de securitate a dus la percepția migrantului, în special a migrantului neregulat, ca făcând parte dintr-o categorie din afara cercului de legalitate. Drepturile străinilor din țările gazdă s-au deteriorat din cauza conexiunii dintre migrație și criminalitate. Restricțiile impuse drepturilor politice și civile ale migranților au fost însoțite de obstacole majore în calea accesului lor la drepturile de bază. Evenimentele din 11 septembrie 2001 au contribuit la această tendință, care contrazice premisele de bază ale paradigmei drepturilor omului. Evoluția recentă a politicilor și cooperarea internațională permanentă care implementează mecanisme de interdicție sistematică au dus la securitatea migrației și la elaborarea de politici care să asigure securitatea statelor în ansamblu.

Prin urmare, măsurile preventive și de descurajare a migrației consolidează paradigma de securitate a statului. În schimb, diverși actori naționali și internaționali au reușit să apere și să promoveze drepturile migranților. La nivel intern, implicarea sistemului judiciar și a societății civile sporește abordarea bazată pe drepturi asupra străinilor. Rolul sistemului judiciar este esențial pentru responsabilizarea factorilor de decizie a politicii pentru respectarea standardelor naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului.

Subiectul tezei se axează pe relatarea dihotomiei dintre interesul legitim al statului de a asigura securitatea națională și obligațiile sale interne și internaționale de a proteja drepturile

omului pentru toți, inclusiv pentru migranți. Partea teoretică a studiului se concentrează pe analiza relației dintre migrație și securitate, pe de o parte, și dintre stat și individ, pe de altă parte. Acest studiu analizează cazuri concrete privind experiența unor state în coordonarea deciziilor politice și a celor de drept internațional în ceea ce privește necesitatea de a recunoaște preeminența drepturilor fundamentale ale migranților în raport cu politicile de securitate națională a statelor. Experiența statelor este una notorie și relevantă pentru Republica Moldova, care de curând se confruntă cu probleme similare în ceea ce privește elaborarea politicilor de securitate națională și asigurarea drepturilor fundamentale ale migranților pe teritoriul statului.

Astăzi, problema migrației cu care se confruntă țările Uniunii Europene este deosebit de acută. Factorul migrației ilegale necontrolate a devenit o provocare serioasă pentru securitatea europeană și internațională. Are un impact negativ asupra bunăstării economice și sociale a țărilor U.E., promovează creșterea terorismului, extremismului, separatismului și criminalității, contribuie la răspândirea bolilor infecțioase periculoase, provoacă deformarea structurii etnice și demografice a populației europene și determină creșterea instabilității politice. Deci, politizarea ulterioară a proceselor de migrație în Europa modernă are un potențial semnificativ pentru dezvoltarea conflictelor și amenință identitatea și stabilitatea europeană pe continent. În prezent, Uniunea Europeană se confruntă cu necesitatea de a-și optimiza politica de migrație, de a dezvolta mecanisme de reglementare, gestionare și control al fluxului migrației, al amenințărilor și provocărilor pentru securitate, care sunt rezultatul migrației în masă în Europa. Principala măsură în această situație ar trebui să fie un program complex, cu mai multe fațete, pentru ieșirea pe termen lung din criza migrației. Procesul realizării sale necesită eforturi remarcabile și acordarea unei atenții sporite din partea tuturor participanților – statele comunității europene și, de asemenea, ale lumii.

Această teză se bazează pe teoriile dezvoltate în cadrul școlilor de securitate de la Copenhaga și de la Paris, pentru a arăta modul în care procesul de securitate este prezent în practicile de frontieră și migrație ale U.E. Scopul este de a analiza modul în care procesul de securizare este ilustrat în activitatea de frontieră plină de compasiune. S-a făcut o analiză a principalelor politici ale U.E. în contextul crizei mediteraneene. Aceasta arată că procesul de securizare este persistent în practicile de securitate la frontieră, în ciuda schimbării paradigmei către un discurs umanitar. Această teză servește pentru a afișa complexitatea anomaliei europene a securității umanitare a frontierelor.

Împreună cu terorismul, migrația ilegală a ajuns să fie reprezentată ca o problemă care trebuie „combătută”. Acordurile de readmisie și îmbunătățire a controlului la frontieră au fost identificate ca mijloace de îndepărtare sau neutralizare a amenințărilor.

În anumite etape, au existat încercări de a echilibra abordarea securitară cu alte tipuri de discursuri, poziționând problemele migrației într-un context mai larg, cum ar fi dezvoltarea. Cu toate acestea, echilibrarea dihotomiei „oportunitate” - „provocare” nu a fost întotdeauna reușită și a fost împiedicată de noi evenimente pe scena internațională. Securitatea a devenit o nouă urgență după atacurile teroriste din Londra și Madrid și după extinderea „big bang”, care a adus noi „provocări” și îngrijorări pentru frontierele U.E.

Astfel, fenomenul migrației, care a suferit o „securitate” totală prin acte de discurs la nivel politic, care l-au prezentat alături de amenințarea teroristă, ca fiind ceva ce trebuie combătut și restrâns, a fost transformat treptat într-o problemă managerială, care trebuie reglementată și efectuată zilnic prin tehnologia de securitate și mecanismele de filtrare a riscurilor.

Riscurile și amenințările vor rămâne în viitor în toate cele patru domenii discutate (migrație, terorism, crimă transfrontalieră și domeniul cibernetic). După cum am explicat mai sus, aceste riscuri și amenințări vor crește, probabil. Această creștere nu va fi, însă, liniară. În fiecare zonă, vor apărea modificări în natura și sfera de aplicare a riscurilor de securitate. În plus, cele patru domenii sunt legate între ele. O zonă de risc poate fi legată direct sau indirect de alta.

Criminalizarea internațională a migrației poate crește, de exemplu. Fluxurile de migrație pot oferi grupurilor extremiste posibilitatea de a-și diversifica gama de activități. Într-o linie similară, multe atacuri cibernetice sunt de natură criminală. Aceste legături între zonele de risc au o importanță deosebită în ceea ce privește contramăsurile luate, care necesită o cooperare strânsă și coordonarea între diverși actori.

Problema migrației este strâns legată de evoluția mai largă a societății. Europa trebuie să rezolve în această privință ceea ce sunt în mod evident două probleme opuse, și anume limitarea, pe de o parte, a ceea ce este experimentat ca fiind o migrare nedorită, și pe de altă parte, atragerea de angajați adecvați pentru a compensa deficitul de forță de muncă, care crește ca rezultat al scăderii natalității. În ceea ce privește limitarea migrației, există riscul creșterii implicării infracționale, deoarece reglementările și controlul la frontieră bazat pe tehnologie îngreunează intrarea în Europa. Aceasta ar crește, de asemenea, riscul ca migrația regulată și neregulată să se îndeplinească.

În ceea ce privește relația dintre securitatea externă și cea internă, este important să se țină cont de faptul că zonele instabile și țările din afara Europei rămân motoarele cheie ale migrației. În termeni geografici, principalele zone sunt în prezent în Orientul Mijlociu și Orientul Apropiat și în toată Africa de Nord. Este posibilă o schimbare suplimentară spre est a fluxurilor de migrație către Asia. Instabilitatea în zonele apropiate geografic de Republica Moldova (Ucraina, Turcia și Transcaucazia) poate duce, de asemenea, la migrație în Europa. Statele membre ale U.E. care se află de-a lungul malului Mării Mediterane rămân principalele puncte de intrare în Europa.

Legăturile dintre criminalitatea transfrontalieră și statele fragile din afara Europei vor rămâne. Mărimea bandelor criminale și întinderea arealului geografic ce se află sub controlul acestora, bande care funcționează la nivel internațional, vor crește probabil, ceea ce va îngreuna combaterea activităților lor, în special pentru țările mai mici. Deși nevoia unei abordări europene centralizate va crește, de asemenea, abordările naționale vor rămâne dominante. Rețelele criminale care operează pe plan internațional vor continua să profite de această situație.

De-a lungul părții teoretice, s-a explicat de ce provocările de securitate stimulează cooperarea între actorii dintr-o regiune. Coordonarea practicilor de securitate a caracterizat din nou eforturile statelor de a face față sau de a evita riscurile și amenințările. Acest lucru a fost valabil în cazul problemelor tradiționale de securitate și este, cu atât mai mult, valabil în ceea ce privește provocările „noi”: în ambele cazuri este necesară o anumită conformitate a practicilor între actori, pentru a evita faptul că o mișcare necoordonată a unui actor riscă să pună în pericol securitatea generală. Dacă statele ar fi capabile să se confrunte cu amenințarea singură, nu ar exista niciun motiv de cooperare. În schimb, participarea tuturor la efortul de coordonare este necesară pentru a evita un rezultat negativ probabil. De asemenea, din cauza naturii amenințărilor care urmează, acțiunile statelor au impact asupra altor state. Totuși, ca în toate problemele de securitate, este posibil ca mijloacele de coordonare să nu fie posibile: actorii statali sunt dispuși să se implice în tipare prin care să-și consolideze securitatea (independență, capacitatea de a-și urmări propriile interese), dar sunt mai puțin dispuși să cadă de acord asupra unui aspect pozitiv, o abordare care subminează legislațiile naționale.

Până în prezent, migrația este considerată o problemă strategică pentru Europa, ceea ce înseamnă că poate avea un impact asupra securității și stabilității. Concepută ca o amenințare la adresa securității, fluxul nedorit de persoane din țări terțe ar trebui controlat și limitat. În consecință, gestionarea migrației a cunoscut adoptarea de politici restrictive, consolidarea frontierelor pentru prevenirea terorismului și a criminalității organizate, modernizarea politicii în

materie de migrație, ca un aspect important al politicii externe a U.E., combinate cu fermitate în aplicarea procedurilor interguvernamentale.

Datorită interdependenței de securitate cu care se confruntă statele și din cauza fluxurilor continue și masive stimulate de factori externi, statele europene au considerat că este satisfăcător să coopereze între ele pentru a împărți sarcinile gestionării migrației și pentru a-și crește securitatea. Cu toate acestea, rezultatele finale ale cooperării lor interne au fost politicile naționale slab armonizate privind migrația și azilul și care pun un accent puternic pe măsurile de control.

Provocând capacitățile organizaționale și stabilitatea internă, se credea că migranții pun în pericol securitatea statelor, astfel încât aceștia din urmă au devenit atât referenții, cât și factorii determinanți ai politicilor de securitate. Chiar și atunci când migrația a fost introdusă în primul pilon al arhitecturii europene, statele au păstrat inițiativa și prerogativele exclusive pentru luarea deciziilor. În acest context, cooperarea cu terți actori a fost profund influențată de aceste dinamici de securitate. În timp, a fost evaluată de nenumărate ori nevoia de a cuprinde politici transversale în relațiile cu țările de origine și de tranzit și cu alți actori, în legătură cu „abordarea globală” în domeniul migrației, cadrele de cooperare create fiind puternic determinate de măsuri de control și restrictive.

Lipsa unei abordări interne comune privind migrația și azilul a redus perspectivele unui parteneriat echitabil, limitând prevederile privind migrația legală și asigurând un sistem de protecție solidă pentru solicitanții de azil și refugiați. De asemenea, rezistența statelor a făcut să scadă uneori participarea altor părți interesate relevante la gestionarea migrației. Dacă migrația a fost introdusă în contextul relațiilor externe ale U.E. - iar aceasta a stimulat inevitabil relațiile multilaterale - conotația de securitate a predominat uneori peste imperativele de dezvoltare: astfel, combaterea migrației cu politicile de dezvoltare a fost dificilă din cauza diferiților actori implicați și a priorităților diferite. De fapt, cooperarea regională poate stimula multilateralismul, dar dimensiunea de securitate conferită migrației influențează guvernanta ambelor procese. Chiar dacă astăzi Uniunea Europeană promovează o multitudine de căi de cooperare multilaterale, organizațiile internaționale și O.N.G.-urile se plâng că acestea sunt prea concentrate pe interesele U.E., neglijând uneori angajamentele internaționale asumate de Uniunea Europeană, care ar putea fi în același timp actor și furnizor eficient de securitate.

Dezacordurile cu privire la starea frontierei în statele U.E. sunt în mare parte agravate de lipsa unor măsuri de frontieră consistente. Sunt necesare date fiabile de frontieră pentru a măsura eficacitatea infrastructurii actuale și pentru a concentra strategic reformele viitoare. Măsurile

actuale de aplicare nu oferă o imagine holistică a securității frontierelor și a aplicării legislației din domeniul migrației. Eficiența și ratele de reținere nu măsoară decât un aspect al eforturilor de control al migrației neautorizate la frontieră și exclud alte categorii de migranți intrați neautorizat, inclusiv cei care au intrat în mod legal, dar au depășit vizele. Aceste măsuri sunt, de asemenea, limitate de metodele imperfecte ale capacității de observare și supraveghere a patrulilor de frontieră. Valorile și obiectivele reformate pot oferi atât factorilor de decizie, cât și publicului încrederea că resursele folosite au impact asupra securității și ar putea ajuta la identificarea vulnerabilităților de securitate.

Responsabilii care elaborează o viitoare politică de migrație ar trebui să se consulte cu experți, cercetători și părți interesate, pentru a proiecta un set de valori de frontieră vizibile și să includă colectarea și raportarea consecventă de date ca cerință fundamentală. Datele de încredere vor măsura atât investiția în executarea politicilor promovate (adică resursele aplicate), cât și randamentul investiției respective (adică eficacitatea resurselor aplicate în abordarea migrației ilegale).

Pe lângă viitoarele îmbunătățiri în materie de securitate la frontiere, legislația privind reforma în domeniul imigrării trebuie să abordeze și modul de abordare optimă a migrației în interior. Deși „asigurarea frontierei” este importantă, trebuie luată în considerare totalitatea efectelor migrației, atât în țară, cât și la distanță. Expunerea excesivă a unui aspect al sistemului poate duce la aplicarea inefficientă și costisitoare a politicilor privind migrația. Migranții neautorizați - potențialii teroriști și alte amenințări la adresa securității naționale - nu numai că trec frontiera, dar pot intra prin porturile legale de intrare, comițând fraude. Alții pot intra și intra în mod legal, dar nu rămân pe teritoriul țării respective mai mult decât durata perioadei de admitere.

Controalele migrației de către stat conduc la multe efecte paradoxale asupra drepturilor omului. În timp ce guvernele pot finanța campanii împotriva rasismului și xenofobiei, acestea acționează simultan în mod contradictoriu, instituind un tratament mai dur pentru migranții ilegali, cu alte politici care acționează pentru a restricționa drepturile migranților.

Se pare că a devenit crucial pentru guverne să țină în afara teritoriilor lor pe cei care, de fapt, ar putea face cereri legitime pentru azil. Migranții care provin din țările „refugiate” nu mai pot spera realist să intre legal pe teritoriul țărilor a căror protecție o solicită. Acest lucru, desigur, mărește în continuare percepția că majoritatea solicitanților de azil sunt falși, că sunt de fapt migranți economici.

Acest lucru ne aduce la paradoxul suprem: omenirea a consacrat în mare parte drepturile omului, dar, la nivel practic, celor cărora li se refuză aceste drepturi în țările lor de origine sunt împiedicați simultan de potențialele țări gazdă să se deplaseze acolo și să primească protecție.

Este important să identificăm și să justificăm în mod clar toate excepțiile de securitate care se fac la răspunsul normal acceptat cu privire la migrare. Într-un context de securitate și ordine publică, aceste clauze de limitare ar trebui să fie interpretate în mod restrâns: trebuie să fie rezonabile și justificabile într-o societate liberă și democratică. Chiar și în situații care amenință existența națiunii, un stat trebuie să demonstreze în continuare că orice derogare de la un anumit drept este justificată în sfera de aplicare și pe durata circumstanțelor specifice cu care se confruntă.

Mai mult, principiul egalității impune ca migranții să nu fie niciodată lipsiți de protecția de bază a securității fizice și a procesului echitabil și, prin urmare, refuzul selectiv al acestor protecții nu ar fi niciodată rezonabil sau proporțional.

Provocarea de astăzi este definirea sferei dreptului la egalitate pentru străini în „perioade de criză”. Cu alte cuvinte, sistemul judiciar va trebui să abordeze problemele ridicate de noile măsuri de migrare și securitate.

Evenimentele din 11 septembrie 2001 au creat un nou mediu pentru luarea deciziilor judiciare. În cadrul acestui nou climat, judecătorii, în abordarea dispozițiilor referitoare la noua legislație privind securitatea și migrația, ar trebui să continue să respecte standardele înalte incluse în Carta O.N.U. În consecință, instanțele de judecată au un rol major nu numai în definirea dreptului la egalitate, așa cum se aplică străinilor, ci și în încurajarea recunoașterii de către societate a faptului că egalitatea implică protejarea străinilor împotriva abuzurilor comise față de drepturile omului, în aceeași măsură în care sunt protejați cetățenii.

PROPUNERI

Evaluări cantitative. Condițiile contemporane au format necesitatea unui set de parametri, criterii și indicatori de intersecție a migrației cu elementele de bază ale securității naționale, prin prisma proceselor sociale și economice. Această abordare a evaluării situației migrației permite elaborarea de documente strategice, care ar avea în vedere nu numai problemele sociale ale migranților în sine, adică securitatea economică, ci și formularea de obiective, interconectate cu diverse elemente de securitate națională.

Parametrii trebuie măsurați prin modificarea stării și a evaluărilor cantitative. Ar trebui introduse noi valori ale acestor criterii (de exemplu, numărul maxim și minim de resortisanți străini angajați în diferite sectoare ale economiei), precum și indicatori care caracterizează impactul

pozitiv și negativ al migrației asupra elementelor de securitate națională. De exemplu, un indicator al creșterii forței de muncă în condiții ilegale poate fi numărul mai mare de resortisanți străini care au intrat în țară din motive personale, față de numărul celor care au revendicat angajarea ca principal scop de sosire. Acest set de parametri, criterii și indicatori care leagă procesele economice, sociale și publice cu procesele de securitate poate constitui baza formării unei astfel de politici de migrație. Punerea în aplicare a acestei abordări complexe nu va contribui numai la dezvoltarea și utilizarea capitalului uman și social al migranților și la integrarea acestora în societatea gazdă, ci poate proteja cel mai bine țara de riscurile și amenințările la adresa securității sale. Studiind modificările indicatorilor introduși în datele procesului de evaluare, autoritățile statului pot înceta să se concentreze asupra amenințărilor și provocărilor existente și să dezvolte și să implementeze măsuri preventive, adică să prevină amenințările și să prevină formarea de riscuri de securitate la nivel național.

Alternative și recomandări politice. Prima parte a acestei secțiuni finale explorează pe scurt o serie de alternative de politică privind migrația neregulată, concentrându-se pe studii de caz ale unor inițiative deosebit de controversate sau de actualitate. Unele dintre politicile acoperite nu sunt neapărat noi, dar au fost recent învigorate. Altele sunt cu adevărat noi. Unele sunt încă în stadiul de planificare. Din aceste motive, este prea curând pentru a oferi o evaluare a cât de reușite sunt sau ar putea fi. Ideea este să se demonstreze că există deja un curent de gândire activă - și uneori destul de radical - cu privire la abordările alternative. A doua parte a acestei secțiuni prezintă principii cheie pentru politica privind migrația neregulată. Majoritatea statelor vor admite acum că politicile lor privind migrația neregulată au avut doar un succes limitat. Mulți sunt dispuși să ia în considerare noi abordări, în anumite limite. Există o oportunitate pentru Comisia Globală pentru Migrația Internațională de a face câteva sugestii îndrăznețe și vizionare. Cel puțin parțial, ca răspuns la unele dintre problemele expuse mai sus, o serie de state au luat în considerare și, în unele cazuri, au adoptat noi abordări ale migrației ilegale, care nu se bazează doar pe restricții - deși măsurile de control încă fac parte integrantă din abordarea generală. Acestea pot fi considerate a se încadra în trei categorii principale. Prima presupune o serie de instrumente politice destinate în principal să prevină sosirea sau rămânerea migranților neregulați.

Optimizarea abordării problemelor de securitate externă și internă interrelaționate necesită o strategie de securitate integrată, care să servească drept ghid pentru toți actorii implicați în activități interne și externe. Din punct de vedere organizațional, se remarcă și moștenirea unei perioade în

care sectoarele de politică pentru securitate externă și securitate internă au fost domenii esențial separate în termeni funcționali.

Mai mult, la nivelul U.E. există o separare legală a responsabilităților: cooperarea în domeniul securității externe este interguvernamentală, în timp ce securitatea internă este în mare parte o chestiune comunitară. Din fericire, există numeroase exemple de cooperare practică eficientă.

Țările pot învăța unul de la celălalt în acest context. Experiența acumulată poate fi, de asemenea, comunicată și împărtășită mai mult în cadrul U.E.

Este necesară o aprofundare a cooperării între actorii de securitate externă și internă, atât la nivel politic, cât și la nivel operațional, precum și în ceea ce privește structurile organizaționale. O cooperare civilă și militară mai strânsă a fost o tendință promovată de ceva timp în ceea ce privește capacitatea statelor de a face față migrației, prin consolidarea planificării, achiziționării și funcționării capacității civil-militare la nivel național și european pentru a îmbunătăți interoperabilitatea și a obține standardizarea și reducerea cheltuielilor.

Migrația este un fenomen vechi, care va crește în viitor, din cauza creșterii populației la nivel mondial, a mobilității crescânde a oamenilor ca urmare a evoluțiilor tehnologice și a schimbărilor sociale globale. Fenomenul prezintă atât provocări, cât și oportunități. În special, migrația neregulată este considerată o amenințare la adresa securității. Ca răspuns la sentimentele negative din rândul populației, țările europene desfășoară politici din ce în ce mai restrictive în ceea ce privește migranții ilegali și migranții economici. Numărul controalelor este în creștere și migranții sunt din ce în ce mai abuzați de rețelele de criminalitate organizată. Traficul de persoane și contrabanda de persoane sunt surse atractive de venit pentru grupurile infracționale. Politica restrictivă singură nu va reduce fluxurile de migrație. O astfel de politică este într-adevăr mai probabil să sporească implicarea infractorilor. Abordarea cauzelor migrației în regiunile de origine este singura modalitate prin care fluxurile de migrație pot fi reduse structural. O politică națională și internațională care vizează stabilizarea și normalizarea zonelor de conflict ar merge până la rezolvarea problemei migrației. Trebuie pus mai mult accentul pe această legătură între politica de migrare și politica de securitate externă.

În afară de dispoziții legislative noi pentru a reglementa mai optim intrarea migranților în statele gazdă, reducerea presiunii migrației necesită o politică activă națională și internațională, care vizează rezolvarea conflictelor și obținerea stabilității în regiunile de origine. De asemenea, Uniunea Europeană depune eforturi pentru a pune oportunitățile migrației pe prim-plan la nivel

european. Pe baza ideii că migrații joacă un rol cheie în prevenirea deficitului de forță de muncă, guvernele naționale și U.E., de exemplu, prin Programul de la Stockholm, încearcă să promoveze sau să faciliteze migrația forței de muncă din alte state membre și din țările din afara U.E. Având în vedere nepotrivirea din ce în ce mai mare între posturile vacante și angajații adecvați, acestui punct îi trebuie acordată o atenție considerabilă. Migrația în scopul prevenirii penuriei de forță de muncă necesită o cooperare și o coordonare mai intensă între statele membre la nivel european. Evoluțiile din ultimii 19 ani indică faptul că există o nevoie tot mai mare de cooperare intensă între statele membre, din cauza fluxurilor continue de migrare în Europa și a criminalității asociate. Migrația în Europa dinspre și prin periferie va continua în viitor, din cauza instabilității și a conflictelor din Orientul Mijlociu, Africa de Nord, Sahel și Cornul Africii. Rețelele criminale care operează pe plan internațional joacă un rol din ce în ce mai important în această privință.

Deși migrația din Orientul Mijlociu și Africa de Nord afectează în primul rând țările din sudul Europei, este o problemă europeană care necesită solidaritate cu privire la controlul la frontiere și la prevenirea sau limitarea fluxurilor mari de migrați din zonele de conflict. Angajamentul unui număr mare de țări față de FRONTEX arată disponibilitatea de a contribui la securitatea frontierelor externe, chiar dacă acestea sunt departe de granițele naționale ale unui anumit stat membru. Folosirea resurselor militare în mod ad-hoc este acceptată în acest context. Așteptarea este că activitățile FRONTEX vor lua amploare. FRONTEX va trebui să solicite în mod regulat statelor membre să ofere atât resurse civile, cât și militare. Deși așteptările cu privire la FRONTEX sunt mari, această agenție are doar un rol de coordonare, iar statele membre rămân responsabile pentru propriile frontiere.

O reacție excesivă la amenințările teroriste și extremiste poate agrava situația de securitate, prin creșterea neintenționată a sentimentului de teamă și incertitudine în rândul oamenilor. În cazurile în care terorismul este direct legat de zone afectate de instabilitate, conflict și lipsă de dezvoltare, este necesară o abordare coordonată între actorii de securitate internă și externă pentru a-l contracara eficient. În termeni geografici, principalele zone sunt în prezent în Orientul Mijlociu, Orientul Apropiat și Africa de Nord.

Criminalitatea transfrontalieră va continua să crească, ceea ce face necesară o cooperare europeană mai intensă între poliția națională și autoritățile judiciare ale statelor. În viitorul mai îndepărtat, această cooperare va trebui să aibă loc pe o bază supranațională. Regiunile instabile și statele fragile, unde controlul guvernamental este limitat și în care rețelele criminale sunt mai puțin susceptibile să fie expuse și dezafectate, vor rămâne zone criminogene pentru infracțiuni

transnaționale. O astfel de criminalitate este adesea legată de grupuri rebele, de teroriști sau de elemente insurgente. Există o legătură directă între criminalitatea transnațională, instabilitatea și conflictele din anumite state ale lumii. Prin urmare, ele trebuie privite ca fațete ale unui întreg. Mai mult, în ambele cazuri, prevenirea este mai bună decât vindecarea. Prin urmare, este necesară o cooperare mai strânsă și mai structurală (schimb de informații, planificare, coordonarea activităților etc.) între agențiile responsabile de securitatea externă și internă.

Criminalitatea transfrontalieră este strâns legată de statele fragile și conflictele din regiunile instabile. Prin urmare, combaterea eficientă necesită o coordonare proactivă, structurală și o cooperare între actorii de securitate internă și externă la nivel național și al U.E. În următorii ani, autoritățile civile din Olanda vor continua să solicite forțelor armate să ofere sprijin de specialitate în mod ad-hoc. Creșterea numărului de cereri este probabil să continue, în special în ceea ce privește cererile de sprijin în punerea în executare a sentințelor penale. Experiența acumulată de forțele armate este foarte utilă Poliției Naționale în investigații penale complexe sau în menținerea legii și a ordinii. Acest sprijin nu va rămâne neapărat limitat la teritoriul Olandei. Poate fi solicitat și în contextul aplicării legii internaționale sau pentru combaterea criminalității transfrontaliere.

Ministerul Apărării trebuie să ia în considerare o creștere suplimentară a numărului de solicitări din partea autorităților civile pentru sprijin în lupta împotriva criminalității transfrontaliere, în special în ceea ce privește capacitățile de specialitate ale forțelor armate.

Spionajul și infractorii reprezintă cele mai mari amenințări în domeniul cibernetic. Spionajul cibernetic este realizat în principal de către cei care doresc să obțină informații aparținând guvernelor, companiilor sau cetățenilor. Infractorii cibernetici se concentrează în principal pe câștigul financiar. În ciuda îmbunătățirii securității cibernetice, trebuie să se țină seama de o creștere suplimentară a atacurilor cibernetice. Politica necesită în continuare cooperare public - privat la nivel național și internațional. Vulnerabilitatea pare să crească ca urmare a prezenței crescânde a platformelor tehnologiilor de informație și calcul (T.I.C.). Totuși, această creștere nu este dublată de o mai bună conștientizare a riscurilor de securitate cibernetică din partea utilizatorilor individuali.

Spionajul va fi cea mai mare amenințare pentru guverne. Cooperarea public - privat rămâne necesară pentru îmbunătățirea securității cibernetice. O mai bună conștientizare a riscurilor de securitate cibernetică nu ține pasul cu creșterea utilizării internetului. Va rămâne actual riscul atacurilor îndreptate împotriva unor state sau organizații internaționale, inclusiv U.E. și N.A.T.O. Legăturile dintre rețelele guvernelor naționale și organizațiile internaționale înseamnă că nivelul de

vulnerabilitate este determinat tot mai mult de cea mai slabă legătură din lanțul de rețele conectate. În contextul operațiunilor militare, domeniul cibernetic va fi folosit pentru a perturba capacitățile unui adversar.

Legăturile dintre riscuri și amenințări în ceea ce privește migrația, terorismul, criminalitatea transfrontalieră și problemele informatice necesită o cooperare strânsă între actorii implicați în combaterea acestor riscuri și amenințări. În ceea ce privește relația dintre securitatea externă și cea internă, există diferențe de politică, organizare și capacități în țările vecine cu Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Convenție de punere în aplicare a acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele commune. În: Official Journal of the European Union, 22.09.2000, nr. 239 (13-18).
- [2] Kaldor M. Human security: Reflections on globalization and intervention. Cambridge: Polity Press, 2007. 240 p.
- [3] Huysmans J. The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. New York: Routledge, 2006. 208 p.
- [4] Buzan B., Waever O., De Wilde J. Security: A new framework for analysis. Londra: Rienner, 1998. 300 p.
- [5] Booth K. Security and emancipation. În: Review of International Studies, 1991, vol. 17, nr. 4, p. 313 – 326. <https://doi.org/10.1017/S0260210500112033>
- [6] Rosenberg A. S. Measuring racial bias in international migration flows. În: International Studies Quarterly, 2019, vol. 63, nr. 4, p. 837–845. <https://doi.org/10.1093/isq/sqz039>
- [7] Neal A. W. Exceptionalism and the politics of counter-terrorism. Liberty, security and the war on terror. Londra: Routledge, 2009. 208 p.
- [8] Uzun O. S. Security discourse. În: Romaniuk S., Thapa M., Marton P. (eds.), The Palgrave encyclopedia of global security studies. Londra: Palgrave Macmillan, 2019. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74336-3_125-1
- [9] De Haas H. Migration transitions. A theoretical and empirical inquiry into the developmental drivers of international migration. În: IMI Working Papers, 2010, nr. 24. Oxford: International Migration Institute. <https://www.imi.ox.ac.uk/publications/wp-24-10> (vizitat 11.03.2022).
- [10] Knoll A., Sheriff A. Making waves: Implications of the irregular migration and refugee situation on official development assistance spending and practices in Europe. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalyt (EBA), 2017. <https://ecdpm.org/publications/making-waves-irregular-migration-refugee-oda-europe/> (vizitat 18.03.2022).
- [11] Vakulenko H., Tsimailo V. Accounting for illegal migration: methods and evaluation. Demoskopweekly: Institute of Demography at the National Research University Higher School of Economics, 2011. http://www.demoscope.ru/weekly/2011/0479/analit02.php#_FNR_6 (vizitat 08.01.2022).

- [12] Adamson F. B. Crossing borders: International migration and national security. În: International Security, 2006, vol. 31, nr. 1, p. 165-199. <https://doi.org/10.1162/isec.2006.31.1.165>
- [13] Swing W. L. The Mediterranean challenge within a world of humanitarian crises. În: Forced Migration Review, 2016, nr. 51, p. 14-16. <https://www.proquest.com/docview/1762665213?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true> (vizitat 23.03.2022).
- [14] Caviedes A. The sectoral turn in labour migration policy. În: Menz G., Caviedes A. (eds.), Labour migration in Europe. Migration, minorities and citizenship. Londra: Palgrave Macmillan, 2010, p. 54-75. https://doi.org/10.1057/9780230292536_3
- [15] Collet B. A. Introduction to the special issue: Probing the nexus of migration, religion, and education. În: Diaspora, Indigenous, and Minority Education, 2014, vol. 8, nr. 2, p. 55-58. <https://doi.org/10.1080/15595692.2013.857305>
- [16] Manning P., Trimmer T. Migration in world history. New York: Routledge, 2013. 280 p.
- [17] Massey D. S. ş. a. Theories of international migration: A review and appraisal. În: Population and Development Review, 1993, vol. 19, nr. 3, p. 431–466. <https://doi.org/10.2307/2938462>
- [18] Rudolf W. E. Motivation for migration and economic success. În: Journal of Economic Psychology, 1994, vol. 15, nr. 2, p. 269–284. [https://doi.org/10.1016/0167-4870\(94\)90004-3](https://doi.org/10.1016/0167-4870(94)90004-3)
- [19] Zachariah K. C., Mathew E. T., Nil R. J. I. Social, economic, and demographic consequences of migration on Kerala. În: International Migration, 2001, vol. 39, nr. 2, p. 43–71. <https://doi.org/10.1111/1468-2435.00149>
- [20] Clyde M. J. The causes of labor migration. În: Bulletin of the Inter African Labor Institute, 1959, vol. 6, nr. 1 , p. 12–47.
- [21] Schmeidl S. Exploring the causes of force migration: A pooled time-series analysis, 1970–1990. În: Social Science Quarterly, 1997, vol. 78, nr. 2 , p. 284–308. <https://www.jstor.org/stable/42864338> (vizitat 01.04.2022).
- [22] Keane D. A search for the meaning of environmental refugees. În: Georgetown International Environmental Law Review, 2004, nr. 16, p. 209–223. <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/gintenlr16&div=15&id=&page=> (vizitat 08.04.2022).
- [23] International Migration Report 2015, Highlights (ST/ ESA/SER.A/375). United Nations, New York, 2016. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf (vizitat 15.01.2022).

- [24] Fierke K. M. Critical approaches to international security. Cambridge: Polity, 2007. 235 p.
- [25] Krause K. Critical theory and security studies: The research programme of Critical Security Studies. În: Cooperation and Conflict, 1998, vol. 33, nr. 3, p. 298-333. <https://doi.org/10.1177/0010836798033003004>
- [26] Walker R. B. J. Security, sovereignty and the challenge of world politics. În: Alternatives: Global, Local, Political, 1990, vol. 15, nr. 1, p. 3-27. <https://doi.org/10.1177/030437549001500102>
- [27] Shapiro M. Sovereignty and exchange in the orders of modernity. În: Alternatives: Global, Local, Political, 1991, vol. 16, nr. 1, p. 447-448. <https://doi.org/10.1177/030437549101600404>
- [28] Wendt H. Zuwanderung und asyl in Deutschland - Vor dem hintergrund demographischer entwicklungen. În: Zeitschrift für Bevölkerungswissenschaft, 1997, vol. 22, nr. 2/3, p. 319-346.
- [29] Koslowski R. International migration and human mobility as security issues. New York: 2009. https://www.albany.edu/~rk289758/documents/Koslowski_Migration_Security_ISA2009.pdf (vizitat 22.01.2022).
- [30] Ullman R. H. Redifining security. În: Lynn-Jones S. M., Miller S. E. (eds.). Global dangers: Changing dimensions of international security. Cambridge, MIT Press, p. 15-39.
- [31] Buzan, B. People, states and fear: The national security problem in international relations. Brighton: Harvester Wheatsheaf, 1983. 262 p.
- [32] Buzan, B. People, states and fear: An agenda for international security studies in the Post-Cold War era. Brighton: Harvester Wheatsheaf, 1991. 318 p.
- [33] Krause K., Williams M. C. From strategy to security: Foundations of critical security studies. Boulder: Lynne Rienner, 1996. 322 p.
- [34] Bigo D. Border regimes and security in an enlarged European Community police co-operation with CEECs: Between trust and obligation. Working Papers of the Robert Schuman Centre 2000/65. Florența: European University Institute, 2000. 44 p. file:///C:/Users/User/Downloads/2000_EUI%20WP_RSCAS_065.pdf (vizitat 28.01.2022).
- [35] McAuliffe M. ș. a. Understanding migration journeys from migrants' perspectives. În: World Migration Report, 2018, vol. 1, p. e00007. <https://doi.org/10.1002/wom3.7>

- [36] Müller B. ş. a. Klimamigration. Definition, ausmaß und politische instrumente in der diskussion. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2012. 76 p. https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/WorkingPapers/wp45-klimamigration.pdf?__blob=publicationFile&v=11 (vizitat 04.02.2022).
- [37] Krause K., Williams M. C. Critical security studies. Concepts and strategies. Londra: Routledge, 1997. 404 p.
- [38] Waltz K. N. Theory of international politics. New York: Random House, 1979. 251 p.
- [39] Rosenberg E. S., Tickner J. A. Gender in international relations: Feminist perspectives on achieving global security. În: The Journal of American History, 1993, vol. 80, nr. 3, p. 1043. <https://doi.org/10.2307/2080425>
- [40] Kolodziej A. Security and international relations. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 349 p.
- [41] Morgenthau H. In defense of national interests: A critical examination of American foreign policy. New York: Alfred A. Knopf, 1951. 283 p.
- [42] Bourbeau P. Handbook on migration and security. New York: Edward Elgar Publishing, 2017. 488 p.
- [43] Huntington, P. S. The third wave. Democratization in the late Twentieth Century. Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1991. 384 p.
- [44] Huntington, P. S. Political order in changing societies. New Haven: Yale University Press, 2006. 488 p.
- [45] Lijphart A. Measurement validity and institutional engineering – reflections on Rein Taagepera's meta-study. În: Political Studies, 2003, vol. 51, nr. 1, p. 20-25. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00410>
- [46] Linz J. J., Stepan A. Problems of democratic transition and consolidation. Southern Europe, South America, and post-communist Europe. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1996. 504 p.
- [47] Curran S. R., Saguy A. C. Migration and cultural change: A role for gender and social networks? În: Journal of International Woman's Studies, 2001, vol. 2, nr. 3, p. 54-77. <http://vc.bridgew.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1619&context=jiws> (vizitat 15.04.2022).
- [48] Booth K. International relations: The story so far. În: International Relations, 2019, vol. 33, nr. 2, p. 358-390. <https://doi.org/10.1177/0047117819851261>

- [49] Tekofsky A. The community method of border management. 2006. <https://www.ru.nl/publish/pages/527694/tekofsky.pdf> (vizitat 04.03.2022).
- [50] Krause M. C., Williams K. Broadening the agenda of security studies: Politics and methods. În: Mershon International Studies Review, 1996, vol. 40, nr. 2, p. 229-254. <https://doi.org/10.2307/222776>
- [51] Buzan B., Waever O. Regions and powers. The structure of international security. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 598 p.
- [52] Giddens A. The nation-state and violence. Cambridge: Polity Press, 1985. 408 p.
- [53] Linklater, A Political community and human security. În: Booth K. (ed.). Critical security studies and world politics. Boulder: Lynne Rienner, 2005, p. 113–131.
- [54] Waever O. Societal security: The concept. În: Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe, 1993, p. 17-40. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74336-3_359-1
- [55] Diez T., Huysmans J. The socio-political effects of securitizing free movement. The case of 9/11. Birmingham: University of Birmingham Press, 2007. 247 p.
- [56] Waever O. Identity, integration and security: Solving the sovereignty puzzle in E.U. studies. În: Transcending National Boundaries, 1995, vo. 48, nr. 2, p. 389-431. <https://www.jstor.org/stable/24357597> (vizitat 22.04.2022).
- [57] Waever O. What is security? The securityness of security. În: European Security, 2000, p. 222-254.
- [58] Waever O. Securitisation: Taking stock of a research programme in security studies. 2003. <https://docplayer.net/62037981-Securitisation-taking-stock-of-a-research-programme-in-security-studies.html> (vizitat 11.02.2022).
- [59] Wolfers A, 1962. National security as an ambiguous symbol. În: Discord and collaboration. Essays on international politics. Baltimore: John Hopkins University Press, p. 147-165.
- [60] Hirschauer S. For real people in real places: The Copenhagen school and the other “little security nothings”. În: European Security, 2019, vol. 28, nr. 4, p. 413-430. <https://doi.org/10.1080/09662839.2019.1656199>
- [61] Habermas J. The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society. Cambridge: Polity Press, 1989. 161 p.
- [62] Habermas J. Postmetaphysical thinking. Studies in contemporary German social thought. Cambridge: MIT Press, 1992. 242 p.

- [63] Habermas J. Between facts and norms: Contributions to a discourse theory of law and democracy. Cambridge: MIT Press, 1996. 676 p.
- [64] Theiler T. Societal security and social psychology. În: Review of International Studies, 2003, vol. 29, nr. 2, p. 249-268. <https://doi.org/10.1017/s0260210503002493>
- [65] Yıldız A. G. Institutionalization of the external dimension of EU immigration policy. În: The European Union's immigration policy. Managing migration in Turkey and Morocco. Londra: Palgrave Macmillan, 2016, p. 41-96. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-58699-5>
- [66] Mountz A. In/Visibility and the securitization of migration. În: Cultural Politics, 2015, vol. 11, nr. 2, p. 184-200. <https://doi.org/10.1215/17432197-2895747>
- [67] Waever O., Buzan B. An inter-regional analysis: NATO's new strategic concept and the theory of security complexes. În: Behrendt S., Hanelt C. P. (eds.). Bound to cooperate – Europe and the Middle East. Gutersloh: Bertelsmann Foundation Publishers, 2000, p. 55-106.
- [68] Foucault M. Power / knowledge. Selected interviews and other writings, 1972-1977. New York: Vintage, 1980. 288 p.
- [69] Bourdieu P. The state nobility: Elite schools in the field of power. Redwood City: Stanford University Press, 1998. 475 p.
- [70] Bigo D. Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. În: Alternatives, 2002, vol. 27, nr. 1 suppl, p. 63-92. <https://doi.org/10.1177/03043754020270S105>
- [71] Bigo D. Global (in)security: The field of the professionals of unease management and the Ban-opticon. În: Jon Solomon J., Naoki S. (eds). Traces: A multilingual series of cultural theory, nr. 4. Hong Kong: University of Hong Kong Press, 2005, p. 34-87.
- [72] Dean, M. Governmentality: Power and rule in modern society. Londra: Sage, 1999. 304 p.
- [73] Bratich J. Z., Packer J., McCarthy C. (eds.). Foucault, cultural studies and governmentality. Albany: State University of New York Press, 2003. 369 p.
- [74] Olsson C., CASE Collective. Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. Security Dialogue, 2006, vol. 37, nr. 4, p. 443-487. <https://doi.org/10.1177/0967010606073085>
- [75] Bonditti P. From territorial space to networks: A Foucauldian approach to the implementation of biometry. În: Alternatives: Global, Local, Political, 2004, vol. 29, nr. 4, p. 465-482. <https://doi.org/10.1177/030437540402900405>
- [76] Huysmans J. International politics of insecurity: Normativity, inwardness and the exception. În: Security Dialogue, 2006, vol. 37, nr. 1, p. 11-29. <https://doi.org/10.1177/0967010606064134>

- [77] Bigo D. The Möbius ribbon of internal and external security(ies). În: Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory, 2001, nr. 18, p. 91-116. [https://www.academia.edu/3102803/The M%C3%B6bius ribbon of internal and external security_ies](https://www.academia.edu/3102803/The_M%C3%B6bius_ribbon_of_internal_and_external_security_ies) (vizitat 29.04.2022).
- [78] Bigo D. Policing insecurity today: Defense and internal security. Londra: Palgrave MacMillan, 2007. 240 p.
- [79] Balzacq T. (ed.). The external dimension of EU justice and home affairs: Governance, neighbours, security, Basingstoke. New York: Palgrave Macmillan, 2009, 188 p.
- [80] Guild E., Carrera S., Balzac T. The changing dynamics of security in an enlarged European Union. În: Bigo D., Walker R. B. J., Carrera S. Europe's 21st century challenge. Delivering liberty. Londra: Routledge, 2008. 18 p. <http://aei.pitt.edu/11457/1/1746.pdf> (vizitat 06.05.2022).
- [81] Buzan B., Hansen L. The evolution of international security studies. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 398 p.
- [82] United Nations Development Programme (U.N.D.P.). Human development report 1994: New dimensions of human security. New York: United Nations, 1994. https://hdr.undp.org/content/human-development-report-1994?utm_source=EN&utm_medium=GSR&utm_content=US_UNDP_PaidSearch_Brand_English&utm_campaign=CENTRAL&c_src=CENTRAL&c_src2=GSR&gclid=CjwKCAjww8mWBhABEiwAl6-2RT1gfyXXnZZpU6o71-6pFlHLbcWn5TAvgA7BShVSCIIZkbEFKRZbRoCbEUQAvD_BwE (vizitat 18.02.2022).
- [83] Gaufman E. Security threats and public perception. Digital Russia and the Ukraine crisis. Londra: Routledge, 2017. 222 p.
- [84] Baldwin D. A. The concept of security. În: Review of International Studies, 1997, vol. 23, nr. 1, p. 5-26. <https://doi.org/10.1017/S0260210597000053>
- [85] Aftendorn H., Keohane R. O., Wallander C. A. (eds.). Imperfect unions. Security institutions over time and space. Oxford: Oxford University Press, 1999. 400 p.
- [86] Wallace W. Where does Europe end? Dilemmas of inclusion and exclusion. În: Zielonka J. (ed.). Europe unbound. Enlarging and reshaping the boundaries of the European Union. Londra: Routledge, 2002. London and New York, 2002. 288 p.
- [87] Consiliul Uniunii Europene. European security strategy - A secure Europe in a better world. Bruxelles: Publication Office of the European Union, 2003. 16 p. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf> (vizitat 25.02.2022).

- [88] Holsti K. J. Something old, something new: Theoretical perspectives on contemporary international peace and security. În: Newman E., Thakur R., Tirman J. (eds.). Multilateralism under challenge? Power, international order and structural change. Tokyo: United Nations University Press, 2006. 680 p.
- [89] Howell A., Richter-Montpetit M. Is securitization theory racist? Civilizationism, methodological whiteness, and antiblack thought in the Copenhagen School. În: Security Dialogue, 2019, vol. 51, nr. 1, p. 3-22. <https://doi.org/10.1177/0967010619862921>
- [90] Hunter L. M., Nawrotzki R. J. Migration and the environment. În: White M. J. (ed.). Handbook of migration and population distribution. Dordrecht: Springer, 2016. p. 465-484. https://doi.org/10.1007/978-94-017-7282-2_21
- [91] Lake D. A., Morgan P. M. (eds.). Regional orders. Building security in a new world. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 1997. 424 p.
- [92] Webber M. ş. a. The governance of European security. În: Review of International Studies, 2004, vol. 30, nr. 1, p. 3-23. <https://doi.org/10.1017/S0260210504005807>
- [93] Ruggie J. G. (ed.). Multilateralism matters. The theory and praxis of an institutional form. New York: Columbia University Press, 1983. 496 p.
- [94] Thakur R., Van Langenhove L. Enhancing global governance through regional integration. În: Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations, 2006, vol. 12, nr. 3, p. 233-240. <https://doi.org/10.1163/19426720-01203002>
- [95] Newman E. A crisis of global institutions? Multilateralism and international security. Londra: Routledge, 2007. 200 p.
- [96] Vietti F., Scribner T. Human insecurity: Understanding international migration from a human security perspective. În: Journal on Migration and Human Security, 2013, vol. 1, nr. 1, p. 17-31. <https://doi.org/10.1177/233150241300100102>
- [97] Tragaki A. Demography and migration as human security factors: The case of South Eastern Europe. În: Migration Letters, 2017, vol. 4, nr. 2, p. 103-118. <https://doi.org/10.33182/ml.v4i2.214>
- [98] Weiner M., Stanton Russell S. (eds.). Demography and national security. New York: Berghahn Books, 2001. 304 p.
- [99] Goldstone J. A. Population and security: How demographic change can lead to violent conflict. În: Journal of International Affairs, 2002, vol. 56, nr. 1, p. 3-21. <https://www.jstor.org/stable/24357881> (vizitat 22.04.2022).

- [100] Guild E., Van Selm J. (eds.). International migration and security. Opportunities and challenges. Londra: Routledge, 2005. 298 p.
- [101] Bourbeau P. The securitization of migration. A study of movement and order. Londra: Routledge, 2011. 12 p. http://www.philippebourbeau.net/wp-content/uploads/2017/03/Bourbeau_Securitization-Migration_Intro.pdf (vizitat 29.04.2022).
- [102] Sciubba J. D. The future faces of war: Population and national security. Westport: Praeger, 2011. 233 p.
- [103] Goldstone J. A., Kaufmann E. P., Toft M. D. (eds.). Political demography: How population changes are reshaping international security and national politics. Oxford: Oxford University Press, 2012. 342 p.
- [104] Rodrigues T., Perez R. G., Ferreira S. (eds.). Globalization and international security. An overview. Hauppauge: Nova Science Pub Inc., 2015. 240 p.
- [105] Urdal H. People vs. Malthus: Population pressure, environmental degradation, and armed conflict revisited. În: Journal of Peace Research, 2005, vol. 42, nr. 4, p. 417-434. <https://doi.org/10.1177/0022343305054089>
- [106] Black R. ş. a. Climate change: Migration as adaptation. În: Nature, vol. 478, nr. 7370, p. 447-449. <https://doi.org/10.1038/478477a>
- [107] Ceyhan A., Tsoukala A. The securitization of migration in Western societies: Ambivalent discourses and policies. În: Alternatives: Global, Local, Political, 2002, vol. 27, nr. 1 suppl., p. 21-39. <https://doi.org/10.1177/03043754020270s103>
- [108] Mabee B. The globalization of security: State power, security provision and legitimacy. Londra: Palgrave Macmillan, 2009. 205 p.
- [109] Ferreira S. Migratory crisis in the Mediterranean: Managing irregular flows. În: Stability: International Journal of Security and Development, 2016, vol. 5, nr. 1. <https://doi.org/10.5334/sta.441>
- [110] Burgess J. P. A threat against Europe? Security, migration and integration. Bruxelles: Academic and Scientific Publishers (ASP), 2011, 215 p.
- [111] Geddes A. The politics of migration in an integrating Europe. În: Geddes A. (ed.). The politics of migration and immigration in Europe. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2003. p. 127-146.
- [112] Melossi D. Crime, punishment and migration. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2015. 128 p.

- [113] Lee E. S. A theory of migration. *Demography*, 1966, vol. 3, nr. 1, p. 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- [114] Muniz O., Li W., Schleicher Y. Conceptual framework: Why do people move to work in another place or country? AAG Centre for Global Geography Education, n.d. http://cgge.aag.org/Migration1e/ConceptualFramework_Jan10/ConceptualFramework_Jan10_print.html (vizitat 06.05.2022)
- [115] Weiner M. Security, stability, and international migration. În: *International Security*, 1992, vol. 17, nr. 3, p. 91-105. <https://doi.org/10.2307/2539131>
- [116] Huysmans J. Securitization of Migration. *Rezhym dostupu*, 2008, p. 757-759. <https://scholar.google.com/scholar?cluster=2329967980391728250&hl=en&oi=scholar> (vizitat 13.05.2022)
- [117] Ibrahim M. The securitization of migration: A racial discourse. În: *International Migration*, 2005, vol. 43, nr. 5, p. 163-184. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2005.00345.x>
- [118] Tancredo T. G. Immigration, citizenship, and national security: The silent invasion. În: *Mediterranean Quarterly*, 2004, vol. 15, nr. 4, p. 4–15. <https://doi.org/10.1215/10474552-15-4-4>
- [119] Franz W., Steiner V. Wages in the East German transition process – Facts and explanations. În: *ZEW discussion papers*, nr. 99-40. Mannheim: Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung (ZEW), 1999. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/24322/1/dp4099.pdf> (vizitat 20.05.2022).
- [120] Hernandez-Ramirez A. The political economy of immigration securitization: Nation-building and racialization in Canada. În: *Studies in Political Economy*, 2019, vol. 100, nr. 2, p. 111-131. <https://doi.org/10.1080/07078552.2019.1646452>
- [121] Esses V. M., Dovidio J. F., Hodson G. Public attitudes toward immigration in the United States and Canada in response to the September 11, 2001 attack on America. În: *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2002, vol. 2, nr. 1, p/ 69–85. <https://doi.org/10.1111/j.1530-2415.2002.00028.x>
- [122] Crowley H., Hickman M. J. Migration, post-industrialism and the globalized nation state: Social capital and social cohesion re-examined. În: *Ethnic and Racial Studies*, 2008, vol. 31, nr. 7, p. 1222–1244. <https://doi.org/10.1080/01419870701725904>
- [123] Tip L. K. ş. a. Is support for multiculturalism threatened by... threat itself? În: *International Journal of Intercultural Relations*, 2012, vol. 36, nr. 1, p. 22–30. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.09.011>

- [124] Lee R., Miller T. Immigration, social security, and broader fiscal impact. În: The American Economic Review, 2000, vol. 90, nr. 2, p. 350–354. <https://doi.org/10.1257/aer.90.2.350>
- [125] Franco Aas K., Bosworth M. (eds.). The borders of punishment: Migration, citizenship and social exclusion. New York: Oxford University Press, 2013. 315 p.
- [126] Spencer A. Linking immigrants and terrorists: The use of immigration as an anti-terror policy. În: Online Journal of Peace and Conflict Resolution, 2008, vol. 8, nr. 1, p. 5. https://www.researchgate.net/publication/237829585_Linking_Immigrants_and_Terrorists_The_Use_of_Immigration_as_an_Anti-Terror_Policy (vizitat 27.05.2022).
- [127] Smith H., Stares P. (eds.). Diasporas in conflict: Peace makers or peace-wreckers? Tokyo: United Nations University Press, 2007. 380 p.
- [128] Paivi P., Mahdi A. The diaspora conflict-peace-nexus: A literature review. În Diaspeace working paper, nr. 1, 2009. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36875/DIASPEACE_WP1.pdf?sequence=1 (vizitat 06.01.2022).
- [129] Hoffman B. ș. a. The radicalization of diasporas and terrorism. Working paper. Zurich: RAND Corporation & Center for Security Studies, 2007. http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/conf_proceedings/2007/RAND_CF229.pdf (vizitat 13.01.2022).
- [130] Heinkelmann-Wild T., Beck D., Spencer A. Heroes welcome: An exceptional story of ‘good’ refugees in the German tabloid discourse. În: Journal of Multicultural Discourses, 2019, vol. 14, nr. 3, p. 220-239. <https://doi.org/10.1080/17447143.2019.1649412>
- [131] Tirman J. The maze of fear: Security and migration after 9/11. New York: The New Press, 2004. 322 p.
- [132] Poku N., Graham D. T. (eds.). Redefining security: Population movements and national security. Westport: Praeger, 1998. 245 p.
- [133] United Nations Development Programme (U.N.D.P.). Human development report 2022: New threats to human security in the anthropocene. Demanding greater solidarity. New York: United Nations, 1994. <https://hdr.undp.org/content/2022-special-report-human-security> (vizitat 20.01.2022).
- [134] Jolly R., Ray D. National human development reports and the human security framework: A review of analysis and experience. <https://www.semanticscholar.org/paper/National-Human->

[Development-Reports-and-the-Human-A-Jolly-Ray/d2ee5dc9fed7507396c20bf03f06019c5ca1ff0f](https://doi.org/10.1111/imig.12575)

(vizitat 27.01.2022).

[135] Luca A. Reglementarea migrației forței de muncă la nivel internațional și național. Teză de dr. în drept. Chișinău, 2016. 197 p.

[136] Klaus W., Pachocka M. Examining the global north migration policies: A push out – push back approach to forced migration. În: International Migration, 2019, vol. 57, nr. 5, p. 280-293. <https://doi.org/10.1111/imig.12575>

[137] Lucassen, L. The immigrant threat: The integration of old and new migrants in Western Europe since 1850. Champaign: University of Illinois Press, 2005. 277 p.

[138] Huntington S. P. The Hispanic challenge. În: Foreign Policy, 2004, nr. 141, p. 30. <https://doi.org/10.2307/4147547>

[139] Nye, J. S. Soft power: The means to success in world politics. New York: PublicAffairs, 2004. 191 p.

[140] Graham D. T, Poku N. K. (eds.). Migration, globalisation and human security. Londra: Routledge, 2000. 222 p.

[141] Waever O. ș. a. Identity, migration and the new security agenda in Europe. New York: Martin's Press, 1993. 288 p.

[142] Huysmans J. The European Union and the securitization of migration. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2000, vol. 38, nr. 5, p. 751-777. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00263>

[143] Emmers R. Securitization. În: Collins A. (ed.). Contemporary security studies. Oxford: Oxford University Press, 2007. p. 109-125.

[144] Geiger M., Pecoud A. The politics of international migration management. Londra: Palgrave Macmillan, 2010. 326 p.

[145] Boswell C., Geddes A. Studying migration and mobility in the European Union. În: Boswell C., Geddes A. (eds.). Migration and mobility in the European Union. Londra: Palgrave, 2011. p. 1-20. https://doi.org/10.1007/978-1-137-28548-5_1

[146] Paris R. Human security: Paradigm. Shift or hot air? În: International Security, 2001, vol. 26, nr. 2, p. 87-102. <https://doi.org/10.1162/016228801753191141>

[147] Squire V., Huysmans J. Migration and security. În: Dunn Cavelty M., Mauer V. The Routledge handbook of security studies. Milton Park: Routledge, 2010. 504 p. <https://doi.org/10.4324/9780203866764.ch15>

[148] Bauman, Z. Modernity and Ambivalence. Cambridge: Polity Press, 1991. 304 p.

- [149] Albrecht H. J. Fortress Europe? - Controlling illegal immigration. În: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 2002, vol. 10, nr. 1, p. 1-22. <https://doi.org/10.1163/15718170220519506>
- [150] Klepp S. A contested asylum system: The European Union between refugee protection and border control in the mediterranean sea. În: European Journal of Migration and Law, 2010, vol. 12, nr. 1, p. 1-21. <https://doi.org/10.1163/138836410x13476363652523>
- [151] Geddes A. Europe's border relationships and international migration relations. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2005, vol. 43, nr. 4, p. 787-806. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2005.00596.x>
- [152] De Genova N. The queer politics of migration: Reflections on “illegality” and incorrigibility. În: Studies in Social Justice, 2010, vol. 4, nr. 2, p. 101-126. <https://doi.org/10.26522/ssj.v4i2.997>
- [153] Dauvergne C. Making people illegal: What globalization means for migration and law (law in context). Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 217 p.
- [154] Gertheiss S. Migration under control: Sovereignty, freedom of movement, and the stability of order, resistance and change. Londra: Palgrave MacMillan, 2017. 328 p.
- [155] Vollmer B. Policy Discourses on irregular migration in the EU – Number games and political games. În: European Journal of Migration and Law, 2011, vol. 13, nr. 3, p. 317-339. <https://doi.org/10.1163/157181611x587874>
- [156] Nyers P. Dueling designs: The politics of rescuing dual citizens. În: Citizenship Studies, 2010, vol. 14, nr. 1, p. 47-60. <https://doi.org/10.1080/13621020903466324>
- [157] Boswell C. Migration control in Europe After 9/11: Explaining the absence of securitization. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2007, vol. 45, nr. 3, p. 589-610. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2007.00722.x>
- [158] Koser K. When is migration a security issue? 2011. <https://www.brookings.edu/opinions/when-is-migration-a-security-issue/> (vizitat 03.02.2022).
- [159] Gazit O. Van gennep meets ontological (in)security: A processual approach to ontological security in migration. În: International Studies Review, 2019, vol. 21, nr. 4, p. 572-597. <https://doi.org/10.1093/isr/viy049>
- [160] Buzan B., Waever O. Regions and powers: A guide to the global security order. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 598 p.

- [161] Huysmans J. A Foucaultian view on spill-over: Freedom and security in the EU. În: Journal of International Relations and Development, 2004, vol. 7, nr. 3, p. 294-318. <https://doi.org/10.1057/palgrave.jird.1800018>
- [162] Neal A. W. Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2009, vol. 47, nr. 2, p. 333-356. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2009.00807.x>
- [163] Vaughan-Williams N. Europe's border crisis: Biopolitical security and beyond. Oxford: Oxford University Press, 2015. 192 p.
- [164] Fassin D. (ed.). A companion to moral anthropology. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2012. 664 p.
- [165] Walters W. Migration and security. În: Dunn Cavelty M., Mauer V. The Routledge handbook of security studies. Milton Park: Routledge, 2010. 504 p. <https://doi.org/10.4324/9780203866764.ch15>
- [166] Foucault M. The history of sexuality: The will to knowledge. Londra: Penguin, 1998. 171 p.
- [167] Feldman I., Ticktin M. In the name of humanity: The government of threat and care. Durham: Duke University Press, 2010. 389 p.
- [168] Fassin D. Compassion and repression: The moral economy of immigration policies in France. În: Cultural Anthropology, 2005, vol. 20, nr. 3, p. 362-387. <https://doi.org/10.1525/can.2005.20.3.362>
- [169] Agier M. Managing the undesirables. Refugee camps and humanitarian government. Cambridge: Polity Press, 2011. 289 p.
- [170] Bigo D. When two become one. Internal and external securitisations in Europe. În: Kelstrup M., Williams M. (eds.). International relations theory and the politics of European integration. Power, security and community. Londra: Routledge, 2006. 320 p.
- [171] Gray H., Franck A. K. Refugees as/at risk: The gendered and racialized underpinnings of securitization in British media narratives. În: Security Dialogue, 2019, vol. 50, nr. 3, p. 275-291. <https://doi.org/10.1177/0967010619830590>
- [172] Vieten U. M., Poynting S. Contemporary far-right racist populism in Europe. În: Journal of Intercultural Studies, 2016, vol. 37, nr. 6, p. 533-540. <https://doi.org/10.1080/07256868.2016.1235099>
- [173] Liang, C. S. (ed.) Europe for the Europeans: The foreign and security policy of the populist radical right. Abingdon: Routledge, 2016. 336 p.

- [174] Ticu I. Migration as a (non)traditional security issue of the risk society. În: Postmodern Openings, 2021, vol. 12, nr. 2, p. 387-409. <https://doi.org/10.18662/po/12.2/314>
- [175] Koser K. International migration: A very short introduction. Oxford: Oxford University Press, 2007. 138 p.
- [176] Bigo, D. Immigration controls and free movement in Europe. În: International Review of the Red Cross, 2009, vol. 91, nr. 875, p. 579-591. <https://doi.org/10.1017/S1816383109990385>
- [177] Hall S. Foucault: Power, knowledge and discourse. În: Wetherell M., Taylor S., Yates S. (eds.). Discourse theory and practice: A reader. Londra: Sage Publications, 2001. 416 p.
- [178] Laclau E., Mouffe C. Hegemony and socialist strategy – Towards a radical democratic politics. Londra: Verso, 1985. 240 p.
- [179] Dovgoplov E. National security and illegal migration in Russia. În: National Security, 2009, nr. 1, 88-98.
- [180] Stepanov A. Security, national security and immigration security, national migration policy: an analysis of the definitions, the ratio categories. În: Bulletin of the Volgoda State University, 2014, vol. 2, nr. 26, p. 75-78.
- [181] Kurgan E. A., Anfimova M. I. Approaches to enhance the national security of the CIS member states. Business-in-law. În: Economics and Law Journal, 2013, nr. 5, p. 286-291.
- [182] Mirilovic N. Regime type, security and the politics of migration. Teză de dr. în drept. Chicago, 2009. 160 p.
- [183] Léonard S. Studying migration as a security issue: Conceptual and methodological challenge. În: Paper for SGIR Fifth Pan-European International Relations Conference. Haga: Netherlands Congress Centre, 2004. <http://www.sgir.org/conference2004/papers/Leonard%20-%20Studying%20migration%20as%20a%20security%20issue.pdf> (vizitat 10.02.2022).
- [184] Bousiou A., Papada E. Introducing the EC hotspot approach: A framing analysis of EU's most authoritative crisis policy response. În: International Migration, 2020, vol. 58, nr. 6, p. 139-152. <https://doi.org/10.1111/imig.12689>
- [185] Pastore F. Europe, migration and development. Critical remarks on an emerging policy field. Development, 2007, vol. 50, nr. 4, p. 56-62. <https://doi.org/10.1057/palgrave.development.1100433>
- [186] Sciortino G. L'ambizione della frontiera. Le politiche di controllo migratorio in Europa. Milano: Franco Angeli, 2001. 176 p.

- [187] Monar J. The dynamics of justice and home affairs: Laboratories, driving factors and costs. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2001, vol. 39, nr. 4, p. 747-764. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00329>
- [188] Actul Unic European. Comunitatea Economică Europeană, 1986. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/single-european-act> (vizitat 01.02.2022).
- [189] Luca A. Protecția lucrătorilor migranți în cadrul relațiilor bilaterale între state. În: Dezvoltarea relațiilor comerciale din perspectiva integrării economice a Republicii Moldova în circuitul economic internațional, vol. 1. Chișinău: Complexul Editorial INCE, 2017. p. 158-163.
- [190] Faist T. Extension du domaine de la lutte': International migration and security before and after September 11. În: International Migration Review, 2002, vol. 36, nr. 1, p. 7-14. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2002.tb00065.x>
- [191] Bertozzi S., Pastore F. A common European asylum policy: Which way forward? Bruxelles: European Policy Centre, 2006. https://www.files.ethz.ch/isn/26863/EPC_Issue_Paper_49.pdf (vizitat 08.02.2022).
- [192] Van Selm J. Immigration and regional security. În: Guild E., Van Selm J. (eds.). International migration and security. Opportunities and challenges. Londra: Routledge, 2005. p. 11-27.
- [193] Fondul European pentru refugiați - Solidaritate europeană. Agenția ONU pentru Refugiați, 2016. <https://www.unhcr.org/ro/152-rogeneralparteneriuniunea-europeanafondul-european-pentru-refugiati-html.html> (vizitat 15.02.2022).
- [194] Convenția privind determinarea statului competent pentru examinarea unei cereri de azil depuse într-unul dintre statele membre ale Comunității Europene (Convenția de la Dublin). Comunitatea Europeană, Dublin, 1990. <https://web.camera.it/bicamerale/schengen/fonti/convdubl.htm> (vizitat 17.02.2022).
- [195] Regulamentul (CE) nr. 343/2003 al Consiliului din 18 februarie 2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe (Regulamentul Dublin II). Consiliul Uniunii Europene, Dublin, 2003. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:l33153> (vizitat 22.02.2022).
- [196] Eurodac: sistemul european pentru compararea amprentelor digitale ale solicitanților de azil. 2020. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3A230105_1 (vizitat 01.03.2022).

- [197] Migration and home affairs. High-Level Working Group (HLWG) on Asylum and Migration. https://ec.europa.eu/home-affairs/content/high-level-working-group-hlwg-asylum-and-migration_en (vizitat 08.03.2022).
- [198] Balzacq T. The external dimension of EU justice and home affairs: Tools, processes, outcomes. Bruxelles: Centre for European Policy Studies, 2008. <http://aei.pitt.edu/11659/1/1711.pdf> (vizitat 15.03.2022).
- [199] Meng-Hsuan C. The European security agenda and the external dimension of EU asylum and migration cooperation. În: Perspectives on European Politics and Society, 2009, vol. 10, nr. 4, p. 541-559. <https://doi.org/10.1080/15705850903314825>
- [200] Williams K., Mountz A. Between enforcement and precarity: Externalization and migrant deaths at sea. În: International Migration, 2018, vol. 56, nr. 5, p. 74-89. <https://doi.org/10.1111/imig.12439>
- [201] Boswell C. The external dimension of EU immigration and asylum policy. În: International Affairs, 2003, vol. 79, nr. 3, p. 619-638. <https://doi.org/10.1111/1468-2346.00326>
- [202] PRESIDENCY CONCLUSIONS. EUROPEAN COUNCIL, Laken, 2001. https://www.europarl.europa.eu/enlargement_new/europeancouncil/pdf/laeken_en.pdf (vizitat 03.03.2022).
- [203] PRESIDENCY CONCLUSIONS. EUROPEAN COUNCIL, Sevilla, 2002. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_02_13 (vizitat 10.03.2022).
- [204] Report on the implementation of the European security strategy. Providing security in a changing world. Bruxelles: European Council, 2008. https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/reports/104630.pdf (vizitat 22.03.2022).
- [205] Brouwer E., Catz P., Guild E. Immigration, asylum and terrorism: a changing dynamic in European law. Nijmegen: Instituut voor Rechtssociologie, Centrum voor Migratierecht, 2003. 202 p.
- [206] Van Selm J., Tsolakis E. The enlargement of an area of freedom, security and justice: Managing migration in a European Union of 25 members. Migration Policy Institute, 2004. <https://www.migrationpolicy.org/research/enlargement-area-freedom-security-and-justice-managing-migration-european-union-25-members> (vizitat 29.03.2022).
- [207] Legal basis. FRONTEX, 2005. <https://frontex.europa.eu/about-frontex/legal-basis/> (vizitat 05.04.2022).

- [208] Tanaka H. Europe's disappearing internal borders. Migration Policy Institute, 2007. <https://www.migrationpolicy.org/research/europes-disappearing-internal-borders> (vizitat 12.04.2022).
- [209] Pastore F. Dobbiamo temere le migrazioni? Roma-Bari: Editori Laterza, 2004. 92 p.
- [210] General report of FRONTEX for 2005. FRONTEX, 2005. [https://www.statewatch.org/media/documents/observatories_files/frontex_observatory/general_report_2005_en\[1\].pdf](https://www.statewatch.org/media/documents/observatories_files/frontex_observatory/general_report_2005_en[1].pdf) (vizitat 19.04.2022).
- [211] Lazaridis G., Wadia K. The securitisation of migration in the EU: Debates since 9/11 (The European Union in international affairs). Londra: Palgrave Macmillan, 2015. 259 p.
- [212] Alesina ș. a. Fractionalization. În: Journal of Economic Growth, 2003, vol. 8, nr. 2, p. 155-194. <https://doi.org/10.1023/a:1024471506938>
- [213] Fearon J. D. Ethnic and cultural diversity by country. În: Journal of Economic Growth, 2003, vol. 8, nr. 2, p. 195-222. <https://web.stanford.edu/group/fearon-research/cgi-bin/wordpress/wp-content/uploads/2013/10/Ethnic-and-Cultural-Diversity-by-Country.pdf> (vizitat 24.04.2022).
- [214] Patsiurko N., Campbell J. L., Hall J. A. Measuring Cultural Diversity: Ethnic, Linguistic and Religious Fractionalization in the OECD. Ethnic and Racial Studies, 2011. 1-23. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.579136>
- [215] Consiliul European. O Europă securizată într-o lume mai bună: Strategia europeană de securitate. Bruxelles: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2009. 43 p.
- [216] German Marshall Fund of the United States. Transatlantic trends: Transatlantic opinion on global challenges. 2013. https://www.gmfus.org/sites/default/files/2021-08/TT2021_Web_Version.pdf (vizitat 26.04.2022).
- [217] Biehl H., Giegerich B., Jonas A. Strategic cultures in Europe: Security and defence policies across the continent. New York: Springer Publishing, 2013. 407 p.
- [218] Weißbuch des Bundesheeres. Ministerul Federal al Apărării din Austria, 2012. <https://www.bundesheer.at/wissen-forschung/publikationen/publikation.php?id=491> (vizitat 10.03.2022).
- [219] Integrated Country Strategy. Ministerul Apărării, Belgia, 2016. https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/01/ICS-Belgium_UNCLASS-508.pdf (vizitat 17.03.2022).
- [220] Cartea albă privind apărarea și forțele armate ale Republicii Bulgaria. Ministerul Apărării al Republicii Bulgaria, 2010. https://www.files.ethz.ch/isn/156825/Bulgaria_eng_2009-10.pdf (vizitat 24.03.2022).

- [221] Revizuirea strategică a apărării. Ministerul Apărării, Republica Croația, 2013. https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/01/ICS-Croatia_UNCLASS_508.pdf (vizitat 31.03.2022).
- [222] Security Strategy of the Czech Republic. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe, 2015. https://www.army.cz/images/id_8001_9000/8503/Security_Strategy_2015.pdf (vizitat 07.04.2022).
- [223] Acordul danez de apărare 2013-2017. Ministerul Apărării al Danemarcei, 2012. https://www.fmn.dk/globalassets/fmn/dokumenter/forlig/-eng_forligstekst-2013-2017-inkl-bilag-.pdf (vizitat 14.04.2022).
- [224] Strategia Națională de Apărare. Ministerul Apărării din Estonia, 2011. https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/national_defence_strategy.pdf (vizitat 21.04.2022).
- [225] Finnish Security and Defence Policy. Guvernul Finlandei, 2012. https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/07/FIN_Finnish_Security_Defence_Policy_2012_Government_Report.pdf (vizitat 28.04.2022).
- [226] Cartea albă franceză. Apărare și securitate națională. Ministerul Apărării, Franța, 2013. http://www.livreblancdefenseetsecurite.gouv.fr/pdf/the_white_paper_defence_2013.pdf (vizitat 05.05.2022).
- [227] Cartea albă privind politica de securitate germană și viitorul Bundeswehr. Ministerul Apărării, Germania, 2016. <https://www.gmfus.org/news/white-paper-german-security-policy-and-future-bundeswehr> (vizitat 12.05.2022).
- [228] Cartea albă pentru apărare. Ministerul Apărării Naționale, Grecia, 2014. [https://ecfr.eu/archive/page/-/Gr%c3%a8ce - 1997 - White Paper on Defence.pdf](https://ecfr.eu/archive/page/-/Gr%c3%a8ce_-_1997_-_White_Paper_on_Defence.pdf) (vizitat 19.05.2022).
- [229] The National Security Strategy of the Republic of Hungary. Ministerul Afacerilor Externe al Ungariei, 2012. <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/157029> (vizitat 26.05.2022).
- [230] Cartea albă pentru apărare. Departamentul Apărării, Irlanda, 2015. <https://www.gov.ie/en/publication/1b0dc6-white-paper-on-defence/> (vizitat 05.01.2022).
- [231] Cartea albă pentru securitate internațională și apărare. Ministerul Apărării, Italia, 2015. https://www.difesa.it/Primo_Piano/Documents/2015/07_Luglio/White%20book.pdf (vizitat 12.01.2022).

- [232] Conceptul de apărare de stat. Ministerul Apărării al Republicii Letonia, 2012. <https://eda.europa.eu/docs/default-source/documents/latvia-state-defense-concept-2012-pdf.pdf> (vizitat 19.01.2022).
- [233] Strategia de securitate națională. Ministerul Apărării Naționale, Republica Lituania, 2017. <https://www.newstrategycenter.ro/wp-content/uploads/2019/07/2017-nacsaugstrategijaen.pdf> (vizitat 26.01.2022).
- [234] Déclaration de politique européenne et étrangère. Guvernul Marelui Ducat de Luxemburg, 2016. https://maee.gouvernement.lu/fr/actualites.gouvernement%2Bfr%2Bactualites%2Btoutes_actualites%2Bcommuniqués%2B2016%2B03-mars%2B08-asselborn-declaration-chd.html (vizitat 02.02.2022).
- [235] Forțele armate din Malta și doctrina militară. Ministerul Forțelor Armate din Malta, 2010. <https://ecfr.eu/archive/page/-/Malte - 2010 - The Armed Forces of Malta and Military Doctrine.pdf> (vizitat 09.02.2022).
- [236] Doctrina de apărare a Olandei. Ministerul Apărării Olandei, 2013. <https://english.defensie.nl/downloads/publications/2019/06/27/netherlands-defence-doctrine> (vizitat 16.02.2022).
- [237] Cartea albă privind securitatea națională a Republicii Polone. Biroul Național de Securitate, Polonia, 2013. https://koziej.pl/wp-content/uploads/2018/04/WhiteBook_NationalSecurity_PL_2013-1.pdf (vizitat 23.02.2022).
- [238] Conceito Estratégico de Defesa Nacional. Guvernul Republicii Portugalia, 2013. https://www.defesa.gov.pt/pt/comunicacao/documentos/Lists/PDEFINTER_DocumentoLookupList/Conceito-Estrategico-de-Defesa-Nacional.pdf (vizitat 02.03.2022).
- [239] Cartea albă pentru apărare. Ministerul Apărării Naționale al României, 2016. În: Monitorul Oficial al României, 11.04.2016, nr. 310.
- [240] Cartea albă privind apărarea Republicii Slovace. Ministerul Apărării al Republicii Slovace, 2013. <https://www.mosr.sk/white-paper-on-defence-of-the-slovak-republic-2013/> (vizitat 09.03.2022).
- [241] Rezoluție privind strategia de securitate națională a Republicii Slovenia. Guvernul Republicii Slovenia, 2010. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MO/Dokumenti/ReSNV2.pdf> (vizitat 16.03.2022).

- [242] Estrategia de seguridad nacional: un proyecto compartido. Guvernul Spaniei, 2013. <https://www.dsn.gob.es/es/sistema-seguridad-nacional/qu%C3%A9-es-seguridad-nacional/seguridad-nacional-un-proyecto-compartido> (vizitat 23.03.2022).
- [243] Apărare funcțională: Sinopsis al Legii din 19 martie 2015. Oficiile guvernamentale din Suedia, 2015. <https://www.government.se/legal-documents/2010/01/a-functional-defence-summary-of-the-bill-dated-march-19/> (vizitat 30.03.2022).
- [244] The State of IT Security in Germany. Federal Office for Information Security, Germany, 2019, https://www.bsi.bund.de/SharedDocs/Downloads/EN/BSI/Publications/Securitysituation/IT-Security-Situation-in-Germany-2019.pdf?__blob=publicationFile&v=3 (vizitat 06.04.2022).
- [245] Dokos T. (ed.). Greek security policy in the 21 century. 2007. https://www.files.ethz.ch/isn/39785/PP07_09_ENG.pdf (vizitat 13.04.2022).
- [246] National Cyber Security Strategy 2015-2017. Department of Communications, Energy and Natural Resources, Irlanda, 2015. [https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/National Strategies Repository/Ireland 2015 NationalCyberSecurity Strategy20152017.pdf](https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/National%20Strategies%20Repository/Ireland%202015%20NationalCyberSecurityStrategy20152017.pdf) (vizitat 20.04.2022).
- [247] Camporini V. ș. a. The white paper: A strategy for Italy's defence policy. 2015. <http://www.iai.it/sites/default/files/iai1509e.pdf> (vizitat 27.04.2022).
- [248] National Security Threat Assessment. State Security Department of the Republic of Lithuania, 2017. https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2017/03/AKATSKT_DRAFT-3-31-EN-HQ.pdf (vizitat 04.05.2022).
- [249] Luxembourgish National Cyber Security Strategy. European Union Agency for Cybersecurity, 2015. <https://www.enisa.europa.eu/topics/national-cyber-security-strategies/ncss-map/national-cyber-security-strategies-interactive-map/strategies/strategie-nationale-en-matiere-de-cyber-securite> (vizitat 11.05.2022).
- [250] A Secure Netherlands in a Secure World. Ministerul Apărării Olandei, 2013. https://www.google.com/search?biw=1920&bih=888&ei=eJAEX7_wNYiykwWK0LWICA&q=holand+national+security+2013+pdf&oq=holand+national+security+2013+pdf&gs_lcp=CgZwc3ktYWwIQA1DNPljcQmDMRWgAcAB4AIABbogBrAOSAQMwLjSYAQCGAQGqAQdnd3Mtd2l6&sclie nt=psy-ab&ved=0ahUKEwi_jOKrtrvqAhUI2aQKHQpoDYEQ4dUDCAw&uact=5 (vizitat 18.05.2022).
- [251] National security strategy of the republic of Poland. 2014. https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/NSS_RP.pdf (vizitat 25.05.2022).

- [252] Ferreira da Silva J. Portugal's interest in the context of security and defence policy and maritime affairs. Some theoretical considerations as part of the relationship between Portugal and the European Union. Lisabona: Observatório de Relações Exteriores, 2015. <https://www.redalyc.org/pdf/4135/413541154004.pdf> (vizitat 04.01.2022).
- [253] National Strategy for Information Security in the Slovak Republic. n.d. https://www.enisa.europa.eu/topics/national-cyber-security-strategies/ncss-map/Slovakia_National_Strategy_for_ISEC.pdf (vizitat 11.01.2022).
- [254] Cybersecurity Strategy. Agency for Communication Networks and Services of the Republic of Slovenia, Energy Agency of the Republic of Slovenia, Ministry of Defence ș. a. 2016. https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/National_Strategies_Repository/Slovenia_2016_Cyber_Security_Strategy.pdf (vizitat 18.01.2022).
- [255] National Security Strategy. Instituto Espanol de Estudios Estrategcos, 2013. http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_analisis/2013/DIEEEA34-2013_EstrategiaSeguridadNacional_2013_MLI_ENGLISH.pdf (vizitat 25.01.2022).
- [256] Lahav G. Immigration and politics in the new Europe. Reinventing borders. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 336 p.
- [257] Geddes A. Immigration and European integration: Towards fortress Europe? Manchester: Manchester University Press, 2000. 232 p.
- [258] De Bruycker P. Le niveau d'harmonization legislative de la politique européenne d'immigration et d'asile. În: Laferriere F. J., Labayle H., Edström, O. (eds.). La politique européenne d'immigration et d'asile: bilan critique cinq ans après le Traité d'Amsterdam. Bruylant: Université Libre de Bruxelles, 2005. 252 p.
- [259] Walker N. (ed.). Europe's area of freedom, security and justice. Oxfröd: Oxford University Press, 2004. 332 p.
- [260] Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului UE, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe (97/C 340/01). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 10.11.1997, nr. C 340 (1-144).
- [261] Arcarazo D. A., Geddes A. The development, application and implications of an EU rule of law in the area of migration policy. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2013, vol. 51, nr. 2, p. 179-193. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2012.02296.x>

- [262] Geddes A. Immigrant and ethnic minorities and the EU's 'democratic deficit'. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 1995, vol. 33, nr. 2, p. 197-217. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1995.tb00527.x>
- [263] Huysmans J. Migrants as a security problem: Dangers of 'securitizing' societal issues. În: Thrunhardt D. (ed.). Migration and European integration: The dynamics of inclusion and exclusion. Madison: Fairleigh Dickinson University Press, 1995. 209 p.
- [264] Völkel J. C. When interior ministers play diplomats. În: Jünemann A., Scherer N., Fromm N. (eds.). Fortress Europe? Wiesbaden: Springer, 2017. p 83–103. https://doi.org/10.1007/978-3-658-17011-0_7
- [265] Lavenex S. Multilevelling EU external governance: the role of international organizations in the diffusion of EU migration policies. În: Journal of Ethnic and Migration Studies, 2016, vol. 42, nr. 4, p. 554-570. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2015.1102047>
- [266] Collyer M. Geopolitics as a migration governance strategy: European Union bilateral relations with Southern Mediterranean countries. În: Journal of Ethnic and Migration Studies, 2016, vol. 42, nr. 4, p. 606-624. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2015.1106111>
- [267] Collett E. The EU's strategic guidelines on migration: Uncontentious consensus, but missed opportunity. Washington, D.C.: Migration Policy Institute, 2014. <https://www.migrationpolicy.org/news/european-union-strategic-guidelines-migration-uncontentious-consensus-missed-opportunity> (vizitat 01.02.2022).
- [268] Zaun N. The European Commission in justice and home affairs. Pushing hard to be a motor of integration. În: Ripoll Servent A., Trauner F. (eds.). The Routledge handbook of justice and home affairs research. Londra: Routledge, 2017. 516 p.
- [269] Léonard S., Kaunert C. The extra-territorial processing of asylum claims. În: Forced Migration Review, 2016, nr. 51, p. 48-50. <https://www.fmreview.org/destination-europe/leonard-kaunert> (vizitat 08.02.2022).
- [270] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A european agenda on migration, COM(2015)240. European Union, 2015. <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vju24jvodtvm> (vizitat 15.02.2022).
- [271] Greussing E., Boomgaarden H. G. Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. În: Journal of Ethnic and Migration Studies, 2017, vol. 43, nr. 11, p. 1749-1774. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1282813>

- [272] Koff H., Naranjo Giraldo G. Living on the edge. Migration, citizenship and the renegotiation of social contracts in European border regions. În: Fauri F. (ed.). The history of migration in Europe. Perspectives from economics, politics and sociology. Londra: Routledge, 2015. 302 p.
- [273] Cesarini D., Fulbrook M. (eds.). Citizenship, nationality, and migration in Europe. Abingdon: Routledge, 1996. 236 p.
- [274] Klug A. Strengthening the protection of migrants and refugees in distress at sea through international cooperation and burden-sharing. În: International Journal of Refugee Law, 2014, vol. 26, nr. 1, p. 48-64. <https://doi.org/10.1093/ijrl/eeu008>
- [275] Faury F. (ed.). The history of migration in Europe: Perspectives from economics, politics and sociology. Abingdon: Routledge, 2015. 282 p.
- [276] A global strategy for the european union's foreign and security policy. European Union, 2016. https://www.eeas.europa.eu/eeas/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en (vizitat 17.05.2022).
- [277] Lavenex S. Justice and home affairs and the EU's new neighbours: Governance beyond membership? În: Henderson K. (ed.). The area of freedom, security and justice in the enlarged Europe. Londra: Palgrave, 2004. 196 p.
- [278] Trauner F., Kruse I. EC visa facilitation and readmission agreements: Implementing a new security approach in the neighbourhood. În: SSRN Electronic Journal, 2008. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1337604>
- [279] Jeandesboz . The genesis of the ENP: Alternative narratives, bureaucratic competitions. În: Balzacq T. (ed.). The external dimension of EU Justice and home affairs: Governance, neighbours, security. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. 295 p.
- [280] Ziaotti R. The ENP and securtiy: Creating new dividing lines in Europe? În: Balzacq T. (ed.). The external dimension of EU Justice and home affairs: Governance, neighbours, security. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. 295 p.
- [281] Wider Europe - Neighbourhood: A new framework for relations with our eastern and southern neighbours. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, COM(2003)104 final. Bruxelles: European Commission, 2003. <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?objRefId=31192&language=EN> (vizitat 23.05.2022).

- [282] Green paper on a community return policy on illegal residents. European Commission, 2002. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e89b0243-035c-46cf-8eda-2d2cb509d6c7/language-en> (vizitat 24.05.2022).
- [283] The Hague programme: Strengthening freedom, security and justice in the european union, 16054 (JAI 559). Council of the European Union, 2004. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (vizitat 30.05.2022).
- [284] A strategy for the external dimension of JHA: Global freedom, security and justice, 14366/05 (JAI 417), RELEX 628. Bruxelles: Council of the European Union, 2005. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15446-2005-INIT/en/pdf> (vizitat 31.05.2022).
- [285] Smith M. The European Union and a changing Europe: Establishing the boundaries of order. În: Journal of Common Market Studies, 1996, vol. 34, nr. 1, p. 5-28. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1996.tb00558.x>
- [286] Lindstrøm C. European Union policy on asylum and immigration. Addressing the root causes of forced migration: A justice and home affairs policy of freedom, security and justice? În: Social Policy and Administration, 2005, vol. 39, nr. 6, p. 587-605. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2005.00458.x>
- [287] Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. Lisabona, 13.12.2007. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 17.12.2007, nr. C 306 (1-271).
- [288] Nellen-Stucky R. Partnering for migration. The ambiguous case of ‘mobility partnerships’ between the European Union and selected third countries. Working Paper. Lucerne: Universität Luzern, 2010.
- [289] Mobility partnerships as a tool of the Global Approach to Migration, Commission Staff Working Document, SEC(2009) 1240 final. Bruxelles: European Commission, 2009. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13489-2009-INIT/en/pdf> (02.01.2022).
- [290] Chou M. H. European Union migration strategy towards West Africa: The origins and outlook of ‘mobility partnerships’ with Cape Verde and Senegal. Los Angeles: EUSA Biennial International Conference ‘Information and Ideas on the European Union, 23-25.04.2009. https://www.researchgate.net/publication/255420807_European_Union_Migration_Strategy_towards_West_Africa_the_Origin_and_Outlook_of_'Mobility_Partnerships'_with_Cape_Verde_and_Senegal (vizitat 09.01.2022).

- [291] Fox J., Akbaba Y. Securitization of Islam and religious discrimination: Religious minorities in western democracies, 1990–2008. În: Comparative European Politics, 2015, vol. 13, nr. 2, p. 175–197. <https://doi.org/10.1057/cep.2013.8>
- [292] Annual Report 2005-2006. Canadian Council for Refugees, 2005. <https://ccrweb.ca/sites/ccrweb.ca/files/static-files/CCRAAnnualReport0506en.pdf> (vizitat 16.01.2022).
- [293] Crépeau F., Jimenez E. Foreigners and the right to justice in the aftermath of 9/11. În: International Journal of Law and Psychiatry, 2004, vol. 27, nr. 6, p. 609–626. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2004.08.002>
- [294] Migreurop definition of camps. Migreurop, 2005. <http://migreurop.org/article972.html> (vizitat 23.01.2022).
- [295] Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000. În: Monitorul Oficial al României, nr. 813, 08.11.2002.
- [296] Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing The United Nations Convention against Transnational Organized Crime. United Nations, 2000. https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/smuggling-migrants/SoM_Protocol_English.pdf (vizitat 30.01.2022).
- [297] Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. United Nations, 2000. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons> (vizitat 06.02.2022).
- [298] Agreement between the Government of Canada and the Government of the United States of America for cooperation in the examination of refugee status claims from nationals of third countries. Government of Canada, Government of USA, 2002. <https://www.refworld.org/pdfid/42d7b9944.pdf> (vizitat 13.02.2022).
- [299] Vigneau E. Securitization theory and the relationship between discourse and context: A study of securitized migration in the canadian press, 1998-2015. În: Revue européenne des migrations internationales, 2019, vol. 35, nr. 1-2, p. 191-214. <https://doi.org/10.4000/remi.12995>
- [300] Baker c. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1999. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1717/index.do> (vizitat 23.02.2022).

- [301] Synthesis report - Review of IGA programmes of Danish Refugee Council. Danish Refugee Council, 2002. <https://www.alnap.org/help-library/synthesis-report-review-of-iga-programmes-of-danish-refugee-council> (vizitat 30.02.2022).
- [302] Norredam M., Mygind A., Krasnik A. Access to health care for asylum seekers in the European Union - A comparative study of country policies. În: European Journal of Public Health, 2006, vol. 16, nr. 3, p. 285-289. <https://doi.org/10.1093/eurpub/cki191>
- [303] Migration News Sheet. Migration Policy Group, 2005. <https://www.migpolgroup.com/old/migration-mobility/migration-news-sheet/> (vizitat 06.03.2022).
- [304] Cholewinski R. Migrants as minorities: Integration and inclusion in the enlarged European Union. În: JCMS: Journal of Common Market Studies, 2005, vol. 43, nr. 4, p. 695-716. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2005.00592.x>
- [305] Hondagneu-Sotelo P. Gendered transitions: Mexican experiences of immigration. Berkeley: University of California Press, 1994. 288 p.
- [306] Draft articles on responsibility of states for internationally wrongful acts, with commentaries. International Law Commission, 2001. https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf (vizitat 13.03.2022).
- [307] A status report of the Auditor General of Canada to the House of Commons. Auditor General of Canada, 2003. <https://www1.oag-bvg.gc.ca/internet/docs/20030500ce.pdf> (vizitat 20.03.2022).
- [308] 2018 USCIS Statistical Annual Report. US Citizenship and Immigration Services, 2018. <https://www.uscis.gov/tools/reports-and-studies> (vizitat 27.03.2022).
- [309] Immigration Data and Statistics. US Department of Homeland Security, 2022. <https://www.dhs.gov/immigration-statistics> (vizitat 03.04.2022).
- [310] Seghetti L. Border security: Immigration inspections at ports of entry. <https://fas.org/sgp/crs/homesec/R43356.pdf> (vizitat 07.03.2022).
- [311] McElmurry S., Kerr J. Balancing priorities: Immigration, national security, and public safety. https://www.thechicagocouncil.org/sites/default/files/oct16_immigrationandnationalecurity_report.pdf (vizitat 14.03.2022).
- [312] Çakmak C. Turkish–Syrian relations in the wake of the Syrian conflict: Back to securitization? În: Cambridge Review of International Affairs, 2016, vol. 29, nr. 2, p. 695-717. <https://doi.org/10.1080/09557571.2015.1117922>
- [313] Ticu I. Short incursion in the history of domestic violence. În: Logos Universality Mentality Education Novelty: Law, 2020, vol. 8, nr. 1, p. 35-46. <https://doi.org/10.18662/lumenlaw/8.1/34>

- [314] Zong J., Batalova J. Naturalization trends in the United States. 2016. <https://www.migrationpolicy.org/article/naturalization-trends-united-states-3> (vizitat 21.03.2022).
- [315] Roy O. Islam in France: Religion, ethnic community or ethnic ghetto? În: Lewis B, Schnapper D. (eds.). Muslims in Europe. Londra: Pinter, 1994. 198 p.
- [316] Miller T. Modelos demográficos para la proyección de la demanda del sector social. În: Serie Población y Desarrollo, 2007, nr. 66. <https://repositorio.cepal.org/handle/11362/7221> (vizitat 28.03.2022).
- [317] Schmitt E., Shanker T. Counterstrike: The untold story of America's secret campaign against Al Qaeda. New York: Times Books, 2011. 336 p.
- [318] Benjamin D., Simon S. The next attack: The failure of the war on terror and a strategy for getting it right. New York: Holt Paperbacks, 2006. 368 p.
- [319] Klausen J. British counter-terrorism after 7/7: Adapting community policing to the fight against domestic terrorism. În: Journal of Ethnic and Migration Studies, 2009, vol. 35, nr. 3, p. 403–420. <https://doi.org/10.1080/13691830802704566>
- [320] Huysmans J., Buonfino A. Politics of exception and unease: Immigration asylum and terrorism in parliamentary debates in the UK. În: Political Studies, 2008, vol. 56, nr. 4, p. 766–788. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2008.00721.x>
- [321] Heath-Kelly C. Counter-terrorism and the counterfactual: Producing the ‘radicalisation’ discourse and the UK PREVENT strategy. În: British Journal of Politics and International Relations, 2012, vol. 15, nr. 3, p. 394–415. <https://doi.org/10.1111/j.1467-856x.2011.00489.x>
- [322] Cabinet Office - The National Security Strategy of the United Kingdom: Security in an interdependent world. Londra: Controller of Her Majesty’s Stationery Office, March 2008. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228539/7291.pdf (vizitat 04.04.2022).
- [323] The anti-terrorism, crime and security act. United Kingdom Parliament, 2001. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/contents> (vizitat 11.04.2022).
- [324] Baughan Williams N. The UK border security continuum: Virtual bio-politics and the simulation of the sovereign ban. În: Environment and Planning D: Society and Space, 2010, vol. 28, nr. 6, p. 1071–1083. <https://doi.org/10.1068/d13908>
- [325] Dobrowolsky A. (In)security and citizenship: Security, immigration and shrinking citizenship regimes. În: Theoretical Inquiries in Law, 2007, vol. 8, nr. 2, p. 639–640. <https://doi.org/10.2202/1565-3404.1163>

- [326] Singh S. Terrorism and counterterrorism in South Asia: Challenges and policy options. În: India Quarterly: A Journal of International Affairs, 2002, vol. 58, nr. 3–4, p. 146. <https://doi.org/10.1177/097492840205800306>
- [327] Asthana V. Cross-border terrorism in India: Counterterrorism strategies and challenges. ACDIS occasional paper, Department of Government and International Affairs, 2010. <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/27703/CrossBorderTerrorisminIndiaCounterterrorismStrategiesandChallenges.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (vizitat 18.04.2022).
- [328] Ramakrishna K. The Southeast Asian approach to counter-terrorism: Learning from Indonesia and Malaysia. În: The Journal of Conflict Studies, 2005, vol. 25, nr. 1, p. 28. <https://journals.lib.unb.ca/index.php/JCS/article/viewArticle/189> (vizitat 25.04.2022).
- [329] Lee C. Representing migration in ASEAN: Challenges to regional integration. În: ASEAN Post-50, 2019, p. 135-154. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-8043-3>
- [330] Convenție privind statutul refugiaților. Geneva: Organizația Națiunilor Unite, 1951. https://www.unhcr.org/ro/wp-content/uploads/sites/23/2016/12/1951_Convention_ROM.pdf (vizitat 02.05.2022).
- [331] Protocol privind statutul refugiaților la Convenția privind statutul refugiaților. New York: Organizația Națiunilor Unite, 1967. https://www.unhcr.org/ro/wp-content/uploads/sites/23/2016/12/1967_Protocol_ROM.pdf (vizitat 03.05.2022).
- [332] Bello V. International migration and international security. Why prejudice is a global security threat. Londra: Routledge, 2017. 192 p.
- [333] Dauvergne C. Sovereignty, migration and the rule of law in global times. În: The Modern Law Review, 2004, vol. 67, nr. 4, p. 588-615. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2230.2004.00501.x>
- [334] Frattini F. Enhanced mobility, vigorous integration strategy and zero tolerance on illegal employment: A dynamic approach to european immigration policies. Lisabona: Conference on Legal Migration, 2007. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/07/526> (vizitat 09.05.2022).
- [335] Manners I. Normative power Europe: A contradiction in terms? În: Journal of Common Market Studies, 2002, vol. 40, nr. 2, p. 235–258. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00353>
- [336] Strengthening the global approach to migration: Increasing coordination, coherence and synergies, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2008)611

- final. Bruxelles: European Commission, 2008. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:52008DC0611> (vizitat 10.05.2022).
- [337] Frattini F. European Commissioner responsible for Justice, Freedom and Security - Shaping migration patterns - European Parliament, Brussels, 20 September 2007. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/07/556&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (vizitat 16.05.2022).
- [338] Parkes R. EU mobility partnerships: A model of policy coordination? În: European Journal of Migration and Law, 2009, vol. 11, nr. 4, p. 327-345. <https://doi.org/10.1163/138836409x12501577630623>
- [339] On circular migration and mobility partnerships between the European Union and third countries, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2007)248 final. Bruxelles: Comisia Europeană, 2007. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2007:0248:FIN> (vizitat 10.04.2022).
- [340] Carrera S., I Sagrera R. H. The externalisation of the EU's labour immigration policy: Towards mobility or insecurity partnerships? CEPS Working Document, 2009, nr. 321. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1513247 (vizitat 17.04.2022).
- [341] Lavenex S., Kunz R. The migration–development nexus in EU external relations. În: Journal of European Integration, 2008, vol. 30, nr. 3, p. 439-457. <https://doi.org/10.1080/07036330802142152>
- [342] Policy plan on legal migration, Communication from the Commission, SEC (2005)1680, COM (2005)669 final. Bruxelles: Comisia Europeană, 2005. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52005DC0669> (vizitat 08.01.2022).
- [343] Frattini F. Management of migration flows. 2006. http://www.europa-eu-un.org/articles/en/article_6294_en.htm (vizitat 15.01.2022).
- [344] Triandafyllidou A. Attempting the impossible? The prospects and limits of mobility partnerships and circular migration. Atena: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, 2009. https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/attempting-impossible-prospects-and-limits-mobility_en (vizitat 22.01.2022).
- [345] Circular migration and mobility partnerships, briefing paper. Directorate General Internal Polices of the Union, Policy department C, Citizens Rights and Constitutional Affairs, 2009. <http://www.ceps.be/system/files/old/circular.pdf> (vizitat 29.01.2022).

- [346] Presidency conclusions. Sevilla: European Council, 2002. https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm (vizitat 05.02.2022).
- [347] Communication from the Commission - A strategy on the external dimension of the area of freedom, security and justice, COM(2005) 491. Bruxelles: Commission of the European Communities, 2005. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52005DC0491> (vizitat 12.02.2022).
- [348] Global approach to migration: Priority actions focusing on Africa and the Mediterranean. Bruxelles: Council of the European Union, 2005. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15744-2005-INIT/en/pdf> (vizitat 19.02.2022).
- [349] Communication from the commission to the Council and the European parliament - Priority actions for responding to the challenges of migration: First follow-up to Hampton Court, COM(2005) 621. Bruxelles: Commission of the European Communities, 2005. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52005DC0621> (vizitat 26.02.2022).
- [350] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions - Towards a common immigration policy, COM 2007/0780. Bruxelles: Commission of the European Communities, 2007. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0780:FIN:EN:PDF> (vizitat 05.03.2022).
- [351] Council conclusions on Central Asia, 2796th External Relations Council Meeting. Luxembourg: Council Of The European Union, 2007. http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/93790.pdf (vizitat 12.03.2022).
- [352] Welcome to stability pact. Live unafraid. Love always. Inspire greatness. n.d. <http://www.stabilitypact.org/marri/default.asp> (vizitat 19.03.2022).
- [353] Council conclusions on extending and enhancing the Global Approach to Migration. Luxembourg: Council of the European Union, 2007. https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/gena/94753.pdf (vizitat 26.03.2022).
- [354] Cossu P. M. Council of the European Union, interview. Bruxelles: 2009.
- [355] Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, On Regional Protection Programmes, COM (2005) 388. Bruxelles: Commission of the European Communities, 2005. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52005DC0388> (vizitat 02.04.2022).

- [356] Labove J. Lines that matter: Reading the Charter at the Canada-US border. În: SSRN Electronic Journal, 2017. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3050135>
- [357] Bloemraad I. Becoming a citizen: Incorporating immigrants and refugees in the United States and Canada. Berkeley: University of California Press, 2006. 382 p.
- [358] Alba R., Nee V. Remaking the American mainstream: Assimilation and contemporary immigration. Cambridge: Harvard University Press, 2003. 384 p.
- [359] Aranda E., Vaquera E. Unwelcomed immigrants: Experiences with immigration officials and attachment to the United States. În: Journal of Contemporary Criminal Justice, 2011, vol. 27, nr. 3, p. 299-321. <https://doi.org/10.1177/1043986211412561>
- [360] Simmons B. A., Lloyd P., Stewart B. M. The global diffusion of law: Transnational crime and the case of human trafficking. În: International Organization, 2018, vol. 72, nr. 2, p. 249-281. <https://doi.org/10.1017/S0020818318000036>
- [361] Canadian Charter of Rights and Freedoms. Canadian Government, 1982. <https://www.justice.gc.ca/eng/csj-sjc/rfc-dlc/ccrf-ccdl/> (vizitat 09.04.2022).
- [362] Singh c. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1985. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/39/index.do> (vizitat 16.04.2022).
- [363] Ahani c. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1995. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1938/index.do> (vizitat 23.04.2022).
- [364] Charkaoui v. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 2007. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/2345/index.do> (vizitat 30.04.2022).
- [365] Chiarelli v. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1992. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/855/index.do> (vizitat 07.05.2022).
- [366] Andrews c. Law Society din Columbia Britanică. Curtea Supremă a Canadei, 1989. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/407/index.do> (vizitat 14.05.2022).
- [367] Law v. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1999. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1691/index.do> (vizitat 21.05.2022).
- [368] Macklin A. Borderline security. În: Daniels R., Macklem P., Roach K. (eds.). The security of freedom: Essays on Canada's anti-terrorism bill. Toronto: University of Toronto Press, 2001. p. 383-405.
- [369] Bastarache M. The interpretation of human rights: The challenge. University of New Brunswick Law Journal, 2001, vol. 50, nr. 3, p. 3-10. <https://journals.lib.unb.ca/index.php/unblj/article/download/29471/1882524663> (vizitat 28.05.2022).

- [370] La Forest V. G. The expanding role of the Supreme Court of Canada in international law issues. În: Canadian Yearbook of International Law, 1996, nr. 34, p. 89–101. <https://doi.org/10.1017/s0069005800006330>
- [371] Pushpanathan c. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1998. <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1627/index.do> (vizitat 02.01.2022).
- [372] Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului. Organizația Națiunilor Unite, 1989. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?id=28213 (vizitat 09.01.2022).
- [373] Lauterpacht E., Bethlehem D. The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinion. În: Feller E., Türk V., Nicholson F. (eds.). Refugee protection in international law: UNHCR's global consultations on international protection. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. p. 87-177.
- [374] Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984. În: Monitorul Oficial al României, 10.10.1990, nr. 112.
- [375] Chahal v. Marea Britanie. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 1996. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22fulltext%22:\[%22Chahal%22\],%22itemid%22:\[%22001-58004%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22fulltext%22:[%22Chahal%22],%22itemid%22:[%22001-58004%22]}) (vizitat 16.01.2022).
- [376] Khan c. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 1994. <https://www.immigration.ca/khan-v-canada-citizenship-and-immigration> (vizitat 23.01.2022).
- [377] International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. United Nations, 1990. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-rights-all-migrant-workers> (vizitat 30.01.2022).
- [378] Mostafa Dadar v. Canadei. Curtea Supremă a Canadei, 2005. <https://www.refworld.org/cases,CAT,4402cced0.html> (vizitat 06.02.2022).
- [379] SOS Impresa. Le mani della criminalità sulle imprese. XIII rapporto di Sos Impresa. Roma: Aliberto Editore, 2012. 65 p.
- [380] Global trends 2015: A dialogue about the future with nongovernment experts. Washington: National Intelligence Council, 2000. https://www.dni.gov/files/documents/Global%20Trends_2015%20Report.pdf (vizitat 13.02.2022).
- [381] Georganiseerde criminaliteit in Nederland: vierde rapportage op basis van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit. Haga: Research and Documentation Centre, 2012.

- [382] Europol. EU serious and organized crime threat assessment. Haga: Europol, 2013. https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/socta2021_1.pdf (vizitat 20.02.2022).
- [383] Newland K. What we know about migration and development. În: MPI Policy Briefs, 2013, nr. 9. <http://www.migrationpolicy.org/node/4013> (vizitat 27.02.2022).
- [384] Devillard A., Bacchi A., Noack M. A survey on migration policies in West Africa. 2015. <https://publications.iom.int/node/44> (vizitat 06.03.2022).
- [385] Migration and remittances data. World Bank, n.d. <https://goo.gl/caKG5x> (vizitat 13.03.2022).
- [386] Laakso L., Hautaniemi P. (eds.). Diasporas, development and peacemaking in the Horn of Africa. Londra: Zed Books, 2014. 248 p.
- [387] Molenaar F. Irregular migration and human smuggling networks in Niger. Haga: 2017. https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/irregular_migration_and_human_smuggling_networks_in_niger_0.pdf (vizitat 20.03.2022).
- [388] Tinti P., Westcott T. The Niger-Libya corridor. Smugglers' perspectives. 2016. <https://sahelresearch.africa.ufl.edu/files/ISS-Niger-Libya-migrant-corridor.pdf> (vizitat 27.03.2022).
- [389] The migration policy framework for Africa - EX.CL/276 (IX). Banjul: Executive Council of the African Union, 2006. https://au.int/sites/default/files/pages/32899-file-1_au_migration_policy_framework_for_africa.pdf (vizitat 03.04.2022).
- [390] A European agenda on migration (COM/2015/240). Bruxelles: European Commission, 2015. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:-:52015DC0240> (vizitat 10.04.2022).
- [391] Report of the ministerial meeting on the draft African charter on democracy, elections and governance and on the revision of the Lome Declaration on unconstitutional changes of government in Africa. Banjul: Executive Council of the African Union, 2006. <https://www.peaceau.org/uploads/ex-cl-258-ix-e.pdf> (vizitat 17.04.2022).
- [392] The global approach to migration and mobility (COM/2011/743). Bruxelles: European Commission, 2011. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:52011DC0743> (vizitat 24.04.2022).
- [393] On establishing a new Partnership Framework with third countries under the European Agenda on Migration (COM/2016/385). Bruxelles: European Commission, 2016. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:52016DC0385> (vizitat 01.05.2022).
- [394] Joint Africa-EU Declaration on Migration and Development. Tripoli, African Union, European Union, 2006.

http://ec.europa.eu/development/body/tmp_docs/2006/Joint_declaration_22110_AU-EU.pdf (vizitat 08.05.2022).

[395] Political Declaration - Valletta Summit. Valetta: Council of the European Union, 11-12.11.2015. https://www.consilium.europa.eu/media/21841/political_decl_en.pdf (vizitat 15.05.2022).

[396] Action Plan - Valletta Summit. Valetta: Council of the European Union, 11-12.11.2015. https://www.consilium.europa.eu/media/21839/action_plan_en.pdf (vizitat 22.05.2022).

[397] Reitano T., Shaw M. People's perspectives of organised crime in West Africa and the Sahel. În: ISS Papers, 2014, nr. 254. <https://issafrica.org/uploads/Paper254E.pdf> (vizitat 29.05.2022).

[398] Van der Lijn J. For the long run. A mapping of migration-related activities in the wider Sahel region. 2017. <http://reliefweb.int/node/1897474> (vizitat 03.01.2022).

[399] Economie mondială Capitolul III. Procese economice cu implicații globale. Tendințe de internaționalitate. Constanța: Universitatea Ovidius din Constanța, 2013. http://209.85.135.104/search?q=cache:CVbD0wLYUb8J:idd.univ-ovidius.ro/tutorials/cursuri/FSE/EC8/excap3_curs_ecomon.pdf+notiunea+de+cooperare&hl=ro&ct=clnk&cd=6&lr=lang_ro (vizitat 10.01.2022).

[400] Concepția securității naționale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 29.06.1995. nr. 35.

[401] Proiectul concepției securității naționale. Chișinău: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a Republicii Moldova, n.d. <http://www.mfa.gov.md/img/docs/proiectul-conceptiei-securitatii-nationale-a-RM.doc> (vizitat 17.01.2022).

[402] Mînzărari D. Proiectul concepției securității naționale - test decisiv pentru elita politică moldovenească. http://www.viitorul.org/public/913/ro/Discussion_Paper_IDIS_14septembrie.pdf (vizitat 24.01.2022).

[403] Lege nr. 112/2008 pentru aprobarea concepției securității naționale a Republicii Moldova. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.06.2008, nr. 97-98 (357).

[404] "Moldova 21". Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă. Proiect PNUD MOL/98/G81 "Moldova 21". Chișinău: Consiliului Economic Suprem de pe lângă Președinția Republicii Moldova, 2000.

[405] Agenda 21. United Nations Conference on Environment and Development. Rio de Janeiro: United Nations, 1999. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (vizitat 31.01.2022).

[406] Administratieve lastendruk bij opsporing Zware en Georganiseerde Criminaliteit. Utrecht: Police Academy of the Netherlands, 2012.

[407] Commission staff working document accompanying the Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on strengthening the European neighbourhood policy - ENP Progress Report - EU-Moldova Action Plan, COM(2006)726 final. Bruxelles: European Commission, 2005. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52006SC1506&from=EL> (vizitat 07.02.2022).

[408] Eastern Partnership - Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, COM(2008)823 final, SEC(2008)2974. Bruxelles: European Commission, 2008. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0823:FIN:EN:PDF> (vizitat 14.02.2022).